

Република Србија

Министарство пољопривреде,
шумарства и водопривреде

Извештај о стању у пољопривреди у Републици Србији у 2025. ГОДИНИ

КЊИГА I

Хоризонтални преглед

АУТОРИ:

СЕКТОР ЗА ПОЉОПРИВРЕДНУ ПОЛИТИКУ

Милица Јевтић, дипл. екон. – уредник и координатор

Књига I:

- **Глава 1:** Милица Јевтић, дипл. екон.
СТИПС: Зорица Кукић, дипл. инж. пољоп.
- **Глава 2:** Тамара Ђуричанин, дипл. инж. пољоп.
- **Глава 3:** мр Мирјана Бојчевски
- **Глава 4:** Милица Јевтић, дипл. екон.
IPARD: Одељење за управљање IPARD програмом
Поглавље 4.4: Зорица Кукић, дипл. инж. пољоп.
- **Глава 5:** Драгана Дробњак, маст. инж.
- **Глава 6:** Милица Јевтић, дипл. екон.

Књига II:

- **Поглавље 1.1:** Љиљана Дудуковић, дипл. инж. пољоп.
- **Поглавље 1.2:** Татјана Мирановић Дробњак, дипл. инж. пољоп.
- **Поглавље 1.3:** Татјана Мирановић Дробњак, дипл. инж. пољоп.
- **Поглавље 1.4:** Милан Ђупрић, дипл. инж. пољоп.
- **Поглавље 1.5:** Весна Радојичић, дипл. инж. пољоп.
- **Поглавље 1.6:** Весна Радојичић, дипл. инж. пољоп.
- **Поглавље 1.7:** Војкан Стојановић, дипл. инж. пољоп.
- **Поглавље 2.1:** Мирко Новаковић, дипл. инж. пољоп.
- **Поглавље 2.2:** Мирко Новаковић, дипл. инж. пољоп.
- **Поглавље 2.3:** Томислав Топаловић, др. вет. мед.
- **Поглавље 2.4:** Томислав Топаловић, др. вет. мед.
- **Поглавље 2.5:** Томислав Топаловић, др. вет. мед.
- **Поглавље 2.6:** Томислав Топаловић, др. вет. мед.

јун 2026. године

РЕЧ МИНИСТРА

Поштовани читаоци,

Пред вама је тринаесто издање Извештаја о стању у пољопривреди у Републици Србији – „Зелена књига 2025“, документа који већ више од деценије представља један од најзначајнијих аналитичких извора за сагледавање стања, кретања и развојних перспектива српске пољопривреде.

Година за нама још једном је потврдила стратешки значај пољопривреде за привредни и друштвени развој Републике Србије. Истовремено, показала је колико је овај сектор изложен утицају климатских, економских и геополитичких промена. Резултати представљени у овом извештају сведоче о томе да се пољопривреда развијала у сложеним околностима, које су обликовали временски услови, тржишна кретања, инвестиције и потреба за сталним прилагођавањем новим изазовима.

Посебну вредност овогодишњег извештаја представља свеобухватан и уравнотежен приказ стања у сектору. Док је производња пшенице остварила рекордне резултате, поједине гране пољопривреде, пре свега производња кукуруза, биле су значајно погођене последицама климатских екстрема. Ови резултати потврђују да конкурентност савремене пољопривреде све више зависи од способности управљања ризицима, примене иновација и јачања отпорности производних система.

Због тога „Зелена књига 2025“ пружа шири увид у стање и перспективе аграрног сектора. Поред анализа производње, тржишта и спољнотрговинских токова, посебна пажња посвећена је показатељима одрживости, економској ефикасности газдинстава и утицају климатских промена. На тај начин настављамо да јачамо аналитичку основу неопходну за креирање политика усклађених са европским стандардима и потребама домаће пољопривреде.

Задатак Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде није само праћење статистичких показатеља, већ и њихово претварање у мере које доприносе дугорочном развоју сектора. Наш циљ остаје непромењен – стварање стабилног и предвидивог система подршке, повећање продуктивности, јачање конкурентности домаће производње и обезбеђивање услова у којима пољопривредни произвођачи могу сигурније да планирају своју будућност.

У времену када се услови производње мењају брже него икада раније, знање, поуздане информације и дугорочна визија развоја постају подједнако важни ресурси као земљиште, вода и рад. Зато „Зелена књига“ остаје важан ослонац доносиоцима одлука, стручној и научној јавности, пољопривредним произвођачима и свима који својим радом доприносе развоју српског аграра.

Захваљујем свим институцијама, стручњацима и сарадницима који су учествовали у изради овог извештаја и својим знањем и посвећеношћу допринели да и овогодишње издање буде поуздана основа за разумевање стања и планирање будућег развоја пољопривреде Републике Србије.

Проф. др Драган Гламочић

министар пољопривреде, шумарства и водопривреде

САДРЖАЈ

УВОД.....	5
1. СТАЊЕ У ПОЉОПРИВРЕДИ	6
1.1. Макроекономски преглед и значај пољопривредно-прехранбеног сектора	6
1.2. Структура пољопривредне производње.....	16
2. СПОЉНОТРГОВИНСКА РАЗМЕНА ПОЉОПРИВРЕДНО-ПРЕХРАМБЕНИХ ПРОИЗВОДА.....	25
2.1. Укупна размена.....	25
2.2. Структура размене.....	27
2.3. Водећи производи у размени	28
2.4. Главни трговински партнери.....	32
3. СИСТЕМ РАЧУНОВОДСТВЕНИХ ПОДАТАКА НА ПОЉОПРИВРЕДНИМ ГАЗДИНСТВИМА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ (FADN) И АНАЛИЗА ФИНАНСИЈСКИХ ПОДАТАКА У СРБИЈИ.....	42
3.1. Улога FSDN система у праћењу реализације циљева Зеленог договора и Стратегије „Од њиве до трпезе“	42
3.2. Анализа трошкова пољопривредних газдинстава.....	46
3.3. Индикатори економске ефикасности.....	59
4. ПОЉОПРИВРЕДНА ПОЛИТИКА.....	62
4.1. Оквир пољопривредне политике и политике руралног развоја	62
4.2. Мере пољопривредне политике и политике руралног развоја у 2025. години	63
4.3. Буџетска средства за подршку пољопривреди и руралном развоју	65
4.4. Подршка на покрајинском и локалном нивоу	69
5. КЛИМАТСКЕ ПРОМЕНЕ У ПОЉОПРИВРЕДИ.....	70
5.1. Утицај климатских промена на воћарство	71
5.2. Утицај климатских промена на виноградарство	71
5.3. Утицај климатских промена на ратарство.....	72
5.4. Утицај климатских промена на сточарство	74
5.5. Утицај климатских промена на потребе за наводњавањем	74
6. КОМПАС ОДРЖИВОСТИ ПОЉОПРИВРЕДЕ.....	74
6.1. Економске перформансе.....	76
6.2. Друштвене перформансе	83
6.3. Перформансе животне средине и климе	89
7. ПРИЛОЗИ.....	101
7.1. Стање у пољопривреди	101
7.2. Спољнотрговинска размена.....	111
7.3. Пољопривредна политика	113

УВОД

Извештај о стању у пољопривреди у Републици Србији у 2025. години („Зелена књига 2025“) представља јединствен аналитички документ, који пружа увид у ситуацију у пољопривреди Србије током 2025. године и који приказује стање и кретање на појединим тржиштима. Овогодишња „Зелена књига“ је тринаесто издање овог документа, које Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде објављује у складу са Законом о подстицајима о пољопривреди и руралном развоју.

„Зелена књига 2025“ има за циљ да стручној и широј јавности представи основна дешавања и трендове у сектору пољопривреде, који су обележили 2025. годину, али и да тренутну ситуацију сагледа у контексту дугорочних дешавања у сектору. У том смислу, сва кретања и трендови приказани су у десетогодишњим временским серијама, док се промене посматрају у односу на претходну годину (2024.) и просек претходног петогодишњег периода (2020-2024).

Као и претходних година, „Зелена књига 2025“ састоји се из две књиге – Књиге I, која пружа хоризонтални приказ сектора и Књиге II, која стање у сектору приказује са аспекта појединих тржишта, а које заједно пружају комплетну слику сектора пољопривреде Србије у 2025. години.

Имајући у виду процес европских интеграција и потребу за усклађивањем националне политике са Заједничком пољопривредном политиком ЕУ, у овогодишњи документ укључено је поглавље о праћењу показатеља одрживости у пољопривреди на нивоу ЕУ, који су истовремено део индикатора који мере допринос ЗПП пољопривредном сектору у транзицији ка повећаној одрживости.

Сви статистички подаци, садржани у „Зеленој књизи 2025“, производ су званичне статистике Републичког завода за статистику, као и релевантних административних извора (Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде и други државни органи, Народна банка Србије, Европска комисија, *Eurostat* и др).

Структура „Зелене књиге“ и примењена методологија усклађене су са релевантним документима Европске уније, чиме се обезбеђује упоредивост.

Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде захваљује се
Републичком заводу за статистику на подршци и помоћи приликом
израде овог документа.

1. СТАЊЕ У ПОЉОПРИВРЕДИ

1.1. Макроекономски преглед и значај пољопривредно-прехрамбеног сектора

Макроекономску ситуацију у Србији у претходном петогодишњем периоду обележио је прелазак из пост-пандемијског опоравка, преко енергетске кризе и високе инфлације, до тренутне фазе високих јавних инвестиција. Након значајних одступања макроекономских показатеља током 2021. и 2022. године, узрокованих покретањем привредне активности након стагнације у периоду пандемије, домаћу економију у претходне три године карактерише снажан раст инвестиционих активности, монетарна стабилност и стабилизација фискалног резултата, као и усмереност ка јачању потрошње, а као резултат експанзивне фискалне политике, коју је држава спроводила у овом периоду.

Последично, током 2025. године наставља се период умеренијег, али стабилног раста привреде, уз релативно низак ниво инфлације. Међутим, повећање јавних улагања кроз велике инвестиционе пројекте довело је до пораста дефицита услед повећања јавне потрошње, али у границама одрживости, имајући у виду стабилност валуте и учешћа јавног дуга у БДП.

Табела 1: Основни макроекономски индикатори; 2021-2025

	2021	2022	2023	2024	2025
БДП (мил. EUR) ¹	55.931	63.513	75.205	83.258	88.674
Реални раст БДП (% промене у односу на претходну годину) ²	7,9	2,7	3,7	3,9	2,0
Инфлација (потрошачке цене, % промене у односу на исти месец претходне године)	7,9	15,1	7,6	4,3	2,7
Стопа незапослености (%) ³	11,1	9,5	9,4	8,6	8,7
Зараде (годишњи просек, EUR) ⁴	560,2	637,9	733,5	838,2	934,0
Укупан извоз робе и услуга (мил. EUR) ⁵	28.818	38.004	41.018	44.317	47.686
Укупан увоз робе и услуга (мил. EUR) ⁵	33.439	45.054	44.543	48.267	51.850
Спољнотрговински биланс (мил. EUR) ⁵	-4.621	-7.050	-3.525	-3.950	-4.164
Спољнотрговинска размена (мил. EUR) ⁵	62.257	83.058	85.561	92.584	99.536
Текући рачун платног биланса (% БДП)	-4,1	-6,6	-2,4	-4,5	-4,9
Буџетски суфицит/дефицит (% БДП) ⁶	-4,4	-3,2	-2,0	-2,2	-2,6
Консолидовани фискални резултат (% БДП) ⁶	-3,9	-3,0	-2,1	-2,0	-2,4
Јавни дуг (централни ниво) (% БДП)	53,9	52,4	48,0	46,7	44,4
Девизне резерве НБС (мил. EUR)	16.455	19.416	24.909	29.295	29.008
Девизни курс (годишњи просек, RSD/EUR)	117,57	117,46	117,25	117,09	117,20
Девизни курс (годишњи просек, RSD/USD)	99,49	111,86	108,41	108,20	103,79

¹ Према методологији ESA 2010.

² У сталним ценама претходне године. Податак за 4. квартал 2025. је прелиминарна процена РЗС.

³ Ревидирани подаци од 2011. године (спроведене су две ревизије - ревизија услед унапређења методологије и постпописна ревизија). Податак за 2025. годину је просек четири тромесећа.

⁴ До 2018. године зараде се приказују по старој методологији. Од 2018. године зараде се објављују према новој методологији и на основу података Пореске управе. За прерачун динарских зарада у евре коришћен је просечни курс RSD/EUR у посматраном периоду.

⁵ Од 2007. подаци о платном билансу (текући рачун, извоз и увоз робе и услуга) усклађени су са смерницама садржаним у Приручнику за израду платног биланса и међународне инвестиционе позиције бр. 6 ММФ-а (ВРМ6). Од 2007. извоз и увоз робе је дат према општем систему трговине, који представља шири концепт и обухвата сву робу која улази на економску територију земље или је напушта, са изузетком робе која је у транзиту. Претходне године су дате према специјалном систему трговине.

⁶ Консолидовани (од 2005) и републички (од 2008) дефицит укључују плаћање активираних гаранција, докапитализације банака и преузимања дуга, према методологији ММФ-а.

Извор: НБС

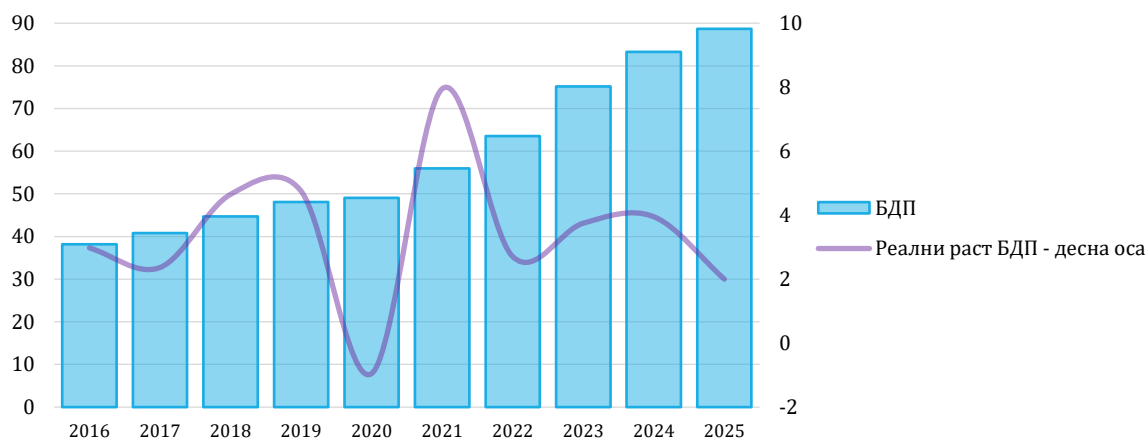
Раст БДП присутан је током целокупног претходног десетогодишњег периода, бележећи виши ниво током друге половине декаде, а као резултат повећане потрошње, наставка инвестиција у инфраструктурне пројекте, ефеката ранијих инвестиција кроз опоравак извоза, као и стабилизације екстерне тражње. Средином декаде вредност БДП превазилази ниво од 50 млрд. EUR, да би крајем периода достигла ниво од 88,7 млрд. EUR, односно 2,3 пута више у односу на почетак периода. Међутим, свакако треба имати у виду значајан утицај ценовне компоненте на ниво апсолутне вредности БДП у овом периоду.

Стопа реалног раста БДП у 2025. години бележи ниво од 2% м.г.¹, што представља најнижу

¹ У сталним ценама претходне године.

стопу раста од 2020. године. Разлог оваквог нивоа раста лежи, пре свега, у успореном расту инвестиција у односу на претходне године (0,9% мг.), пада у сектору грађевинарства (-8,4%) и пољопривреде (-0,3%), ефеката више инфлације из претходних година на спорији раст потрошње, као и смањене тражње за српским извозом услед успоравања европске привреде у скоријем периоду. Поред тога, након пандемије *Covid-19* уследио је бржи опоравак економије, да би нормализација привреде условила успоренији раст.

График 1: Бруто домаћи производ (млрд. EUR) и реални раст БДП (%) (десна оса); 2016-2025

Извор: НБС

Посматрано према кварталима, уочава се растући тренд стопе реалног раста БДП током 2025. године, и то од 1,8% у првом кварталу, преко 2% у другом и трећем кварталу, да би у последњем кварталу био забележен раст БДП на нивоу од 2,2%. Сличан тренд забележен је и код стопе реалног раста БДВ, која се током 2025. године кретала од 1,7% до 1,9%.

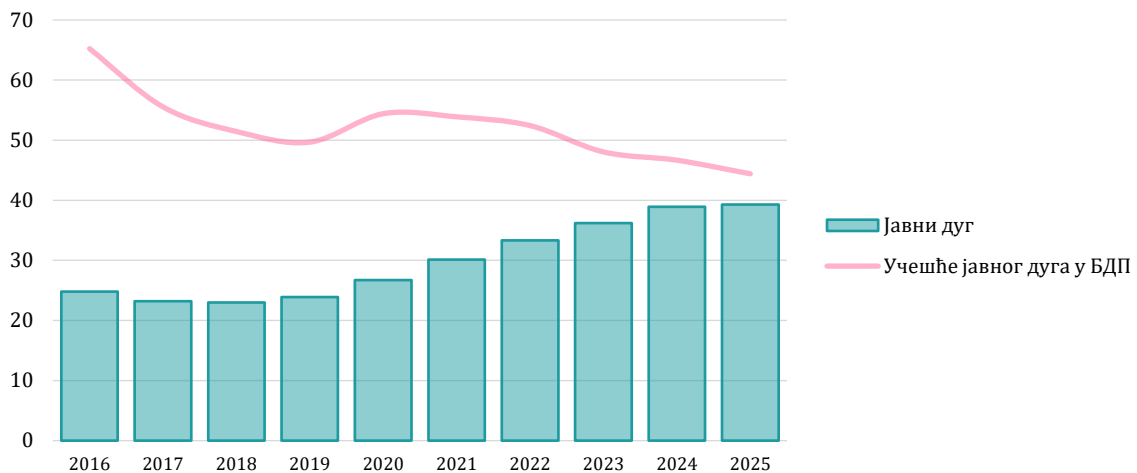
Након релативно стабилног нивоа јавног дуга државе² у првој половини претходне декаде, од 2020. године бележи се убрзани раст дуга у наредних пет година (просечни годишњи раст од око 10%), да би 2025. године јавни дуг државе остао на релативно стабилном нивоу у односу на претходну годину, уз максимално забележен ниво од 39,3 млрд. EUR (+1% мг.).

Истовремено са убразањем раста јавног дуга од 2020. године, смањује се његово учешће у БДП, као последица бржег раста БДП у односу на ниво јавног дуга, а због деловања фактора који утичу на раст номиналног БДП, укључујући инфлацију и реални раст (извоз, инвестиције и др.). У овом периоду учешће јавног дуга у БДП континуирано опада, бележећи од 2023. године ниво испод 50%, да би 2025. године достигло рекордно низак ниво од 44,4% БДП (-2,3 пп мг.).

Структура јавног дуга државе током 2025. године остаје углавном непромењена у односу на претходни период, уз доминантну компоненту спољног дуга (70%) и унутрашњи дуг на нивоу од око 12 млрд. EUR.

² Централни ниво, без гарантованог јавног дуга локалне власти.

График 2: Јавни дуг (централни ниво) (млрд. EUR) и учешће јавног дуга у БДП (%); 2016-2025

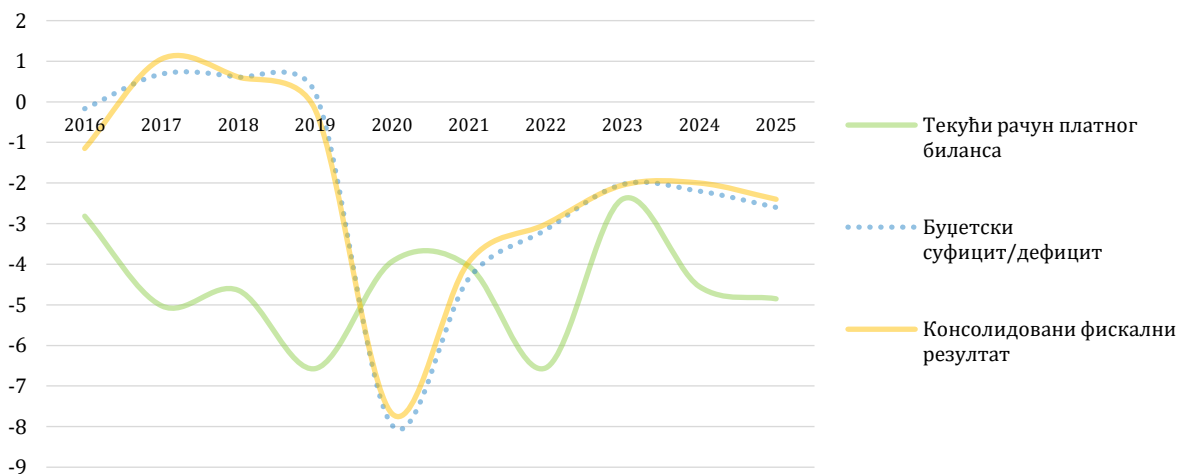

Извор: МФ, Управа за јавни дуг

У првој трећини претходне декаде, фискални биланс државе кретао се на ниском нивоу (испод 1% БДП), бележећи суфицит у 2017. и 2018. години. Међутим, услед пандемије долази до експанзивне фискалне политике, раста јавне потрошње и реланог пада БДП, што за резултат има нагло повећање учешћа буџетског дефицита у БДП од 2020. године (максимални ниво од 8%). Током пост-ковид периода долази до смањења учешћа како буџетског, тако консолидованог фискалног дефицита у БДП, са минималним учешћем достигнутим 2023. године (2%-2,1%).

Након двогодишње стабилизације, у 2025. години бележи се повећање учешћа фискалног дефицита у БДП на 2,6% у погледу буџетског дефицита, односно 2,4% када је у питању консолидовани фискални дефицит.

График 3: Фискални биланс и текући рачун платног биланса (% БДП); 2016-2025

Извор: НБС

Текући рачун платног биланса се током претходног десетогодишњег периода кретао у дефициту, при чему је његово учешће у БДП варирало између 2,4% и 6,6%. За разлику од кретања учешћа фискалног дефицита у БДП средином периода, учешће дефицита текућег рачуна платног биланса у БДП бележи пад, углавном због привременог смањења дефицита, као последице пада увоза и укупне тражње.

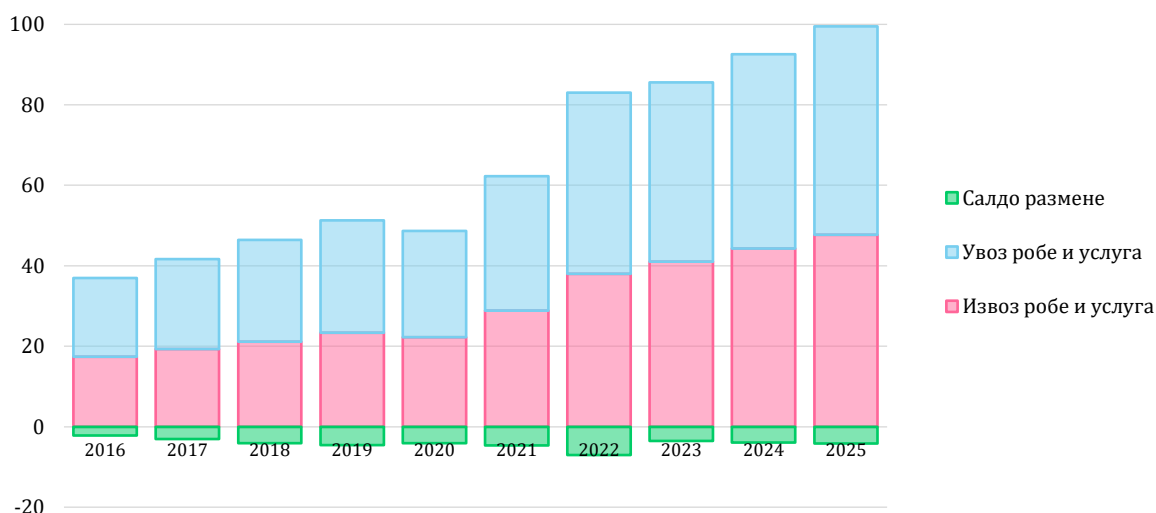
Током 2025. године долази до повећања учешћа дефицита текућег рачуна платног биланса у БДП у односу на претходну годину за 0,3 пп (на 4,9%) услед бржег раста увоза,

успоравања извоза и укупне тражње, уз утицај инвестиција и спољних економских фактора.

Спољнотрговинска размена Србије бележи значајан пораст вредности у другој половини претходне декаде, превазилазећи ниво од 80 млрд. EUR и достижући просечну вредност скоро 90% вишу у поређењу са просеком прве половине декаде. Овако значајан пораст вредности трговине резултат је уравнотеженог раста вредности увоза и извоза током претходног десетогодишњег периода (11-12% просечно годишње). Међутим, треба имати у виду значајан утицај пораста цена на номиналну вредност размене у овом периоду, што је резултат кретања инфлације на глобалном нивоу и општег раста цена роба и услуга на светском тржишту.

Република Србија остварује дефицит у укупној размени роба и услуга, који се одржава на стабилном нивоу у претходној декади, крећући се између 2,2 млрд. EUR (2016. године) и 7 млрд. EUR (2022. године). У последњој трећини посматаног периода вредност дефицита реално се смањује, па његово учешће у вредности извоза бележи ниво од око 9%.

График 4: Спољнотрговинска размена Републике Србије (млрд. EUR); 2016-2025

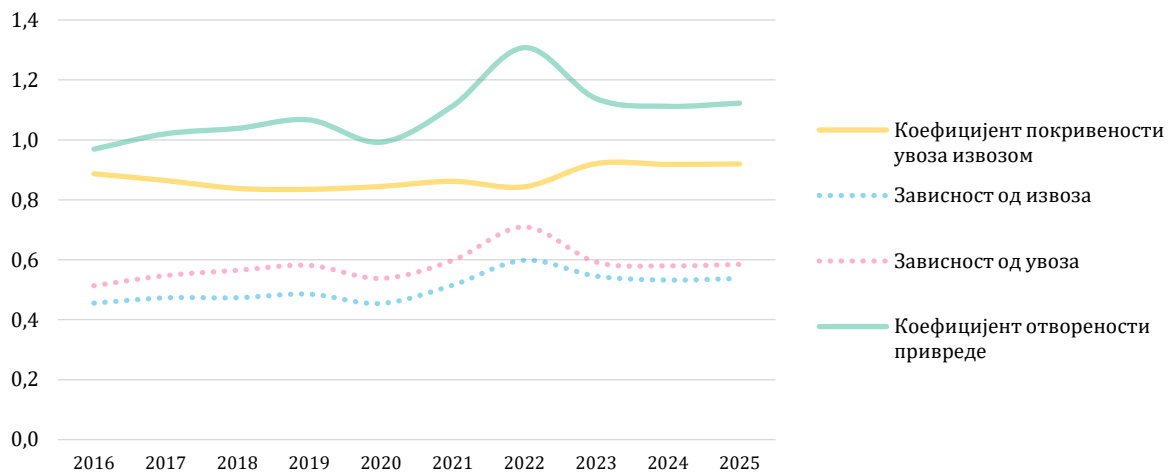

Извор: НБС

Током 2025. године достигнут је рекордни обим трговине, на нивоу од близу 100 млрд. EUR, односно 7,5% виша вредност трговине у односу на претходну годину. Обе компоненте размене равномерно су увећане у односу на 2024. – вредност извоза је 7,6% виша од извоза претходне године, достижући ниво од 47,7 млрд. EUR, док је увоз увећан 7,4%, бележећи вредност од 51,8 млрд. EUR. Услед релативно уједначене промене вредности увоза и извоза, дефицит није забележио значајаније одступање од овог тренда, што је за резултат имало 5,4% вишу вредност дефицита у односу на 2024. годину.

С обзиром на чињеницу да су у претходне две године увоз и извоз расли у приближно истој динамици, коефицијент покривености увоза извозом је непромењен од 2023. године, док су зависност земље од увоза и извоза (а самим тим и коефицијент отворености привреде) остали на нивоу из претходне године.

График 5: Коефицијенти отворености привреде и покривености увоза извозом; 2016-2025

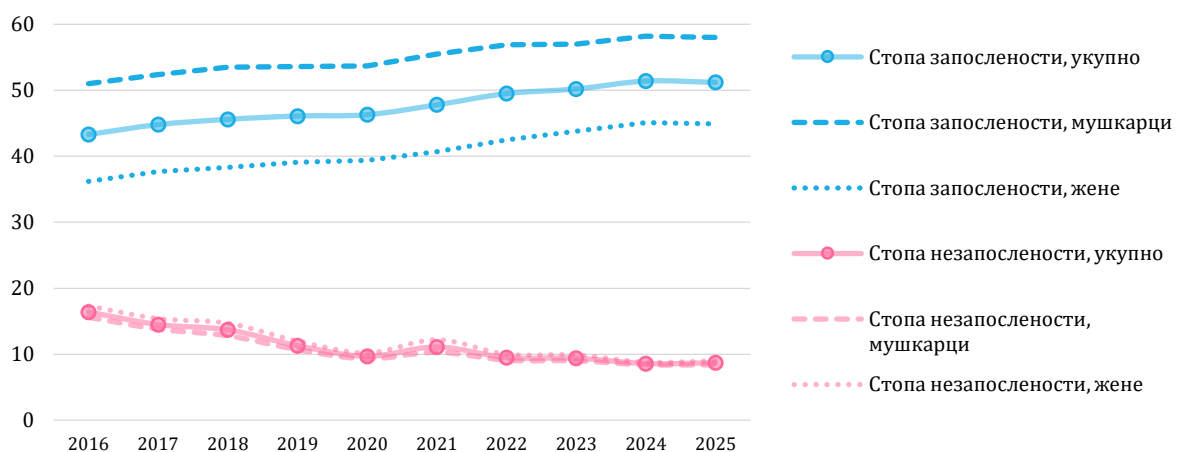

Извор: НБС (обрачун МПШВ)

Коефицијент отворености привреде указује на однос вредности спољнотрговинске размене и БДП и његов ниво је током скоро целокупне претходне декаде (осим 2016. и 2020. године) виши од 1, што указује на постојање високог степена интеграције Србије у светску економију, чинећи је динамичним, али и осетљивим учесником на глобалном тржишту.

Показатељи тржишта радне снаге³ задржавају стабилност и током 2025. године у односу на претходну годину, уз минимална одступања – стопа запослености бележи ниво од 51,2% (-0,2 пп), док је стопа незапослености повећана за 0,1 пп, достижући ниво од 8,7%. Посматрано према полној структури, стопа запосленост виша је код мушкараца – 58%, док је код жена запосленост на нивоу од 45%. Последице, незапосленост је већа код жена, где се бележи стопа незапослености у 2025. години на нивоу од 9%, док је код мушкараца овај показатељ 8,4%.

График 6: Стопа запослености и незапослености (%); 2016-2025

Извор: РЗС

Према Анкети о радној снази, током 2025. године у Србији је регистровано 2,87 милиона запослених лица, при чему 55% чине мушкарци и 45% жене, док је незапослених лица евидентирано 272,4 хиљаде (52% мушкарци и 48% жене).

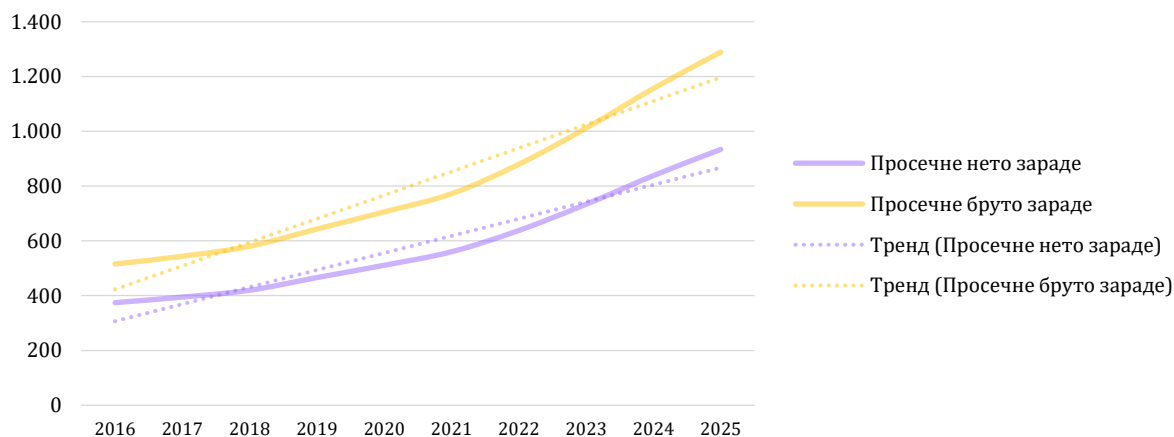
Просечне зараде у Србији имају растући тренд у претходној декади, уз просечну годишњу стопу раста од 9,5% и нешто израженију динамику раста у другој половини периода.

³ Сви показатељи тржишта радне снаге односе се на категорију „становништво старо 15 и више година“.

Међутим, уколико се посматра однос кретања просечне нето и бруто зараде, уочава се незнатно динамичнији раст бруто зараде, као резултат повећања неопорезивог дела зараде, смањења доприноса на терет послодаваца и раста минималне зараде.

Просечна нето зарада у 2025. години бележи рекордан ниво од 934 EUR, што представља повећање од 11,5% м.г., док је просечна бруто зарада била на нивоу од 1.289 EUR.

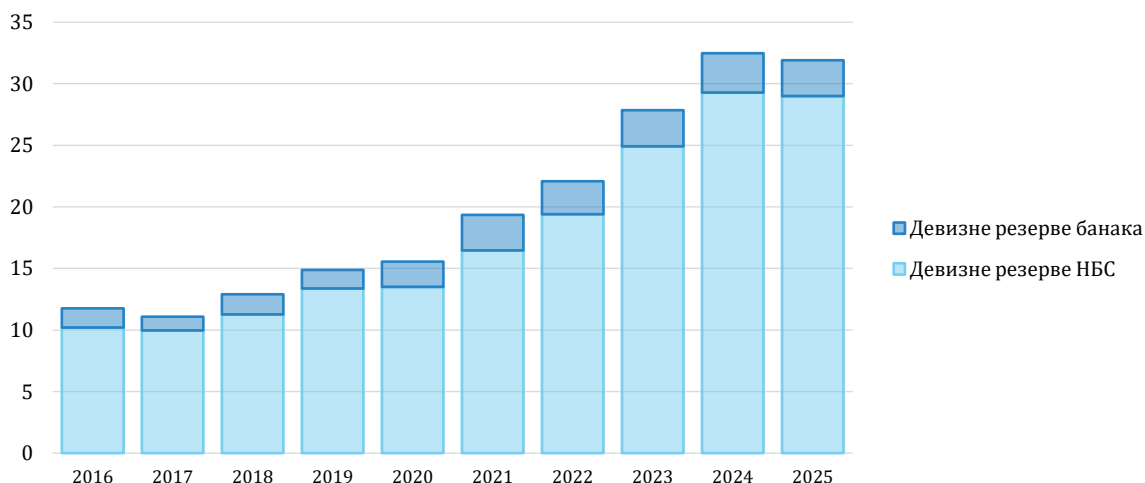
График 7: Просечне зараде⁴ (EUR) и тренд; 2016-2025

Извор: РЗС

Вредност девизних резерви Србије континуирано се повећава током претходне декаде, уз нарочито изражен раст 2023. и 2024. године, као последице нето куповине девиза, повећања резерви злата и страних директних инвестиција. Међутим, током 2025. године укупне девизне резерве се незнатно смањују (-2%), пре свега као последица смањења девизних резерви банака (-9%), док су девизне резерве НБС у 2025. години умањене за свега 286 мил. EUR, достижући ниво од око 29 млрд. EUR (од чега око петина у злату). Оваква кретања у банкарском сектору током 2025. године у највећој мери су узрокована преусмеравањем токова новца у инвестициони циклус, док су девизне резерве НБС умањене због обавеза државе по основу девизних кредита и интервенција НБС на међубанкарском девизном тржишту.

График 8: Девизне резерве Србије (млрд. EUR); 2016-2025

Извор: НБС

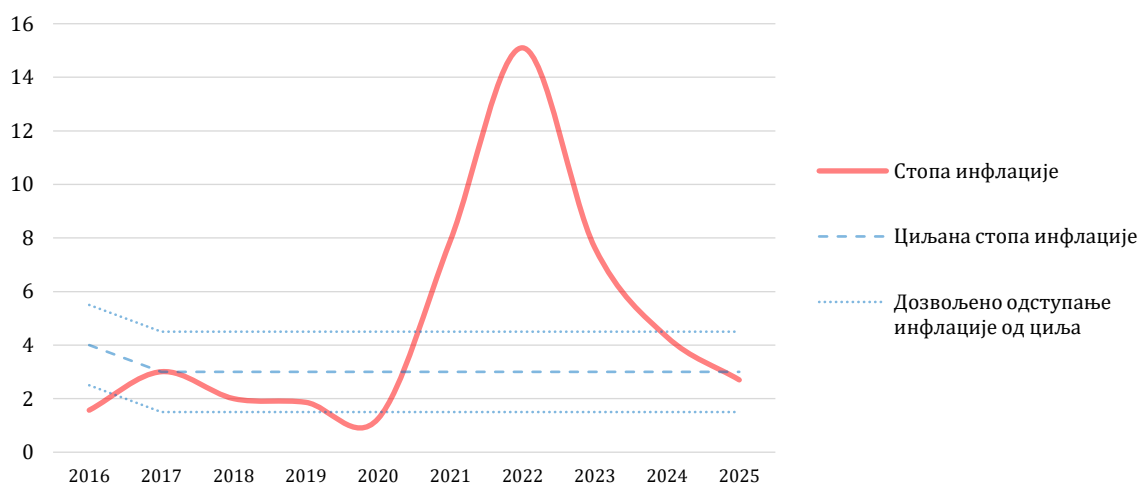
Претходну декаду, у погледу кретања стопе инфлације, карактеришу две изражене инфлаторне динамике током два петогодишња периода – у првој половини декаде бележе се умерене флукуације стопе инфлације (између 1,3% и 3%), да би другу половину

⁴ Просек периода

периода обележиле значајне варијације, а услед изузетно високе инфлације, достигнуте 2022. године (15,1%) као последице раста цене енергената, светских цена хране и сировина за индустрију.

Током 2025. године инфлација је забележила ниво од 2,7%, што је за 1,6 пп нижи ниво у односу на претходну годину, чиме се наставља тенденција смањења стопе инфлације након 2022. године. Нижа стопа инфлације у 2025. години у односу на претходну годину може се објаснити дејством рестриктивне монетарне политике из претходних година (високе каматне стопе у 2023. и 2024.), високом базом из претходне године, стабилизацијом цена хране и енергената, стабилношћу девизног курса, као и смањењем глобалних инфлаторних притисака.

График 9: Стопа инфлације (%); 2016-2025

Извор: НБС

Уколико се стопа инфлације посматра у контексту реализације пројекција НБС о циљаним стопама инфлације⁵, уочава се да се инфлација у првој половини периода углавном кретала у зони пројектоване инфлације (уз мала одступања од доње границе циља у 2016. и 2020. години), док је у другој половини периода остварена инфлација највећој мери значајно превазилазила горњу границу циља (2021-2023), да би се крајем периода кретала у пројектованом оквиру.

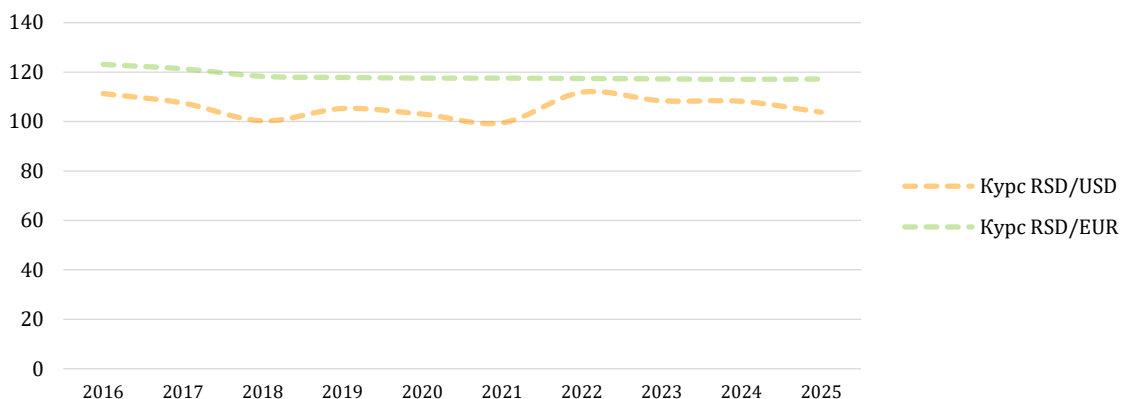
Стопа инфлације од 2,7% у 2025. години налази се 0,3 пп испод циљане инфлације и у зони је пројектоване инфлације (1,2 пп изнад доње границе циља).

Однос динара према еврџу током 2025. године наставља да одржава стабилан тренд (+0,1% мг.) из претходног периода, чему је допринела интервенција НБС на међубанкарском девизном тржишту кроз продају 580 мил. EUR⁶ ради одржавања релативне стабилности курса динара према еврџу.

⁵ Циљане стопе инфлације и дозвољена одступања дефинишу се Меморандумом Народне банке Србије (НБС) о циљаним стопама инфлације, као кључним документом монетарне политике, којим се дефинише оквир за одлучивање о стопи инфлације на средњи рок. Од 2017. године, циљана инфлација је на нивоу од $3 \pm 1,5\%$.

⁶ Извештај о стању девизних резерви и кретања на међубанкарском девизном тржишту у децембру 2025. године (НБС, јануар 2026.)

График 10: Међувалутни курс динара (RSD); 2016-2025

Извор: НБС

Међутим, услед јачања евра према долару током 2025. године, а имајући у виду да је динар (кроз политику НБС о одржавању стабилног курса) везан за евро, долази до аутоматског јачања динара према долару, односно смањења његове вредности (у RSD) за 4,1% мг. Овакво кретање курса RSD/USD током 2025. године имало је позитивне импликације на српску привреду кроз ниже трошкове набавке енергената (пошто се нафтом и гасом на светским берзама тргује у доларима) и смањење динарске вредности јавног дуга номинираног у доларима, док се негативни ефекти јављају у погледу извоза на тржишта са доларом као главном валутом.

Улога пољопривредно-прехранбеној сектора у привреди Србије

Сектор пољопривреде током 2025. године у погледу основних макроекономских агрегата бележи углавном опадајуће вредности, пре свега у области запослености у сектору пољопривреде (број запослених и зараде), као и учешћа пољопривредно-прехранбених производа у извозу и увозу, на шта збирно указује реални пад БДВ у сектору током 2025. године.

Табела 2: Учешће сектора пољопривреде у основним макроекономским показатељима (%); 2021-2025

	2021	2022	2023	2024	2025
БДВ у текућим ценама (мил. RSD)					
Пољопривреда, шумарство, лов и риболов (А)	339.051	398.218	333.893	309.241	341.400
Учешће у укупној БДВ (%)					
Пољопривреда, шумарство, лов и риболов (А)	6,2	6,3	4,4	3,7	3,8
Број запослених (000 лица)					
Пољопривреда, шумарство, лов и риболов (А)	390,5	390,7	373,2	371,9	343,3
Производња прехранбених производа (С10)	89,5	98,3	95,9	95,8	91,2
Производња пића (С 11)	10,0	10,3	10	11,9	12,3
Производња дуванских производа (С 12)	4,3	4,3	2,7	2,1	2,9
Учешће у укупној запослености (%)					
Пољопривреда, шумарство, лов и риболов (А)	14,2	13,9	13,1	12,8	12,0
Производња прехранбених производа (С10)	3,2	3,5	3,4	3,3	3,2
Производња пића (С 11)	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Производња дуванских производа (С 12)	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1
Однос просечне нето зараде у пољопривреди у односу на просечне нето зараде (%)					
Пољопривреда, шумарство, лов и риболов (А)	84,9	82,3	81,0	79,6	79,6
Производња прехранбених производа (С10)	76,6	75,9	76,4	77,8	79,3
Производња пића (С 11)	114,8	109,3	106,0	103,6	104,3
Производња дуванских производа (С 12)	181,7	168,4	163,1	180,8	169,3
Учешће пољопривредно-прехранбених производа у укупној спољнотрговинској размени (%)					
у извозу	19,0	17,3	16,2	16,7	15,6
у увозу	8,4	8,0	9,1	9,7	10,0

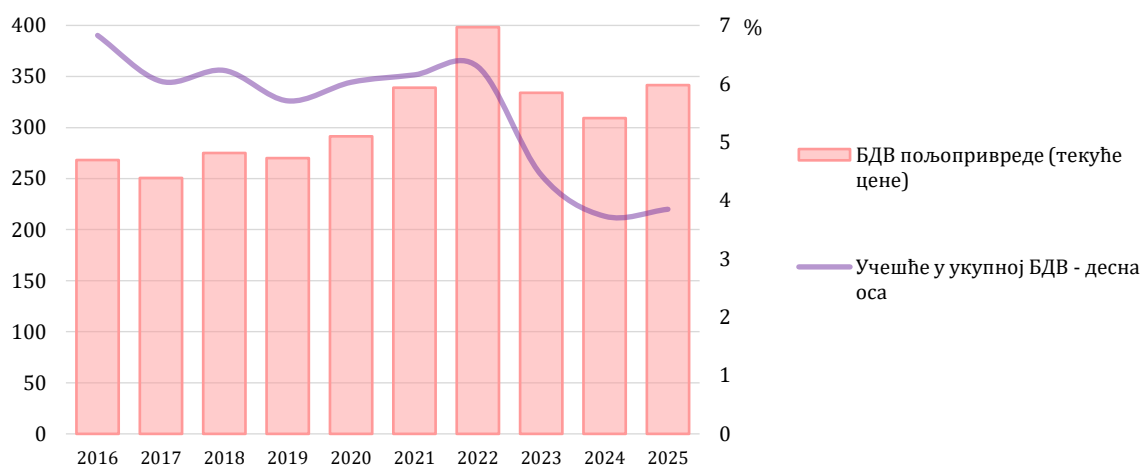
Извор: РЗС

БДВ пољопривреде (у текућим ценама) током претходне декаде бележи растући тренд, уз максимални ниво достигнут 2022. године, да би у наредне две године била остварена нешто нижа БДВ у пољопривреди (-16,2%, односно -7,4% м.г.). У 2025. години БДВ пољопривреде бележи ниво од 341,4 млрд. RSD, што представља 10,4% вишу вредност у односу на претходну годину.

Међутим, иако је током 2025. године забележен номинални раст БДВ у сектору пољопривреде (у текућим ценама), реалне стопе раста по кварталима⁷ су негативне (осим минималне позитивне стопе у 2. кварталу), што упућује на реални пад БДВ пољопривреде у 2025. години. Оваква супротност између номиналног раста и реалног пада БДВ у пољопривреди указује на појаву дефлаторног ефекта цена, односно инфлације у пољопривреди, што указује на чињеницу да је пад производње у 2025. години потпуно компензован вишим ценама пољопривредних производа.

Имајући у виду раст БДП и БДВ у односу на претходну годину, као и номинални раст БДВ пољопривреде по стопи вишој од раста БДП и укупне БДВ, у 2025. години долази до повећања учешћа БДВ пољопривреде у укупној БДВ за 0,1 пп, достижући ниво од 3,8%, што је нешто више од минималног нивоа у последњој декади.

График 11: БДВ пољопривреде (текуће цене; млрд. RSD) и учешће у укупној БДВ (%) (десна оса); 2016-2025

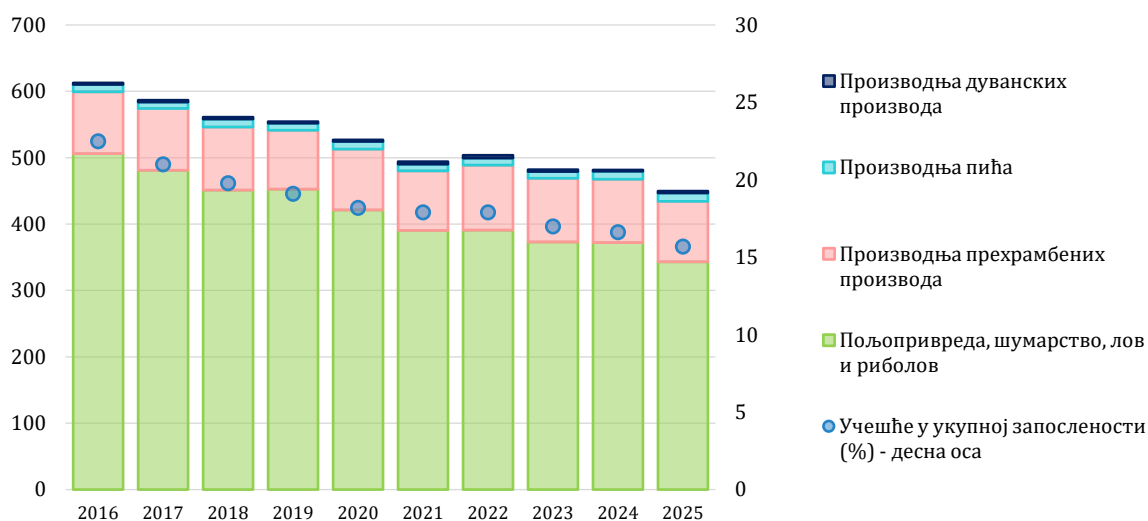
Извор: РЗС

Након стагнације броја запослених у сектору пољопривреде и прехранбене индустрије током 2023-2024. године, у 2025. години наставља се тенденција смањења броја запослених у овом сектору, бележећи ниво од око 450 хиљада запослених, што је 32 хиљаде запослених мање (-6,6%) него претходне године. Посматрано по подсекторима, највећи релативни пад броја запослених бележи се у сектору примарне пољопривреде – 7,7%, док се повећање броја запослених од чак 38,1% бележи у сектору производње дуванских производа.

С обзиром на чињеницу да укупан број запослених у Србији континуирано расте, а да се истовремено број запослених у пољопривреди и прехранбеној индустрији смањује, очекивано је смањење учешћа запослених у овом сектору у укупном броју запослених. Током 2025. године, учешће запослених у пољопривреди и прехранбеној индустрији у укупном броју запослених забележило је ниво од 15,7%, што је 0,9 пп ниже од учешћа претходне године, а чак 6,8 пп мање од почетка претходне декаде.

⁷ Извор: Саопштење - Квартални бруто домаћи производ, I квартал 2026. (РЗС, јун 2026.)

График 12: Број запослених⁸ (000 лица) и учешће у укупној запослености (%) (десна оса); 2016-2025

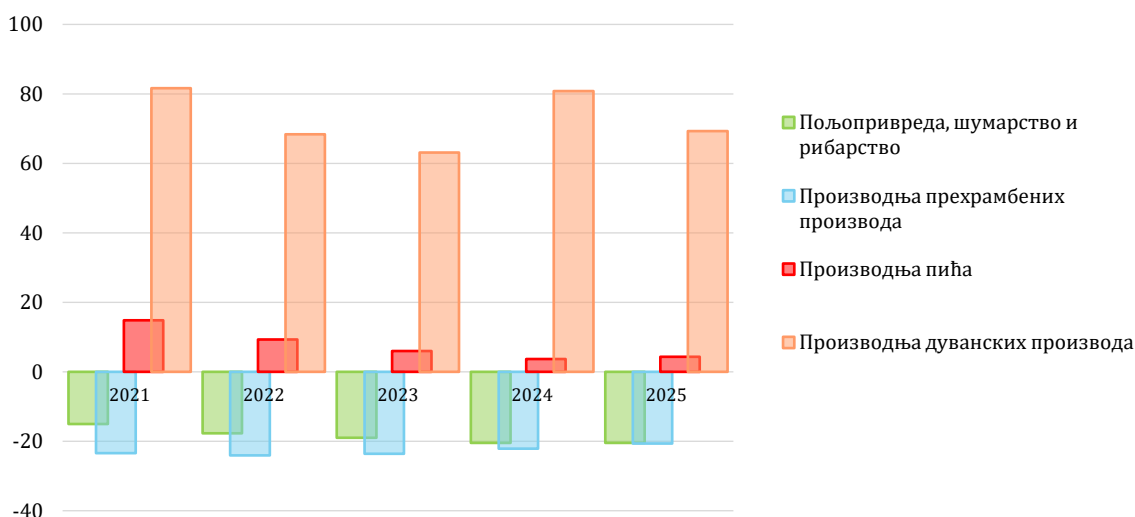

Извор: РЗС

Укупној запослености у пољопривреди и прехранбеној индустрији у највећој мери доприноси сектор примарне пољопривреде, са 343 хиљаде запослених у 2025. години (-7,7% м.г.), од чега је 61% мушкараца и 39% жена. Овај подсектор укупној запослености доприноси са 12%, што је 0,8 пп мање него 2024. године.

Пораст нето зарада на нивоу привреде од 11,5% током 2025. године у односу на претходну годину, пратио је раст зарада у подсекторима пољопривреде и прехранбене индустрије, крећући се у распону раста од 4,5% у дуванској индустрији до 13,6% у прехранбеној индустрији. Оваква динамика раста просечних нето зарада довела је до смањења разлика измађу појединих сектора у односу на просек привреде, при чему се испод просечне зараде и даље остварују у сектору примарне пољопривреде и у прехранбеној индустрији (20,4%, односно 20,7% ниже од просека), док се највише зараде и даље бележе у дуванској индустрији (69,3% изнад просека).

График 13: Одступање просечних месечних нето зарада у пољопривреди од просечних нето зарада у РС (просек = 0) (%); 2021-2025

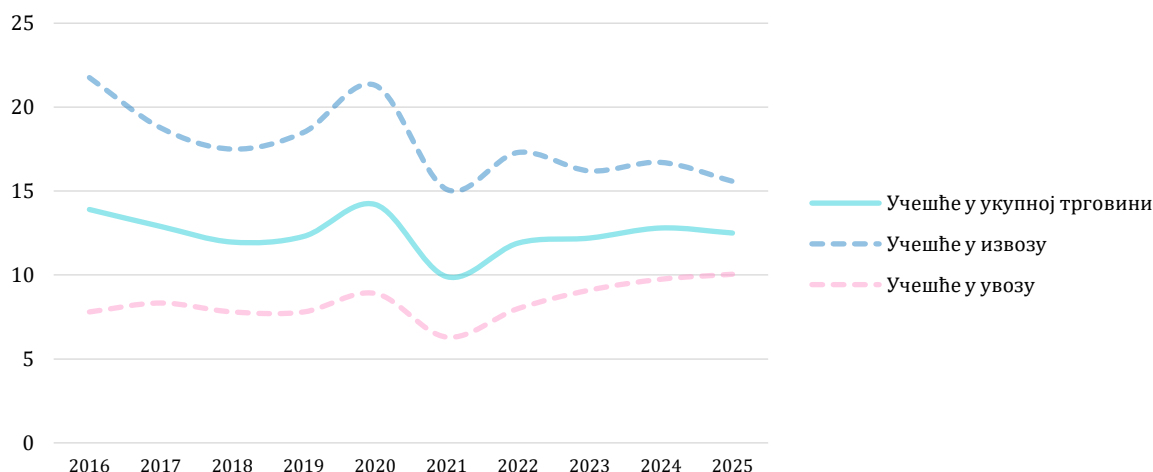

Извор: РЗС

⁸ Број запослених се односи на запослене у секторима делатности КД2010: А – Пољопривреда, шумарство и рибарство, С 10 – Производња прехранбених производа, С 11 – Производња пића и С 12 – Производња дуванских производа. Учешће у укупној запослености се односи на збирно учешће ових сектора у укупној запослености.

Учешће пољопривредно-прехрамбених производа у основним компонентама спољнотрговинске размене, вредносно посматрано, значајно варира током претходне декаде. Док се у првој половини периода учешће пољопривредно-прехрамбених производа у извозу кретало између 18% и 22%, а учешће у увозу било око 8%, крајем периода се разлика између ова два показатеља смањила на свега 6-7 пп, уз смањено учешће у извозу и повећано учешће у укупном увозу. С обзиром на то да се учешће у извозу брже смањује у односу на раст учешћа у увозу, учешће пољопривредно-прехрамбених производа у укупној трговини бележи благо опадајући тренд.

График 14: Учешће пољопривредно-прехрамбених производа у укупној спољнотрговинској размени (%); 2016-2025

Извор: РЗС

Током 2025. године, учешће пољопривредно-прехрамбених производа у укупном извозу бележи ниво од 15,6%, што је 1,1 пп мање учешће него претходне године и чак 6,2 пп ниже у односу на почетак претходног десетогодишњег периода. Разлог оваквог тренда претежно лежи у диверзификацији укупног извоза у правцу повећања извоза у секундарном и терцијарном сектору, као и споријег унапређења структуре извоза пољопривредно-прехрамбених производа.

Са друге стране, ниво учешћа увоза пољопривредно-прехрамбених производа у укупном увозу током 2025. године достиже ниво од 10% (+0,3 пп мг.), чиме се наставља тренд пораста овог учешћа. Узок оваквог кретања може се тражити у променама потрошачких навика и већој тражњи за одређеним увозним производима, уз недостатак домаће производње у појединим робним категоријама.

Услед делимичне компензације кретања учешћа пољопривредно-прехрамбених производа у укупном увозу и извозу, учешће ове категорије производа у укупној трговини бележи мања одступања током периода и креће се на нивоу између 10% и 14%, достигавши 12,5% у 2025. години (-0,3 пп у односу на 2024.).

1.2. Структура пољопривредне производње

1.2.1. Коришћено пољопривредно земљиште

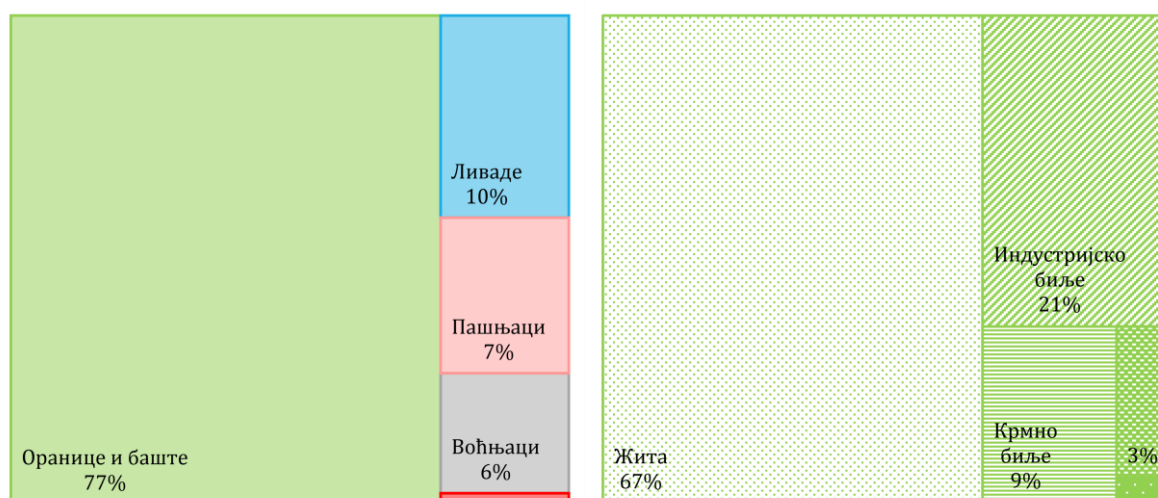
Површина коришћеног пољопривредног земљишта (КПЗ) у Републици Србији дугорочно показује тренд смањења, бележећи просечан годишњи пад површина од 0,31% годишње у претходних десет година. У овом периоду укупна површина КПЗ умањена је за око 83 хиљада, у највећој мери као резултат смањења површина под пашњацима (-66 хиљада), да би од 2023. године достигла ниво испод 3,4 мил. ха.

У 2025. години КПЗ заузима површину од 3.373.034 ha, што указује на незнатно повећање (+1,1%) у односу на претходну годину, узроковано повећањем површине под ораницама (+1,5%), чиме је прекинут тренд пада површина КПЗ, присутан од 2022. године.

Структура КПЗ остаје непромењена у дужем периоду, са 77% површина под ораницама и баштама, 17% под трајним травњацима и 7% површине под сталним засадама. Структура ораница такође остаје стабилна, при чему се на 2/3 ораница гаји жито, 21% ораница је под индустријским биљем, 9% под крмним биљем, док се поврће гаји на 3% ораница.

Посматрано према културама, кукуруз је најзаступљенија култура, заузимајући 38% ораница (29% КПЗ), док се пшеница гаји на 23% ораница (18% КПЗ). Учешће површине под житима незнатно је повећана у односу на претходну годину (+0,9 пп), захваљујући прерасподели учешћа појединих култура, и то повећању учешћа пшенице за 1,9 пп, односно смањењу учешћа кукуруза за 1 пп.

График 15: Структура КПЗ, према категоријама коришћења (лево) и структура ораница и башта, према културама (десно) (%); 2025.

Извор: РЗС

1.2.2. Општи показатељи пољопривредне производње

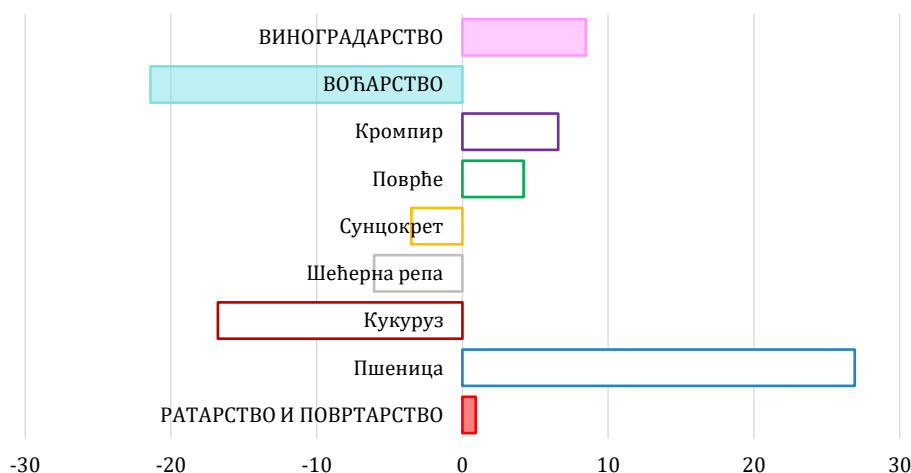
Бруто пољопривредна производња у 2025. години смањена је 2,3% у односу на претходну годину, док је међугодишњи пад нето пољопривредне производње износио 1,9%.

Биљна производња

Смањењу физичког обима пољопривредне производње током 2025. године у већој мери је допринео пад биљне производње (у поређењу са сточарством) од 3,4% мг., што је у највећој мери последица смањења физичког обима производње у воћарству, који је у 2025. години за око петину мањи (-21,4%) него претходне године. Ипак, повећана производња у сектору виноградарства (+8,5%) и производња у ратарству и повртарству приближно на нивоу прошлогодишње (+0,9%), донекле су анулирали пад производње у воћарству.

Посматрано на нивоу култура, највећа одступања у односу на 2024. годину присутна су у сектору ратарства, где се повећање физичког обима производње бележи код пшенице, и то на нивоу од чак 27%, уз повећање обима производње и код кромпира (6,6%) и поврћа (4,2%). Са друге стране, нижи принос кукуруза за резултат је имао пад физичког обима производње за 17% у односу на претходну годину, док је смањење забележено и код шећерне репе (-6,1%) и сунцокрета (-3,5%).

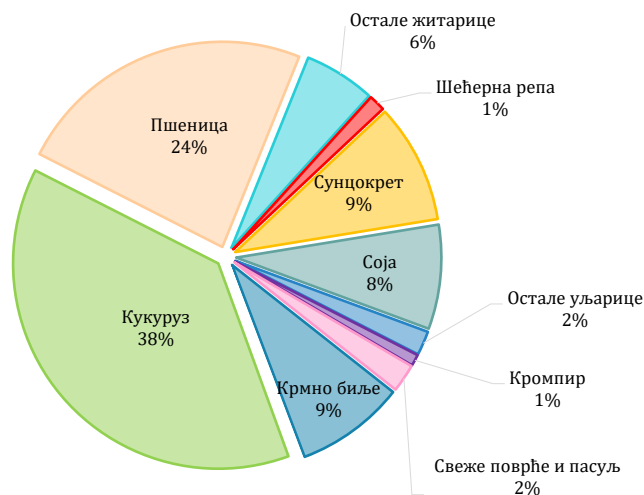
График 16: Промене у физичком обиму биљне производње (%); (0=2024); 2025.

Извор: РЗС

Површина под житарицама у 2025. години већа је око 3% у односу на претходну годину, достижући ниво од 1,73 мил. ha, чему је у највећој мери допринело повећање површина под пшеницом (+10,6%). Ипак, треба имати у виду да је базна вредност површина под пшеницом у 2024. години нешто нижа, с обзиром на чињеницу да је те године део површине под пшеницом замењен кукурузом, а што је и разлог за смањење површина под кукурузом у 2025. години (-1,2%). Док су површине под уљарицама у 2025. години остале на непромењеном нивоу у односу на претходну годину, површине под шећерном репом су смањене за 26,6%, чиме је прекинута тенденција раста површина под овом културом (од 2023.).

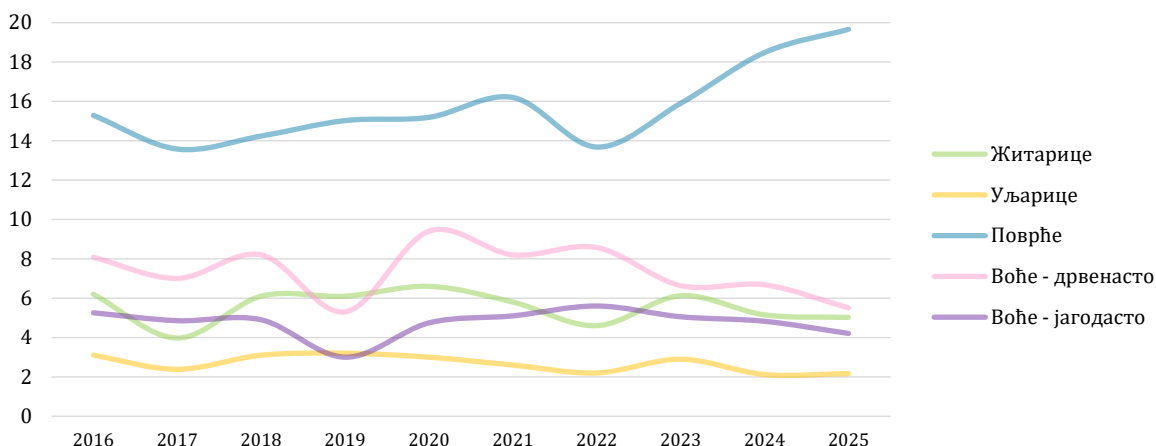
График 17: Структура пожњевених површина у Србији (%); 2025.

Извор: РЗС

Посматрано према појединим секторима, током 2025. године најзначајније смањење приноса бележи се у вођарству, где је принос дрвенастог воћа на нивоу сектора (5,5 t/ha) смањен за 17,5% у односу на претходну годину, док је пад приноса код јагодастог воћа забележио ниво од 12,8%. Док приноси житарица (5 t/ha) и уљарица (2,2 t/ha) незнатно одступају од прошлогодишњих (-2,5%, односно +2,1%), раст приноса бележи се у сектору производње поврћа (+6,4%), достижући рекордан ниво у претходних десет година, од 19,7 t/ha.

График 18: Приноси у биљној производњи (t/ha); 2016-2025

Извор: РЗС

Пад приноса у сектору воћарства током 2025. године у односу на претходну годину, у највећој мери је последица пада приноса вишње (-39,8%), трешње (-25,9%) и кајсије (-24,2%), кад су у питању дрвенасте воћне врсте, док се код јагодастог воћа највећи пад приноса бележи код јагоде (-21,9%) и малине (-14,6%). Када је реч о повећању приноса на нивоу сектора повртарства, оваквом кретању у 2025. години највише је допринело повећање приноса купуса (+19,1%), паприке и шаргарепе (по 9,8%).

Сточарска производња

Физички обим сточарске производње у 2025. години бележи незнатан пад од 0,6% у односу на претходну годину, при чему, посматрано на нивоу сектора, у секторима живинарства и свињарства се уочавају позитивни помаци у погледу међугодишњег раста, с обзиром на то да је на нивоу сектора живинарства остварен раст од 3,3%, док сектор свињарства бележи повећање производње од 2,5%. Насупрот томе, најзначајнији пад физичког обима производње у 2025. години забележен је у сектору пчеларства (чак 46,8%), где се, и поред високе базне вредности, бележи реалан пад производње од око 30% у односу на петогодишњи просек. Такође, смањење производње забележено је и у сектору овчарства (-4,3%) и говедарства (-1,7%).

Посматрано према компонентама производње, паду у овчарству и говедарству у највећој мери је допринео пад прираста (овчарство -4,4%, говедарство -2,8%), док је производња млека имала мањи утицај (-0,6%, односно -1%). Повећање прираста је у највећој мери допринело и расту производње у живинарству (+5,8%), док је производња јаја остала на истом нивоу као претходне године.

График 19: Промене у физичком обиму сточарске производње (%); (0=2024); 2025.

Извор: РЗС

Након делимичног повећања броја грла код појединих категорија животиња током 2024. године (свиње и овце), током 2025. године наставља се растући тренд броја свиња, док остале категорије бележе стагнацију (говеда), односно смањење броја (овце и козе).

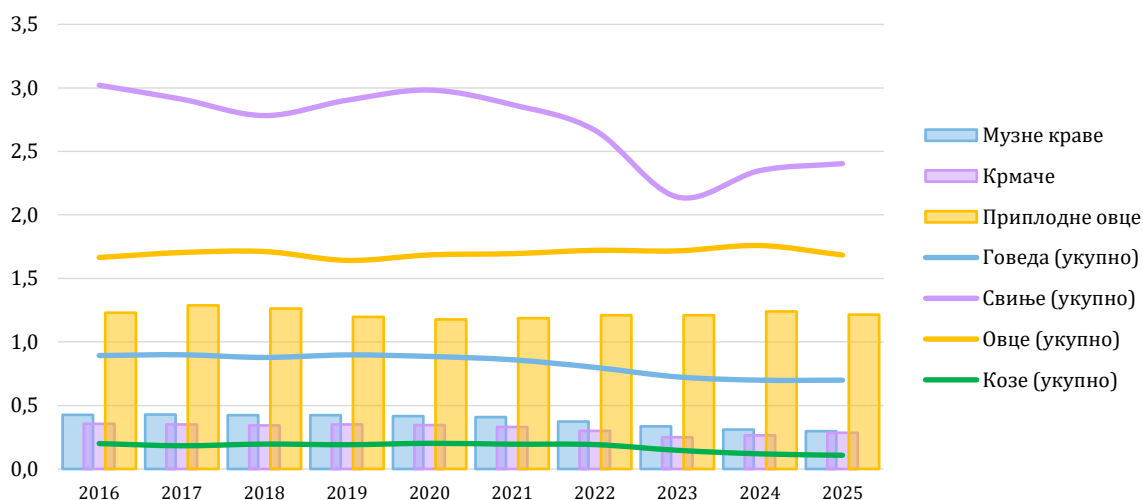
Број говеда у 2025. години бележи непромењен ниво у односу на претходну годину (699 хиљада⁹), чиме се број говеда задржава на минималном нивоу у претходних десет година. Ипак, у оквиру овог броја, број крава је смањен за 2,2%, док је број музних крава мањи 3,6% у односу на претходну годину.

Након достигнутог минималног броја грла 2023. године, популација свиња расте током 2024. године, да би 2025. године био настављен раст и достигнут ниво од 2,4 мил. грла, односно 2,3% више у односу на претходну годину. Такође, број крмача наставља да се повећава, па 2025. године бележи ниво 6,8% виши него годину раније.

Тренд раста броја грла у овчарству, који је био присутан у периоду 2020-2024. године, прекинут је у 2025. години, када се број грла оваца враћа на почетни ниво (из 2020.) од 1,68 мил. грла. Током 2025. године бележи се смањење броја грла за 4,3% (око 75 хиљ. грла) у односу на претходну годину, при чему се број приплодних оваца смањио за 1,9%.

Број коза показује најизраженију промену у последњих неколико година, са изразито опадајућим трендом од 2023. године. Након међугодишњег пада броја коза за скоро петину у 2024. години, наредне, 2025. године, бележи се додатно смањење броја грла за 9,2%, чиме је достигнут минимални ниво фонда коза у последњих десет година, од око 108 хиљ. грла.

График 20: Број грла говеда, свиња, оваца и коза (мил.); 2016-2025

Извор: РЗС

Током 2025. године наставља се дугорочни тренд пада броја грла у сектору живинарства, који је од 2022. године на нивоу испод 15 милиона, да би 2025. године био забележен даљи благи пад од 1,8% у односу на претходну годину. Међутим, код кока носиља бележи се нешто веће годишње смањење (-3,5%), чиме број грла у овој категорији живине достиже минималну вредност у претходној декади, од 7,34 милиона.

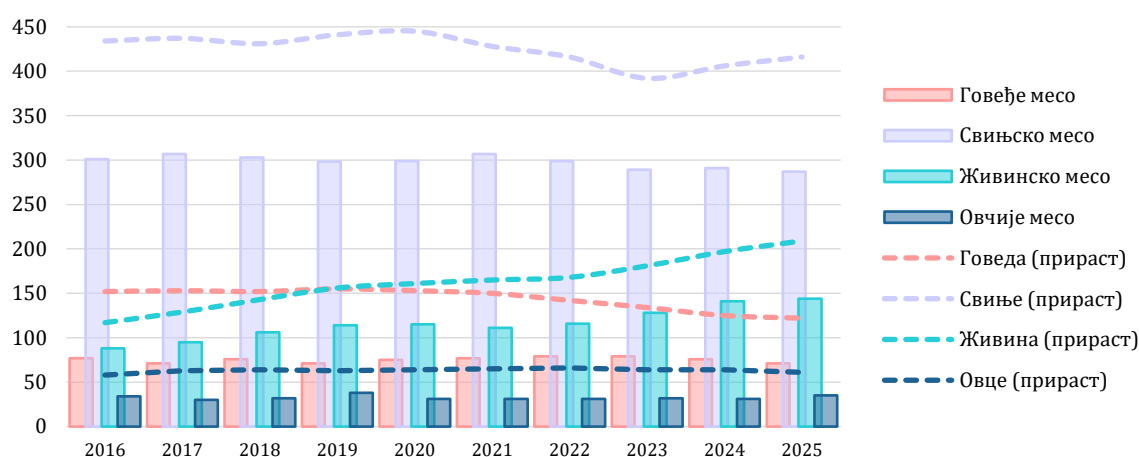
Након раста почетком претходне декаде и стагнације у периоду 2019-2022. године, број кошница наставља значајно да расте током 2023. и 2024. године, превазишавши ниво од милион кошница, да би 2025. године било забележено смањење броја кошница од 7,3% мг., уз забележен ниво од 1,09 мил. кошница. Пад броја кошница током 2025. године резултат је како лоших временских услова за пашу, тако и угинућа пчела услед болести.

⁹ Од 2025. године подаци о броју говеда преузимају се као пресек укупног броја обележених грла подфамилије говеда *Bovinae* из Регистра животиња, Управе за ветерину (МПШВ): домаћа говеда (*Bos Taurus L.*) и домаћи биволи (*Bubalus Bubalis L.*).

Уколико се сточарска производња посматра кроз прираст и производњу меса, учача се да је повећање броја свиња довело до пораста прираста у живој маси за 2,5% мг., али је истовремено производња свињског меса смањена за 1,4% у односу на претходну годину, што може да указује на застој у ланцу продаје и дуже задржавање свиња у тову. У сектору говедарства, и поред непромењеног бројног стања грла у односу на претходну годину, бележи се за 2,4% нижи прираст, док је производња меса 6,6% нижа него 2024. године, као последица мањег клања говеда.

Смањење броја оваца у 2025. години у односу на претходну годину за резултат је имало смањење прираста од 4,7%, док је производња меса повећана за 12,9% као последица повећаног клања. Иако је број живине незнатно смањен током 2025. године у односу на годину раније, прираст је повећан за 6,1%, док је производња већа увећана 2,1%, као последица повећаног клања.

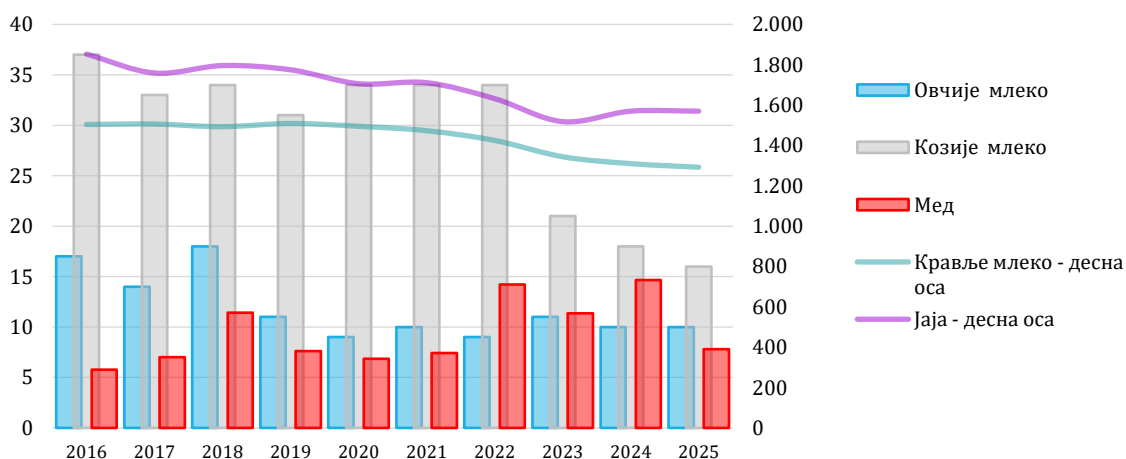
График 21: Производња говеда, свиња, оваца и живине (прираст/жива мера; 000 t); 2016-2025

Извор: РЗС

Наставак тренда пада броја музних крава, присутан током целе претходне декаде, иако се производња крављег млека током прве половине периода одражавала на нивоу од око 1,5 млрд. l, узроковао је нешто бржи пад производње од 2022. године, достигавши ниво од 1,3 млрд. l у 2025. години, што је 8,3% испод последњег петогодишњег просека. Док се производња овчијег млека задржава на релативно стабилном нивоу, пад броја коза у претходном периоду за резултат је имао смањење производње млека, и то за 11,1% у 2025. години у односу на претходну годину.

График 22: Производња осталих производа сточарства - млека (мил. l), меда (000 t) и јаја (мил. ком.) (десна оса); 2016-2025

Извор: РЗС

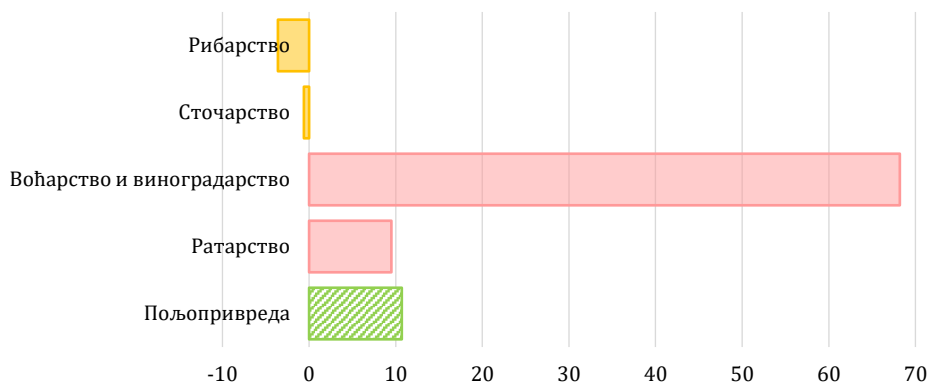
Иако је просечан број кока носиља у 2025. години смањен за 5,7% мг., број снесених јаја остао је приближно истом нивоу као претходне године (1,57 млрд. ком.), што представља благи опоравак након минимума, достигнутог 2023. године.

Производња меда значајно варира у претходној декади, бележећи максимални ниво 2024. године, као и скоро упола (-47%) нижи ниво производње у 2025. години.

1.2.3. Цене пољопривредних производа

Након високог раста цена на нивоу сектора током 2021. и 2022. године, узрокованог глобалним растом цена хране и енергената, као и накнадним смањењем цена у 2023. години и стабилизацији у наредном периоду, током 2025. године бележи се међугодишњи пораст цена на нивоу сектора пољопривреде од 10,7%. Оваквом нивоу раста цена у највећој мери је допринео пораст цена у области воћарства и виноградарства од чак 68,2% у поређењу са претходном годином, инициран смањеним родом воћа.

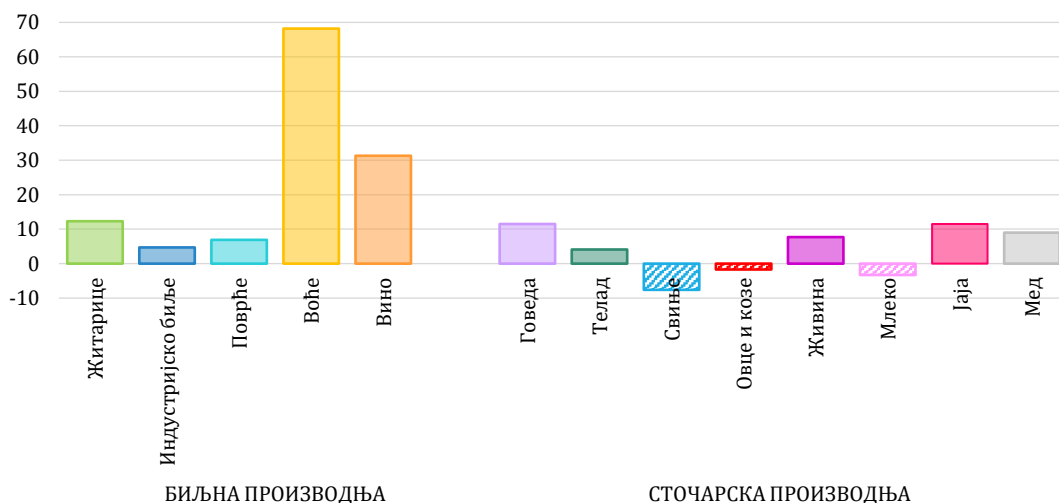
График 23: Промене цена у сектору пољопривреде (%) (0=2024); 2025.

Извор: РЗС

Посматрано на нивоу појединих врста производње, у биљној производњи бележи се повећање цена код свих категорија производа, при чему воће и вино бележе највећи раст цена током 2025. године у односу на претходну (68,2%, односно 31,3%). Када је реч о производима сточарства, највиши раст цена бележи се код говеда и јаја (11,5%), док је нешто нижи раст цена евидентиран код телад, живине и меда. Насупрот томе, највећи пад цена у 2025. години у односу на претходну, забележен је код свиња (-7,6%), цена млека је 3,3% нижа него 2024. године, док се нешто нижи пад цена бележи код оваца и коза.

График 24: Промене цена појединих производа (%) (0=2024); 2025.

Извор: РЗС

Систем тржишних информација пољопривреде Србије (СТИПС)

СТИПС представља *on-line* базу података¹⁰, која пружа информације о ценама одређених пољопривредно-прехранбених производа и инпута на недељном/месечном нивоу¹¹. База садржи малопродајне цене на зеленим пијацама и veleпродајне цена на кванташким пијацама за производе чије се ценовно кретање прати. На основу прикупљених података израђују се извештаји, који указују на квалитет и ценовни тренд у току претходних седам дана за одабране пољопривредно-прехранбене производе, док се на недељном нивоу објављује и билтен, који садржи цене на пијацама.

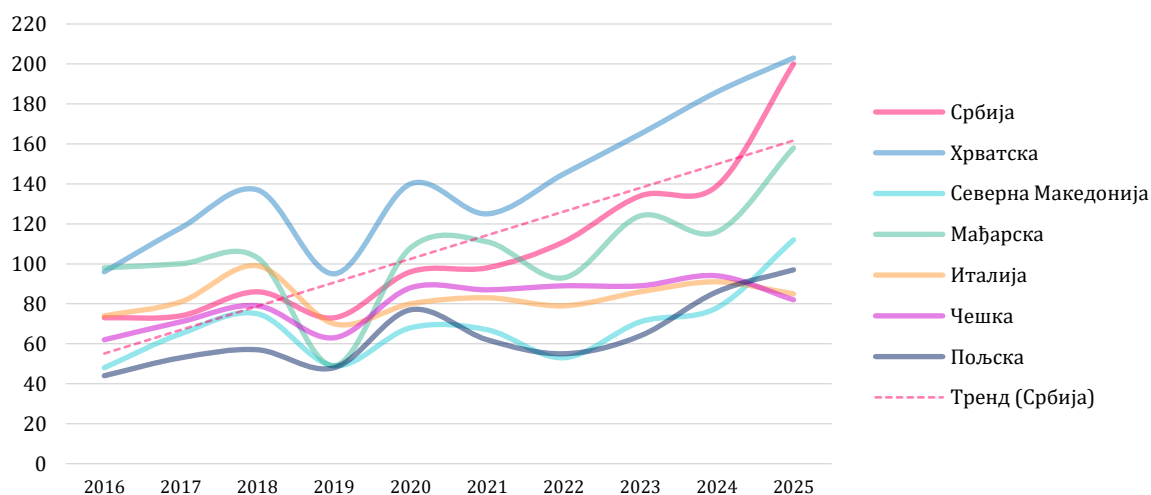
Анализа кретања цена јабука у периоду од 2016-2025 указује на неколико јасних трендова и разлика међу посматраним земљама. Цене јабуке у Србији бележе снажан узлазни тренд током посматраног периода, уз мање осцилације до 2019. године, након чега следи континуиран раст цене. Нагло повећање цене нарочито је изражено у периоду 2022-2025, када се бележи и рекордни ниво цене (200 RSD/kg у 2025.).

Поређењем ценовне динамике у Србији са кретањем цена у осталим посматраним земљама у периоду од 2016-2025, може се закључити да је раст цена јабуке у Србији међу најдинамичнијим. Србија је, у односу на Хрватску, у већем делу периода бележила ниже цене, да би се разлика постепено смањивана током периода. Истовремено, у Хрватској се током целокупног посматраног периода бележе највише цене јабуке у региону. Међутим, током 2025. године цена јабуке у Србији скоро достиже цену у Хрватској (200 RSD/kg према 203 RSD/kg).

У поређењу са Северном Македонијом, цена јабуке у Србији током целог десетогодишњег периода бележи знатно виши ниво. Иако цена јабуке у Северној Македонији бележи раст током периода, разлика остаје значајна, нарочито након 2020. године, када Србија улази у фазу интензивног раста.

Цена јабуке у Мађарској бележи виши ниво у појединим годинама (2016-2018 и 2020-2021) у поређењу са ценом у Србији, али због значајног пада током 2019. године и нестабилности, цене у Србији остају на вишем нивоу до краја периода, уз значајно одступање.

График 25: Цене јабуке у Србији и земљама у окружењу (RSD/kg); 2016-2025

Извор: МПШВ, СТИПС

У поређењу са Италијом, у Србији се већ од почетка периода бележе цене јабуке на сличном или нешто вишем нивоу, да би 2020. године цене у Србији значајно превазишле цене јабуке

¹⁰ СТИПС је доступан на адреси www.stips.minpolj.gov.rs

¹¹ СТИПС прати искључиво цене, али не и продате количине, тако да се не врши пондерисање цена.

у Италији. Цене јабуке у Италији карактерише стабилан тренд, при чему цена јабуке у претходној декади не прелази 100 RSD/kg.

Цене јабуке у Чешкој и Пољској током целокупног посматраног периода бележе нижи ниво у односу на цене у Србији, уз мање осцилације, да би се од 2021. године разлика значајније повећавала, достигавши максимално одступање 2025. године.

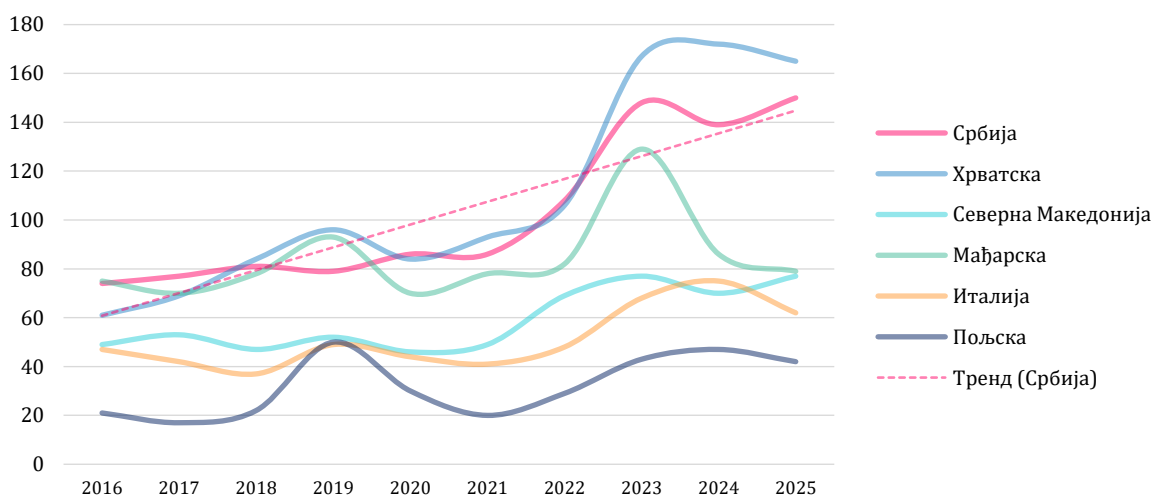
Србија и Хрватска се издвајају као тржишта са најдинамичнијим растом цена јабуке у претходном периоду, док Италија остаје стабилно тржиште, а остале земље показују умерене промене цена са нестабилним трендом.

Када је реч о поређењу кретања цена кромпира у Србији и земљама окружења, учава се изразито узлазни тренд кретања цена, нарочито у другој половини периода. Након благог и стабилног раста у периоду 2016-2021, цена кромпира у наредне две године бележи значајан раст, достигавши максимални ниво од 148 RSD/kg током 2023. године. Након благог смањења наредне године, цена кромпира задржава висок ниво и бележи нову рекордну вредност током 2025. године (150 RSD/kg).

Цене кромпира у Хрватској и Србији током већег дела претходне декаде бележе приближне нивое, уз умерену флукуацију, да би од 2023. године цена кромпира у обе земље почела значајније да расте, уз веће одступање цене у Хрватској у односу на Србију. Крајем посматраног периода, у Хрватској се бележи највиши ниво цена кромпира у окружењу, уз рекордни ниво од 172 RSD/kg, достигнут 2024. године.

У Мађарској се цена кромпира у последњих десет година кретала према сличној динамици као у Србији, да би након достигнутог рекордног нивоа у 2023. години (129 RSD/kg), почела да бележи значајнији пад, бележећи ниво знатно испод нивоа цене у Србији.

График 26: Цене кромпира у Србији и земљама окружења (RSD/kg); 2016-2025

Извор: МПШВ, СТИПС

Цене кромпира у Пољској, Италији и Северној Македонији су током целокупног претходног десетогодишњег периода ниже у односу на цене у Србији, достижући скоро идентичну вредност у 2019. години (49-52 RSD/kg). У даљем периоду цене варирају у мање израженој динамици у односу на остале посматране земље, уз изостанак пика цена у 2023. години. Ипак, у 2025. години разлике у нивоу цена у ове три земље се повећавају, при чему цена у Пољској остаје на најнижем нивоу (42 RSD/kg), док цена у Северној Македонији бележи скоро 50% виши ниво.

Слично као код јабуке, најдинамичнији раст цена кромпира присутан је на тржиштима Србије и Хрватске, уз нешто израженији раст у Хрватској крајем периода. У Србији се у претходној декади бележи константан раст цена кромпира, уз мању флукуацију цена у

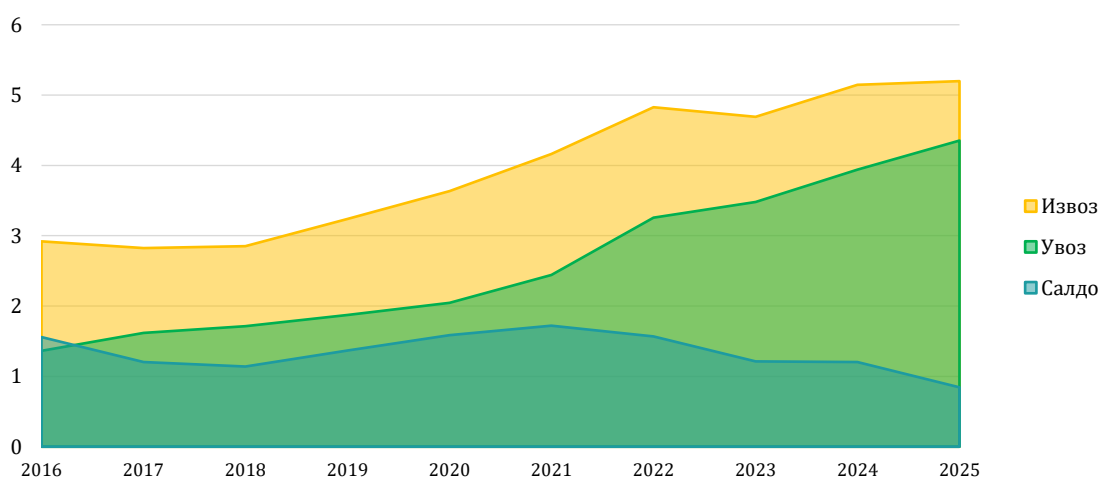
поређењу са другим земљама у првој половини периода, али и израженији раст у другој половини периода.

2. СПОЉНОТРГОВИНСКА РАЗМЕНА ПОЉОПРИВРЕДНО-ПРЕХРАМБЕНИХ ПРОИЗВОДА

2.1. Укупна размена

Пољопривредно-прехрамбени сектор остаје један од најважнијих ослонаца српске економије, са снажним утицајем на спољнотрговинску размену и девизни прилив. У последњој деценији Србија је бележила стабилан раст извоза и дугорочан суфицит у размени са иностранством, што је потврда конкурентности домаћих производа на међународном тржишту.

График 27: Спољнотрговинска размена пољопривредно-прехрамбених производа (млрд. EUR); 2016-2025

Извор: РЗС (обрада МПШВ)

Међутим, 2025. година доноси нову динамику у спољној трговини. Укупна вредност трговине достигла је рекордне 9,4 млрд. EUR, што представља значајан раст у односу на претходне године – 5,1% је већа од остварене трговине у 2024. години, а за 26,2% је већа од претходног петогодишњег просека. Током 2025. године настављен је тренд раста вредности извоза пољопривредно-прехрамбених производа, који је износио близу 5,2 млрд. EUR, што представља незнатно повећање од 1,1% у односу на претходну годину, односно повећање од 15,6% у односу на петогодишњи просек.

Паралелно са порастом вредности извоза дошло је и до пораста вредности увоза, који је у 2025. години достигао рекордну вредност од 4,2 млрд. EUR и за 10,5% био већи од вредности увоза у 2024. години, а чак 42,3% већи у односу на просек претходног петогодишњег периода. Као резултат оваквог односа у размени, суфицит је први пут, после више од деценије, опао на ниво испод милијарду EUR (948 мил. EUR) и 26,5% је био мањи од суфицита оствареног претходне године, а 37% нижи од просека претходног петогодишњег периода, што указује на промену равнотеже у размени.

Учешиће пољопривредно-прехрамбених производа у укупној вредности трговине Србије у 2025. години бележи благи пад, са 12,8% у 2024. години на 12,5% у 2025. години, а посебно је приметан пад удела извоза у укупном извозу (са 16,7% у 2024. на 15,6% у 2025. години), уз истовремени раст удела увоза (са 9,7% у 2024. години на 10% у 2025. години). Овакви

показатељи упућују на закључак да је сектор и даље снажан, али да се суочава са изазовом повећаног увоза и потребом за даљим јачањем домаће производње и прераде.

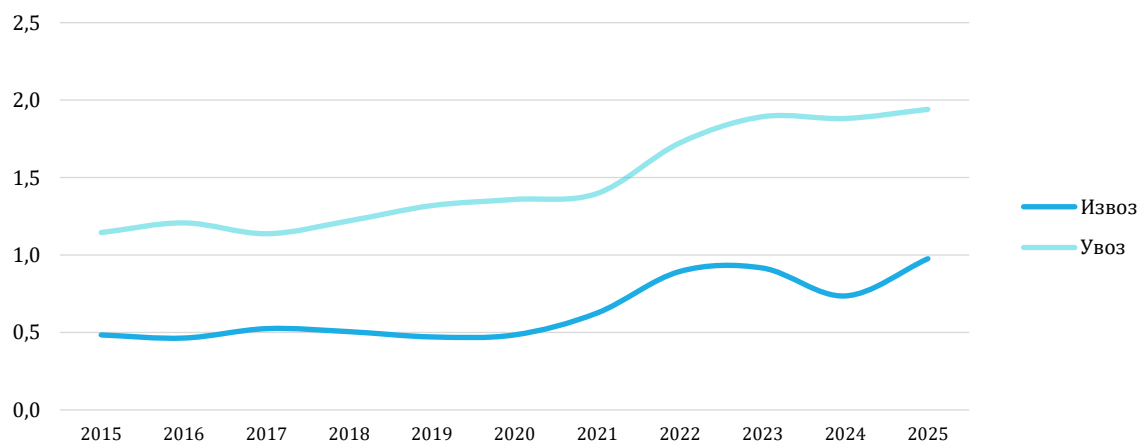
Уопштено посматрано, 2025. година може се окарактерисати као година рекордне трговине, али и као сигнал за опрез: док извоз наставља да расте, увоз добија на замаху, што захтева стратегију усмерену ка даљем јачању домаће производње, модернизацији прерађивачке индустрије и усмеравању аграрне политике ка очувању позитивног биланса. Само тако ће пољопривредно-прехранбени сектор наставити да буде стабилан ослонац економије и гарант прехранбене сигурности у годинама које долазе.

Јединична вредност размене

Током 2025. године долази до значајних промена у структури и вредности пољопривредно-прехранбене трговине Србије. Јединична вредност извоза пољопривредно-прехранбених производа повећана је са 0,89 EUR/kg у 2024. години на 0,98 EUR/kg у 2025. години. Овај раст није случајан, већ је пре свега резултат све веће доминације у извозу производа са вишим степеном прераде, који на међународном тржишту достижу вишу цену. Међу њима се издвајају цигарете, храна за кућне љубимце, флаширана вода, одређени кондиторски производи, као и прерађевине од воћа и поврћа. Ови производи имају вишу додатну вредност, што директно утиче на повећање просечне јединичне цене извоза.

Са друге стране, јединична цена увоза такође је порасла – са 1,88 EUR/kg у 2024. години на 1,94 EUR/kg у 2025. години. Разлози за овај раст налазе се у структури увозних токова: Србија све више увози производе више фазе прераде, као што су месо и месне прерађевине, рибли производи, рафинисана уља, као и кондиторски производи и дуванске прерађевине. Ови производи имају вишу тржишну цену у односу на примарне пољопривредне сировине, што повећава просечну јединичну вредност увоза.

График 28: Јединичне вредности извоза и увоза пољопривредно-прехранбених производа (EUR/kg); 2016-2025

Извор: РЗС (обрада МПШВ)

Раст јединичних вредности извоза и увоза у 2025. години одражава промену у структури трговине – од доминације примарних пољопривредних производа ка све већем учешћу прерађених и финалних производа. Овај тренд је позитиван са становишта извоза, јер показује да Србија постепено осваја сегменте тржишта са вишом додатом вредношћу. Истовремено, раст јединичне цене увоза указује на повећану зависност од увоза производа више фазе прераде, што представља изазов за домаћу индустрију и сигнал за потребу даљег јачања капацитета прераде у земљи.

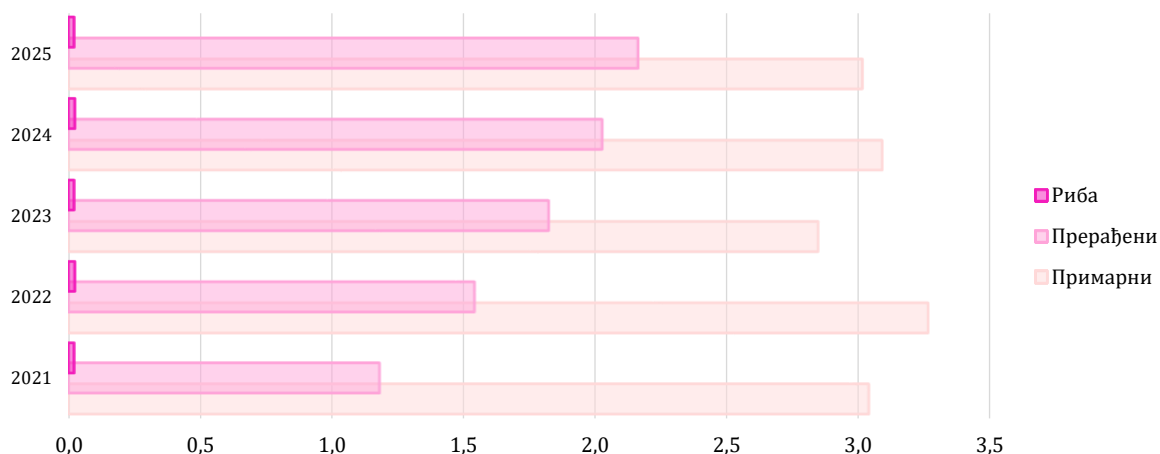
2.2. Структура размене

У 2025. години структура извоза пољопривредно-прехранбених производа показује значајне промене. Са вредношћу извоза од 3 млрд. EUR, примарни пољопривредни производи и даље доминирају, али са учешћем од 58%, што је ниже од петогодишњег просека од 66%, као и од учешћа у 2024. години (60,2%). У апсолутним вредностима, извоз примарних производа био је 2,4% мањи у односу на 2024. годину, али за 1,5% већи у односу на просек претходног петогодишњег периода. Најзначајнији производи у овој групи били су: смрзнуте малине, меркантилна пшеница и кукуруз, сунцокретово уље, смрзнуте шљиве, мешавине сувог воћа, свеже јабуке и кромпир чипс.

Са друге стране, прерађени пољопривредни производи бележе снажан раст и у 2025. години достигли су рекордну вредност од 2,2 млрд. EUR, што је 6,8% више у односу на претходну годину и чак 42,2% више од петогодишњег просека. Њихово учешће у укупном извозу износило је 41,6%, што је значајно изнад просека претходног периода (33,7%) и изнад учешћа у 2024. години (39,4%). У овој групи доминирали су производи са вишом додатом вредношћу: цигарете, дуван за пушење, ароматизована вода, млечни производи са нижим садржајем масноће, безалкохолна пића, слатки бисквити и други кондиторски производи.

Учешће риба и производа рибарства у извозу остаје маргинално – свега 0,4%, уз пад вредности са 22,1 хиљ. EUR у 2024. на 20 хиљ. EUR у 2025. години. Највише су се извозили лосос (свеж, расхлађен, смрзнут, димљен), филети лососа, као и пужеви, рибље конзерве и живи шаран. Овај сегмент извоза је у великој мери условљен применом Регионалне конвенције о Пан-Евро-Медитеранским преференцијалним правилима о пореклу робе, која омогућава кумулацију порекла робе између земаља потписница, у овом случају са Краљевином Норвешком.

График 29: Извоз пољопривредно-прехранбених производа према групама производа (млрд. EUR); 2021-2025

Извор: РЗС (обрада МПШВ)

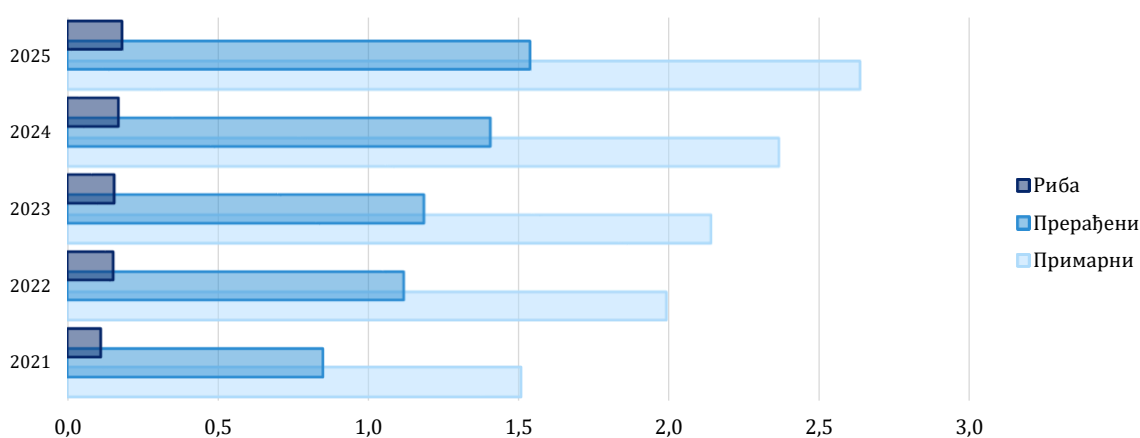
Увоз пољопривредно-прехранбених производа у 2025. години такође показује доминацију примарних производа, са учешћем од 60,6%, што је незнатно испод петогодишњег просека (60,9%) и нешто изнад учешћа у 2024. години (60%). У апсолутним вредностима посматрано, увоз примарних производа порастао је током 2025. године 11,4% у односу на претходну годину (са 2,4 на 2,6 млрд. EUR), а за 41,7% у односу на просек претходног петогодишњег периода. Највише су се увозили: кафа (сирова и пржена), смрзнуто свињско месо без костију, соја у зрну, сирови дуван, свеже банане, семенски кукуруз и смрзнуте јагоде.

Прерађени производи чине 35,3% увоза, што је незнатан пад у односу на 2024. годину (35,7%), али повећање у односу на петогодишњи просек (34,7%). Вредност увоза

прерађених производа у 2025. години износила је 1,5 млрд. EUR, што је 9,3% више у односу на 2024. годину и 45,2% више од просека претходног периода. У структури увоза доминирали су: производи који садрже дуван за удисање без сагоревања, различити прехранбени производи са ниским садржајем млечне масноће, маслац, масноће и уље од какаа, екстракти и есенције од дувана, цигарете, вода (обична и газирана са додатком шећера), какао маса, пекарски производи и пуњена чоколада са какаоом.

Учешће рибе и производа рибарства у увозу износило је 4,1%, што је приближно нивоу из 2024. године (4,2%), али за 0,3% мање у односу на петогодишњи просек. У увозу су доминирали: смрзнуте аргентински ослић (*Merluccius hubbsi*), брашно и пелети од рибе и водених бескичмењака, рибље конзерве, свежи филети лососа, конзервисана туна у биљном уљу, свежи или расхлађени атлантски и дунавски лосос, конзервисане срделе и пастрмке.

График 30: Увоз пољопривредно-прехранбених производа према групама производа (млрд. EUR); 2021-2025

Извор: РЗС (обрада МПШВ)

2.3. Водећи производи у размени

У периоду 2021–2025. године извоз пољопривредно-прехранбених производа Републике Србије бележи стабилан раст. Структура извоза указује на доминацију воћа, дуванских производа и пића, уз значајан допринос житарица, уља и прерађевина од воћа, поврћа и житарица. Посебно је уочљив тренд раста извоза производа са вишим степеном прераде (цигарете, безалкохолна пића, сладолед, чоколадни производи, храна за кућне љубимце), што указује на постепену трансформацију сектора ка производима са додатом вредношћу и вишом конкурентношћу.

Табела 3: Водећи производи у извозу из Републике Србије (000 EUR); 2021-2025

Код	Назив	ИЗВОЗ				
		2021	2022	2023	2024	2025
УКУПНО		4.207.447	4.776.437	4.632.387	5.114.600	5.131.260
08	Воће	823.498	848.648	729.769	746.533	808.065
0811 20 31 00	Смрзнуте малине	358.455	352.079	277.586	247.350	288.454
0811 90 95 90	Остало смрзнато воће	60.626	68.444	69.976	73.189	92.905
0813 40 95 00	Остало суво воће	15.197	30.612	35.916	38.795	81.301
24	Дуван и производи замене дувана	386.635	460.195	549.753	608.057	624.950
2402 20 90 00	Цигарете	193.293	228.469	261.110	290.873	317.885
2403 19 90 00	Дуван за пушење	165.493	191.667	240.353	262.678	258.953
2401 20 85 00	Ижиљен дуван сушен у сушари	17.733	20.522	19.141	19.761	19.076
22	Пића, алкохол и сирће	280.865	385.105	467.760	490.192	504.000
2202 10 00 00	Вода, обична и газирана са додатком шећера	86.026	153.161	176.645	178.657	209.717
2202 99 19 00	Безалкохолна пића	68.925	81.749	99.032	101.112	84.222
2203 00 01 00	Пиво у боцама до 10l	25.417	32.206	47.472	51.454	48.962

10	Житарице	767.342	686.102	419.149	702.563	430.816
1001 99 00 00	Меркантилна пшеница и наполица	203.014	226.506	137.894	229.387	198.918
1005 90 00 00	Меркантилни кукуруз	452.494	337.598	176.310	376.342	150.132
1005 10 15 00	Семенски кукуруз, обични хибриди	28.538	50.721	67.724	61.880	48.650
21	Разни производи за исхрану	262.482	322.311	356.856	416.680	427.705
2106 90 92 90	Производи за исхрану са садржајем млечне масноће до 1,5% и сахарозе и скроба до 5%	25.275	31.800	38.949	66.068	79.858
2105 00 10 00	Сладолед са садржејем млечне масноће > 7%	46.061	47.336	53.410	68.046	71.527
2106 90 98 90	Прехрамбени производи нигде непоменути	48.033	57.009	65.065	71.968	70.906
23	Остац и отпац прехрамбене индустрије (сточн храна)	245.351	333.007	392.283	362.683	358.543
2309 10 51 00	Храна за псе и мачке, скроб > 30%, млечни производи ≤ 10%	107.742	124.276	185.479	158.551	155.509
2309 90 96 90	Храна сточна, остало	33.687	39.590	36.251	39.730	45.264
2309 10 90 00	Храна за псе и мачке, за продају на мало	14.578	18.210	18.625	14.664	28.648
19	Производи од житарица, брашна и скроба	175.160	246.233	302.905	313.542	338.329
1905 90 80 00	Пекарски производи без шећера	19.334	29.522	43.330	51.103	55.855
1905 31 99 00	Слатки бисквити	33.408	41.848	50.246	41.126	53.428
1905 31 19 00	Чоколадни слатки бисквити	23.715	25.425	35.762	38.085	39.049
15	Масноће и уља животињског, биљног или микробног порекла	267.484	312.657	284.363	270.018	301.710
1512 19 90 00	Рафинисано сунцокретово уље	71.518	96.534	95.576	88.301	107.214
1512 11 91 00	Сирово сунцокретово уље	81.673	72.234	61.208	68.619	80.133
1507109000	Рафинисано сојино уље	60.566	88.546	67.039	60.304	56.162
18	Какао и производи од какаа	72.236	112.714	142.293	197.190	253.814
1806 20 10 00	Производи, какао маслаца и млечне масноће > 31%	6.950	35.921	47.368	79.249	98.018
1806 31 00 00	Пуњена чоколада са какаом	9.076	10.135	15.089	15.017	25.794
1806 20 30 00	Производи какао маслаца и млечне масноће 25-31%	1.424	4.045	8.698	15.313	23.720
20	Прерађевине од воћа и поврћа	141.336	177.043	169.981	203.262	213.030
2005 20 20 00	Пржени танки одсечци кромпира	22.172	27.084	43.901	60.344	71.019
2007 99 97 00	Кувани производи од осталог воћа	18.421	18.833	15.918	15.595	18.117
2001 10 00 00	Конзервисани краставци и корнишони	4.907	7.394	8.275	8.743	10.698

Извор: ITC Trade Database (обрада МПШВ)

Сектор воћа остаје водећи сегмент у извозу пољопривредно-прехрамбених производа Републике Србије. Током 2025. године вредност извоза овог сектора достигла је 808,1 мил. EUR, што представља раст од 8,2% у односу на претходну годину и учешће од близу 32% у укупној вредности извоза. Смрзнуте малине су традиционално најважнији извозни производ. Након пада током 2023. и 2024. године, у 2025. бележи се опоравак и раст вредности извоза – са 247 мил. EUR на 288 мил. EUR, што указује на осетљивост производње и извоза на климатске услове и глобалну тражњу. Остало смрзнуто воће бележи стабилан раст, док је суво воће достигло рекордну вредност ивоза од 81 мил. EUR, што указује на диверсификацију понуде и растућу тражњу за производима са дужим роком трајања.

Сектор дувана и производа замене дувана други је по значају у извозу пољопривредно-прехрамбених производа Србије. У 2025. години његово учешће у укупном извозу износило је 24,6%, са вредношћу од 625 мил. EUR. То представља снажан раст у односу на 2021. годину (386,6 мил. EUR), али у односу на 2024. годину бележи се тек умерено повећање од 2,7%. Цигарете су најзначајнији производ овог сектора, са континуираним растом од 193 мил. EUR у 2021. на 318 мил. EUR у 2025. години. Цигарете чине више од половине укупног извоза дуванског сектора и представљају производ са највишом додатом вредношћу. Дуван за пушење бележи снажан раст током периода, али током 2025. године долази до благог пада у односу на претходну годину, што указује на осетљивост овог сегмента на промене у потрошачким навикама и регулаторним мерама. Ижиљен дуван сушен у сушари остаје мањи сегмент, са стабилним вредностима извоза око 19 мил. EUR годишње, без значајних осцилација.

Сектор пића (алкохолних и безалкохолних) заузима треће место у извозу пољопривредно-прехрамбених производа Србије. У 2025. години његово учешће у укупном извозу износило је близу 20%, са вредношћу преко 500 мил. EUR. Овај сектор бележи динамичан раст, нарочито код производа са препознатљивим брендovima, што указује на ширење тржишта и јачање конкурентности. Вода са додатком шећера је најдинамичнији сегмент, са вредношћу од 210 мил. EUR у 2025. години, што је највећи раст у оквиру сектора. Пиво задржава стабилну позицију, уз благе осцилације, што говори о константној тражњи и стабилном извозном тржишту. Безалкохолна пића такође имају стабилну позицију, али са умереним променама у вредности извоза.

Сектор житарица остаје традиционално значајан у извозу Србије, али са израженим осцилацијама. У 2025. години вредност извоза житарица износила је 430 мил. EUR, што је 38,7% мање у односу на претходну годину (702 мил. EUR), а уједно представља пад у односу на највише вредности из 2021. године (767 мил. EUR). Кукуруз је најважнији производ овог сектора, али у 2025. бележи драматичан пад од 60,1% мг. Овај пад указује на снажну зависност производње и извоза од климатских услова и глобалних ценовних кретања. Пшеница има стабилнији тренд, али и она показује осетљивост на глобалне цене. У 2025. години извоз пшенице био је 13,3% мањи у односу на претходну годину. Овај сектор остаје важан, али је јасно да је зависан од климатских услова и тржишних кретања.

За сектором житарица следи сектор у који су сврстани разни производи за исхрану, који бележи стабилан и континуиран раст у последњих пет година, са 262 мил. EUR у 2021. на 428 мил. EUR у 2025. години (што представља повећање од преко 63%), што га сврстава међу динамичније сегменте када је извоз пољопривредно-прехрамбених производа у питању. Производи за исхрану са садржајем млечне масноће до 1,5% и сахарозе/скроба до 5% бележе снажан раст од 25 мил. EUR у 2021. до скоро 80 мил. EUR у 2025. години. Сладолед са садржајем млечне масноће 7% и више показује раст од 46 мил. EUR у 2021. до преко 71 мил. EUR током 2025. године.

Производи са додатом вредношћу бележе раст и постају све важнији у структури извоза. Прерађевине од воћа и поврћа, прерађевине од житарица, масноће и уља, какао производи и храна за кућне љубимце у последњих пет година имају стабилан раст, што указује на постепену трансформацију структуре извоза ка производима са вишом додатом вредношћу. Сунцокретоно и сојино уље остају значајни производи, са вредностима преко 300 мил. EUR у 2025. години. Какао производи из године у годину бележе снажан раст, од 72 мил. EUR у 2021. до 254 мил. EUR у 2025. години, а храна за кућне љубимце постаје све значајнији сегмент, са преко 155 мил. EUR у 2025. години, на основу чега се може закључити да Република Србија постепено прелази са доминације примарних пољопривредних производа ка већој заступљености прерађених производа у извозу. Традиционални производи (воће, житарице, уља) и даље имају значајну улогу, али раст прерађених производа указује на промену структуре извоза. Република Србија постепено гради позицију у сегментима са вишом додатом вредношћу, што повећава конкурентност и стабилност извоза.

Највећи раст извоза током 2025. године забележен је у сектору који обухвата месо и јестиве месне и друге кланичне производе и то за 44,4% у односу на претходну годину. Поред овог сектора, значајан раст извоза забележен је и у сектору живог биља и цвећа (31,4% више у односу на 2024.), као и у сектору који обухвата какао и производе од какаа (28,8% мг.).

С друге стране, највећи пад извоза, поред сектора који обухвата биљни материјал за плетарство и остале производе биљног порекла, забележен је у секторима који су до пре неколико година били водећи у извозу, а то су сектор житарица, где је вредност извоза у 2025. години била 34,5% мања у односу на 2024. годину, као и сектор шећера и производа од шећера, који из године у годину бележи константан пад вредности извоза (у 2025. години 31,1% мањи у односу на претходну годину).

Увоз пољопривредно-прехранбених производа у Србију у периоду 2021–2025. године бележи снажан раст. Укупна вредност увоза повећана је са 2,37 млрд. EUR у 2021. години на 4,18 млрд. EUR у 2025. години. Овај тренд указује на све већу зависност домаћег тржишта од увозних производа, али истовремено и на диверсификацију понуде.

Табела 4: Водећи производи у увозу из Републике Србије (000 EUR); 2021-2025

Код	Назив	Вредност увоза у 000 евра				
		2021	2022	2023	2024	2025
УКУПНО		2.372.189	3.057.587	3.304.478	3.824.556	4.175.693
08	Воће	286.043	294.692	307.251	353.802	498.751
0803 90 19 00	Банане свеже или суве	57.951	61.282	65.586	58.622	71.852
0811 10 90 00	Смрзнуте јагоде	11.366	11.464	13.071	18.581	40.267
0811 20 31 00	Смрзнуте малине	24.884	17.763	9.653	6.248	39.125
24	Дуван и производи замене дувана	220.708	289.166	287.832	367.197	454.853
2404 11 00 00	Производи намењени а удисање без сагоревања који садрже дуван	0	56.471	43.312	50.679	101.122
2401 20 85 00	Дуван сушен у сушари	34.058	43.106	50.241	61.570	79.607
2403 99 90 00	Екстракти и есенције од дувана	61.765	45.662	51.703	70.102	66.709
18	Какао и производи од какаа	139.889	161.451	201.410	302.712	341.090
1804 00 00 00	Маслац, масноће и уља од какаа	10.568	19.236	25.323	50.212	67.618
1803 10 00 00	Неодмашћена какао маса	9.532	16.634	19.789	42.673	44.741
1806 31 00 00	Пуњена чоколада са какаоом	21.980	23.780	27.101	34.653	40.360
21	Разни производи за исхрану	224.455	262.570	290.078	335.824	338.427
2106 90 92 90	Производи за исхрану са садржајем млечне масноће до 1,5% и сахарозе и скроба до 5%	57.211	58.113	64.295	83.197	78.983
2106 90 98 90	Прехрамбени производи нигде непоменути	46.704	60.191	64.578	73.957	77.561
2101 11 00 00	Екстракти, есенције и концентрати од кафе	13.465	22.574	24.711	29.393	31.152
19	Производи од житарица, брашна и скроба	161.935	204.285	249.524	275.889	283.419
1905 90 70 00	Заслађени пекарски производи	14.071	24.859	38.299	34.413	42.399
1905 90 80 00	Пекарски производи без шећера	19.900	25.459	26.914	31.684	36.486
1901 20 00 00	Мешавине и теста за пекарске производе	13.508	20.337	24.152	25.395	24.172
07	Поврће	120.519	154.909	185.848	196.941	228.754
0702 00 99 00	Парадајз, свеж или расхлађен	28.428	34.218	41.592	44.701	50.826
0713 33 90 00	Обичан пасуљ и боранија, сушени	13.612	20.693	19.173	22.281	20.438
0709 60 10 00	Слатка паприка свежа или расхлађена	10.917	12.162	16.890	18.520	19.952
22	Пића, алкохол и сирће	141.485	177.156	188.468	223.762	215.825
2202 10 00 00	Вода, обична и газирана са додатком шећера	30.791	43.622	52.412	68.228	49.530
2202 99 19 00	Безалкохолна пића	11.509	16.437	16.716	21.377	18.212
2207 10 00 00	Неденатурисани етил алкохол стварне алкохолне јачине ≥ 80%	6.916	10.084	10.058	11.075	14.556
02	Месо и јестиви месни и други кланични производи	108.860	193.223	235.913	255.783	213.499
0203 29 55 00	Смрзнуто свињско месо без костију	51.085	83.252	113.636	134.044	101.594
0210 19 81 00	Димљено или сушено свињско месо без костију	13.358	18.691	21.274	26.416	27.352
0201 30 00 00	Свеже или расхлађено говеђе месо без костију	1.321	1.977	5.228	8.656	11.379
12	Уљано семење и плодови	96.371	136.291	132.035	184.124	209.969
1201 90 00 00	Меркантилна соја	31.159	61.968	54.223	91.998	98.440
1206 00 99 00	Семе сунцокрета	12.321	12.385	10.768	10.679	32.970
1202 42 00 00	Кикирики, ољуштен, ломљен или неломљен	12.038	16.442	16.089	18.965	14.789
09	Кафа, чај, мате чај и зачини	79.610	123.532	125.582	145.807	204.418
0901 11 00 00	Сирова кафа	53.277	89.324	84.437	99.457	135.443
0901 21 00 00	Пржена кафа	16.956	23.748	30.585	35.969	57.138
0904 22 00 00	Сушена паприка дробљена или млевена	2.096	2.130	2.345	2.422	2.516

Извор: ITC Trade Database (обрада МПШВ)

Сектор воћа доминира у увозу пољопривредно-прехранбених производа Србије. Током 2025. године, вредност увоза овог сектора достигла је 499 мил. EUR, што представља раст од 42,5% у односу на претходну годину и учествује са 30,3% у укупној вредности увоза. Банане су најзначајнији производ, са вредношћу увоза од 72 мил. EUR, што је 23% више у односу на 2024. годину. Смрзнуте јагоде бележе изузетан раст – вредност увоза достигла је 40 мил. EUR, што је повећање од чак 120% у односу на претходну годину. Смрзнуте

малине су у 2025. години достигле рекордну вредност увоза од 39 мил. EUR, што је 6,3 пута више у односу на 2024. годину.

Сектор дувана и производа замене дувана заузима друго место у увозу пољопривредно-прехранбених производа Србије. У 2025. години његово учешће у укупном увозу износило је 27,6%, са вредношћу од 454,9 мил. EUR, што је 25,5% више у односу на претходну годину. Производи намењени за удисање без сагоревања који садрже дуван бележе највећу вредност увоза – 101,1 мил. EUR, што је раст од 99% у односу на 2024. годину. Ово одражава глобалне трендове у потрошњи и промене у навикама корисника. Сирови дуван заузима друго место, са вредношћу од 79,6 мил. EUR, што је повећање од 30% у односу на претходну годину. Екстракти и есенције од дувана, који представљају сировину за дуванску индустрију, заузимају треће место са вредношћу од 66,7 мил. EUR, уз благи пад од 5% у односу на претходну годину.

За овим сектором следи сектор какаа и производа од какаа са вредношћу увоза од 348,8 мил. EUR, што је 15,2% више у односу на претходну годину. Највећи раст у 2025. години бележи увоз сировина за производњу чоколаде и намаза – маслац и масноће од какаа (67,6 мил. EUR) и неодмашћена какао маса (44,7 мил. EUR), док међу финалним производима доминира пуњена чоколада, са вредношћу увоза од 40 мил. EUR.

Сектор какаа и производа од какаа заузима значајно место у увозу Србије. Током 2025. године вредност увоза овог сектора достигла је ниво од 348,8 мил. EUR, што је 15,2% више у односу на 2024. годину. Сировине за производњу чоколаде и намаза бележе највећи раст – маслац и масноће од какаа достигли су вредност од 67,6 мил. EUR, а неодмашћена какао маса достигла је 44,7 мил. EUR. Финални производи такође имају значајно учешће – пуњена чоколада са какаом забележила је вредност увоза од 40 мил. EUR у 2025. години.

Највећи раст увоза у 2025. години, од 42,6% мг., забележен је у сектору воћа и то, пре свега, због повећаног увоза смрзнутих малина. До значајнијег раста вредности увоза дошло је и у сектору где се сврставају кафа чај и мате чај (40,2% више у односу на 2024.), углавном због значајног раста цене кафе на међународном тржишту. Поред ових сектора, раст увоза евидентан је и у сектору биљних материјала за плетарство и осталих производа биљног порекла (39,4% мг.), као и сектора дувана и производа замене дувана (25,5% мг.).

До значајнијег пада увоза дошло је у сектору живих животиња, где је увоз у 2025. години био за трећину (-33%) нижи у односу на претходну годину, потом у сектору меса и јестивих месних и других кланичних производа (пад од 16,5% у односу на 2024.), као и у сектору житарица (-11,2% мг.).

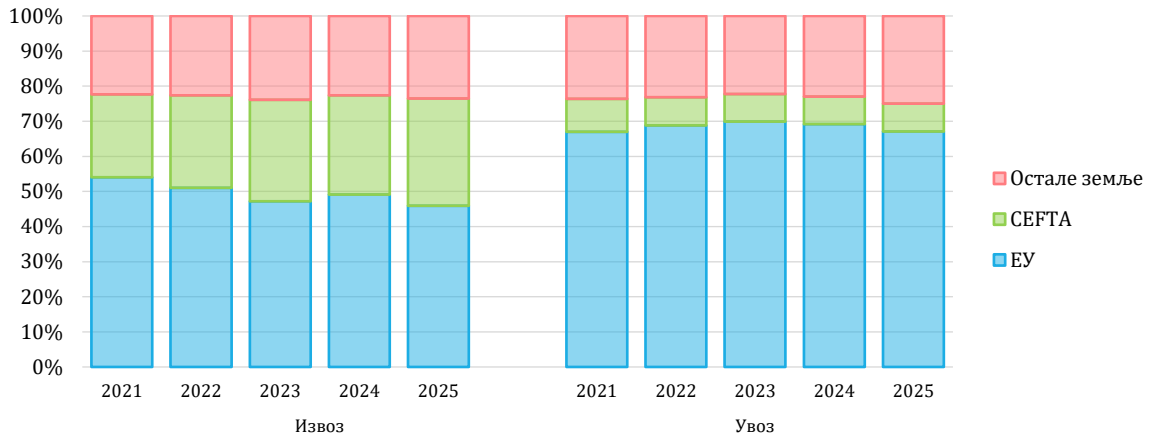
Највећи суфицит у размени током 2025. године остварен је у сектору житарица – 378,1 мил. EUR, воћа – 305,9 мил. EUR, пића, алкохола и сирћа – 290,3 мил. EUR, сточне хране – 171,9 мил. EUR и животињске и биљне масти и уља – 69,3 мил. EUR.

Са друге стране, највећи дефицит у размени забележен је у сектору кафа, чај и зачини – 173,7 мил. EUR, месо и други кланични производи – 169,1 мил. EUR, поврће – 98,1 мил. EUR, какао и производи од какаа – 94,8 мил. EUR и рибе – 76,5 мил. EUR. Иначе, од 24 главна сектора, који се односе на пољопривредно-прехранбене производе, у 13 сектора забележен је дефицит у трговини.

2.4. Главни трговински партнери

Посматарно према правцима трговине, односно према релевантним тржиштима, у 2025. години 45,9% укупне вредности извоза пољопривредно-прехранбених производа Србије усмерено је ка тржишту Европске уније, затим следи тржиште СЕФТА са 30,6%, док је извоз на остала тржишта у укупном извозу учествовао са 23,5%, при чему од укупног извоза на остала тржишта 46,4% представља извоз на тржишта земаља са којима Република Србија нема потписане споразуме о слободној трговини.

График 31: Структура вредности извоза и увоза пољопривредно-прехранбених производа према тржиштима (%); 2021-2025

Извор: РЗС (обрада МПШВ)

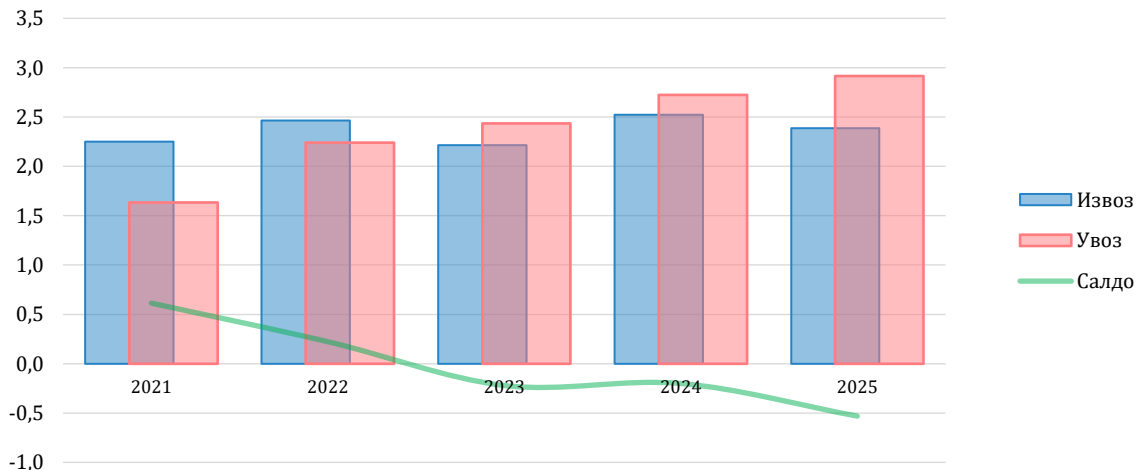
На увозној страни, у 2025. години учешће увоза из Европске уније у укупном увозу је износило 67,1%, док је тржиште СЕФТА учествовало са свега 8%. Учешће увоза са осталих тржишта у укупном увозу пољопривредно-прехранбених у Републику Србију износило је 24,2%, од чега је 43,6% вредности увезено из земаља са којима Република Србија нема потписане споразуме о слободној трговини.

Европска унија

Европска унија је свакако најзначајнији трговински партнер Србије. Укупна вредност трговине пољопривредно-прехранбеним производима између Републике Србије и Европске уније у 2025. години износила је 5,3 млрд. EUR, што представља 55,5% укупне трговине овим производима. Ови подаци потврђују да ЕУ остаје најважнији и најстабилнији трговински партнер Србије у аграрном сектору.

На тржиште Европске уније током 2025. године пласирано је пољопривредно-прехранбених производа у вредности од 2,4 млрд. EUR, што је 5,5% мање у односу на 2024. годину, али ипак 5,9% више у односу на просек претходног петогодишњег периода. Истовремено, увоз из ЕУ достигао је вредност од 2,9 млрд. EUR, што је 7% више у односу на претходну годину и чак 40,5% више од петогодишњег просека. Као резултат, 2025. године се трећу годину заредом бележи дефицит у трговини са ЕУ, у износу од 531 мил. EUR.

График 32: Вредност размене пољопривредно-прехранбених производа са Европском унијом (млрд. EUR); 2021-2025

Извор: РЗС (обрада МПШВ)

Ови показатељи јасно указују на структурну зависност Србије од увоза из Европске уније, али и на потребу да се извозни потенцијали у сегментима са додатом вредношћу још више развијају како би се ублажио дефицит и ојачала конкурентност домаће производње.

Пољопривредно-прехранбени производи који су се, појединачно посматрано, највише извозили на тржиште Европске уније током 2025. године, били су следећи: смрзнуте малине – 232,2 мил. EUR; меркантилна пшеница – 156,5 мил. EUR; меркантилни кукуруз 103,9 мил. EUR; производи какао маслаца и млечне масноће – 97,6 мил. EUR; вода, обична и газирана, са додатком шећера – 87 мил. EUR; храна за псе и мачке – 74,6 мил. EUR; остало смрзнуто воће – 62,3 мил. EUR; сладолед – 52,7 мил. EUR; сирово сојино уље – 46,9 мил. EUR, итд.

У увозу из Европске уније у 2025. години доминирали су следећи пољопривредно-прехранбени производи: производи који садрже дуван за удисање без сагоревања – 97,5 мил. EUR; разни производи за исхрану нигде непоменути – 75 мил. EUR; ижиљен дуван, сушен у сушари – 72,4 мил. EUR; смрзнуто свињско месо без костију – 70,8 мил. EUR; меркантилана соја – 67 мил. EUR; производи за исхрану са садржајем млечне масноће до 1,5 % и садржајем сахарозе и скроба до 5% – 61,7 мил. EUR; екстракти и есенције од дувана – 57,2 мил. EUR; цигарете – 52,6 мил. EUR; ижиљен дуван, сушен на ваздуху – 50,7 мил. EUR; пржена кафа – 50,1 мил. EUR, итд.

Посматрано по појединим земљама чланицама Европске уније, током 2025. године највише се извозило на тржиште Италије – 352,9 мил. EUR (меркантилна пшеница, храна за псе и мачке, сирово сунцокретово уље, кромпир чипс, сунцокретова сачма, итд.), Немачке – 346,9 мил. EUR (смрзнуте малине, суво воће, уљана репица, смрзнуте вишње, смрзнуте шљиве, итд.), Хрватске – 312,5 мил. EUR (производи какао маслаца и млечне масноће, тестенине, вода обичана и газирана са додатком шећера, рафинисано сунцокретово уље, кромпир чипс, итд.), Румуније – 246,5 мил. EUR (меркантилни кукуруз, меркантилна пшеница, цигарете, вода обична и газирана са додатком шећера, производи какао маслаца и млечне масноће) и Бугарске – 174,9 мил. EUR (сладолед, сирово сојино уље, семе сунцокрета, вода обична и газирана са додатком шећера, цигарете, итд.).

Од земаља чланица Европске уније, највише се увозило из Немачке – 344,6 мил. EUR (маслац, масноће и уља од какаа, чоколада пуњена и обична, екстракти и есенције од дувана, производи за исхрану са садржајем млечне масноће до 1,5% и садржајем сахарозе и скроба до 5%, итд.), Италије – 309,4 мил. EUR (пржена кафа, производи који садрже дуван за удисање без сагоревања, производи за исхрану са садржајем млечне масноће до 1,5% и садржајем сахарозе и скроба до 5%, разни прехранбени производи нигде непоменути, брашно, прах и пелет од меса, чварци, итд.), Пољске – 302,3 мил. EUR (цигарете, какао намази, смрзнуте малине, жвакаће гуме и бомбоне без шећера, храна за псе и мачке, итд.), Холандије – 224 мил. EUR (екстракти и есенције од дувана, какао маса делимично или потпуно одмашћена, свеже телеће месо, смрзнут конзервисан кромпир, маслац од кикирикија, итд.) и Белгије – 205 мил. EUR (дуван типа Вирџинија, дуван типа Берлеј, оријентални дуван, смрзнут конзервисан кромпир, сладолед, итд.).

Највећи суфицит при размени пољопривредно-прехранбених производа, Република Србија је током 2025. године остварила са Бугарском – 90,1 мил. EUR, Хрватском – 83,3 мил. EUR, Словенијом – 47,5 мил. EUR, Румунијом – 39,1 мил. EUR и Шведском – 22,8 мил. EUR.

Највећи дефицит у размени забележен је са Пољском – 203,3 мил. EUR, Шпанијом – 162,3 мил. EUR, Холандијом – 119,8 мил. EUR, Белгијом – 73,4 мил. EUR и Грчком – 73,1 мил. EUR.

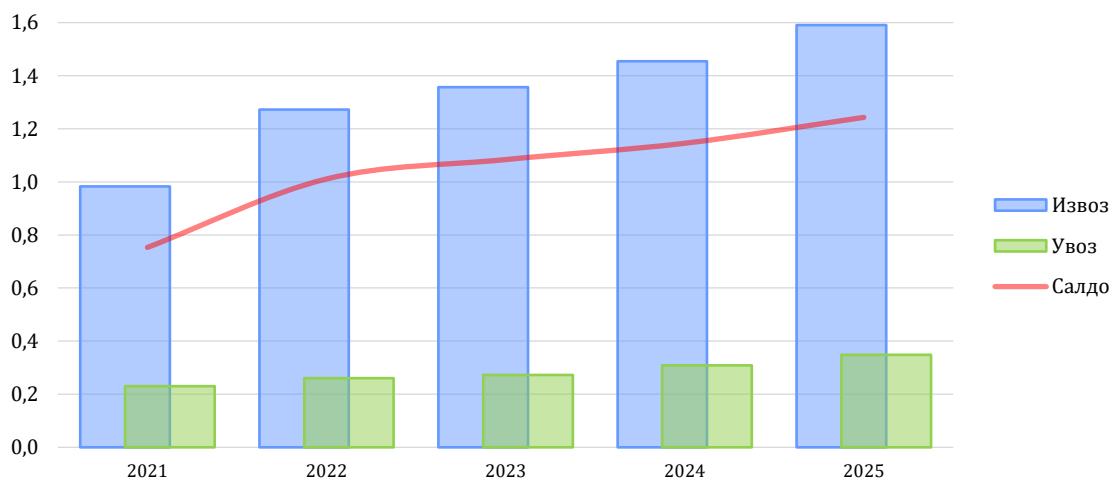
СЕФТА

Због географске близине и традиционалне повезаности, регион земаља југоисточне Европе – потписница СЕФТА споразума, представља веома важно тржиште за пољопривредно-прехранбене производе из Србије. Током 2025. године укупна вредност

остварене трговине dostigla je nivo od 1,9 mlrd. EUR, što je 9,8% više od ostvarene трговине у 2024. години, а 34,5% više od просека претходног петогодишњег периода.

Остварена вредност извоза пољопривредно-прехранбених производа на тржиште СЕФТА у 2025. години износила је 1,6 mlrd. EUR (9,2% više у односу на 2024., а 33,8% više у односу на петогодишњи просек), док је вредност увоза била на нивоу од 348 мил. EUR (12,6% više у односу на претходну годину, а 37,9% у односу на петогодишњи просек). Република Србија је нето извозник у трговини са СЕФТА партнерима – извоз је вишеструко већи од увоза, па је суфицит у 2025. години износио рекордних 1,2 mlrd. EUR, што је 8,3% više у односу на 2024. годину, односно 32,7% više од петогодишњег просека.

График 33: Вредност размене пољопривредно-прехранбених производа са СЕФТА партнерима (млрд. EUR); 2021-2025

Извор: РЗС (обрада МПШВ)

Што се структуре извоза тиче, у извозу на СЕФТА тржиште током 2025. године доминирали су следећи пољопривредно-прехранбени производи: цигарете – 87,6 мил. EUR, меркантилни кукуруз – 67,5 мил. EUR, рафинисано сунцокретово уље – 66,2 мил. EUR, безалкохолна пића – 62,2 мил. EUR, вода, обична и газирана, са додатком шећера – 57 мил. EUR, меркантилна пшеница – 51,9 мил. EUR, производ за исхрану са садржајем млечне масноће до 1,5% и садржајем сахарозе и скроба до 5% – 44,9 мил. EUR, пиво – 43,4 мил. EUR, кромпир чипс – 41,7 мил. EUR, пшенично брашно – 39,5 мил. EUR, итд.

Истовремено, највеће вредности увоза са СЕФТА тржишта остварене су увозом следећих пољопривредно-прехранбених производа: свеж парадајз – 20,4 мил. EUR, димљено или сушено свињско месо без костију – 20,2 мил. EUR, ајвар – 16,4 мил. EUR, конзервисани производи од живине – 11,1 мил. EUR, цигарете – 9,8 мил. EUR, неденатурисани етил-алкохол – 9,8 мил. EUR, свеже стоно грожђе – 9,4 мил. EUR, смрзнути пекарски производи – 9,3 мил. EUR, свежа слатка паприка – 8,3 мил. EUR, свежи бели купус – 8 мил. EUR, итд.

Посматрано по појединим тржиштима у оквиру СЕФТА, Босна и Херцеговина представља једног од најзначајнијих спољнотрговинских партнера Републике Србије када је у питању трговина пољопривредно-прехранбеним производима и то не само у оквиру СЕФТА, већ и генерално. Извоз на тржиште Босне и Херцеговине представља 45,1% укупног извоза на СЕФТА тржиште, а 13,8% укупног извоза Републике Србије.

Током 2025. године укупна трговина пољопривредно-прехранбеним производима између Републике Србије и Босне и Херцеговине забележила је ниво од 825,1 мил. EUR (10,3% više него у 2024. години, а 31% više од просека претходног петогодишњег периода). Вредност извоза била је на нивоу од 714,3 мил. EUR (11,5% više него 2024., а 34% više од петогодишњег просека), док је вредност увоза износила 110,8 мил. EUR (2,8% više него претходне године, а 14,1% više од петогодишњег просека), тако да је суфицит у размени

у 2025. години забележио ниво од 603,5 мил. EUR (13,3% више него у 2024. години, а 38,4% више од просечног нивоа).

У Босну и Херцеговину су се највише извозили следећи производи: цигарете (37,4 мил. EUR), рафинисано сунцокретово уље (36,4 мил. EUR), меркантилни кукуруз (30,5 мил. EUR), меркантилна пшеница (30,4 мил. EUR), пиво (27,9 мил. EUR), итд.

Истовремено, из Босне и Херцеговине у Републику Србију највише су се увозили следећи пољопривредно-прехранбени производи: конзервисани производи од живине (11,1 мил. EUR), мешавине теста за пекарске производе (9,4 мил. EUR), сојина сачма (4,8 мил. EUR), пастрмке, свеже или расхлађене (4,6 мил. EUR), вода, обична и газирана, са додатком шећера (4 мил. EUR), итд.

На другом месту по значају је свакако Црна Гора, са учешћем у укупној трговини са СЕФТА од 22,4% (467,6 мил. EUR), где је пласирано пољопривредно-прехранбених производа из Републике Србије у вредности од 425,1 мил. EUR (8,2% више у односу на претходну годину, а 34,7% више у односу на просек претходног петогодишњег периода), што је сврстава на друго место по вредности појединачног извоза. За разлику од извоза, вредност увоза је вишеструко мања и износила је 42,5 мил. EUR (3,1% више у односу на 2024., а 43,5% више у односу на петогодишњи просек), тако да је у 2025. години остварен суфицит у размени са Црном Гором у вредности од 382,6 мил. EUR.

Од свих производа, који су се из Републике Србије извозили у Црну Гору, највеће вредности извоза остварене су извозом следећих производа: вода обична и газирана са додатком шећера (28,1 мил. EUR), цигарете (25,5 мил. EUR), рафинисано сунцокретово уље (15 мил. EUR), пиво (13,8 мил. EUR), прехранбени производи са садржајем млечне масноће до 1,5% и садржајем сахарозе и скроба до 5% (12,8 мил. EUR), итд.

На увозној страни, током 2025. године доминирали су следећи производи: димљено или сушено свињско месо без костију (19,6 мил. EUR), црвено вино (4,4 мил. EUR), смрзнуто свињско месо без костију (3,2 мил. EUR), димљено или сушено говеђе месо без костију (1,7 мил. EUR), сушене кобасице (1,6 мил. EUR), итд.

Са вредношћу укупне трговине од 441,8 мил. EUR и учешћем у трговини од 22,9%, Република Северна Македонија се по значају налази на трећем месту. У ову државу током 2025. године пласирано је пољопривредно-прехранбених производа у вредности од 322,6 мил. EUR (7,9% више у односу на претходну годину и 24,9% више од петогодишњег просека). Истовремено је вредност увоза износила 119,3 мил. EUR (15,7% више у односу на 2024. годину, а 46,4% више у односу на петогодишњи просек), тако да је у трговини пољопривредно-прехранбеним производима са Северном Македонијом остварен суфицит у размени од 203,3 мил. EUR.

На тржиште Северне Македоније највише су се извозили следећи производи: цигарете (16,6 мил. EUR), рафинисано сунцокретово уље (13,2 мил. EUR), пшенично брашно (12,3 мил. EUR), безалкохолна пића (12,3 мил. EUR), меркантилна пшеница (12,1 мил. EUR), итд.

У увозу су из Северне Македоније у Републику Србију током 2025. године доминирали следећи пољопривредно-прехранбени производи: ајвар (16,3 мил. EUR), цигарете (9,8 мил. EUR), свеже стоно грожђе (8,2 мил. EUR), свеж парадајз (7,8 мил. EUR), свеже јабуке (6,1 мил. EUR), итд.

Што се Албаније тиче, трговина је знатно мања, па је тако у 2025. години она износила 145,3 мил. EUR (7,5% укупне трговине Републике Србије унутар СЕФТА). Остварена вредност извоза је била на нивоу од 100,6 мил. EUR (3,8% више у односу на претходну годину, а 26,8% више у односу на петогодишњи просек), док је вредност увоза износила 44,7 мил. EUR (29,5% више у односу на прошлу 2024., а чак 60% више у односу на петогодишњи просек), тако да је у 2025. години остварен суфицит у размени од 55,9 мил.

EUR (представља пад од 10,4% у односу на 2024. годину, али је и даље већи од петогодишњег просека за 8,8%).

Највеће вредности извоза у Албанију остварене су извозом следећих производа: безалкохолна пића (18,1 мил. EUR), меркантилни кукуруз (15 мил. EUR), кромпир чипс (9 мил. EUR), меркантилна пшеница (7,8 мил. EUR), свежа кокошија јаја (5,4 мил. EUR), итд.

У увозу је, као и претходних година, доминирало свеже поврће и воће, међу којима су се посебно издвајали: свежи парадајз (12,6 мил. EUR), свежи краставаци (6,6 мил. EUR), свежа слатка паприка (5,6 мил. EUR), свеж бели купус (3,6 мил. EUR), лубенице (3,2 мил. EUR), итд.

Иако је СЕФТА споразум на снази скоро две деценије, тржиште Молдавије и даље је недовољно атрактивно за домаће извознике, мада је у последње две године приметно повећање извоза, који је у 2025. години износио 21,9 мил. EUR (12,9% више у односу на 2024., а чак 185% више у односу на петогодишњи просек). Вредност увоза била је на нивоу од 28,9 мил. EUR (42,2% више у односу на 2024. годину и 97% више од петогодишњег просека), па је дефицит у трговини био на нивоу од 7 мил. EUR.

У 2025. години на тржиште ове земље највише су се извозили следећи производи: рафинисани бели шећер (10,6 мил. EUR), цигарете (7,3 мил. EUR), пиво (1,1 мил. EUR), сточна храна (521 мил. EUR), дечија храна (325 мил. EUR), итд.

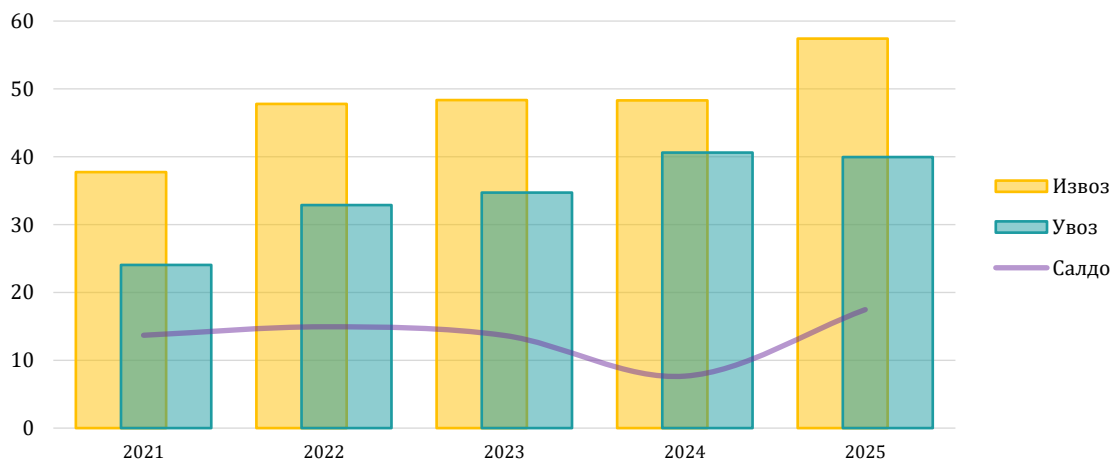
У увозу су доминирали следећи пољопривредно-прехранбени производи: неденатурисани етил-алкохол (9,8 мил. EUR), семе сунцокрета (4,3 мил. EUR), смрзнуте малине (2 мил. EUR), сунцокретова сачма (1,5 мил. EUR), меркантилни кукуруз (1,2 мил. EUR), итд.

ЕФТА

Укупна вредност трговине пољопривредно-прехранбеним производима између Републике Србије и земаља чланица ЕФТА у 2025. години износила је 97,3 мил. EUR, што представља свега 1% укупне трговине Србије овим производима са светом.

Остварена вредност извоза у 2025. години износила је 48,3 мил. EUR (18,8% више у односу на претходну годину, а 26% више у односу на петогодишњи просек), док је вредност увоза износила 39,3 мил. EUR (незнатно смањење од 1,3% у односу на 2024. годину, а 20,8% више у односу на петогодишњи просек), при чему је остварен суфицит у размени у вредности од 17,5 мил. EUR (28% више у односу на 2024., а 40% више у односу на петогодишњи просек).

График 34: Вредност размене пољопривредно-прехранбених производа са ЕФТА земљама (мил. EUR); 2021-2025

Извор: РЗС (обрада МПШВ)

Од свих земаља ЕФТА, Швајцарска је најзначајнији пратнер у трговини пољопривредно-прехранбеним производима. Од ступања на снагу споразума, Република Србија

константно остварује суфицит у размени са овом земљом. Вредност извоза у Швајцарску је у 2025. години био на нивоу од 45 мил. EUR, док је вредност увоза износила 13,4 мил. EUR, тако да је у 2025. години остварен суфицит у размени у вредности од 31,6 мил. EUR.

Производи који су се највише извозили на тржиште Швајцарске током 2025. године, били су: смрзнуте малине (6,7 мил. EUR), смрзнуте шљиве (4,6 мил. EUR), храна за псе и мачке (2,3 мил. EUR), сирово сојино уље (2 мил. EUR), остало суво воће (1,9 мил. EUR), итд.

У увозу из Швајцарске у Републику Србију током 2025. године, доминирали су следећи производи: пржена кафа (4,6 мил. EUR), екстракти, есенције и концентрати од кафе (2,1 мил. EUR), чоколада (1,6 мил. EUR), биљни сокови и екстракти (564 мил. EUR), итд.

Други по важности партнер Републике Србије у оквиру ЕФТА је Норвешка, али за разлику од Швајцарске, трговина са овом земљом бележи константан дефицит, који је у 2025. години износио 14 мил. EUR. Оваква ситуација је последица структуре увоза, где доминирају риба и производи рибарства, а пре свега атлантски лосос и филети лосога, чија је вредност увоза у 2025. години износила 19,1 мил. EUR (74% укупне вредности увоза пољопривредно-прехранбених производа из Норвешке).

Што се извоза тиче, током 2025. године доминирали су следећи производи: смрзнуте малине (7,8 мил. EUR), природни мед (1,6 мил. EUR), храна за псе и мачке (милион EUR), концентрати беланчевина (640 хиљ. EUR), безалкохолна пића (349 хиљ. EUR), итд.

Трговина са Исландом и Лихтенштајном је минимална и износи свега неколико стотина хиљада евра, без значајног утицаја на укупну структуру размене.

Евроазијска економска унија

Трговина пољопривредно-прехранбеним производима између Републике Србије и Евроазијске економске уније (ЕАЕУ) представља један од најдинамичнијих сегмената спољнотрговинске размене Србије. Највећи део сарадње остварује се са Руском Федерацијом, која чини преко 90% укупне размене, док остале чланице ЕАЕУ – Белорусија, Казахстан, Јерменија и Киргистан, имају мањи, али потенцијално значајан удео.

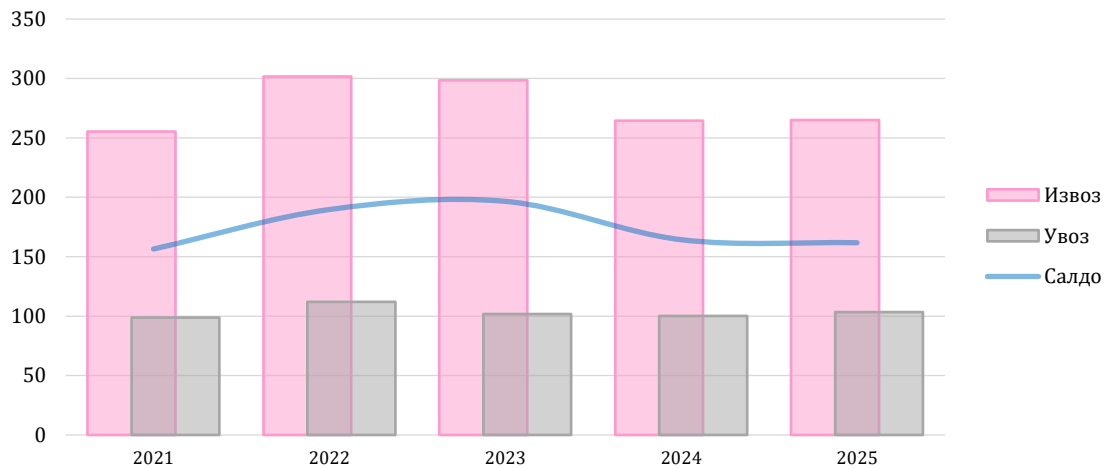
Табела 5: Трговина са државама чланицама ЕАЕУ (000 EUR); 2025.

Држава	2025				Индекс 2025/24			
	Извоз	Увоз	Салдо	Обим размене	Извоз	Увоз	Салдо	Обим размене
Руска Федерација	265.139	103.357	161.781	368.496	100,3	103,3	98,4	101,1
Белорусија	10.383	25.823	-15.440	36.206	87,8	111,9	137,3	103,7
Јерменија	1.738	151	1.586	1.889	113,8	118,3	113,4	114,1
Киргистан	933	12.956	-12.023	13.889	271,5	111,9	107,0	116,5
Казахстан	6.300	503	5.796	6.803	106,5	217,2	102,0	110,7
Укупно	284.493	142.790	141.700	427.283	100,2	105,7	95,1	102,0

Извор: РЗС (обрада МПШВ)

Међу државама чланицама ЕАЕУ, најзначајнији трговински партнер је свакако Руска Федерација, са којом је у 2025. години остварена укупна трговина у вредности од 368,5 мил. EUR (што је на приближно истом нивоу као и 2024. године, а 6% мање у односу на просек претходног петогодишњег периода). У последњих неколико година забележен је тренд пада извоза на руско тржиште, с тим што је у 2025. години забележен незнатан раст у односу на претходну годину (265 мил. EUR у 2025. години), тако да је суфицит у размени на српској страни износио 161,8 мил. EUR (2% мање у односу на 2024. годину, а 13% мање у односу на петогодишњи просек).

График 35: Вредност размене пољопривредно-прехранбених производа са Руском Федерацијом (мил. EUR); 2021-2025

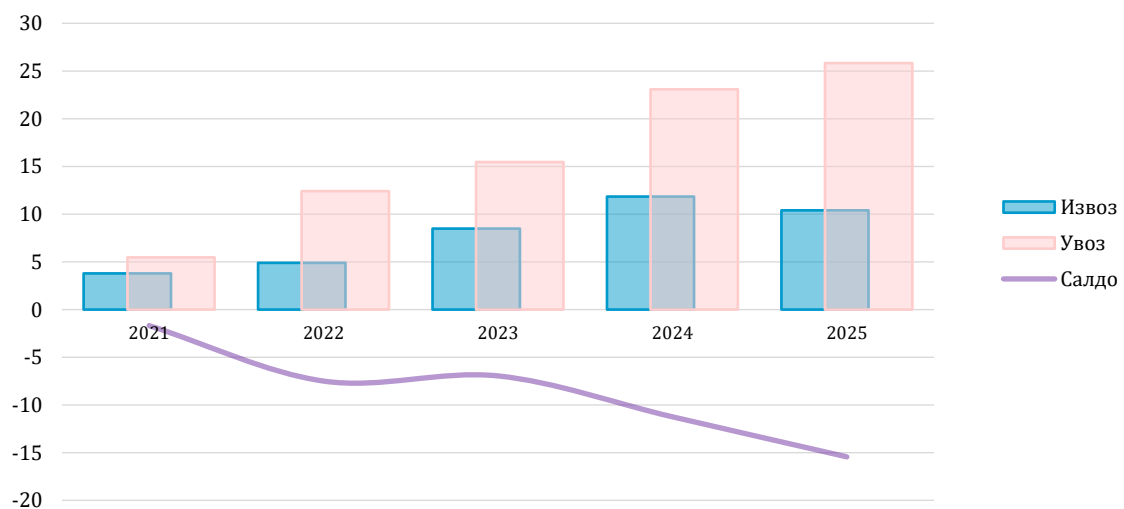
Извор: РЗС (обрада МПШВ)

На тржиште Руске Федерације током 2025. године највише су се извозили следећи производи: вода, обична и газирана, са додатком шећера (54 мил. EUR), свеже јабуке (37,8 мил. EUR, што је 10% мање у односу на 2024.), храна за псе и мачке (29,5 мил. EUR), смрзнуте вишње (16,1 мил. EUR), млади сир и урда (13,2 мил. EUR), итд.

Што се увоза из Руске Федерације у Републику Србију тиче, производ који је убедљиво доминирао у увозу било је смрзнуто свињско месо без костију, чија је вредност увоза у 2025. години износила 24,3 мил. EUR (пад од 43% у односу на претходну годину). Поред свињског меса, највише се увозило смрзнуто кокошије месо без костију (7,7 мил. EUR), рафинисано сунцокретово уље (6,8 мил. EUR), семе сунцокрета (6 мил. EUR), екстакти и есенције од дувана (5,9 мил. EUR), итд.

Поред Руске Федерације, значајан трговински партнер Србије је и Белорусија, са којом се у последње четири године бележи константан дефицит у трговини, који је из године у годину све већи, да би у 2025. години достигао рекордну вредност од 15 мил. EUR (37% више у односу на 2024. годину, а чак 182% више у односу на просек претходног петогодишњег периода).

График 36: Вредност размене пољопривредно-прехранбених производа са Републиком Белорусијом (мил. EUR); 2021-2025

Извор: РЗС (обрада МПШВ)

До овакве ситуације на тржишту дошло је, пре свега, због знатног увоза смрзнутих малина у вредности од 7,9 мил. EUR, за разлику од 2024. године, када је вредност увоза износила

свега 55 хиљ. EUR. Поред смрзнутих малина, у увозу су доминирали још и сир *Gouda* са вредношћу увоза од 3,4 мил. EUR (44% више у односу на 2024.), али и обрано млеко у праху (3,3 мил. EUR), пекарски квасац (2,1 мил. EUR), смрзнуте боровнице (мил. EUR), итд.

Истовремено, на тржиште Белорусије су се у 2025. години највише извозили следећи пољопривредно-прехранбени производи: храна за псе и мачке (3,7 мил. EUR), семенски кукуруз (1,7 мил. EUR), семе шећерне репе (1,5 мил. EUR), семе луцерке (880 хиљ. EUR), итд.

Остали трговински партнери

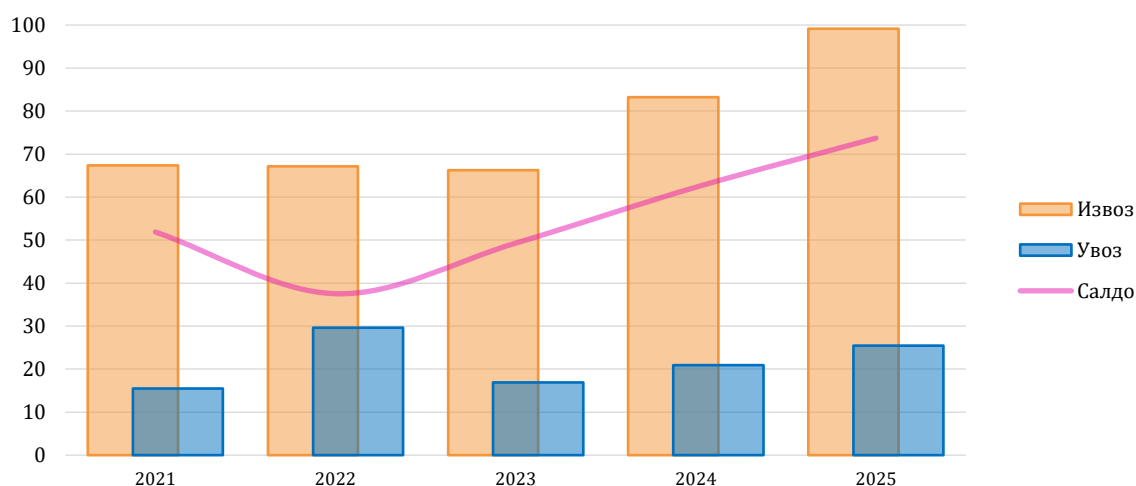
Поред Европске уније, СЕФТА региона, земаља ЕФТА и Евроазијске економске уније, Република Србија има потписане билатералне споразуме о слободној трговини и са низом других држава, које представљају значајна тржишта за пољопривредно-прехранбене производе – Велика Британија, Турска, Народна Република Кина, а од 2025. године и Уједињени Арапски Емирати и Египат.

Споразум о партнерству, трговини и сарадњи омогућио је да се трговина са Великом Британијом настави у оквирима који су важали док је била чланица Европске уније. Захваљујући томе, Србија од ступања на снагу овог споразума остварује константан суфицит у размени са Великом Британијом, који је у 2025. години износио 73,8 мил. EUR (9,3% више у односу на 2024. годину), уз константан раст извоза, који је у 2025. години достигао вредност од 99,1 мил. EUR (10,1% више у односу на 2024.) и вредност увоза од 25,4 мил. EUR (12,2% мг.).

Производи који су доминирали у извозу на британско тржиште били су: смрзнуте малине – 23,9 мил. EUR, смрзнуте шљиве – 15,9 мил. EUR, сладолед – 9,6 мил. EUR, свеже јабуке – 6 мил. EUR, смрзнуте купине – 3,8 мил. EUR, итд.

Са друге стране, у увозу су доминирали: производи за исхрану са садржајем млечне масноће до 1,5% и сахарозе и скроба до 5% – 6,2 мил. EUR, смрзнуте скуше – 2,5 мил. EUR, семенски кромпир – 2,2 мил. EUR, производи за исхрану нигде непоменути – 2 мил. EUR, зачинске мешавине за прехранбену индустрију – 1,6 мил. EUR, итд.

График 37: Вредност размене пољопривредно-прехранбених производа са Великом Британијом (мил. EUR); 2021-2025

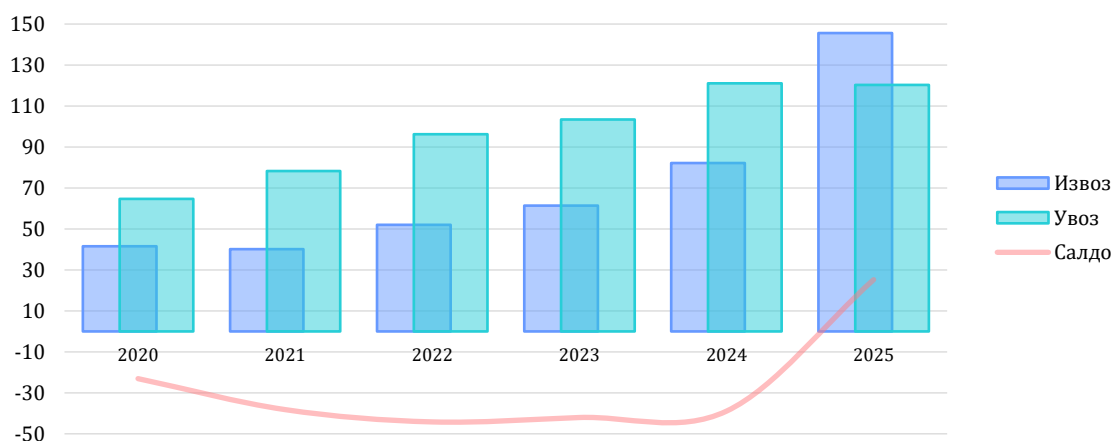
Извор: РЗС (обрада МПШВ)

У 2025. години Република Србија је, по први пут од ступања на снагу споразума о слободној трговини, остварила суфицит у размени са Турском у вредности од 25,2 мил. EUR, уз остварену вредност извоза од 145,6 мил. EUR (63,5% више у односу на 2024. годину) и вредност увоза од 120,3 мил. EUR (пад од 8% у односу на 2024.). С обзиром на то да се споразум са Турском заснива на квотама, и сама спољнотрговинска размена пољопривредно-прехранбених производа креће се, углавном, у оквирима тих производа.

Производи који су доминирали у извозу из Србије у Турску били су: сирово сунцокретово уље (51,5 мил. EUR, за 130,2% више у односу на 2024.), цигарете (31,3 мил. EUR, +31% мг.), рафинисано сунцокретово уље (17,8 мил. EUR, 41,3% више у односу на 2024.), семе сунцокрета (17,4 мил. EUR, 4 пута више него претходне године), храна за псе и мачке (6,7 мил. EUR), итд.

У увозу су, као и претходних година, доминирали: лимун (19,7 мил. EUR), мандарине (18,5 мил. EUR), семенски кукуруз (7,3 мил. EUR), гумене бомбоне (4,2 мил. EUR), итд. Највећи пад увоза забележен је код парадајза (46% у односу на 2024.) и лешника (50% у односу на претходну годину), а то су производи који су ранијих година доминирали у увозу из Турске.

График 38: Вредност размене пољопривредно-прехранбених производа са Турском (мил. EUR); 2021-2025

Извор: РЗС (обрада МПШВ)

Споразум о слободној трговини између Републике Србије и Народне Републике Кине ступио је на снагу 1. јула 2024. године. С обзиром на то да је за већи део пољопривредно-прехранбених производа предвиђен период постепене либерализације трговине, који траје и до 15 година, још увек је рано за свеобухватну оцену ефеката овог споразума. Свакако, у 2025. години дошло је до раста и извоза и увоза, па је тако вредност извоза била 63,3% већа у односу на 2024. годину (5,1 мил. EUR), док је вредност увоза увећана за 36,7% (61,5 мил. EUR). Трговина се у 2025. години заснивала на ограниченом броју производа, али је асортиман био шири него претходне године. У извозу је забележено појављивање 30 нових производа, који нису били присутни претходне године. Посебно је значајно што је у 2025. години започет извоз вина, што представља нови сегмент у трговини са Кином и потенцијално важан канал за даљи раст.

Споразум о свеобухватном економском партнерству између Уједињених Арапских Емирата и Републике Србије ступио је на снагу 1. јуна 2025. године. Ови споразумом је либерализована трговина робама даном ступања на снагу споразума, као и линеарно укидање царина током транзиционих периода од 3 и 5 година за нешто осетљивије производе, уз изузеће од либерализације за ограничен број најосетљивијих производа са обе стране. Са српске стране то су: јунеће, овчије, козије и живинско месо, одређене категорије млека и млечних прерађевина, конзумна јаја, природни мед, већина поврћа које се гаји у Србији, већина смрзнутог поврћа, јабуке, јагоде, бруснице и боровнице, већина смрзнутог воћа, суве шљиве, алева паприка, семенска пшеница, семенски кукуруз, сунцокретово уље, месне прерађевине од живинског меса, шећер, кондиторски производи, храна за бебе, разни прехранбени производи, дуван и цигарете.

Када је реч пољопривредно-прехранбеним производима, који су изузети од стране УАЕ, то су производи који имају третман забрањене и специјалне робе (110 производа који се

односе на живе свиње, свињско месо и прерађевине од свињског меса, вино, јака алкохолна пића, дуван и цигарете), пацифички лосос, конзервисане маслине, кикирики путер, смрзнути сок од поморанџе, сок од манга, чили сос и салата од целера.

Што се тиче извоза на тржиште УАЕ, извоз је код већине производа повећан, чак се појављују неки нови производи у извозу, као што су какао намази, вода и јака алкохолна пића (виски бурбон), али је, са друге стране, извоз производа који годинама уназад чине окосницу српског извоза на ово тржиште, у 2025. години знатно мањи у односу на претходне године. То је, пре свега, случај код јабука, код којих је вредност извоза око 41% мања у односу на 2024. годину, као и цигарете, где је вредност извоза мања око 28%. Управо због смањеног извоза ова два производа током 2025. године, извоз на тржиште УАЕ смањен је за скоро четвртину (-24,4%) у односу на претходну годину.

Споразум о слободној трговини између Републике Србије и Арапске Републике Египат ступио је на снагу 1. септембра 2025. године. С обзиром на кратак период примене, прерано је говорити о свеобухватним ефектима либерализације. Споразум предвиђа потпуно укидање или постепено смањење царинских дажбина на широк спектар пољопривредно-прехранбених производа, а чак 40% производа, који су раније били подложни царини, сада су ослобођени дажбина – свеже јабуке, смрзнуте малине и друго смрзнуто воће (вишње, купине, боровнице и др.), суве шљиве, месне прерађевине од живинског меса, димљено и сушено месо, јунеће месо, овчије и козије месо (свеже и смрзнуто), одређене категорије живинског меса (свежег и смрзнутог), маргарин, џемови, мармелада, вода, кајмак и сличне млечне прерађевине, итд.

Свакако, и извоз и увоз су у периоду од ступања на снагу споразума, тачније у периоду од септембра до децембра 2025. године, већи у односу на период пре ступања на снагу споразума. Тако је учешће извоза од ступања на снагу споразума у укупном извозу у 2025. години било 51,4%, а извоза 75,3%.

Међу државама са којима Република Србија нема потписане споразуме о слободној трговини, Алжир годинама уназад заузима значајно место када је у питању извоз пољопривредно-прехранбених производа и са вредношћу извоза од 203,4 мил. EUR заузима девето место. Међутим, обухват производа који се пласира на тржиште Алжира је веома мали и чине га свега неколико производа, а главно место у извозу заузима дуван за пушење, са учешћем у извозу од 99%. Поред Алжира, значајна тржишта за извоз српских пољопривредно-прехранбених производа још су и Сједињене Америчке Државе (69,4 мил. EUR), Јапан (63,3 мил. EUR), Израел (60,7 мил. EUR), Саудијска Арабија (17,7 мил. EUR), итд. Када је увоз у питању, доминирају јужноамеричке државе и то пре свега Бразил (98,2 мил. EUR) и Еквадор (57,2 мил. EUR), али и Украјина (55,7 мил. EUR), Обала Слоноваче (38,9 мил. EUR), Вијетнам (30,1 мил. EUR), итд.

3. СИСТЕМ РАЧУНОВОДСТВЕНИХ ПОДАТАКА НА ПОЉОПРИВРЕДНИМ ГАЗДИНСТВИМА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ (FADN) И АНАЛИЗА ФИНАНСИЈСКИХ ПОДАТАКА У СРБИЈИ

3.1. Улога FSDN система у праћењу реализације циљева Зеленог договора и Стратегије „Од њиве до трпезе“

Европска унија је кроз Европски зелени договор (*European Green Deal*) поставила циљ постизања климатске неутралности до 2050. године, уз истовремено обезбеђивање одрживог економског развоја и сигурности производње хране. У том процесу пољопривреда има значајну улогу, јер је истовремено велики корисник природних ресурса и сектор који је најизложенији негативним последицама климатских промена.

Један од кључних стубова Зеленог договора представља Стратегија „Од њиве до трпезе“ (*Farm to Fork Strategy*), усмерена на развој одрживог прехранбеног система, смањење негативних утицаја пољопривреде на животну средину и јачање отпорности пољопривредне производње.

Праћење ефеката ових политика захтева поуздане и упоредиве податке на нивоу газдинстава, због чега долази до трансформације FADN система (*Farm Accountancy Data Network*) у FSDN систем (*Farm Sustainability Data Network*). За разлику од FADN, који је превасходно усмерен на економске показатеље, FSDN обухвата и еколошке и социјалне индикаторе одрживости.

Нови FSDN систем омогућава интегрисано праћење економских, еколошких и друштвених аспеката пољопривредне производње, укључујући емисије гасова са ефектом стаклене баште, употребу пестицида и ђубрива, управљање ресурсима, добробит животиња и економску одрживост газдинстава. На тај начин, систем представља важан инструмент за процену ефеката мера Заједничке пољопривредне политике и праћење зелене транзиције пољопривреде.

Трансформација FADN система у FSDN систем има за циљ повезивање економских резултата производње са еколошким и социјалним аспектима одрживости, чиме се омогућава развој интегрисаних индикатора и континуирано праћење ефеката политика.

3.1.1. FADN као основа економске анализе у FSDN систему газдинстава

Иако је FSDN систем конципиран као проширени систем за праћење одрживости, његова методолошка основа заснива се на подацима FADN система, који представља кључни извор економских информација о пољопривредним газдинствима.

FADN систем омогућава анализу структуре трошкова, профитабилности, прихода и економске одрживости газдинстава, што је посебно значајно у условима примене мера Зеленог договора и Стратегије „Од њиве до трпезе“. Промене у производним праксама, смањење употребе пестицида и минералних ђубрива, као и захтеви за смањење емисија, директно утичу на структуру трошкова и економску ефикасност производње.

У овом поглављу анализирају се економски индикатори FADN система, који се односе на трошкове пољопривредних газдинстава у периоду 2020-2024. године. Анализа је усмерена на структуру и динамику производних трошкова, са циљем процене економске ефикасности и отпорности газдинстава у условима транзиције ка одрживијој пољопривреди.

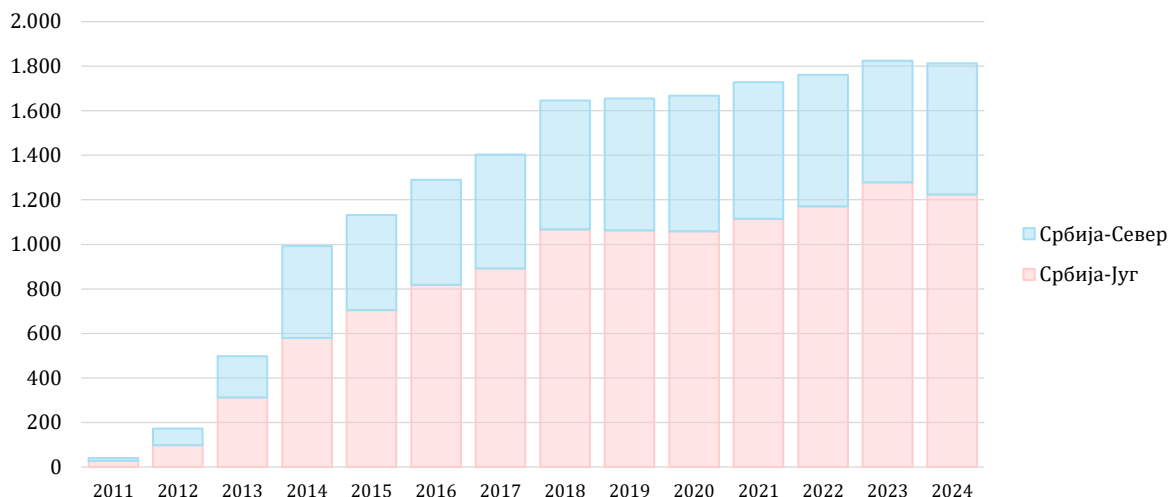
Посебна пажња посвећена је специфичним трошковима производње, трошковима рада, механизације, енергије, одржавања и амортизације, као и њиховом учешћу у укупним трошковима производње. Оваквим приступом омогућава се сагледавање утицаја раста цена инпута, енергетске кризе и нових еколошких захтева на економску структуру пољопривредне производње.

Иако FADN систем примарно прати економске показатеље, анализа трошкова представља важан индиректни показатељ транзиције ка одрживијим производним системима и основу за будуће интегрисање економских и еколошких индикатора у оквиру новог FSDN система.

3.1.2. Карактеристике узорка и поље истраживања FADN система

У Републици Србији анализе се заснивају на подацима прикупљеним у оквиру FADN система, који обухвата репрезентативан узорак комерцијалних пољопривредних газдинстава економске величине изнад 4.000 EUR у два статистичка региона. FADN база података успостављена је 2011. године, а број укључених газдинстава временом је повећаван у складу са методологијом Европске уније.

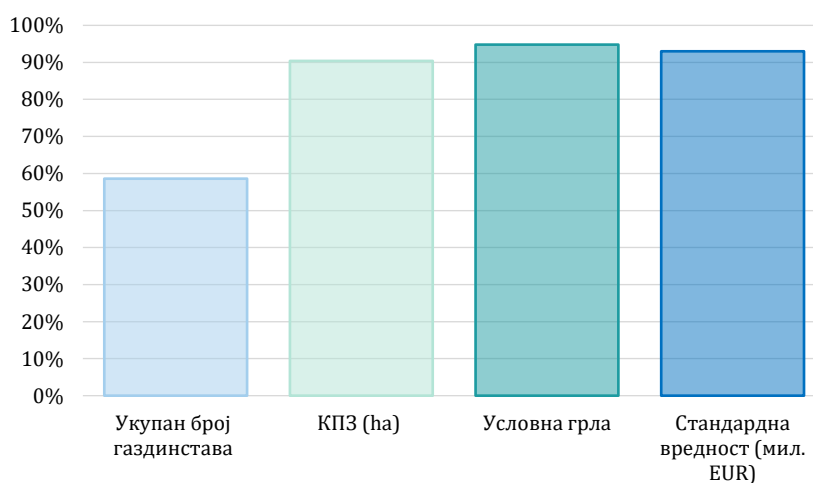
График 39: Величина FADN узорка у Републици Србији; 2011-2024

Извор: МПШВ, FADN

У складу са FADN методологијом, узорак треба да обухвати економски релевантан део сектора, са циљем покривања око 90% кључних производних ресурса и резултата. Подаци за Републику Србију¹² показују високу покривеност коришћеног пољопривредног земљишта, броја условних грла и укупне вредности производње (преко 90%), док је покривеност укупног броја газдинстава нижа (58,6%). То указује да је систем усмерен на комерцијална газдинства и да обезбеђује високу репрезентативност у погледу економски најзначајнијих ресурса и производње.

График 40: Репрезентативност FADN узорка (%); 2024.

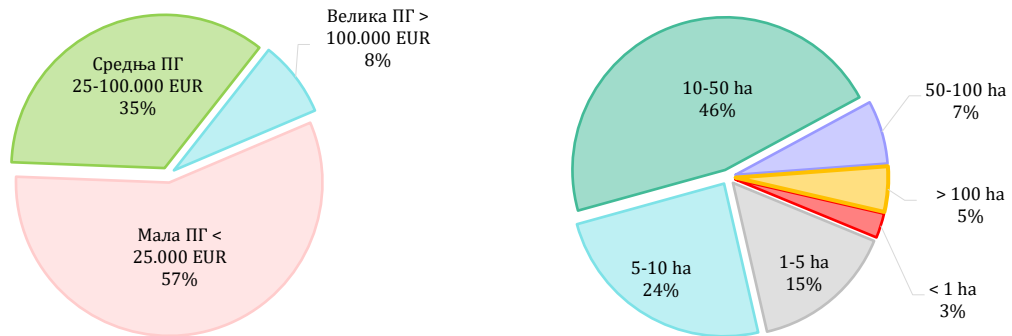

Извор: МПШВ, FADN

Структура FADN узорка указује да је највећа заступљеност (57%) мањих газдинстава, до 25.000 EUR економске величине, док у погледу површине КПЗ у узорку највећу заступљеност имају газдинстава са 10-50 ha КПЗ (46,4%).

¹² Поље истраживања FADN система дефинисано је у односу на резултате Пописа пољопривреде 2023.

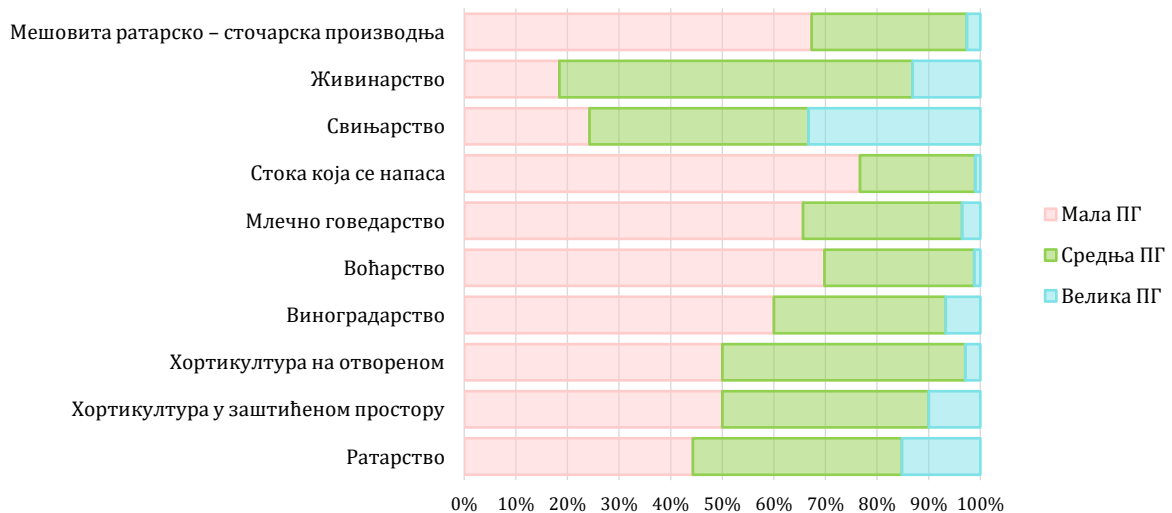
График 41: Структура FADN узорка према економској величини (лево) и КПЗ (десно) (%); 2024.

Извор: МПШВ, FADN

Посматрано према типу производње, у узорку преовлађују мала газдинства у воћарству, виноградарству и млечном говедарству, док су средња газдинства значајнија у ратарству, хортикултури, свињарству и живинарству, а велика газдинства су ограничено заступљена, пре свега у свињарству, живинарству и ратарству.

График 42: Структура FADN узорка према економској величини и типу производње (%); 2024.

Извор: МПШВ, FADN

Анализирани узорак обухвата више година посматрања, при чему су подаци стандардизовани у складу са методологијом Европске уније, што омогућава временску и просторну упоредивост резултата. Анализа је спроведена на нивоу појединачних газдинстава, уз агрегирање ради сагледавања општих трендова у структури трошкова и економској ефикасности.

Овако дефинисан узорак омогућава поуздану анализу структуре и динамике трошкова, као и процену економске одрживости пољопривредних газдинстава. Добијени резултати представљају основу за сагледавање ефеката промена у производним условима и прилагођавања захтевима одрживе пољопривреде, као и за будуће интегрисање економских и еколошких индикатора у оквиру FSDN система.

У циљу процене економске одрживости производње, извршена је анализа структуре укупних производних трошкова, удела појединих категорија трошкова у укупним

расходима, динамике кретања трошкова у посматраном периоду, односа трошкова и економских резултата газдинстава.

3.2. Анализа трошкова пољопривредних газдинстава

3.2.1. Методолошки оквир анализе FADN/FSDN података

Пољопривреда представља кључни сектор привреде, како у погледу обезбеђивања хране, тако и у погледу развоја руралних подручја. Савремена пољопривредна газдинства суочавају се са изазовима који произилазе из промена на глобалном тржишту, раста цена инпута, климатских промена и све строжих захтева одрживе производње.

У том контексту, анализа трошкова представља основни инструмент за процену економске ефикасности и одрживости производних система. Структура трошкова омогућава идентификацију кључних фактора профитабилности, као и процену зависности од спољних инпута, нивоа технологије и организације производње.

Посебан значај у анализи пољопривредних економских резултата има FADN систем, као стандардизовани систем Европске уније за праћење економских перформанси пољопривредних газдинстава. Он омогућава упоредну анализу различитих типова производње, региона и временских периода.

Циљ анализе је сагледавање структуре трошкова пољопривредних газдинстава, са посебним фокусом на специфичне трошкове у биљној и сточарској производњи и њихов утицај на економску ефикасност. Посебно се разматрају упоредни односи Републике Србије и Европске уније, као и регионалне разлике унутар Србије, ради идентификације кључних фактора који утичу на ниво трошкова и продуктивност.

У циљу процене економске одрживости, анализа се заснива на примени стандардизованих FADN индикатора, који омогућавају оцену ефикасности коришћења ресурса, профитабилности производње и способности газдинстава да се прилагоде захтевима одрживе пољопривреде.

Табела 6: Преглед група и категорија трошкова у FADN методологији

Група трошкова	Категорија трошкова	Садржај
Специфични (варијабилни) трошкови	Трошкови биљне производње	Семе и садни материјал, ђубрива, средства за заштиту биља
	Трошкови сточарске производње	Сточна храна, ветеринарске услуге, лекови
	Остали директни трошкови	Вода, амбалажа, остали производни улази
Општи (режијски) трошкови	Енергија и гориво	Дизел, електрична енергија, мазива
	Одржавање	Поправка механизације и објеката
	Услуге	Услуге механизације, консалтинг, транспорт
Амортизација	Остали општи трошкови	Осигурање, администрација
	Основна средства	Механизација, опрема, пољопривредни објекти
	Биолошка средства	Вишегодишњи засади
Трошкови фактора производње	Рад	Плаћена радна снага
	Земљиште	Закуп пољопривредног земљишта
	Капитал	Камате на кредите

Извор: FADN методологија

Анализа трошкова представља значајан инструмент за оцену економске одрживости пољопривредних газдинстава. У том контексту, учешће специфичних трошкова у укупним трошковима указује на степен зависности производње од спољних инпута, док је учешће режијских трошкова у укупним трошковима значајно за процену осетљивости

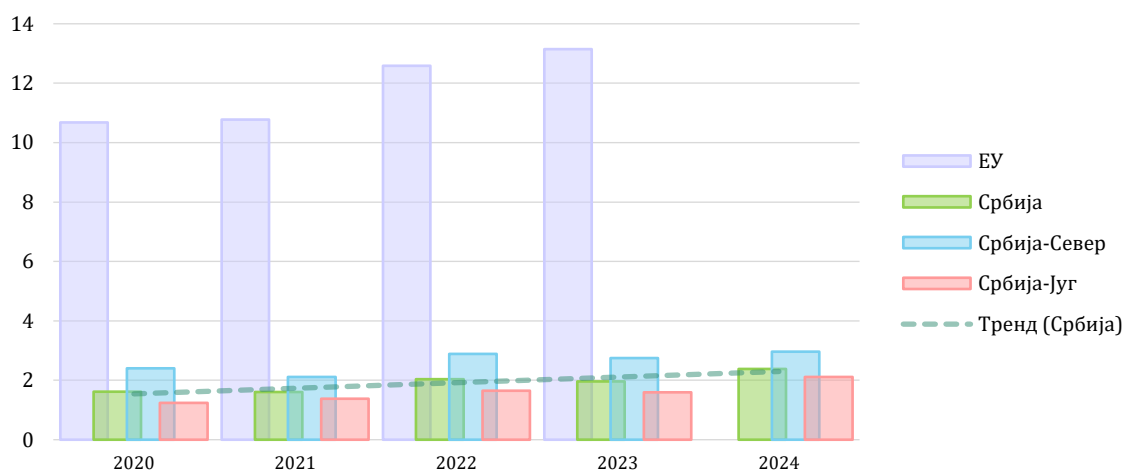
газдинстава на ценовне шокове, пре свега у области енергената и услуга. Са друге стране, праћење стопе и учешћа амортизације у укупним трошковима омогућава сагледавање нивоа капиталне интензивности производње, односно степена техничке опремљености и технолошке развијености пољопривредних газдинстава.

3.2.2. Кретање и регионалне разлике у укупним трошковима

Укупни трошкови бележе раст и у Европској унији и у Републици Србији у периоду 2020-2024. године¹³. У ЕУ присутан је континуиран узлазни тренд трошкова, са значајним повећањем након 2021. године и максимумом у 2023. години, што је узроковано растом цена инпута, енергената и инфлаторним кретањима.

У Републици Србији такође се бележи раст трошкова, али умеренијег интензитета у односу на ЕУ. Регионална анализа показује да се у региону Србија-Север током целокупног посматраног периода бележе виши нивои укупних трошкова у односу на регион Србија-Југ, што потврђује већу интензивност производње, технолошку развијеност и виши ниво улагања у производне инпуте у региону Србија-Север. Након 2021. године, уочава се благо повећање регионалног јаза, што указује на различиту динамику раста трошкова и неједнаку изложеност тржишним и ценовним шоковима. Током 2024. године у Србији се бележи блага стабилизација трошкова, што указује на постепено прилагођавање домаћег сектора променама цена и структуре инпута.

График 43: Укупни трошкови у ЕУ и Србији (мил. RSD); 2020-2024

Извор: МПШВ, FADN; FADN EU

Упоредна анализа Србије и Европске уније указује на значајне разлике у нивоу укупних инпута, које одражавају различит степен интензитета производње, технолошке опремљености и инвестиционе активности у пољопривреди. Република Србија припада групи земаља са нижим вредностима укупних инпута по газдинству, што указује на ограниченији ниво инвестиција у односу на већину земаља Европске уније.

Сличне нивое бележе и Румунија и Бугарска, док Хрватска и Словенија остварују нешто више вредности. Највиши нивои карактеришу развијене земље попут Данске, Холандије и Шведске, где улагања по газдинству одражавају висок степен механизације и примене савремених технологија.

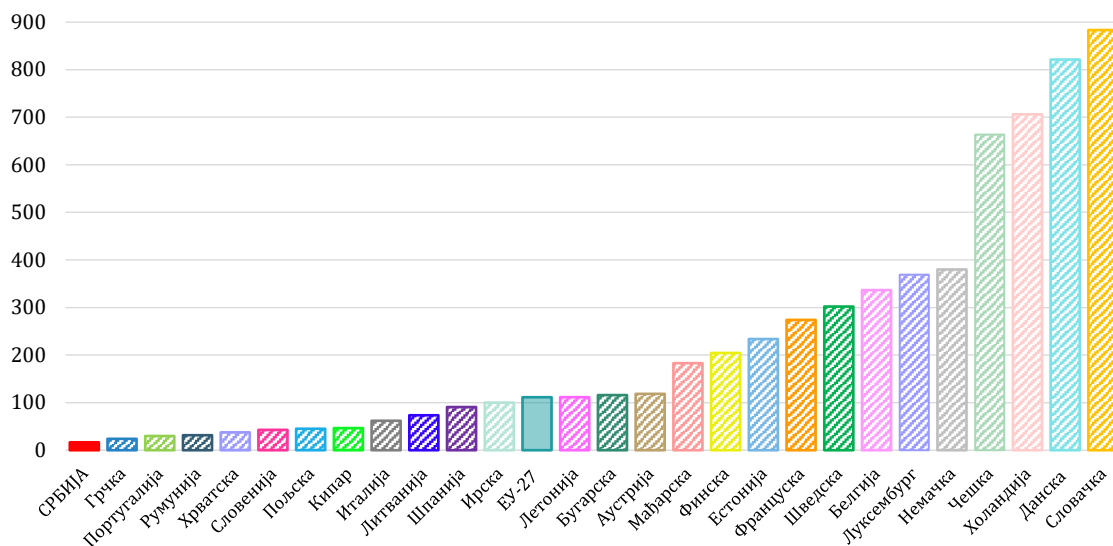
Просек Европске уније (ЕУ-27) налази се изнад нивоа Србије, што потврђује постојање значајног развојног јаза. Посматрано у целини, резултати указују на изражене структурне

¹³ FADN подаци за 2024. годину на нивоу ЕУ нису укључени у анализу, пошто нису доступни у тренутку израде документа.

разлике између пољопривредних система, при чему виши нивои улагања по газдинству кореспондирају са вишим степеном модернизације и већим производним капацитетом.

Свеукупно посматрано, уочене разлике у нивоу трошкова и инпута пре свега су условљене структурним карактеристикама производње, нивоом технолошке опремљености и степеном интензивности, а не искључиво питањем економске неефикасности појединачних система.

График 44: Укупни трошкови по ПГ у ЕУ и Србији (000 EUR); 2023.

Извор: МПШВ, FADN; FADN EU

3.2.3. Структура укупних трошкова и компаративна анализа са Европском унијом

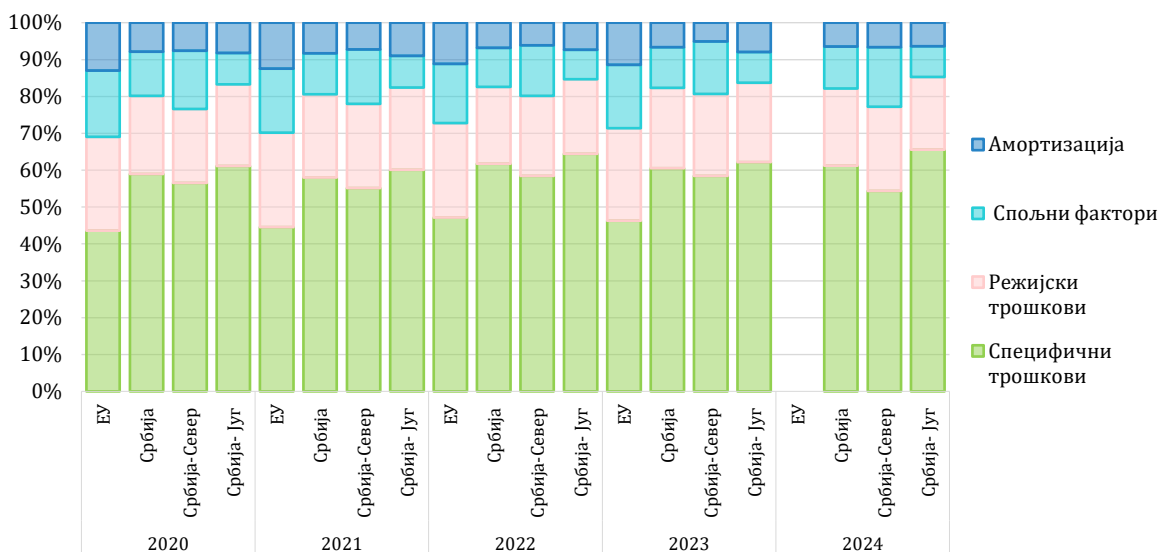
У структури укупних трошкова доминирају специфични трошкови, што је карактеристично за производно оријентисана газдинства. У свим посматраним годинама Србија бележи релативно висок удео специфичних трошкова, често и изнад просека ЕУ, што указује на доминацију трошкова директно повезаних са производњом (семе, ђубриво, сточна храна и сл.).

Удео режијских трошкова је умерен и креће се у распону од око 20–25% у већини посматраних година. Србија и регион Србија-Север показују вредности које су у великој мери упоредиве са просеком ЕУ, уз одређене мање осцилације. Ова категорија обухвата трошкове рада, енергије, горива, транспорта и друге опште трошкове пословања. У поређењу са ЕУ, Србија бележи нешто већи удео специфичних трошкова и трошкова спољних фактора, док је удео режијских трошкова нешто нижи. Ово може указивати на израженију усмереност ка директној производњи и мање развијен систем управљања и организације пословања.

Учешће трошкова спољних фактора производње релативно је стабилно и креће се око 10-15%. У појединим годинама Србија бележи нешто више вредности у односу на просек, што може указивати на већу зависност од екстерних услуга и тржишних набавки.

Трошкови амортизације имају најмањи удео у укупној структури и стабилно су испод 10% током целог посматраног периода, што указује да инвестиције у фиксну имовину нису доминантан трошковни фактор, већ да се производња у великој мери ослања на постојећу инфраструктуру и капацитете.

График 45: Учешће различитих компоненти укупних трошкова у Србији и ЕУ (%); 2020-2024

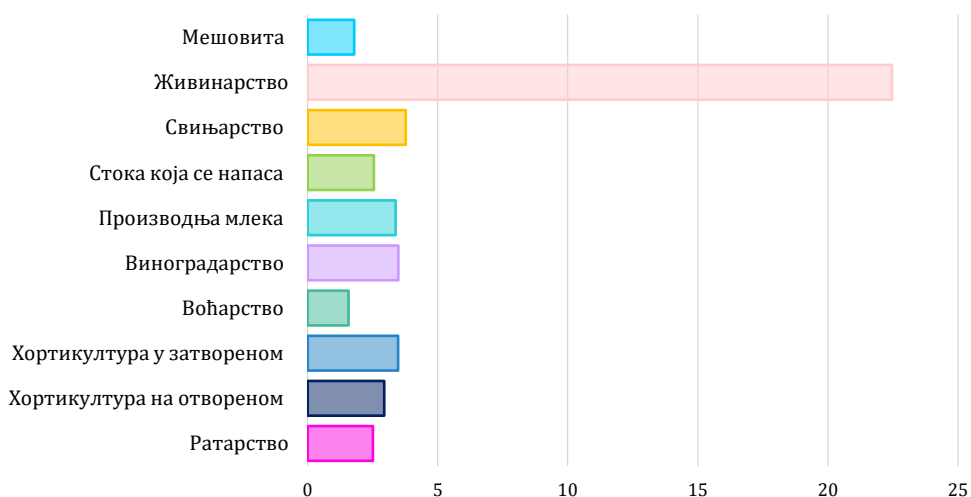

Извор: МПШВ, FADN; FADN EU

3.2.4. Структура трошкова према врсти пољопривредне производње

Анализа трошкова по типовима производње показује значајне разлике у нивоу и структури трошкова између различитих типова пољопривредне производње. Највиши укупни трошкови карактеришу интензивне производне гране, пре свега живинарство и свињарство, док најнижи ниво трошкова имају екстензивни системи, као што су сточарство на испаша и мешовита газдинства, што указује на нижи степен интензивности и мању зависност од улазних фактора.

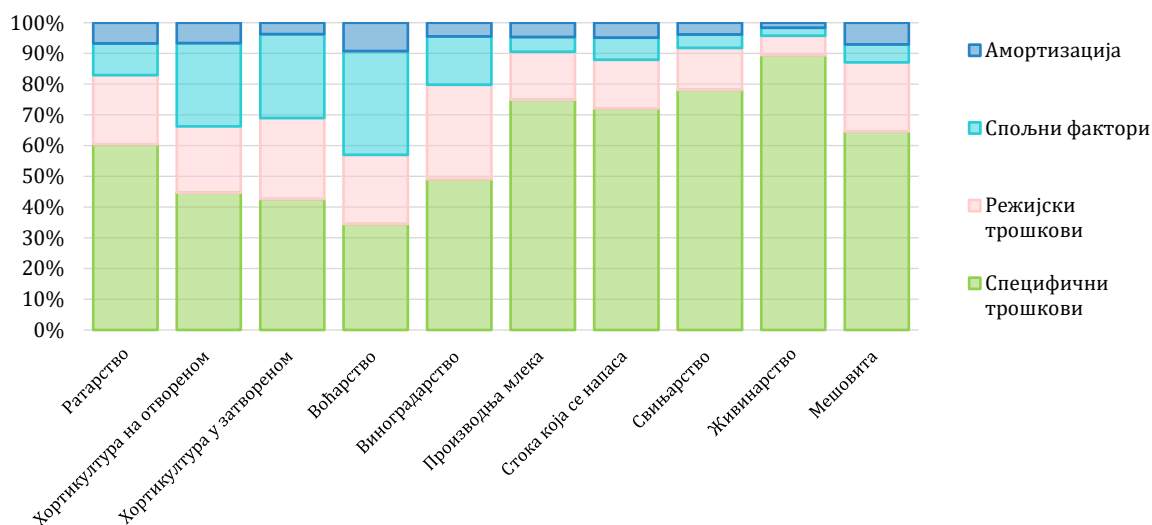
График 46: Укупни трошкови према врсти производње (мил. RSD); 2024.

Извор: МПШВ, FADN

У структури трошкова свих типова доминирају специфични трошкови, што указује на високу зависност производње од инпута. Режијски трошкови имају већи значај у сточарским системима, док су трошкови спољних фактора посебно изражени у хортикултури, нарочито у заштићеним условима производње, услед повећане потрошње енергије и радне снаге. Трошкови амортизације су релативно стабилни и мање заступљени, али имају већи значај у капитално интензивним системима. Свеукупно посматрано, структура трошкова одражава ниво интензивности и технолошке опремљености појединих типова производних система.

График 47: Структура трошкова према врсти производње (%); 2024.

Извор: МПШВ, FADN

Ратарску производњу карактерише умерен ниво укупних трошкова, уз доминацију специфичних трошкова и мање учешће режијских трошкова, трошкова спољних фактора и амортизације. Хортикултура се издваја по највећим варијацијама и високом учешћу специфичних трошкова и трошкова спољних фактора, посебно у заштићеним условима производње. У воћарству и виноградарству трошкови су нешто нижи, уз доминацију специфичних трошкова и умерен ниво осталих категорија трошкова.

У производњи млека доминирају специфични трошкови, пре свега услед високих трошкова исхране животиња, док режијски трошкови имају значајно, али не и доминантно учешће. Газдинства која се баве сточарством на испаша и мешовитом производњом карактеришу ниски укупни трошкови и стабилна структура, уз доминацију специфичних трошкова и минимално учешће трошкова спољних фактора. Разноврсност производње код мешовитих газдинстава доприноси већој стабилности и предвидивости трошкова. Свињарство и живинарство се издвајају као најинтензивније гране, са високим укупним трошковима и значајним учешћем специфичних и режијских трошкова, што указује на сложену организацију производње и високе захтеве у погледу улагања.

Свеукупно посматрано, резултати показују да структура и ниво трошкова у великој мери зависе од типа и интензитета производње. Интензивне системе карактеришу високи трошкови и изражена зависност од улазних фактора, док екстензивне системе показују већу трошковну стабилност и ниже укупне издатке. У циљу унапређења економске ефикасности, посебно је важно усмерити мере ка оптимизацији употребе инпута, рационализацији специфичних трошкова и модернизацији производње. Додатно, мере усмерене ка енергетској ефикасности и технолошком унапређењу, посебно у хортикултури и сточарству, могу допринети смањењу трошкова и повећању конкурентности пољопривредних газдинстава.

3.2.5. Структура и динамика трошкова према економској величини газдинства

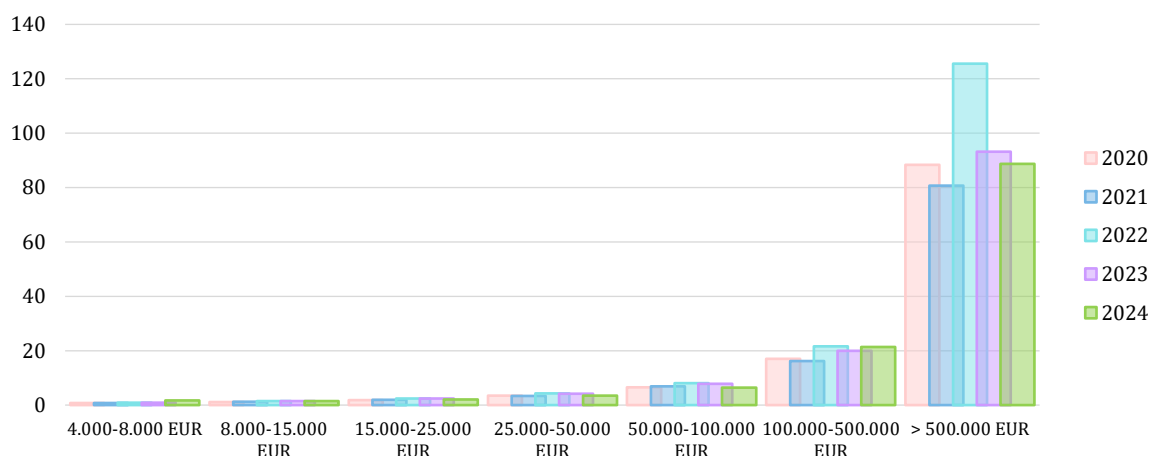
Анализа трошкова према економској величини газдинстава указује на јасну и стабилну зависност између нивоа трошкова и економске класе. У периоду 2020-2024. године уочава се константан раст укупних трошкова са повећањем економске величине, при чему највећа газдинства остварују вишеструко више нивое трошкова у односу на најмања.

У најнижој економској класи (4.000-8.000 EUR) укупни трошкови су релативно ниски и стабилни, док се у средњим класама (8.000-50.000 EUR) бележи постепен и континуиран раст, што указује на повећање обима производње и нивоа улагања. У вишим класама

(50.000–100.000 EUR и 100.000–500.000 EUR) трошкови значајно расту, што је последица већег обима производње, интензивније примене механизације и већег коришћења производних инпута.

Највиша економска класа (преко 500.000 EUR) издваја се највишим вредностима свих категорија трошкова, што указује на високо интензивна и тржишно оријентисана газдинства. Истовремено, у 2023. и 2024. години у овој групи учева се одређена нестабилност појединих категорија трошкова, што може бити последица промена у структури производње, кретања цена инпута или процеса оптимизације трошкова.

График 48: Укупни трошкови према економској величини ПГ (млн. RSD); 2020-2024

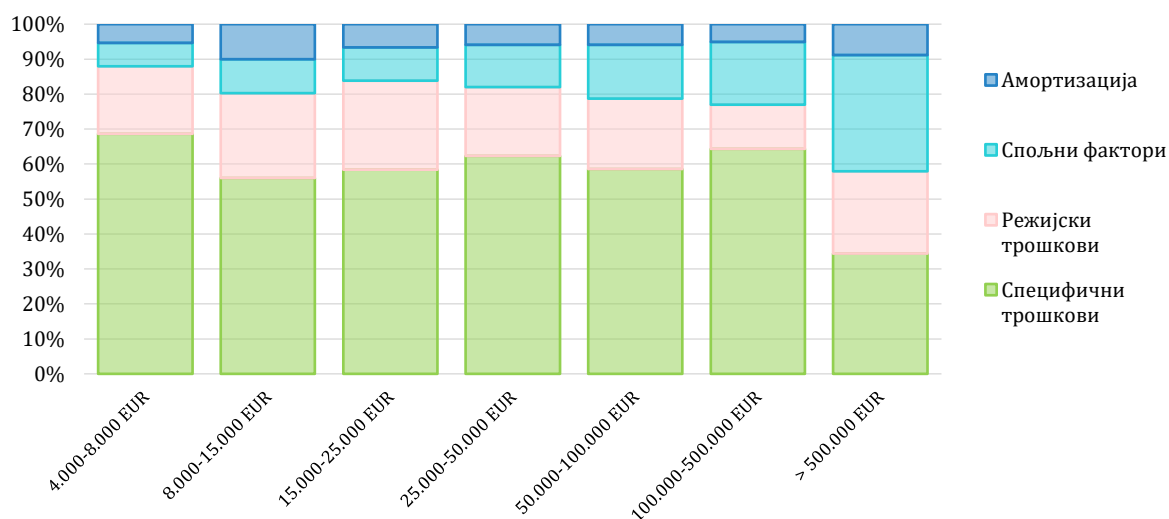

Извор: МПШВ, FADN

Када се посматра структура трошкова, специфични трошкови доминирају у свим класама, при чему њихов апсолутни износ расте са повећањем економске величине газдинства. Режијски трошкови расту, али споријим темпом, што указује на ефекте економије обима код већих произвођача. Трошкови спољних фактора показују умерен раст са повећањем економске класе, док амортизација остаје најстабилнија категорија трошкова са најмањим учешћем у укупној структури, што указује на континуирану, али ограничену обнову опреме и инфраструктуре.

Свеукупно посматрано, резултати показују снажну позитивну повезаност између економске величине газдинства и нивоа укупних трошкова, што потврђује да већа газдинства послују са значајно већим обимом инпута и вишим степеном интензивности производње.

График 49: Структура трошкова према економској величини ПГ (%); 2024.

Извор: МПШВ, FADN

Додатна анализа структуре трошкова показује да са порастом економске величине газдинстава расту сви типови трошкова, при чему доминирају специфични трошкови, што указује на високу зависност производње од инпута као што су семе, ђубриво и сточна храна. Већа газдинства имају више укупне трошкове, али и већу способност апсорпције трошковних шокова, док су мања ограничена нижим нивоом улагања и мањим производним капацитетима.

Уочене разлике указују на изражену структурну хетерогеност сектора, при чему развој кооперативног повезивања може допринети јачању тржишне позиције малих газдинстава и постизању економије обима.

Специфични трошкови доминирају у свим класама (око 49-69% у нижим), док су у већим газдинствима структуре уравнотеженије, што потврђује зависност производње од директних инпута. Режијски трошкови имају тенденцију благог пада са растом економске величине, што указује на ефекте економије обима, док трошкови спољних фактора благо расту услед интензивније производње и већег ангажовања екстерних ресурса. Амортизација има најмање учешће (5-12%) и одражава стабилан, али спор процес модернизације. Због тога је посебно важно подстицати инвестиције у технологију и механизацију, нарочито код средњих газдинстава.

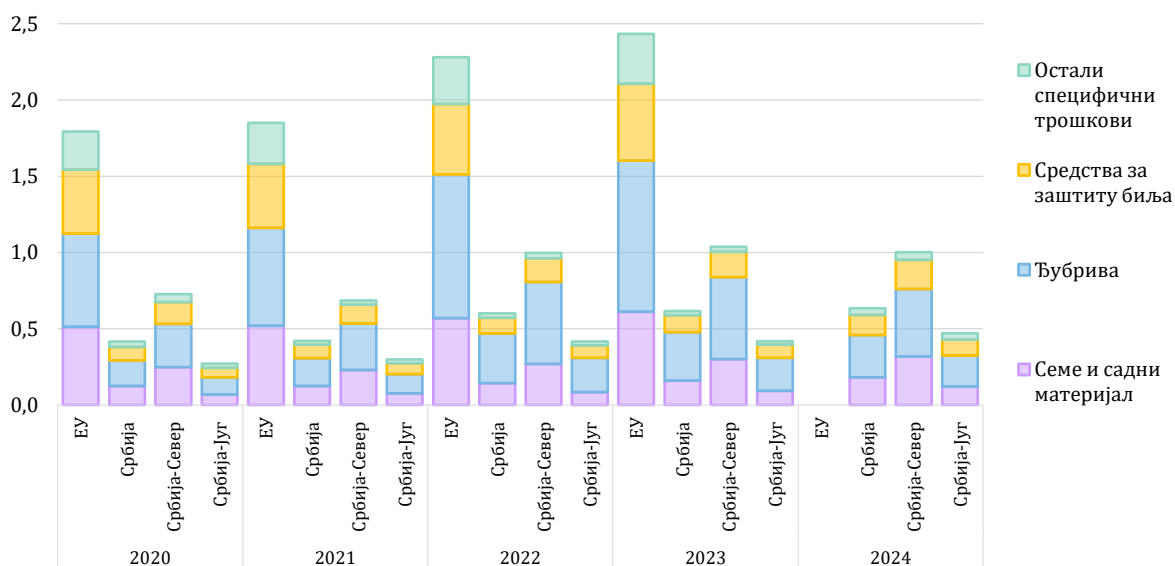
Свеукупно посматрано, већа газдинства имају уравнотеженију структуру трошкова, док су мања више изложена специфичним трошковима и осетљивија на промене цена инпута.

3.2.6. Структура и динамика специфичних трошкова у биљној производњи

Анализа структуре специфичних трошкова биљне производње у Србији показује континуиран раст свих категорија током посматраног периода, са израженијим интензитетом након 2021. године. Овај тренд је повезан са поремећајима на тржишту инпута, пре свега са растом цена ђубрива, семена и средстава за заштиту биља. Регион Србија-Север бележи више нивое трошкова у односу на Србија-Југ, што указује на већу интензивност производње.

Упоредна анализа са Европском унијом показује значајно ниже нивое трошкова у Србији, уз сличну структуру, у којој доминирају трошкови ђубрива. Посматрано у целини, присутан је растући тренд специфичних трошкова, што указује на потребу унапређења ефикасности управљања инпутима ради очувања економске одрживости газдинстава.

График 50: Специфични трошкови у биљној производњи у ЕУ и Србији (мил. RSD); 2020-2024

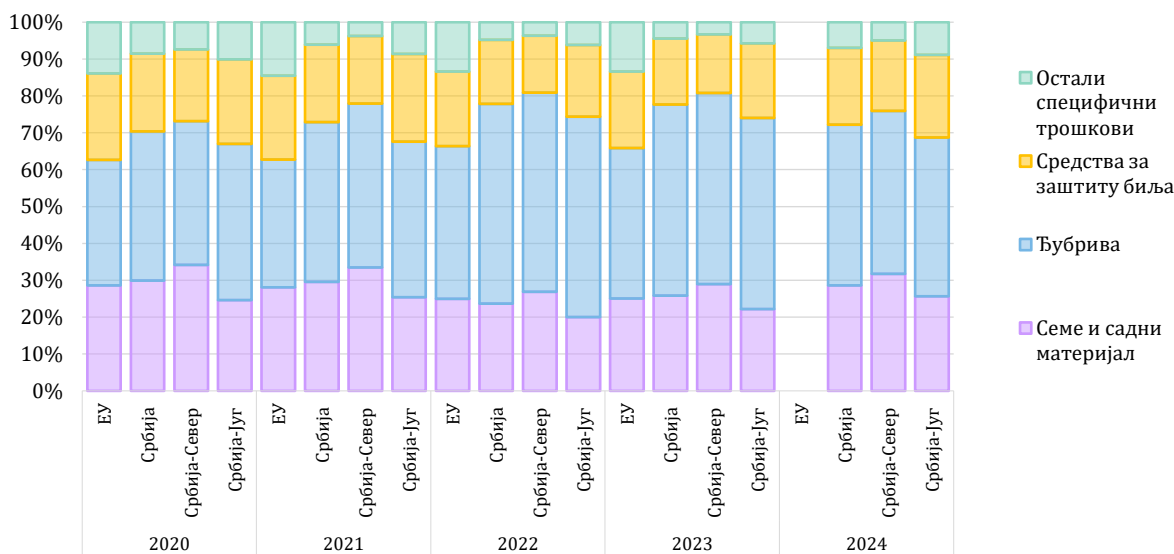

Извор: МПШВ, FADN; FADN EU

Структура специфичних трошкова биљне производње у ЕУ, Србији и регионима Србија-Север и Србија-Југ у периоду 2020-2024. године укључује трошкове семена и садног материјала, ђубрива, средстава за заштиту биља и остале специфичне трошкове.

Резултати показују да трошкови ђубрива имају највеће учешће у свим посматраним јединицама, уз изражен раст након 2021. године, посебно у 2022. и 2023. Трошкови семена и садног материјала бележе умерен раст, док су трошкови средстава за заштиту биља релативно стабилни, уз благи пораст. Остали специфични трошкови имају најмање учешће, али прате укупни растући тренд.

График 51: Структура специфичних трошкова у биљној производњи у ЕУ и Србији (%); 2020-2024

Извор: МПШВ, FADN; FADN EU

Виша просечна економска величина пољопривредних газдинстава у региону Србија-Север условљава и више укупне трошкове по газдинству, као последицу већег обима производње. Уочене регионалне разлике произилазе из структурних и технолошких фактора. Регион Србија-Север карактерише интензивнија ратарска производња, уз већу примену савремених агротехничких мера, као и већу употребу ђубрива, квалитетног семена и средстава за заштиту биља. Већа газдинства у овом региону више улажу у савремену механизацију и технологију, што повећава укупне трошкове, али истовремено омогућава и више приносе.

Поред тога, у региону доминирају производни системи оријентисани ка културама са већом употребом инпута (кукуруз, пшеница и индустријско биље), док је у региону Србија-Југ присутна хетерогенија производна структура, која комбинује екстензивну сточарску производњу са интензивним системима воћарства и повртарства. Виши ниво улагања у северном региону праћен је и вишим приносима, што је у складу са већим степеном техничко-технолошке опремљености и интензитета производње, али и разликама у структури производње и организацији газдинстава.

Такође, повољнији природни и инфраструктурни услови, укључујући равничарски терен и бољу тржишну повезаност, доприносе већој комерцијализацији производње у региону Србија-Север. У таквим условима, пољопривредни произвођачи су склонији већим инвестицијама, очекујући више приносе и економске ефекте, што имплицира и виши ниво трошкова.

На основу свега наведеног, може се закључити да су виши нивои специфичних трошкова у региону Србија-Север пре свега последица већег обима производње, вишег степена интензивности и технолошке развијености, те не представљају индикатор ниже ефикасности, већ одраз различитих производних и економских услова.

Специфични трошкови по хектару

Трансформација FADN система у FSDN систем подразумева проширење аналитичког оквира са економских на еколошке и социјалне димензије одрживости. У том контексту, специфични трошкови по хектару добијају ширу аналитичку улогу, јер не указују само на ниво улагања, већ су и индиректан показатељ интензитета производње, притиска на природне ресурсе и еколошку ефикасност пољопривредних система.

Пораст овог индикатора није искључиво последица раста цена инпута, већ и структурних промена у производњи и постепеног преласка ка интензивнијим и технолошки захтевнијим системима. Истовремено, виши ниво улагања има двоструки ефекат – доприноси већој продуктивности и економској ефикасности, али може повећати притисак на животну средину кроз интензивнију употребу ђубрива и средстава за заштиту биља. У том смислу, праћење овог индикатора је важно у контексту циљева одрживог развоја који теже балансу између економске одрживости и смањења негативних еколошких ефеката.

Специфични трошкови по хектару представљају кључни показатељ интензитета производње, јер одражавају ниво улагања у основне инпуте као што су семе, ђубриво и средства за заштиту биља.

Анализа овог индикатора у периоду 2020-2024 показује раст вредности специфичних трошкова по хектару у Србији и ЕУ, са најинтензивнијим повећањем након 2021. године. Ова динамика је условљена спољним факторима, попут поремећаја на глобалном тржишту енергената и инпута за пољопривредну производњу, али и унутрашњим факторима, као што су технолошки напредак и прилагођавање тржишним условима.

Упоредна анализа показује да, иако раст постоји у свим системима, Србија и даље бележи ниже вредности у односу на просек ЕУ, што указује на нижи ниво интензивности производње, али и на значајан потенцијал за даљу модернизацију и повећање продуктивности кроз даља улагања у модернизацију, механизацију и примену савремених агротехничких мера.

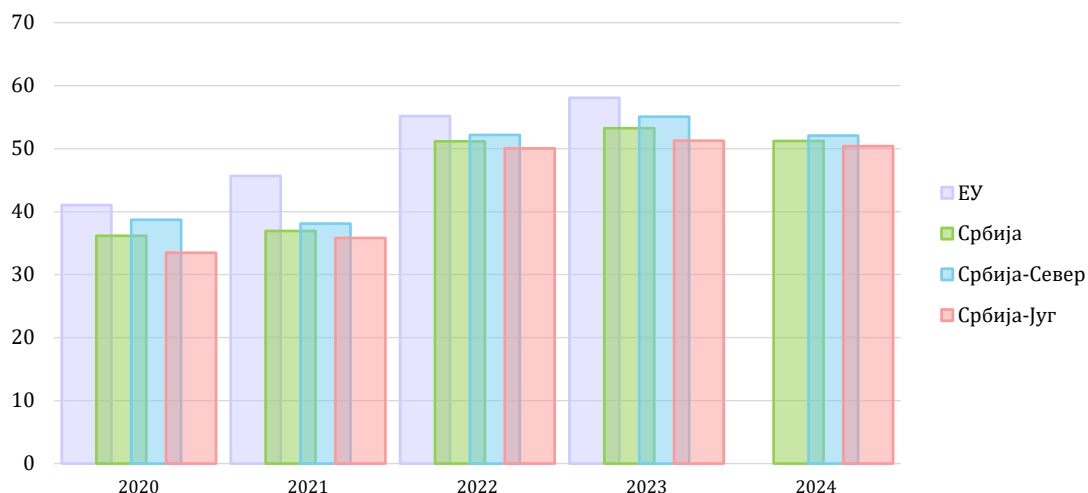
Регионална анализа унутар Србије потврђује структурне разлике – регион Србија-Север континуирано бележи више вредности специфичних трошкова по хектару, што указује на интензивнију, тржишно оријентисану и технолошки развијенију производњу, док регион Србија-Југ карактеришу ниже вредности, доминација екстензивнијих система и нижег нивоа улагања по јединици површине.

Разлике у трошковима стога не треба тумачити искључиво као показатељ ефикасности, већ као резултат различитих производних услова, структуре производње и нивоа развијености аграрних система.

На нивоу ЕУ, просечне вредности расту са 350 EUR/ha у 2020. години на 492 EUR/ha у 2023., док благо смањење током 2024. указује на почетну стабилизацију тржишта и прилагођавање произвођача кроз рационализацију улагања, што указује на значајан раст цена инпута¹⁴.

¹⁴ 2022. године се бележи значајан раст цене ђубрива (Извор: Eurostat – Agricultural input and output price indices (APRI-PI)), <https://ec.europa.eu/eurostat/web/agriculture/data/database>
https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/en/apri_pi_esms.htm

График 52: Специфични трошков по хектару у ЕУ и Србији (000 RSD); 2020-2024

Извор: МПШВ, FADN; FADN ЕУ

У Србији је присутан сличан тренд раста специфичних трошкова по хектару, са повећањем са 307 EUR/ha у 2020. на 451 EUR/ha у 2023. години, након чега током 2024. долази до благог пада (на 434 EUR/ha). Оваква динамика последица је раста цена производних инпута, али и постепеног интензивирања производње. Истовремено, благо смањење у 2024. години може указивати на делимичну стабилизацију тржишта инпута, као и на прилагођавање произвођача кроз рационализацију улагања и ефикасније управљање трошковима.

Регионална анализа показује јасне разлике у нивоу улагања. Регион Србија-Север континуирано бележи више специфичне трошкове по хектару у односу на национални просек, што указује на интензивнију и технолошки развијенију производњу, са максимумом од 467 EUR/ha у 2023. години. Са друге стране, регион Србија-Југ карактеришу ниже вредности током целог периода, што указује на доминацију екстензивнијих производних система и нижи ниво улагања по јединици површине. Ове разлике произилазе из мање просечне економске величине газдинстава, слабије техничко-технолошке опремљености и већег учешћа диверзификоване производње. Сходно томе, регионалне разлике не могу се тумачити искључиво као показатељ ефикасности, већ као одраз различитих производних структура и економских услова.

Најинтензивнији раст трошкова уочава се у периоду 2021-2023. године, што је узроковано глобалним поремећајима на тржишту енергената и агроинпута. Упркос расту, специфични трошкови у Србији и даље су испод просека ЕУ, што указује на нижи ниво интензитета, али и на потенцијал за даље повећање продуктивности кроз већа технолошка улагања и ефикасније коришћење ресурса.

У ширем контексту, показатељ специфичних трошкова по хектару добија пун значај тек у комбинацији са показатељима економске успешности газдинства, пре свега нето додатом вредношћу газдинства (SE 415), нето додатом вредношћу газдинства по ГПЈ (SE 425) и оствареним дохотком пољопривредног газдинства (SE 420). Повезивањем ових индикатора омогућава се свеобухватнија оцена односа између нивоа улагања и остварених економских резултата, односно процена економске ефикасности пољопривредне производње. На тај начин, могуће је сагледати у којој мери повећани трошкови доприносе расту продуктивности и дохотка газдинства, као и да ли је интензивирање производње праћено одговарајућим економским ефектима. Истовремено, анализа ових показатеља у оквиру FSDN концепта омогућава повезивање економске ефикасности са аспектима одрживости, односно процену да ли већи ниво улагања доприноси дугорочно одрживом и конкурентном пољопривредном систему.

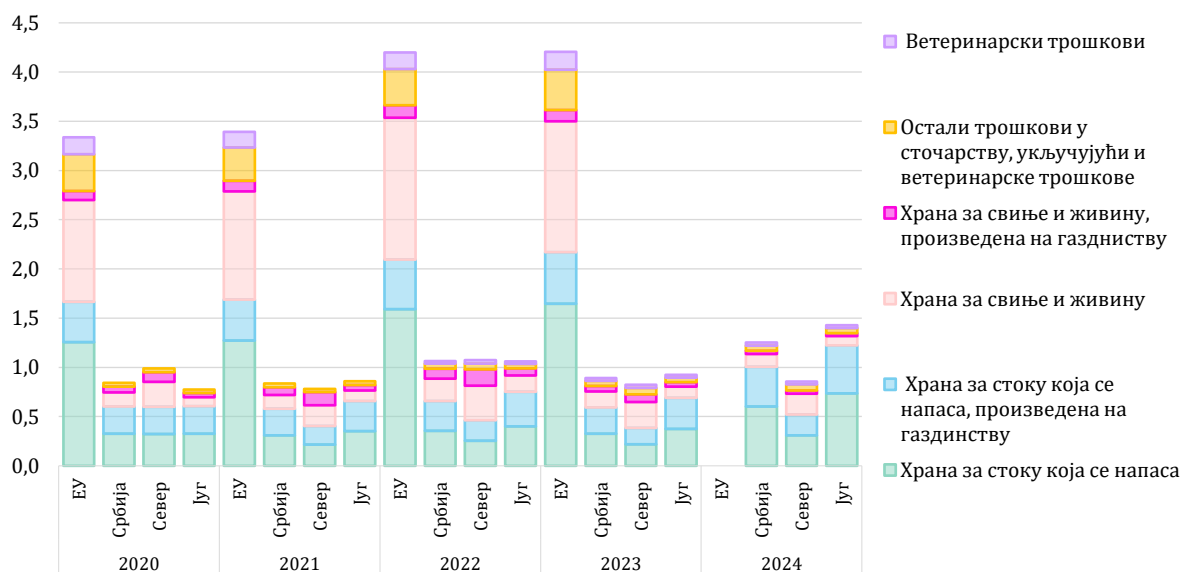
3.2.7. Специфични трошкови у сточарској производњи

Анализа структуре специфичних трошкова у сточарској производњи показује да трошкови исхране животиња представљају доминантну компоненту укупних трошкова производње. У свим посматраним годинама највеће учешће имају трошкови сточне хране, посебно код газдинстава са интензивним и специјализованим системима за гајење свиња и живине. Високо учешће ових трошкова последица је чињенице да исхрана представља кључни производни инпут, који директно утиче на продуктивност, здравствено стање и производне резултате. Истовремено, структура трошкова варира у зависности од интензивности производње и нивоа самодовољности газдинстава у производњи сточне хране.

Значајан део трошкова односи се на куповну сточну храну, док сопствена производња често није довољна да покрије потребе газдинстава. То повећава зависност од тржишта и изложеност ценовним осцилацијама, па раст цена концентроване хране, житарица и енергената директно утиче на повећање специфичних трошкова производње.

Однос између куповне и сопствене сточне хране представља кључни показатељ самодовољности газдинстава, при чему мања газдинства и мање специјализована газдинства у већој мери зависе од тржишних набавки и самим тим остварују више трошкове производње.

График 53: Специфични трошкови у сточарској производњи у ЕУ и Србији (мил. RSD); 2020-2024

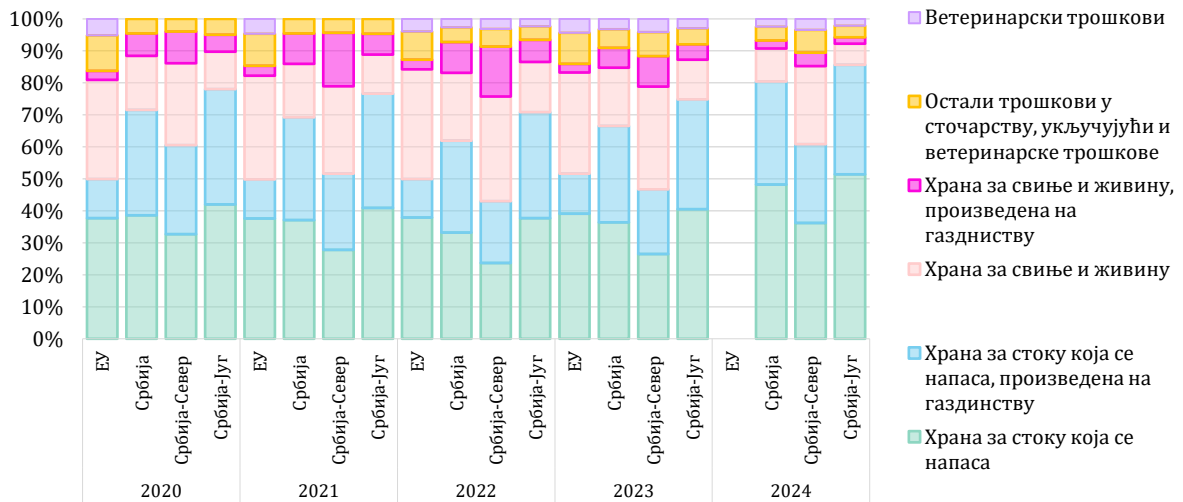

Извор: МПШВ, FADN; FADN EU

Остале категорије трошкова, попут ветеринарских услуга, имају мањи, али стабилан удео у укупним трошковима. Иако су њихове апсолутне вредности ниже у односу на трошкове исхране, уочава се постепен раст услед виших цена услуга, интензивније здравствене заштите, примене савремених производних стандарда и строжих стандарда у производњи. Ветеринарски трошкови уједно представљају индикатор интензитета производње и нивоа здравствене заштите животиња.

У целини посматрано, структура специфичних трошкова у сточарству јасно указује на доминацију трошкова исхране, док остале категорије имају допунски, али стабилан значај. Високо учешће трошкова хране наглашава значај оптимизације исхране и ефикасног управљања ресурсима као кључних фактора економске ефикасности и конкурентности сточарске производње.

График 54: Структура специфичних трошкова у сточарској производњи у ЕУ и Србији (%); 2020-2024

Извор: МПШВ, FADN; FADN EU

Специфични трошкови по јединици условног грла

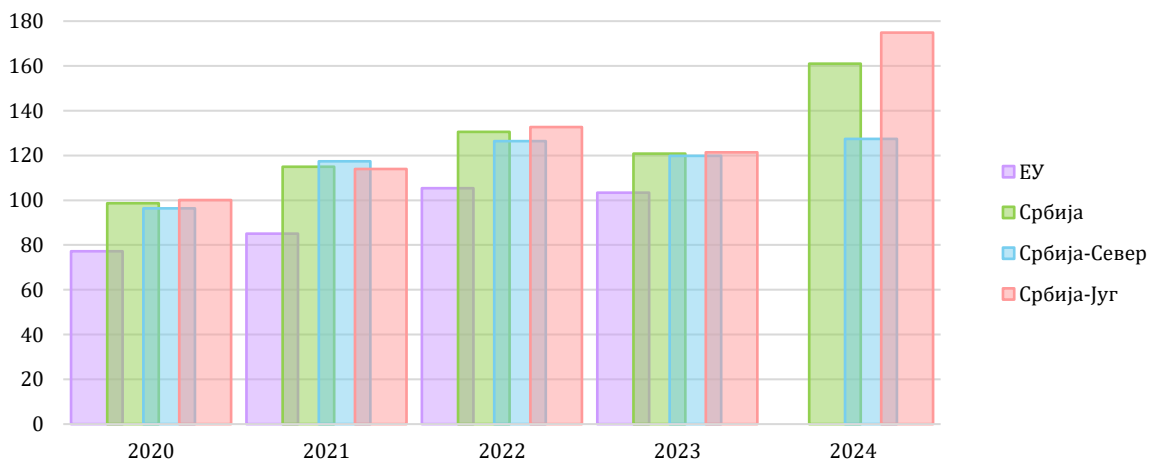
Посматрано са аспекта специфичних трошкова по условном грлу, у периоду 2020-2024, године бележи се континуиран раст у свим анализираним групама. На нивоу ЕУ присутан је умерен и стабилан раст, што указује на постепено повећање цена инпута и континуирану интензификацију сточарске производње.

Србија у већини година бележи више нивое специфичних трошкова по условном грлу у односу на просек ЕУ, што указује на већу трошковну оптерећеност производње. Ова кретања повезана су са нижом продуктивношћу, већом зависношћу од купљене сточне хране и ограниченом економијом обима.

Регионална анализа показује разлике између региона Србија-Север и Србија-Југ. Нижи трошкови у региону Србија-Север резултат су већих и технолошки организованијих газдинстава, развијеније инфраструктуре и веће специјализације. Насупрот томе, регион Србија-Југ карактеришу мања и екстензивнија газдинства, нижа продуктивност и слабија ефикасност коришћења ресурса, што доводи до виших јединичних трошкова.

Током 2023. и 2024. године додатно се интензивира раст трошкова, при чему Србија остаје изнад просека ЕУ, што указује на изражене ценовне притиске на тржишту сточне хране, енергената и других инпута, као и на ограничен капацитет апсорпције тих шокова услед структурних слабости сектора.

График 55: Специфични трошков по условном грлу у ЕУ и Србији (000 RSD); 2020-2024

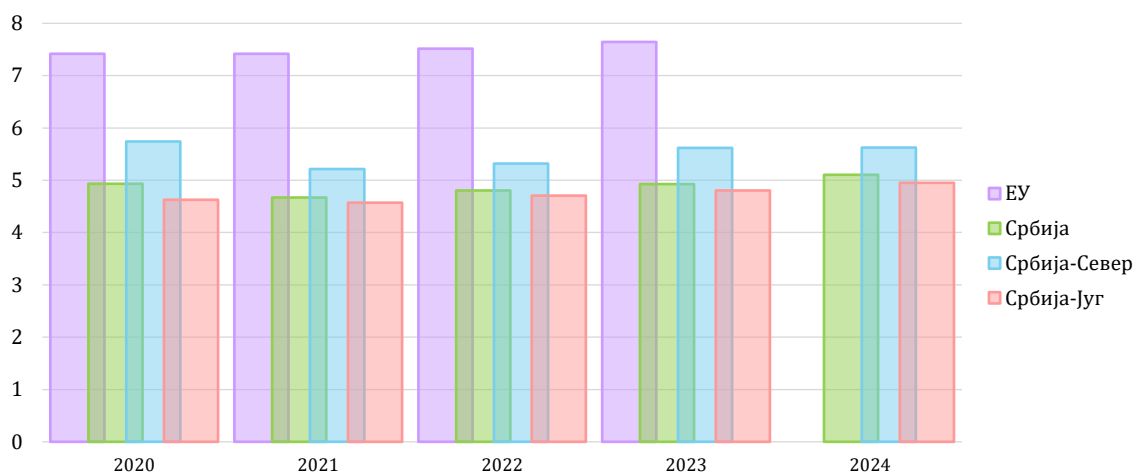
Извор: МПШВ, FADN; FADN EU

Високи трошкови по условном грлу у Србији, у односу на ЕУ, обично нису последица једног разлога, већ комбинације више структурних фактора у сточарству. Пре свега, нижа продуктивност по грлу доводи до тога да се исти ниво трошкова распоређује на мањи обим производње, што повећава јединичне трошкове. Поред тога, висока зависност од купљене сточне хране повећава изложеност тржишним ценама и утиче на раст и нестабилност укупних специфичних трошкова.

Високи трошкови у сточарству повезани су и са неефикасном организацијом производње и одсуством економије обима, условљени фрагментисаном структуром газдинстава, мањим бројем грла и недовољном специјализацијом, што доводи до већих трошкова ветеринарских услуга, енергије и транспорта.

Све наведено указује на структурне разлике у односу на развијеније системе Европске уније, те на потребу унапређења технологије производње, ефикасности исхране и оптимизације трошкова, уз јачање саветодавне подршке газдинствима ради повећања конкурентности.

График 56: Млечност по условном грлу у ЕУ и Србији (000 л/УГ); 2020-2024

Извор: МПШВ, FADN; FADN EU

Разлике у технолошкој опремљености и нивоу механизације значајно утичу на ефикасност производње. Нижа аутоматизација и веће учешће ручног рада, такође повећавају трошкове по условном грлу и смањују продуктивност.

Регионално посматрано, у региону Србија-Север послују већа и производно интензивнија газдинства са бољим условима производње, док регион Србија-Југ карактеришу мања, екстензивнија газдинства и нижа продуктивност, што доприноси вишим трошковима у том региону.

Поред структурних фактора, значајан утицај имају и спољни ценовни шокови, пре свега раст цена сточне хране, енергената и услуга, због чега је сточарска производња у Србији осетљивија на тржишне промене.

Свеукупно посматрано, виши трошкови по условном грлу у Србији у односу на Европску унију последица су ниже продуктивности, ограничене економије обима и високе зависности од купљених инпута, што указује на потребу модернизације, рационализације исхране и унапређења управљања трошковима.

3.3. Индикатори економске ефикасности

Прелазак са FADN на FSDN систем прикупљања података омогућава ширу анализу економских и еколошких аспеката пољопривредне производње, при чему посебан значај има однос специфичних трошкова и вредности производње¹⁵, као и нето дохотка газдинства и специфичних трошкова¹⁶.

Иако Србија бележи извесно приближавање нивоу специфичних трошкова ЕУ, они су током целог посматраног периода и даље нижи, што указује на нижи интензитет улагања и ограничену употребу инпута, што ограничава продуктивност и конкурентност. Благо смањење трошкова у 2024. години може се тумачити као резултат рационализације производње након периода нестабилности.

Специфични трошкови директно утичу на кључне показатеље економске успешности. Њихов раст, уколико није праћен растом прихода, доводи до смањења бруто марже, нето додате вредности (FNVA) и расположивог дохотка, уз истовремено повећање притиска на ефикасност коришћења ресурса, а нарочито земљишта. Високи трошкови по хектару и условном грлу захтевају већу продуктивност како би се очувала економска ефикасност и конкурентност производње.

Регионалне разлике указују да регион Србија-Север карактерише интензивнија производња и виши ниво трошкова, док регион Србија-Југ одликују нижа улагања и екстензивнији системи производње. Ове разлике најјасније се испољавају кроз ниво трошковне ефикасности и способност генерисања дохотка.

Трошкова ефикасност¹⁷ показује колики део вредности производње одлази на трошкове, док однос дохотка и вредности производње¹⁸ указује на способност газдинства да из оствареног аутопута генерише доходак. Ови показатељи налазе се у обрнутом, али међусобно повезаном односу – раст трошковне ефикасности најчешће прати смањење удела дохотка у вредности производње, осим у случајевима раста продуктивности, када долази до побољшања укупне економске ефикасности газдинства.

3.3.1. Ефикасност трошкова

Ефикасност трошкова у ЕУ је стабилна током посматраног периода и износи око 0,40, што указује на уједначене услове производње и висок ниво контроле трошкова¹⁹. У Србији је овај однос нижи (око 0,30-0,40) и показује тренд раста, што указује на постепено повећање трошковог оптерећења и структурне промене у производњи. Регионално, регион Србија-Север се у појединим периодима приближава вредностима у ЕУ, што одражава интензивнији производни модел.

¹⁵ SE281/SE131

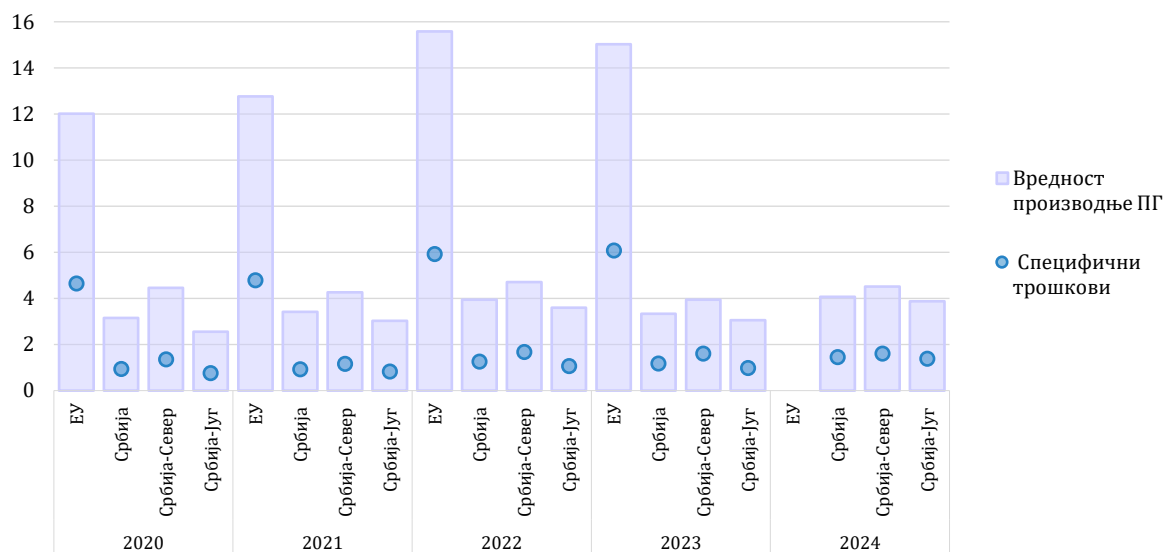
¹⁶ SE281/SE420

¹⁷ SE281/SE131

¹⁸ SE420/SE131

¹⁹ Стопа укупних трошкова (изражена као коефицијент): < 0,50 – висока ефикасност, 0,50-0,65 – умерена ефикасност, > 0,65 – висок трошковни притисак

График 57: Однос специфичних трошкова и вредности производње по ПГ у ЕУ и Србији (000 RSD); 2020-2024

Извор: МПШВ, FADN; FADN EU

Анализом овог показатеља може се закључити да се пољопривредна газдинства у ЕУ одликују већом стабилношћу и предвидљивошћу, док у Србији показују динамичнији тренд, што указује на простор за оптимизацију трошкова. Побољшање ефикасности кроз мере као што су прецизна пољопривреда, оптимизација ђубрења и интегрисана заштита биља, доприноси истовремено смањењу трошкова, очувању дохотка и смањењу притиска на животну средину, што истовремено доприноси економској и еколошкој одрживости.

3.3.2. Генерисање дохотка – економска ефикасност

Способност генерисања дохотка показује колико се дохотка остварује по јединици специфичних трошкова²⁰.

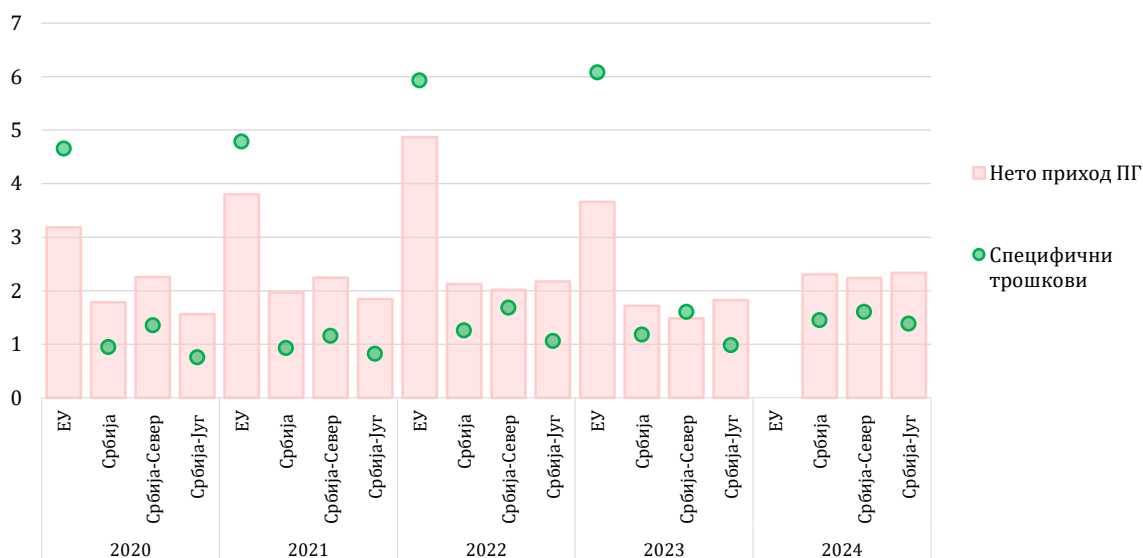
Овај показатељ код пољопривредних газдинстава у Европској унији показује да је овај однос стабилан, што указује на предвидљиву и уравнотежену економску ефикасност. Резултати овог показатеља у Србији приказују присутне веће осцилације, што указује на већу осетљивост на промене цена и трошкова.

Регионална анализа показује да је регион Србија-Север у ранијем периоду остваривао боље резултате, док се у каснијим годинама уочава извесно приближавање резултатима региона Србија-Југ и постепено уједначавање ефикасности између региона. Ове разлике одражавају различите производне услове и структуру газдинстава.

Укупно посматрано, ЕУ се одликује већом продуктивношћу и стабилношћу у генерисању дохотка, док су пољопривредна газдинства у Србији релативно ефикаснија по трошку, уз варијабилни тренд, што указује на потенцијал за унапређење економске ефикасности пољопривредне производње.

²⁰ Коефицијент економске ефикасности (однос дохотка и трошкова) је показатељ генерисања дохотка (SE420/SE281), који показује колико се нето дохотка остварује по јединици укупних специфичних трошкова, односно мери економску ефикасност производње.

График 58: Однос нето дохотка ПГ и специфичних трошкова у ЕУ и Србији (000 RSD); 2020-2024

Извор: МПШВ, FADN; FADN EU

Иако показатељ указује да газдинства у Србији остварују већи дохотак по јединици трошкова у односу на ЕУ, то је делимично последица нижих трошкова и мањег обима производње, а не нужно веће ефикасности. Насупрот томе, газдинства у ЕУ показују стабилније односе, што указује на већу економску стабилност и одрживост производње. Поред тога, пољопривредна газдинства у Србији се у већој мери ослањају на сопствене ресурсе у производњи у односу на просек ЕУ. Газдинства у Србији у већем обиму користе породичну радну снагу, сопствено земљиште и сопствени капитал, док се газдинства у ЕУ у просеку значајно више ослањају на спољне ресурсе (плаћена радна снага, земљиште у закупу и позајмљени капитал).

Свеобухватна анализа ових показатеља показује да су трошкова ефикасност и генерисање дохотка међузависни. У ЕУ постоји стабилан и уравнотежен однос ових показатеља, док резултати са пољопривредних газдинстава у Србији имају динамичнија кретања. Иако у појединим периодима Србија показује повољније односе дохотка и трошкова, ЕУ и даље има већу структурну стабилност и дугорочну одрживост. За даље унапређење резултата ефикасности у Србији неопходно је истовремено смањење трошковног оптерећења и повећање продуктивности.

Значај индикатора у контексту зелене транзиције

Промене у структури трошкова представљају један од првих економских сигнала прилагођавања пољопривреде циљевима дефинисаним у оквиру Зеленог договора и Стратегије „Од њиве до трпезе“. Смањење употребе агрохемијских инпута, повећање енергетске ефикасности и улагања у одрживе технологије директно се одражавају на динамику производних трошкова и економске резултате газдинстава. Иако FSDN систем уводи експлицитне еколошке индикаторе, економски показатељи добијени FADN анализом представљају неопходну основу за разумевање финансијских ефеката зелене трансформације пољопривредног сектора.

Анализа структуре трошкова пољопривредних газдинстава, спроведена на основу података FADN система, омогућава сагледавање економских кретања у пољопривредној производњи и процену степена прилагођавања газдинстава савременим производним и политичким условима. Посматрани резултати указују на значајне промене у структури производних издатака, које су пре свега условљене растом цена инпута, енергената и повећаним захтевима у погледу одрживости производње.

Резултати анализе структуре укупних производних трошкова показују да највеће учешће у укупним трошковима производње имају специфични трошкови, који обухватају семе, минерална ђубрива, средства за заштиту биља и сточну храну. Високо учешће ове категорије указује на изражену зависност производње од тржишних инпута, што повећава осетљивост газдинстава на ценовне флукуације. Истовремено, уочен је раст трошкова енергије и механизације, што представља последицу повећања цена горива и интензивније механизације производних процеса. Ови трендови доводе до повећања укупног трошковог оптерећења производње и смањења економске марже газдинстава.

Временска анализа указује на континуирани раст укупних производних трошкова, при чему је најизраженији пораст забележен код варијабилних трошкова производње. Оваква динамика указује на структурне промене у пољопривредној производњи, које су повезане са нестабилношћу тржишта инпута, али и постепеним увођењем производних пракси усмерених ка ефикаснијем коришћењу ресурса. Повећање капиталних трошкова и амортизације указује на инвестиције у модернизацију производње, што може представљати одговор газдинстава на захтеве дефинисане у оквиру Зеленог договора и Стратегије „Од њиве до трпезе“.

Анализа индикатора економске ефикасности и одрживости газдинстава показује да раст трошкова није у свим случајевима праћен пропорционалним растом вредности производње, што доводи до смањења профитабилности појединих типова газдинстава. Посебно је значајан показатељ нето додате вредности газдинства, који указује на способност газдинстава да обезбеде адекватан доходак факторима производње.

Газдинства са повољнијим односом трошкова и производње показују већу отпорност на економске и тржишне шокове, што потврђује значај ефикасног управљања ресурсима као предуслова дугорочне одрживости.

Иако се анализа заснива на економским подацима FADN система, добијени резултати имају директну релевантност за будући FSDN систем. Промене у структури трошкова представљају индиректан показатељ прилагођавања пољопривредних газдинстава еколошким и климатским циљевима. Смањење зависности од интензивних инпута, повећање енергетске ефикасности и улагања у модерну механизацију представљају економске предуслове за остваривање циљева зелене транзиције пољопривреде. Стога, FADN анализа трошкова представља важну аналитичку основу за будуће интегрисано праћење одрживости које уводи FSDN. Будућа истраживања треба да буду усмерена ка интеграцији економских резултата са еколошким показатељима, како би се омогућила свеобухватна процена утицаја аграрних политика на одрживост пољопривредне производње и отпорност газдинстава на климатске и тржишне изазове.

4. ПОЉОПРИВРЕДНА ПОЛИТИКА

4.1. Оквир пољопривредне политике и политике руралног развоја

Законодавни оквир

Подстицаји у пољопривреди и руралном развоју представљају главни инструмент подршке сектору пољопривреде и основу националне пољопривредне политике и политике руралног развоја. Њихово дефинисање и примена прописани су Законом о пољопривреди и руралном развоју²¹, као кровним актом којим се дефинише функционисање одређених органа, инструмената и механизма за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја и Законом о подстицајима у

²¹ „Сл. гласник РС“, бр. 41/09, 10/13 – др. закон, 101/16, 67/21 – др. закон, 114/21 и 19/25

пољопривреди и руралном развоју²², који прописује врсте подстицаја, услове и начин коришћења, као и кориснике подстицаја.

Поред закона, подстицаји у пољопривреди и руралном развоју детаљније су регулисани подзаконским прописима, донетим на основу наведених закона, а којима се ближе прописују услови за остваривање права на поједине подстицаје.

Финансијски оквир

Финансирање пољопривредне политике и политике руралног развоја у највећој мери се базира на националним буџетским средствима, док су поједине мере подршке кофинансиране из ЕУ претприступних фондова, кредита и међународних донација.

Законом о буџету Републике Србије²³ за календарску годину опредељују се укупна буџетска средства за подстицаје у пољопривреди и руралном развоју на годишњем нивоу²⁴, док се алокација средстава на поједине мере, као и дефинисање износа подстицаја, реализује кроз годишњу Уредбу о расподели подстицаја у пољопривреди и руралном развоју²⁵.

Додатно, подршка пољопривреди и руралном развоју на покрајинском и нивоу локалних самоуправа обезбеђује се у складу са посебним програмима и финансира се из локалних, односно покрајинских буџета.

4.2. Мере пољопривредне политике и политике руралног развоја у 2025. години

Као и претходних година, подршка пољопривреди и руралном развоју спроводила се кроз реализацију следећих врста подстицаја:

- 1) директна плаћања,
- 2) мере руралног развоја,
- 3) посебни подстицаји,
- 4) IPARD подстицаји,
- 5) кредитна подршка у пољопривреди.

Табела 7: Врсте подстицаја у пољопривреди и руралном развоју²⁶; 2025.

	Назив мере	Износ по јединици мере
I	ДИРЕКТНА ПЛАЋАЊА	
1.	Премије	
1.1	Премија за млеко ¹	19 RSD/l
2.	Подстицаји за производњу	
2.1	Основни подстицаји за биљну производњу ²	18.000 RSD/ha
2.2	Подстицаји у сточарству	
2.2.1	Подстицаји за квалитетне приплодне млечне краве ³	55.000 RSD/грлу
2.2.2	Подстицаји за квалитетне приплодне товне краве и бикове ³	55.000 RSD/грлу
2.2.3	Подстицаји за квалитетне приплодне крмаче и нерастове ³	18.000 RSD/грлу
2.2.4	Подстицаји за квалитетне приплодне овце и овнове, козе и јарчеве ³	10.000 RSD/грлу
2.2.5	Подстицаји за квалитетне приплодне матице риба шарана ³	500 RSD/грлу
2.2.6	Подстицаји за квалитетне приплодне матице риба пастрмке ³	300 RSD/грлу
2.2.7	Подстицаји за родитељске кокошке тешког типа ³	100 RSD/грлу
2.2.8	Подстицаји за родитељске кокошке лаког типа ³	140 RSD/грлу
2.2.9	Подстицаји за родитељске ћурке ³	300 RSD/грлу
2.2.10	Подстицаји за тов јунади ⁴	22.000 RSD/грлу
2.2.11	Подстицаји за тов јагњаци ⁴	3.000 RSD/грлу

²² „Сл. гласник РС“, бр. 10/13, 142/14, 103/15, 101/16, 35/23, 92/23 и 94/24

²³ Закон о буџету Републике Србије за 2025. годину („Сл. гласник РС“, бр. 94/24)

²⁴ У оквиру раздела 24 Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, Главе 24.6 Управа за аграрна плаћања, Програма 0103 Подстицаји у пољопривреди и руралном развоју.

²⁵ Уредба о расподели подстицаја у пољопривреди и руралном развоју у 2025. години („Сл. гласник РС“, бр. 8/25, 12/25, 21/25, 42/25, 71/25, 81/25, 93/25, 95/25, 115/25 и 118/25)

²⁶ Подзаконска регулатива подстицаја у пољопривреди и руралном развоју за 2025. годину представљена је у прилогу 3.2 (1-32)

2.2.12	Подстицаји за тов јаради ⁴	3.000 RSD/грлу
2.2.13	Подстицаји за тов свиња ⁴	1.500 RSD/грлу
2.2.14	Подстицаји за кошнице пчела ⁵	1.000 RSD/кошници
2.2.16	Подстицаје за краве за узгој телади за тов ⁶	20.000 RSD/грлу
3.	Регреси	
3.1	Регрес за сертификовано семе ⁷	17.000 RSD/ha
II	ПОДСТИЦАЈИ МЕРАМА РУРАЛНОГ РАЗВОЈА	
1.	Подстицаји за унапређење конкурентности	
1.1	Инвестиције у физичку имовину пољопривредног газдинства	
1.1.1	Подстицање подизања нових вишегодишњих засада воћака, винове лозе и хмеља	
1.1.1.1	Подстицање подизања нових вишегодишњих засада воћака и хмеља ⁸	50-65%
1.1.1.2	Подстицање подизања нових вишегодишњих засада винове лозе ⁹	60%
1.1.2	Подршка за унапређење примарне пољопривредне производње	
1.1.2.1	Подршка за инвестиције у набавку нових машина и опреме за унапређење примарне биљне пољопривредне производње ¹⁰	50-65%
1.1.2.2	Подршка за инвестиције у набавку нових машина и опреме за унапређење примарне сточарске пољопривредне производње ¹¹	50-65%
1.1.2.3	Подршка за инвестиције у набавку новог трактора ¹²	50-65%
1.1.2.4	Подршка за инвестиције у набавку квалитетних приплодних грла за унапређење примарне сточарске пољопривредне производње ¹³	50-65%
1.1.2.5	Подршка за инвестицијама у изградњу и опремање објеката ¹⁴	50-65%
1.2.	Инвестиције у прераду и маркетинг пољопривредних и прехрамбених производа и производа рибарства	
1.2.1	Изградња објеката и набавка опреме у сектору производње вина ¹⁵	60%
1.2.2	Изградња и реконструкција објеката и набавка опреме у сектору производње јаких алкохолних пића ¹⁶	60% 70% за ЗГО
1.3	Управљање ризицима ¹⁷	40-45% 70% за 8 округа
2.	Подстицаји за очување и унапређење животне средине и природних ресурса	
2.1	Органска производња	
2.1.1	Органска биљна производња ¹⁸	250%
2.1.2	Органска сточарска производња ¹⁹	40%
2.2	Очување биљних и животињских генетичких ресурса	
2.2.1	Очување биљних генетичких ресурса ²⁰	100%
2.2.2	Очување животињских генетичких ресурса ²¹	по јединици
3.	Подстицаји за диверсификацију дохотка и унапређење квалитета живота у руралним подручјима	
3.1	Спровођење активности у циљу подизања конкурентности у смислу додавања вредности кроз прераду, као и за увођење и сертификацију система квалитета хране, органских производа и производа са ознаком географског порекла на газдинствима	
3.1.1	Диверсификација економских активности кроз подршку инвестицијама у прераду и маркетинг на газдинству	50-65%
3.2	Инвестиције у руралну инфраструктуру	100%
4.	Подстицаји за унапређење система креирања и преноса знања	
4.1	Развој техничко-технолошких, примењених, развојних и иновативних пројеката у пољопривреди и руралном развоју ²²	100%
4.2	Подршку пружању савета и информација пољопривредним произвођачима, удружењима, задругама и другим правним лицима у пољопривреди ²³	100%
III	ПОСЕБНИ ПОДСТИЦАЈИ	
1.	Подстицаји за спровођење одгајивачких програма, ради остваривања одгајивачких циљева у сточарству - мере селекције ^{24,25}	
2.	Подстицаје за промотивне активности у пољопривреди и руралном развоју (мере и акције у пољопривреди) ²⁶	
3.	Подстицаји за производњу садног материјала и сертификацију и клонску селекцију ²⁷	
IV	IPARD	
	Мера 1: Инвестиције у физичку имовину пољопривредних газдинстава ²⁸	
	Мера 3: Инвестиције у физичку имовину које се тичу прераде и маркетинга пољопривредних производа и производа рибарства ²⁹	
	Мера 7: Диверсификација пољопривредних газдинстава и развој пословања ³⁰	
	Мера 9: Техничка помоћ ³¹	
V	КРЕДИТНА ПОДРШКА³²	

Извор: Уредба о расподели подстицаја у пољопривреди и руралном развоју у 2025. години и остали подзаконски прописи

Уколико се посматра ниво подршке по појединим мерама подстицаја у пољопривреди и руралном развоју, током 2025. године дошло је до повећања финансијске подршке код

појединих мера директних плаћања. Након увећања плаћања по основу основних подстицаја у биљној производњи у 2024. години на 18.000 RSD/ha, током 2025. године задржан је исти ниво подстицаја, уз увођење регреса за сертифициковано семе у износу од 17.000 RSD/ha.

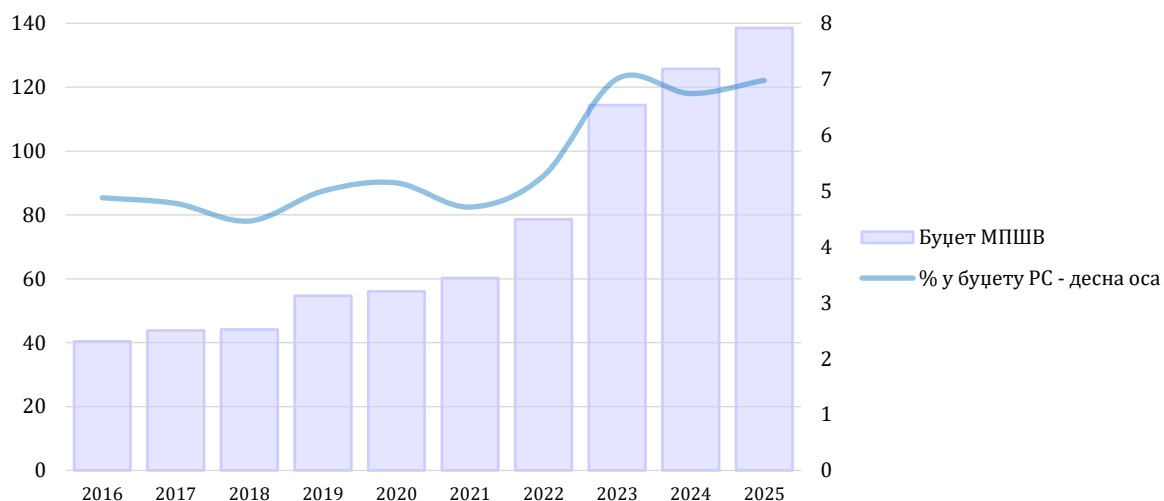
Када је реч о подстицајима у сточарству, у 2025. години су подстицаји за квалитетне приплодне товне и млечне краве са 40.000 RSD/грлу увећани на 55.000 RSD/грлу. Остали подстицаји у пољопривреди и руралном развоју током 2025. године задржали су исти ниво подршке као претходне године.

4.3. Буџетска средства за подршку пољопривреди и руралном развоју

4.3.1. Буџет Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде

Буџет МПШВ континуирано расте током претходног десетогодишњег периода, по просечној годишњој стопи од 13,7%. Овако високом просечном годишњем расту нарочито је допринело повећање буџета у последње три године периода, када апсолутни ниво буџета превазилази 100 млрд. RSD и када се бележи просечно повећање буџета од чак 22% годишње. Буџет Министарства достиже максимални ниво 2025. године, када бележи вредност од 138,5 млрд. RSD, што је 10,2% виши износ у односу на претходну годину и чак 3,4 пута више у односу на буџет са почетка периода.

График 59: Буџет МПШВ (млрд. RSD) и учешће у укупном буџету РС (%) (десна оса); 2016-2025

Извор: Закони о буџету Републике Србије, 2016-2025

Учешће буџета МПШВ у укупном буџету Србије има растући тренд у посматраном периоду, уз изражен раст у периоду 2023-2025. Просечно учешће буџета МПШВ на нивоу посматране декаде износило је 5,5%, при чему је у првој половини периода бележило просечан ниво од 4,8%, да би у другом делу периода, захваљујући просечном учешћу у последње три године од 6,9%, забележило ниво од 6,1%. Током 2025. године, буџет МПШВ чини 7% националног буџета, што је за 0,2 пп веће учешће него претходне године и еквивалентно рекордном учешћу МПШВ у националном буџету, забележеном 2023. године.

4.3.2. Средства за подстицаје у пољопривреди и руралном развоју

Током 2025. године, за финансирање подстицаја у пољопривреди и руралном развоју издвојено је 110,4 млрд. RSD, односно 6,7% више него претходне године. Овај износ

финансијских средстава чини 79,7% буџета МПШВ, што је за 2,6 пп ниже учешће него претходне године.

За разлику од 2024. године, када је скоро 90% средстава намењених подстицајима било издвојено за директна плаћања, у 2025. години учешће средстава за ову намену се смањује на 82,7%, док се истовремено повећава учешће мера руралног развоја у буџету за подстицаје – са 3,8% у 2024. на 10,4% у 2025. години.

Посматрано у апсолутним износима, у 2025. години опредељено је 91,3 млрд. RSD за директна плаћања (1,1% мање него 2024.), док су средства издвојена за мере руралног развоја скоро три пута већа него претходне године (11,5 млрд. RSD). За остале врсте подстицаја издваја се знатно нижи ниво средстава, али је евидентно њихово повећање у 2025. години код посебних подстицаја (+59%) и кредитне подршке (+18%).

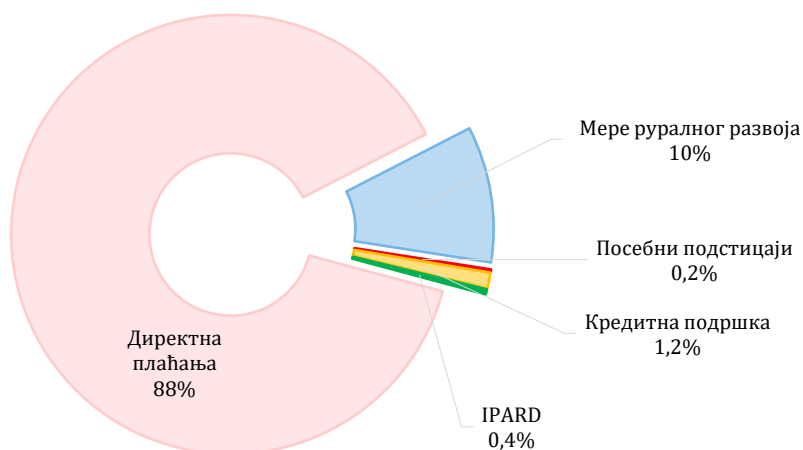
Табела 8: Износ опредељених и реализованих средстава за подстицаје у пољопривреди и руралном развоју према врсти подстицаја (RSD); 2025.

Врста подстицаја	Опредељено	Реализовано
Директна плаћања	91.287.994.375	90.237.478.528
Подстицаји мерама руралног развоја	11.455.527.625	10.238.188.329
Посебни подстицаји	270.000.000	177.573.912
Кредитна подршка	1.289.843.251	1.182.686.387
IPARD подстицаји	6.136.650.000	383.900.385
Укупно	110.440.015.251	102.219.827.542

Извор: МПШВ, УАП

Сходно структури опредељених буџетских средстава за подстицаје у пољопривреди и руралном развоју, у укупном износу реализованих подстицаја током 2025. године доминирају директна плаћања, са 88,3% учешћа (-2,6 пп мг.), док је 10% реализованих средстава било намењено мерама руралног развоја (+6,4 пп мг.). По основу осталих врста подстицаја, издвојено је мање од 2% укупних средстава за подстицаје у 2025. години.

График 60: Структура реализованих средстава за подстицаје у пољопривреди и руралном развоју према врсти (%); 2025.

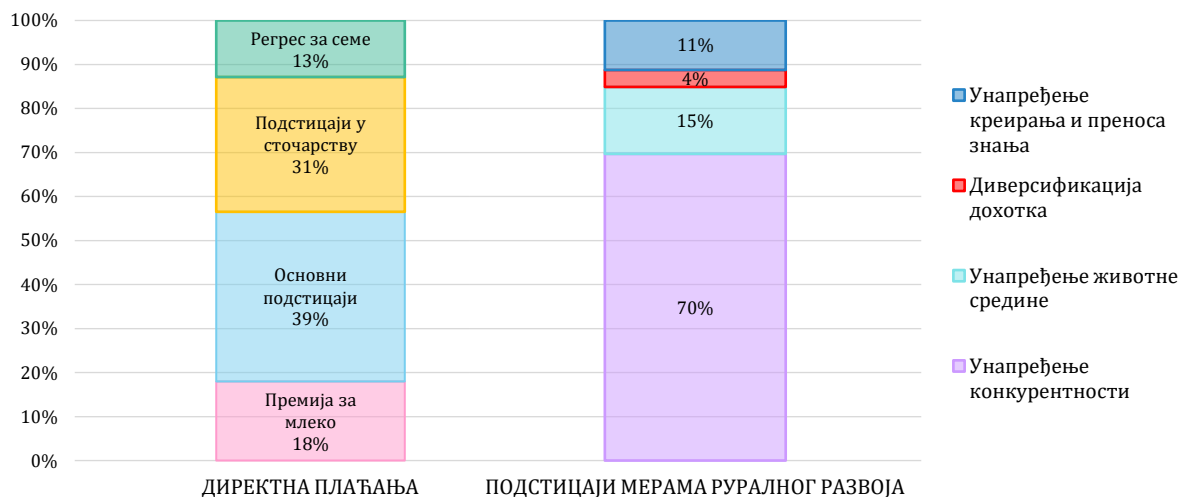

Извор: МПШВ, УАП

Уколико се реализовани подстицаји у пољопривреди и руралном развоју посматрају према појединим групама мера и по мерама, уочава се промена у структури средстава за директна плаћања, као резултат увођења регреса за сертифициковано семе, што доводи до смањења учешћа основних подстицаја на испод 40% у 2025. години. Подстицаји у сточарству чине скоро трећину реализованих средстава за директна плаћања, док је учешће премије за млеко у структури директних плаћања повећано на 18%.

Због мањег броја мера руралног развоја, реализованих током 2025. године, донекле је промењена и структура њихове реализације. Средства намењена инвестицијама у унапређење конкурентности чинила су чак 70% укупно реализованих средстава за мере руралног развоја у 2025. години, што је чак 26 пп више у односу на учешће ове групе мера током 2024. Ова средства била су усмерена на инвестиције у физичку имовину газдинстава и регресирање премије осигурања. Са друге стране, учешће мера унапређења креирања и преноса знања у укупној реализацији мера руралног развоја смањено је са 36% у 2024. на свега 11% у 2025. години, док су остале мере учествовале у структури знатно мање.

График 61: Структура реализованих средстава за директна плаћања и мере руралног развоја према мерама (%); 2025.

Извор: МПШВ, УАП

Једина мера посебних подстицаја, реализована током 2025. године, били су подстицаји за спровођење одгајивачких програма, за које утрошено 177,6 мил. RSD, док је по основу кредитне подршке утрошену 1,2 млрд. RSD.

IPARD подстицаји

Поред националне шеме подршке, Република Србија спроводи подршку руралном развоју и посредством Инструмента за претприступну помоћ Европске уније за рурални развој, која се примењује у виду помоћи државама потенцијалним кандидатима за чланство и државама у статусу кандидата за чланство, у складу са њиховим специфичностима. Подршка ЕУ у оквиру приоритетне области пољопривреда и рурални развој намењена је земљама кандидатима са циљем припреме за имплементацију и управљање у оквиру Заједничке пољопривредне политике ЕУ. Подршка ЕУ пољопривреди и руралном развоју Републике Србије реализује се кроз усвајање и спровођење IPARD програма.

Програм претприступне помоћи руралном развоју Републике Србије за период 2021-2027 (IPARD III програм), са укупно опредељеном буџетском подршком пољопривреди и руралном развоју у износу од 377,2 мил. EUR (од чега се 288 мил. EUR односи на допринос Европске уније и 89,2 мил. EUR на национално кофинансирање), одобрен је од стране Генералног директората за пољопривреду и рурални развој Европске комисије 9. марта 2022. године²⁷ и усвојен је од стране Владе Републике Србије Закључком од 14. децембра 2023. године²⁸.

Циљеви IPARD III програма тичу се развоја људског и физичког капитала, повећања безбедности хране и способности пољопривредно-прехранбеног сектора да издржи притисак конкуренције, као и прогресивног усклађивања подржаних сектора са

²⁷ Одлука С(2022)1537

²⁸ „Сл. гласник РС”, бр. 118/23

стандардима ЕУ, посебно у области хигијене са аспекта добробити животиња и животне средине, уз истовремену примену принципа уравнотеженог територијалног развоја руралних подручја.

IPARD III програмом обухваћене су следеће мере:

- Мера 1: Инвестиције у физичку имовину пољопривредних газдинстава,
- Мера 3: Инвестиције у физичку имовину које се тичу прераде и маркетинга пољопривредних производа и производа рибарства,
- Мера 4: Агро-еколошко-климатске мере и мера органске производње,
- Мера 5: Спровођење локалних стратегија руралног развоја – *LEADER* приступ,
- Мера 6: Инвестиције у руралну јавну инфраструктуру,
- Мера 7: Диверзификација пољопривредних газдинстава и развој пословања,
- Мера 9: Техничка помоћ.

Након усвајања Закона о потврђивању Оквирног споразума о финансијском партнерству између Републике Србије и Европске комисије, као и Секторског споразума, реакредитација IPARD мера извршена је за четири мере, које су биле имплементирани у претходном програмском периоду (2014-2020): Мери 1, Мери 3, Мери 7 и Мери 9. Спровођење IPARD III програма започето је расписивањем првог јавног позива у фебруару 2024. године.

До краја 2025. године расписано је пет јавних позива (четири за Мери 1 и један за Мери 3), са опредељеним буџетом у укупном износу од 156,3 мил. EUR (88,5 мил. EUR за Мери 1 и 67,8 мил. EUR за Мери 3), док је за Мери 9 за потребе реализације пројекта техничке подршке у наведеном периоду опредељен буџет у износу од 518.645 EUR. У циљу расписивања првог позива за Мери 7, у извештајном периоду спроводиле су се активности које се односе на израду правилника за имплементацију ове IPARD Мере.

Када је реч о новим IPARD мерама, до краја извештајног периода припремљен је први нацрт акредитационог пакета за Мери 4 и спроведене су припремне активности са циљем даљег упознавања државне администрације и релевантних заинтересованих страна са Мером 6. Када је реч о Мери 5, због недовољних капацитета, одлучено је да се пакет поверавања послова спровођења буџета за ову IPARD Мери поднесе до краја програмског периода 2021-2027. године.

С тим у вези, IPARD Управљачко тело је у последњем кварталу 2025. године спровело анкету са циљем поновне процене спремности потенцијалних Локалних акционих група (*pLAG*) за спровођење ове Мере у оквиру IPARD III програма. Резултати анкете указали су на потребу спровођења додатних активности у правцу осигурања подршке *pLAG* са циљем унапређења њихових административних и оперативних капацитета за ефикасну имплементацију Мере 5 у оквиру IPARD III програма. У контексту наведеног, предвиђене су релевантне активности у оквиру Мере 9, како би се обезбедила адекватна припрема за спровођење *LEADER* Мере, укључујући развој правног и институционалног оквира неопходног за акредитацију и имплементацију исте.

Спровођење IPARD III програма

У оквиру спровођења IPARD III програма до краја 2025. године, захтевана IPARD подршка за 1.889 поднетих захтева за одобравање пројекта износила је 402,9 мил. EUR (од чега се 302,2 мил. EUR односи на допринос ЕУ и 100,7 мил. EUR на национално кофинансирање), што превазилази укупан буџет опредељен по позивима за 246,6 мил. EUR и програмски буџет мера за које су расписани позиви за 196,9 мил. EUR. Захтевана IPARD подршка у оквиру Мери 1 износила је 284,4 мил. EUR, док је за реализацију пројекта у оквиру Мери 3 захтевани износ IPARD подршке у оквиру једног расписаног позива износио 118,6 мил. EUR. За три поднета захтева од стране IPARD Управљачког тела за одобравање пројекта у оквиру Мери 9 захтевана је IPARD подршка у износу од 159.951 EUR.

Одобрена IPARD подршка у 2025. години износила је 38,1 мил. EUR, што представља 9,5% укупно захтеване подршке и 10,1% укупног програмског буџета. Готово целокупан износ одобрене подршке односи се на Мериу 1 (99,98%) и исти обухвата 33,1% програмског буџета за ову Мериу.

Процес селекције поднетих захтева до краја 2025. године окончан је доношењем 219 решења о одбијању захтева (11,6% од укупног броја поднетих захтева) у износу IPARD подршке од 55,6 мил. EUR, што представља 13,8% захтеваног износа IPARD подршке и 14,7% програмског буџета. Највећи износ одбијене подршке за 184 одбијених захтева односи се на Мериу 1 (71,5%), док у оквиру Мере 3 укупан износ одбијене подршке за 35 одбијених захтева износи 15,8 мил. EUR. Најчешћи разлози за одбијање захтева у процесу селекције тичу се недостављања потребне додатне документације и неиспуњавања програмских општих и посебних критеријума прихватљивости. Закључно са 31. децембром 2025. године, усвојено је 47 решења о обустави захтева услед одустанка подносиоца (2,5% од укупног броја поднетих захтева) у износу IPARD подршке од 12,9 мил. EUR (3,2% захтеваног износа IPARD подршке и 3,4% укупно опредељеног програмског буџета). Укупан износ одбијене и обустављене IPARD подршке у извештајном периоду (68,5 мил. EUR) представља 17% захтеване подршке и 18,2% укупно опредељеног програмског буџета.

До краја 2025. године извршена је авансна исплата у износу IPARD подршке од 3,3 мил. EUR, од чега се на допринос ЕУ односи 2,5 мил. EUR, док је у оквиру националног кофинансирања авансно исплаћен износ од 819.663,15 EUR. Укупан износ авансно исплаћене подршке односи се на Мериу 1, уз стопу извршења програмског буџета ове IPARD мере од 2,85%.

С обзиром на то да до краја 2025. године средства ЕУ нису искоришћена у складу са $n+3$ правилом финансирања услед кашњења у почетку програмске имплементације, износ аутоматског опозива средстава опредељених од стране ЕУ закључно са 31. децембром 2025. године био је 24,7 мил. EUR. Зарад смањења ризика опозива средстава ЕУ у наредном периоду, у октобру 2025. године успостављена је међуинституционална радна група са циљем праћења реализације активности усмерених на унапређење спровођења IPARD III програма. Поред наведеног, започета је и припрема нацрта Закона о изменама и допунама Закона о пољопривреди и руралном развоју, са циљем успостављања правног основа за поверавање послова спровођења буџета за Мериу 4 и Мериу 6.

4.4. Подршка на покрајинском и локалном нивоу

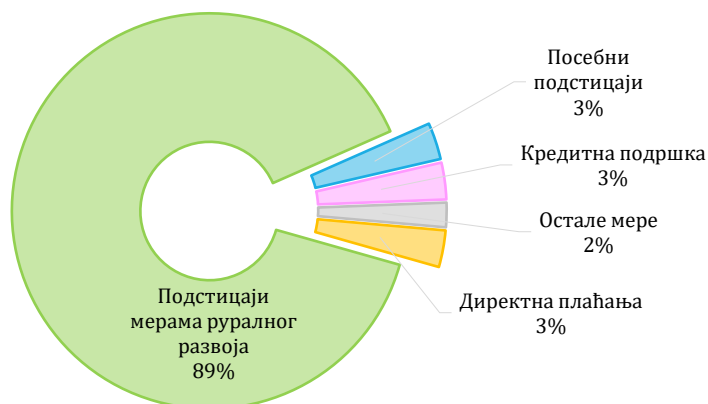
Закон о подстицајима у пољопривреди и руралном развоју прописује могућност реализације програма мера подршке за спровођење пољопривредне политике и политике руралног развоја за територију аутономне покрајине или јединице локалне самоуправе. Ове програме доносе надлежни органи покрајинских и локалних управа, уз претходну сагласност Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, којом се оцењује усаглашеност програма са законским одредбама и националним политикама.

У оквиру својих програма, органи аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе могу на својој територији да реализују све врсте подстицаја, осим директних плаћања (уз изузетак регреса за трошкове складиштења у јавним складиштима и регреса за репродуктивни материјал/вештачко осемењавање).

Програми подршке на покрајинском и локалном нивоу достављају се и одобравају електронским путем, кроз Платформу за комуникацију са локалним самоуправама. Такође кроз платформу, а у складу са законским одредбама, органи аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе достављају извештаје о реализацији програма у претходној календарској години.

Током 2025. године, кроз 109 одобрена програма (108 ЈЛС+АПВ), реализовано је око 4,2 млрд. RSD за мере подршке пољопривреди и руралном развоју на покрајинском и локалном нивоу.

График 62: Структура реализоване подршке на покрајинском и локалном нивоу (%); 2025.

Извор: МПШВ, Платформа за комуникацију са локалним самоуправама

5. КЛИМАТСКЕ ПРОМЕНЕ У ПОЉОПРИВРЕДИ

Република Србија је веома изложена климатским променама. Од 2000. године, Србију је погодило неколико екстремних климатских и временских догађаја, који су проузроковали значајне материјалне и финансијске штете и губитке, као и губитке људских живота. Поред суша, интензивне падавине, поплаве и бујице, клизишта, одрони и пожари представљају климатске опасности, чији се интензитет и учесталост повећавају услед климатских промена и које узрокују све веће штете и губитке.

Економске пројекције показују да би изостанак систематског планирања и спровођења мера прилагођавања на измењене климатске услове у Републици Србији довео до још већих губитака, чији износ зависи од брзине одвијања климатских промена, односно успешности глобалних мера ублажавања. У случају испуњења циљева Споразума из Париза процењено је смањење БДП од 4,5% (58.124 млрд. USD) у периоду 2020-2040 и 9,3% (766.317 млрд. USD) у периоду 2020-2100, док би штете и губици били вишеструко већи у случају неиспуњења циљева (и до 2.002.410 млрд. USD у периоду 2020-2100). У Национално утврђеном доприносу Републике Србије за период до 2035. године²⁹, наводи се да Србија трпи значајне штете и губитке узроковане променом климе. У периоду од 2000. до 2024. године, минималне материјалне штете и губици проузроковани временским и климатским екстремима у Републици Србији процењени су на око 10,45 млрд. EUR. Ова процена укључује и прелиминарну процену од приближно милијарду EUR, која се приписује штетама и губицима у летњем периоду 2024. године, када је 92% територије Србије било захваћено екстремном сушом. Око 70% свих укупних штета и губитака проузроковани су сушама и високим температурама.

²⁹ Влада РС је усвојила 4. септембра 2025. године

Процена утицаја климатских промена на сектор пољопривреде

Процена утицаја климатских промена на сектор пољопривреде урађена је у оквиру пројекта „Унапређење средњорочног и дугорочног планирања мера прилагођавања на измењене климатске услове у Републици Србији”, а за потребе израде Програма прилагођавања на измењене климатске услове за период од 2023. до 2030. године. Анализе су урађене коришћењем климатских података и података о расподели гајења врста по административним областима Републике Србије.

5.1. Утицај климатских промена на воћарство

Посебне климатске опасности идентификоване у воћарству, за које се ризици услед будућих климатских промена повећавају, јесу: ризик од појаве мраза у вегетацији (у периоду када воћка обавља свој вегетативни развој и осетљива је на појаву мразних дана) и ризик од високих температура током лета. Ови ризици су идентификовани и као ограничавајући фактори за гајење појединих врста у изради рејонизације воћарских подручја Републике Србије. Процењује се да ће ризик од мраза у вегетацији расти у Србији и да ће захватати све већи број врста воћака.

Највеће штете од екстремно високих температура јављају се у периоду зрења плодова. Како број појављивања ових дана драстично расте, сматра се да ће ризик расти за врсте које у периоду када је највећа вероватноћа појаве нису завршиле зрење.

5.2. Утицај климатских промена на виноградарство

Осмотрене и будуће климатске промене утичу, са растућим ефектом, на винову лозу, изазивајући промене у фенолошким фазама развоја винове лозе, промене у саставу грозђа и вина, промене у приносу грозђа, ширење винограда на подручја која раније нису била погодна за гајење винове лозе и значајна географска померања у традиционалним виноградарским рејонима. Из овог разлога, може се сматрати да климатске промене утичу на промене *terroir*-а виноградарских рејона.

Подручје Републике Србије великим делом територије улази у климатски оптимум за гајење винове лозе и за производњу вина високог квалитета. Средином века у појединим областима нижих надморских висина топлотни стрес може бити велики и утицати на квалитет приноса, а климатски оптимум се премешта на веће надморске висине.

Сасвим млади ластари и лишће измрзавају при појави мраза. Сорте које раније започињу ову фазу су више изложене овој климатској опасности. Високе температуре ваздуха у периоду сазревања неповољно делују на принос и квалитет грозђа. У областима у којима доминирају ниже надморске висине, ризик од утицаја екстремно високих температура је већи, јер услед пораста температура, температуре ових области најпре прелазе граничне вредности од 35°C.

Процена ризика од града за воћарску и виноградарску производњу

По анализама утицаја климатских промена на повећање ризика од града, ова климатска опасност ће се повећавати у будућности по интензитету и распрострањености. Како процене осматраних штета од града, које указују на распрострањеност појаве града на територији Републике Србије, нису биле на располагању, као и због локалног карактера ове појаве која је условљена факторима који утичу на генерисање релативно краткотрајних, али интензивних олуја са градом, није могуће са великом поузданошћу одредити локације са повећаним ризиком.

5.3. Утицај климатских промена на ратарство

Услед пораста температуре, повећање учесталости критично високих температура, суша, промене расподеле падавина током године и према интензитету и повећане климатске варијабилности, постоји значајан утицај климатских промена на гајење ратарских култура.

Мањак падавина се највише одражава у критичном периоду вегетације за поједине културе. Ове климатске опасности су идентификоване као тренутно највеће и од стране произвођача. Ипак, повећана климатска варијабилност у топлотним и падавинским условима може изазвати и друге ризике, као на пример вишак падавина у осетљивим периодима, ризике од нагле промене временских услова, неповољних услова у време жетве који могу спречити правовремено обављање жетве и складиштење, итд.

Анализа утицаја климатских промена на кукуруз

Анализа климатских параметара/опасности које су узете у обзир за ближе одређивање утицаја климатских промена за гајење кукуруза су: оптимални датум сетве, суме температура које указују на топлоту потребну за нормалан развој биљке до зрења за различите FAO групе, ризик од високих температура и недостатка воде (падавина) који указују на топлотни стрес и стрес од суше.

Оптимални датум сетве кукуруза, по остварењу повољних топлотних услова, померио се у осмотреном периоду од друге половине XX века у највећем делу територије између 5 и 10 дана. Померање оптималног датума сетве очекује се да се настави у будућности. Анализе показују да постоји тенденција померања оптималног датума сетве и то ка почетку априла на највећем делу територије, а у појединим областима и у период марта, до половине XXI века.

Услед повећане климатске варијабилности, померање датума сетве може проузроковати повећани ризик од мрза, у случају да се он јави након што је сетва обављена по оптималном датуму сетве. Ипак, на нивоу климатског периода, овај ризик није значајан ни у једном периоду, односно његова вероватноћа јављања је највише једном у 10 година.

Изузетно, негативан утицај климатских промена на гајење кукуруза има недостатак падавина, нарочито код FAO група са каснијим зрењем због преклапања периода са малом количином падавина и то са тенденцијом смањења услед климатских промена и високим температурама од којих се ризик повећава у истом периоду. Другим речима, препрека за добар принос представљају суша и екстремно високе температуре. Подаци о годишњем приносу кукуруза у 2025. години показују да је одступање приноса у односу на просечну вредност из периода 2011-2020. године – 30,16%.

Ако се узме у обзир да је прихватљив ризик до 30% (јављање у три од десет година), закључак је да је велики део територије у ризику од ове климатске опасности, а у источној и јужној Србији чак и преко 50%. До средине века високи ризици захватају готово целу територију где постоје топлотни услови по FAO критеријумима за гајење кукуруза. По подацима о приносима 2021. и 2022. године, када су такође била екстремно топла лета у Републици Србији, забележени су нижи приноси од просека, а 2022. и преко 20% по прелиминарним подацима. Изнете закључке потврђује и анализа појаве и повећаног интензитета суше услед климатских промена, који предвиђа да ће се јака суша на територији Републике Србије јављати у 3-4 године по декади, док се умерена суша може очекивати готово сваке године у климатском периоду половине XXI века.

Анализа утицаја климатских промена на сунцокрет

За нормалан развој сунцокрета, услед климатских промена, идентификован је ризик од појаве периода са високим температурама, током којих постоји недостатак падавина, у периоду од цветања до зрења. Резултати о ризику од климатских опасности указују да ће

сунцокрет бити под утицајем растућег ризика од климатских промена, у смислу недовољно падавина у периоду када је то потребно за нормалан развој биљке и услед учестале појаве високих температура. У областима где је највећа заступљеност гајења сунцокрета (регион Војводине), ризици знатно расту и у периоду блиске будућности, а нарочито половином века неповољни периоди ће се јављати у више од половине година у току климатског периода. Подаци о годишњем приносу сунцокрета у 2025. години показују да је одступање приноса у односу на просечну вредност из периода 2011-2020. године – 10,71 %.

У областима са нижим ризиком није заступљено гајење сунцокрета. Треба имати у виду да у будућим климатским условима (чак и до половине XXI века), интензитет ових климатских опасности такође расте, односно јављаће се временски услови који се нису јављали на овим просторима, нарочито услед пораста високих температура и промене расподеле падавина, па се могу очекивати већи падови у приносима.

Анализа утицаја климатских промена на соју

Услед пораста температуре, тренд померања оптималног датума сетве се наставља у будућности, док ризик од појаве мраза након оптималног датума сетве није значајан у будућности. Промене приноса указују на осетљивост према високим температурама и суши.

Пораст температуре, односно повећана учесталост високих температура, највише је одговоран за промену овог ризика у будућности. Како неповољни периоди, по осматреним подацима, могу да изазову смањење приноса и око 40%, а вероватно и више под утицајем будућих интензивнијих неповољних временских екстрема, сматра се да је ризик висок. Подаци о годишњем приносу соје у 2025. години показују да је одступање приноса у односу на просечну вредност из периода 2011-2020 изузетно велико (42,86%).

Анализа утицаја климатских промена на шећерну репу

Померање оптималног датума сетве за шећерну репу веће је него код кукуруза и сунцокрета, у периоду блиске будућности до половине века. Идентификовани потенцијални ризик је појава мраза у периоду вегетативног развоја репе.

Као највећи ризик за развој шећерне репе, идентификован је недостатак падавина у периоду када је биљка осетљива на недостатак влаге у периоду интензивног пораста надземне масе и секундарног пораста корена. Високи ниво ризика од недостатка падавина за нормалан развој шећерне репе је у целој области где је заступљено гајење (регион Војводине), под претпоставком да се усеви не наводњавају.

Анализа утицаја климатских промена на пшеницу и друге озиме усеве

Услед значајног пораста температуре у свим сезонама, померање оптималног датума сетве ка каснијем периоду ће се наставити у будућности. Ризик од голомразице, односно појаве дана са ниским зимским температурама без снежног покривача, са великом вероватноћом процењен је као низак, због смањивања броја дана са ниским температурама и услед непромењене или повећане просечне количине падавина током зиме. Ипак, због повећане временске варијабилности, смена топлијег и веома хладног времена може изазвати неповољне утицаје.

Ризик од екстремно високих температура је значајно нижи за озиме усеве, у поређењу са јарим усевима. Најизраженији ризик од недостатка падавина је у периоду од класања до наливања зрна, али у осматреном периоду овај ризик није нанео значајна смањења приноса. Код озимих усева, услед промене динамике фенолошког развоја у будућим топлотним условима и завршетка развоја пре периода са пројектованим највећим смањењем падавина, велика је вероватноћа да ће покореност климатским променама услед недостатка падавина бити умерена до ниска у највећем делу Србије.

5.4. Утицај климатских промена на сточарство

Поред процене ризика услед климатских промена на расположивост хране за стоку, директан утицај климатских промена на сточарство има повећана учесталост топлотних таласа, односно периода са високим температурама које представљају стрес за живе организме.

Друге климатске опасности за сточарство, за које процене климатских промена указују да ће се повећавати, су поплаве, пожари, суше. Последице утицаја климатских промена на домаће животиње огледају се у смањеној продуктивности, погоршању здравља, смањеној способности репродукције и може проузроковати повећање трошкова производње.

5.5. Утицај климатских промена на потребе за наводњавањем

Утицај климатских промена на промену потреба за наводњавањем у будућности урађен је узимајући у обзир утицај климатских промена на промену количине и нето норме наводњавања. Ово укључује и утицај евапотранспирације и падавина, које се мењају услед климатских промена. Пораст температуре знатно утиче на повећање евапотранспирације, нарочито у топлијем делу године, када постоји и смањење падавина током сезоне јун-јул-август. Да би се оквирно одредиле промене потреба за наводњавањем, јер је недостатак падавина идентификован са високим ризиком код великог броја гајених врста, узете су репрезентативне тачке за сваку област за коју је рачуната нето норма наводњавања за период од априла до септембра.

Највеће захтеве за водом због дугог периода вегетације која захвата сушнију летњу сезону, имају воћне врсте јабука, крушка и шљива, и то за 50% више ако су воћњаци са травнатим покривачем у односу на оне који нису. Кајсија, бресква и нектарина имају значајно мање захтеве за водом. Од ратарских култура највеће захтеве за водом имају шећерна репа и кукуруз.

Узимајући у обзир заступљеност гајених култура и ливада и пашњака по областима и њихове потребе за водом, процењене су потребе за водом по областима у Србији односно нето норме наводњавања и вредности по областима по хектару у односу на просек у Републици Србији. Највеће потребе по хектару су у областима (поређано по опадајућим вредностима): Зајечарска, Пчињска, Нишавска, Јабланичка, Средњебанатска, Борска, Севернобанатска, Јужнобанатска, Сремска, Западнобачка, Браничевска, Топличка, Поморавска и Пиротска. У овим областима вредности по хектару су изнад просека за Србију. Најмања (23% од просечне) је у Златиборској области.

Услед растућих потреба за наводњавањем и повећања угрожености водних ресурса за ове потребе, важно је да се обезбеди одрживост система наводњавања, односно да се систем наводњавања прилагоди климатским променама.

6. КОМПАС ОДРЖИВОСТИ ПОЉОПРИВРЕДЕ³⁰

Европска комисија је 2024. године покренула нови интерактивни алат за праћење одрживости у пољопривреди „Компас одрживости пољопривреде“, који обједињује 20 кључних индикатора за три димензије одрживости у пољопривреди и руралним подручјима – економске, друштвене и еколошке одрживости. „Компас одрживости пољопривреде“ се надовезује на податке са Портала података о пољопривреди,

³⁰ Наредно поглавље представља „Компас одрживости пољопривреде“ кроз преглед појединих индикатора, односно њихове методологије и базирано је на [интерактивној презентацији Европске комисије](#).

омогућававајући интерактивни приказ индикатора одрживости кроз њихову економску, еколошку и друштвену компоненту.

Коришћењем овог алата омогућава се брз, прегледан и свобухватан приказ тренутног стања одрживости пољопривреде са појединих аспеката, као и еволуција током времена. Приказујући текуће трендове у пољопривреди, као и њихово кретање у прошлости, омогућено је праћење напретка индикатора одрживости, што помаже у разумевању како се данашњи пољопривредници и сектор понашају у поређењу са прошлошћу, али и указује на оцену да ли је пољопривреда ЕУ на правом путу.

Посматрано по појединим показатељима, „Компас одрживости пољопривреде“ садржи кључне економске индикаторе одрживости, који служе за процену економских перформанси пољопривреде ЕУ. У том смислу, индикатор „Трговински биланс“ процењује конкурентност, индикатор „Продуктивност у пољопривреди“ мери ефикасност, док „Приходи пољопривредника у односу на просечну плату“, „Нето додата вредност по раднику“ и „Просечна величина фарме“ одражавају развој прихода, продуктивност рада и структурне промене у пољопривредном сектору. Ове информације одражавају економску стварност пољопривредника ЕУ.

Даље, Компас истиче девет кључних индикатора који се фокусирају на одрживост са аспекта животне средине, посматрајући интеракцију пољопривреде са животном средином и њен утицај на биодиверзитет, здравље земљишта, квалитет воде и загађење ваздуха. Индикатори као што су „Индекс птица на пољопривредним стаништима“, „Диверзификација усева“ и „Нитрати у подземним водама“ оцењују биодиверзитет, пољопривредне праксе и загађење воде, док индикатори „Пестициди“, „Органска пољопривреда“, „Емисија амонијака“ и „Емисија гасова са ефектом стаклене баште“ прате утицај на животну средину и климу и напоре одрживости повезане са пољопривредним праксама у ЕУ.

Конечно, индикатори друштвене одрживости као што су „Учешће управника фарми према старости“ и „Учешће фарми којима управљају жене“ у фокус стављају проблем обнове генерација и родне равноправности. Поред тога, индикатори „Обука управника фарми“ и „Стопа сиромаштва у руралним подручјима“ пружају увид у приступ образовању и ризик од сиромаштва у руралним заједницама. Такође, овај део укључује индикаторе који одговарају на друштвена питања као што су „Употреба антибиотика по животињи“, што је релевантно за ризик од резистенције на антибиотике.

Посматрано са институционалног аспекта, Европска комисија наставља да промовише и подстиче одрживе пољопривредне праксе, при чему ЗПП има кључну улогу у транзицији европске пољопривреде ка одрживој пољопривреди. ЗПП има за циљ да постигне равнотежу између економске, еколошке и социјалне одрживости у корист пољопривредника, руралних заједница и ЕУ у целини.

Већина индикатора, садржаних у „Компасу одрживости пољопривреде“ део је индикатора, који мере учинак ЗПП и служе за оцену да ли ЗПП доприноси пољопривредном сектору у транзицији ка повећаној одрживости.

Економске перформансе

Пољопривредници производе храну коју потрошачи свакодневно конзумирају и настоје да том активношћу пристојно зарађују. Ова група показатеља обједињује неколико кључних индикатора, који помажу да се разуме како данашњи пољопривредници и сектор у целини послују у економском смислу у поређењу са претходним периодом.

Друштвене перформансе

Одрживост пољопривреде и руралних подручја из друштвене перспективе још један је предуслов за одрживост. Друштвена одрживост пољопривреде и руралних подручја

повезана је са концептима као што су праведност, повезаност, разноликост и квалитет живота. Ова димензија нарочито добија на значају имајући у виду доминацију мушког становништва у руралним подручјима, као и старење пољопривредног становништва, које послује у често удаљеним подручјима са ограниченим приступом услугама и инфраструктури.

Перформансе животне средине и климе

Као делатност базирана на земљишту као ресурсу, пољопривреда је суштински повезана са животном средином и климом. Када се не спроводи на одржив начин, пољопривреда може имати негативан утицај на воду, земљиште, квалитет ваздуха и биодиверзитет. Сходно томе, достизање одрживости у погледу животне средине и климе захтева пољопривреду која функционише у складу са природним ресурсима и екосистемима, а истовремено везује угљеник у земљишту и ограничава емисију штетних гасова.

6.1. Економске перформансе

У овом поглављу приказани су кључни индикатори економских перформанси пољопривреде. У том смислу, индикатор „Трговински биланс“ помаже да се разуме ниво конкурентности пољопривреде ЕУ на светском тржишту, док показатељ „Продуктивност у пољопривреди“ објашњава ефикасност конверзије инпута у аутпут у пољопривреди.

Циљ економске активности је зарада, коју пољопривредници остварују кроз своју делатност, посебно имајући у виду алтернативу рада ван пољопривреде. Ово поређење мери индикатор „Приход пољопривредника у односу на просечну плату у привреди“.

Индикатор „Нето додата вредност по раднику“ указује на промену продуктивности рада током времена. Као и у другим областима привреде, рад у пољопривреди постепено је замењиван другим производним факторима као што су капитал и механизација.

Показатељ „Просечна величина фарми и укупан број фарми“ указује на структурне промене које се дешавају у сектору, односно његово кретање ка мањем броју већих фарми, које теже да достигну економију обима.

Коначно, показатељ „Додата вредност створена у пољопривреди и прехранбеном ланцу“ упоређује вредност која се додатно ствара у сектору пољопривреде и вредност коју додају други актери у прехранбеном ланцу, као што су прерађивачи хране или трговци на мало, и помаже да се разуме ко у највећој мери доприноси стварању вредности у вези са производњом хране.

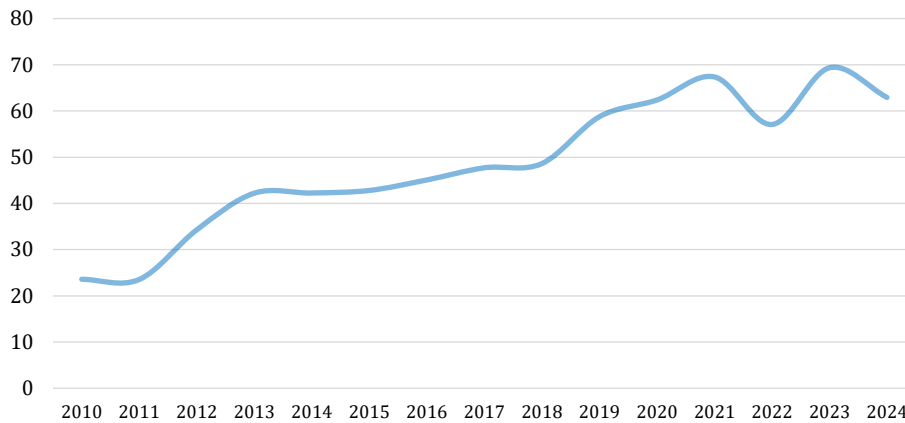
6.1.1. Трговински биланс пољопривредно-прехранбених производа

Трговински биланс пољопривредно-прехранбених производа ЕУ представља вредност извоза пољопривредно-прехранбених производа умањену за вредност увоза и као такав, указује на конкурентност производа из ЕУ на светском тржишту. Посматрано на глобалном нивоу, Европска унија је водећи извозник и трећи увозник пољопривредно-прехранбених производа на свету. Европска унија у највећој мери увози примарне пољопривредне производе, као што су кукуруз и соја, док је њен извоз базиран на високо вредним финалним производима, односно производима више фазе прераде.

ЗПП и трговинске реформе у последњих 30 година омогућиле су да производња пољопривредно-прехранбених производа у ЕУ постане у већој мери тржишно оријентисана, што је допринело остварењу трговинског суфицита ЕУ.

Увоз и извоз пољопривредно-прехранбених производа у ЕУ достигли су рекордни ниво у 2024. години, али је истовремено дошло до смањења вредности трговинског суфицита (за 9,3% мг.). Наиме, снажнији раст вредности увоза, услед нагло повећања увозних цена какаа, кафе, воћа и орашастих плодова, утицао је на пад трговинског биланса пољопривредно-прехранбених производа у ЕУ.

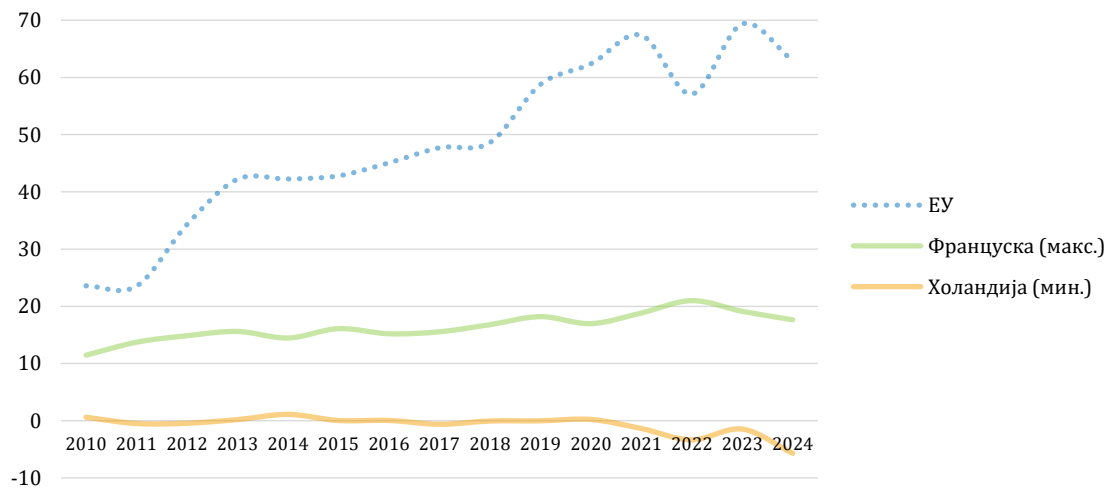
График 63: Трговински биланс пољопривредно-прехранбених производа ЕУ (млрд. EUR); 2010-2024

Извор: Eurostat (обрада DG AGRI)

Посматрано према земљама чланицама, нивоу трговинског суфицита ЕУ током периода 2010-2024 у највећој мери доприноси Француска (17,6 млрд. EUR у 2024.), док се у Холандији бележи највећи дефицит у размени пољопривредно-прехранбених производа (5,7 млрд. EUR у 2024.).

График 64: Максимални и минимални³¹ трговински биланс по земљама чланицама ЕУ (млрд. EUR); 2010-2024

Извор: Eurostat (обрада DG AGRI)

Овај индикатор указује на вредност трговинског биланса ЕУ, а добија се као разлика између вредности извоза пољопривредно-прехранбених производа и вредности увоза, изражену у милијардама EUR. Индикатор има годишњу динамику, при чему његову вредност обрачунава DG AGRI на основу Comext базе података (Eurostat).

6.1.2. Продуктивност у пољопривреди

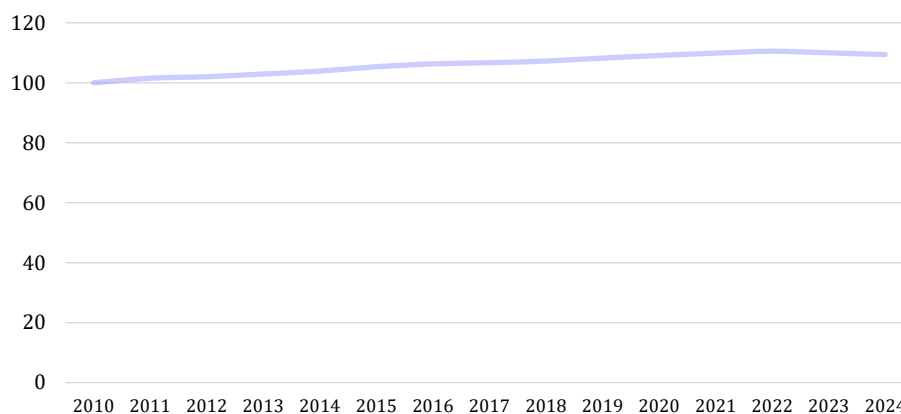
Продуктивност мери промену резултата пољопривредне производње (нпр. стока, усеви) у односу на промену инпута (нпр. храна за животиње, земљиште, рад, вода, ђубрива, средства за заштиту биља, машине). Када се овај однос побољшава, то значи да се већи резултат остварује са истим нивоом улагања инпута (или се остварује исти резултат са

³¹ Све минималне и максималне вредности показатеља на графицима у Глави 6. обрачунате су на основу просека периода 2010-2024.

нижим нивоом улагања инпута). У овом тексту користи се укупна факторска продуктивност, која узима у обзир све инпуте и аутпуте, уз 2010. као базну годину.

Кретање индикатора у претходном периоду показује да продуктивност константно расте током времена, с обзиром на то да се остварује већи резултат, док се употреба инпута (нарочито рада) смањује. Међутим, у претходне две године, с обзиром на високе цене инпута и поремећаје на тржишту, раст производње и продуктивности у пољопривреди је заустављен, достижући ниво од 109,4 у 2024. години.

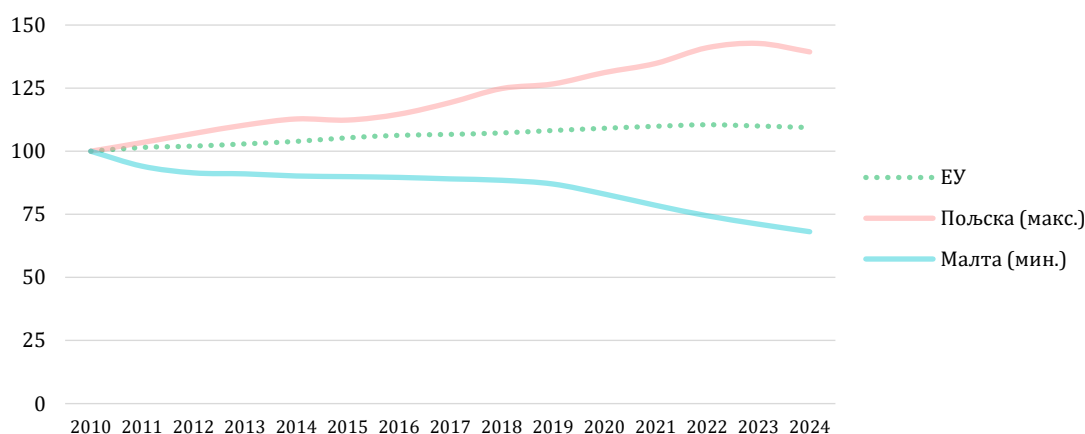
График 65: Индекс продуктивности у пољопривреди ЕУ (2010=100); 2010-2024

Извор: Eurostat; FADN (обрада DG AGRI)

Уколико се посматра рангирање земаља чланица ЕУ према просеку индекса продуктивности у периоду 2010-2024, највиши раст продуктивности бележи се у Пољској (139,4 у 2024.), док највећи пад продуктивности постоји на Малти (68,1 у 2024.).

График 66: Максимални и минимални индекс продуктивности у пољопривреди по земљама чланицама ЕУ (2010=100); 2010-2024

Извор: Eurostat; FADN (обрада DG AGRI)

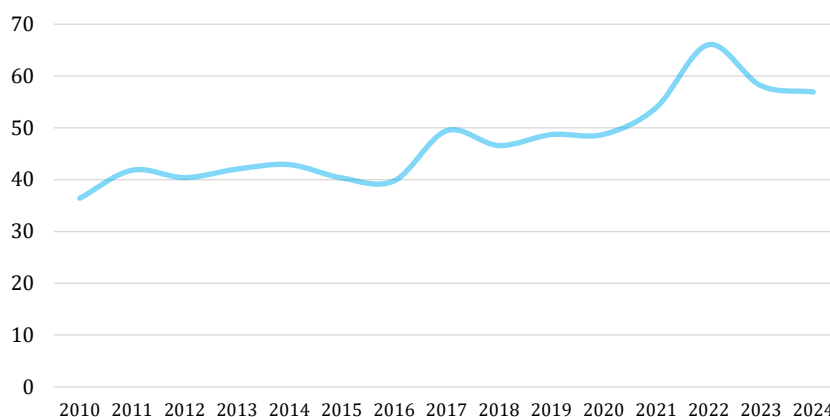
Овај индикатор приказује однос између укупних резултата и укупних инпута коришћених у пољопривредној производњи. Пошто се и резултат и инпути изражавају кроз индексе обима, индикатор мери раст укупне факторске производње (УФП). Промена у обиму производње и инпута мери се током дефинисаног периода (при чему је 2010=100). Овај показатељ прати се у годишњој динамици, а његов обрачун спроводи DG AGRI на основу података Eurostat (Економски рачуни у пољопривреди, Структура газдинстава, Пољопривредна производња) и FADN података (за процену просечне националне стопе амортизације).

6.1.3. Доходак пољопривредника у односу на просечну зараду у привреди

Доходак пољопривредника представља износ који коначно заврши у цепу пољопривредника, укључујући и доходак пољопривредника као предузетника, што се може упоредити са просечном зарадом у привреди. Разлика између ове две величине је велика, али се ситуација временом побољшава, смањујући јаз између зараде пољопривредника и просечне зараде у привреди.

До 2021. године, пољопривредници су у просеку зарађивали мање од половине износа зараде која се остварује на нивоу привреде. Међутим, поремећаји на тржишту пољопривредно-прехранбених производа, изазвани пандемијом *Covid-19* и ратом у Украјини, довели су до значајног раста цена, што је додатно смањило ову разлику, нарочито 2022. године, када је просечна зарада у пољопривреди достигла 2/3 зараде у привреди. Ипак, са смањењем цена најважнијих пољопривредних производа након тога, разлика између просечних зарада у пољопривреди и просечних зарада у привреди поново се повећала, бележећи ниво од 57% у 2024. години.

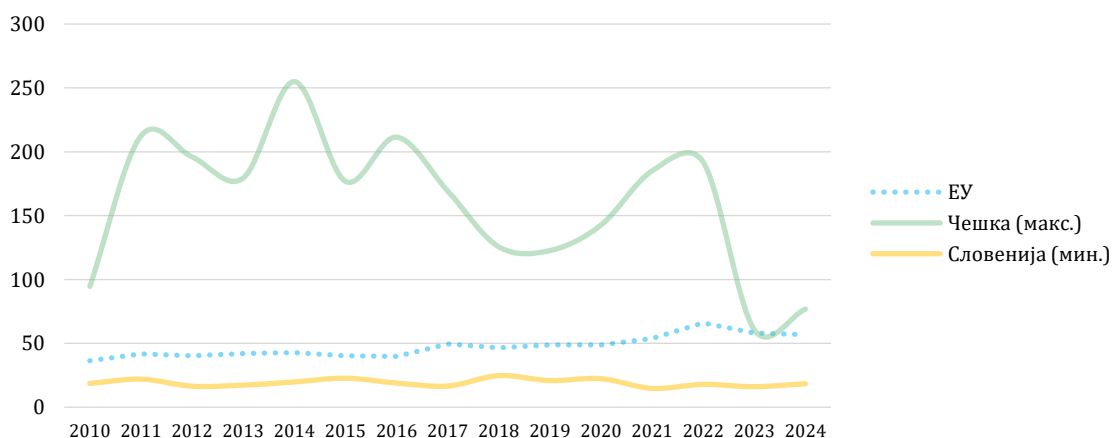
График 67: Однос просечних зарада у пољопривреди и привреди ЕУ (%); 2010-2024

Извор: Eurostat

Посматрано према просечном односу зарада у пољопривреди и привреди у периоду 2010-2024 у појединим земљама чланицама, може се закључити да се у неколико земаља остварује виши ниво зараде у пољопривреди у односу на просек привреде, у чему предњачи Чешка. Међутим, од 2023. године и у Чешкој је зарада у пољопривреди нижа од просека привреде (76,8% у 2024.). С друге стране, најнижи однос зараде у пољопривреди и привреди у овом периоду бележи се у Словенији, где се зарада у пољопривреди креће на нивоу од око 20% просечне зараде у привреди (18,4% у 2024.).

График 68: Максимални и минимални однос просечних зарада у пољопривреди и привреди у земљама чланицама ЕУ (%); 2010-2024

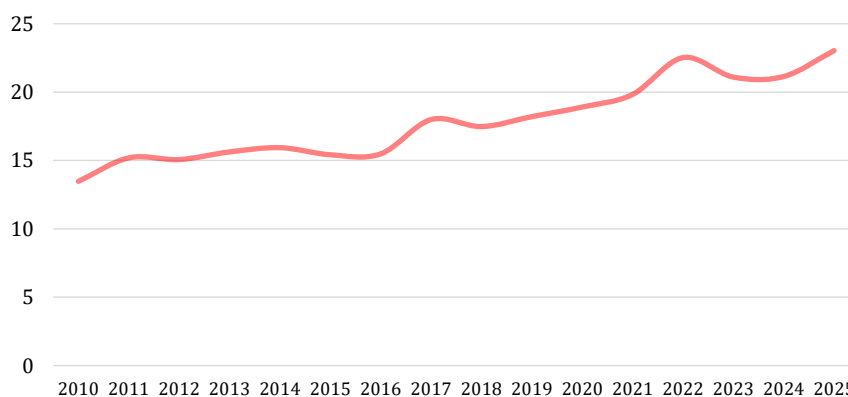
Извор: Eurostat

Овај индикатор се израчунава као учешће зараде из пољопривреде у укупној заради у привреди и евидентира се према годишњој динамици. Податке за ово истраживање обезбеђује Eurostat, у оквиру Економских рачуна у пољопривреди, односно статистике ангажованог рада у пољопривреди, као и Националних рачуна (ESA 2010).

6.1.4. Нето додата вредност по раднику

Нето додата вредност по раднику може се посматрати као додата вредност створена ангажовањем свих фактора производње (земљиште, капитал, рад) по запосленом раднику са пуним радним временом у пољопривреди. Овај показатељ расте током времена, од 2009. године, када је финансијска криза подстакла продуктивност у сектору пољопривреде.

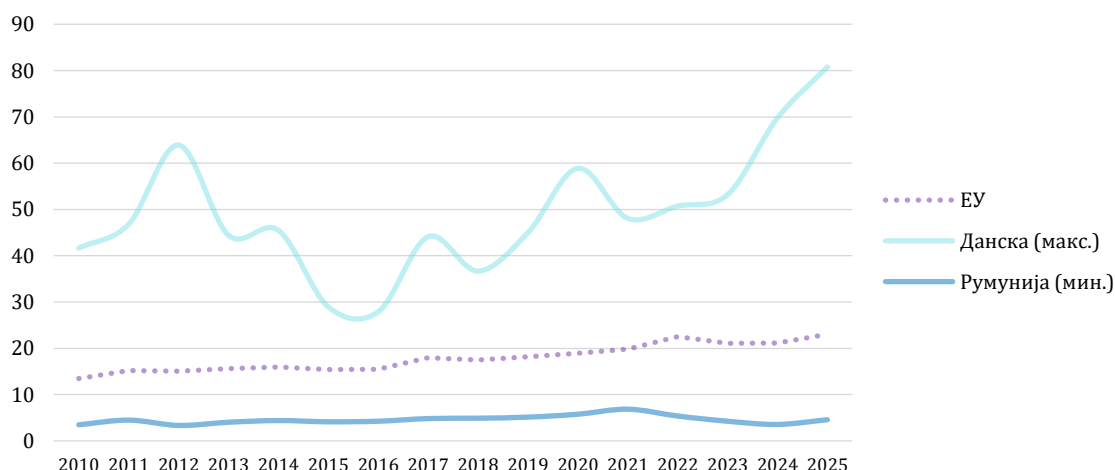
График 69: Нето додата вредност по раднику у пољопривреди ЕУ (000 EUR/ГПЈ); 2010-2025

Извор: Eurostat

Уколико се овај показатељ посматра према земљама чланицама, током претходних 15 година његова највиша вредност нето додате вредности по раднику у пољопривреди бележи се у Данској (80.762 EUR/ГПЈ у 2025.), док се најниже вредности бележе у Румунији (4.579 EUR/ГПЈ у 2025.).

График 70: Максимална и минимална нето додата вредност по раднику у пољопривреди у земљама чланицама ЕУ (000 EUR/ГПЈ); 2010-2025

Извор: Eurostat

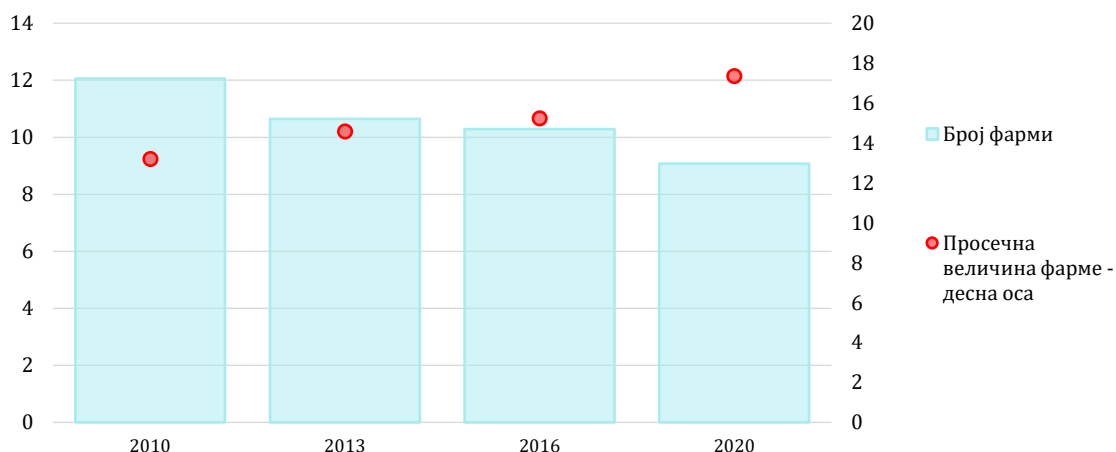
Овај индикатор показује однос између факторског дохотка (вредност производње у базним ценама) и укупно ангажоване радне снаге (у ГПЈ). Његов обрачун базиран је на годишњој динамици, на основу података Eurostat, у оквиру Економских рачуна у пољопривреди, односно статистике ангажованог рада у пољопривреди.

6.1.5. Просечна величина и укупан број фарми

Иако пољопривредна површина остаје углавном константна током времена (уз минималне флукуације), број фарми континуирано се смањује.

Током 2020. године у ЕУ је пословало око 9,1 мил. фарми, што је за четвртину мање него 2010. године. Имајући у виду чињеницу да у највећој мери веома мале фарме (са мање од 10 ха земљишта) престају са пословањем, очекивано је повећање просечне величине фарми – са 13 ха у 2010. на 17 ха у 2020. години. Ипак, посматрајући глобалну структуру, фарме у ЕУ у просеку су мале величине у поређењу са другим конкурентима широм света.

График 71: Укупан број (мил.) и просечна величина фарми у ЕУ (ха) (десна оса); 2010-2020

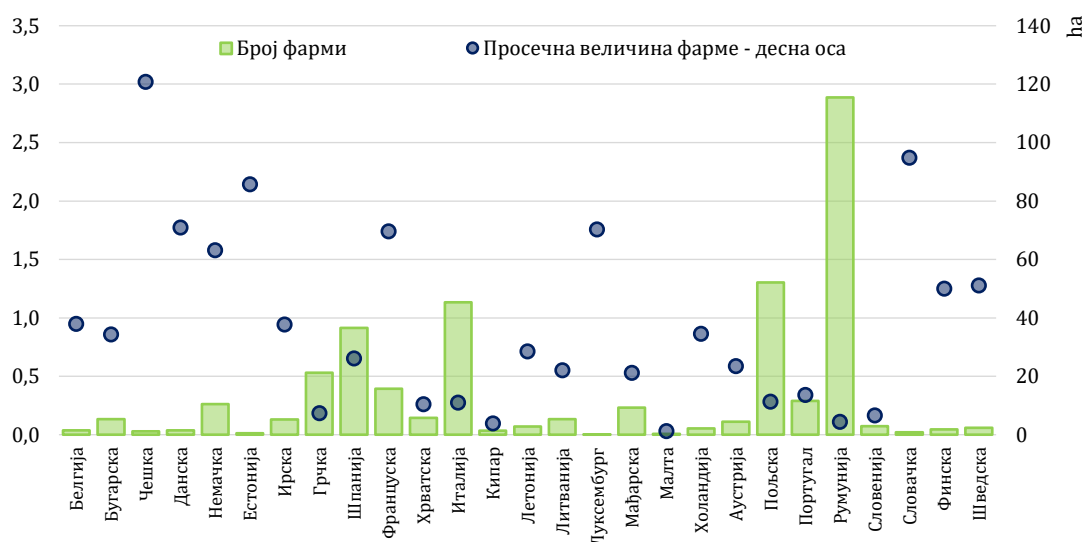

Извор: Eurostat

Земље чланице ЕУ поседују разуђену структуру у погледу величине и броја фарми, па према укупном броју фарми предњачи Румунија са близу 2,9 мил. фарми, док је најмањи број фарми евидентиран у Луксембургу (свега 1.880).

Са друге стране, највећа просечна величина фарми је у Чешкој (120,8 ха), док су фарме најмање просечне величине присутне на Малти (1,3 ха).

График 72: Број (мил.) и просечна величина фарми (ха) у земљама чланицама ЕУ (десна оса); 2020.

Извор: Eurostat

Индикатор који показује укупан број фарми изражен је у милионима, док просечна величина фарми представља однос између КПЗ и укупног броја фарми, изражена у ха по фарми. Прикупљање података за ове индикаторе обавља Eurostat кроз свеобухватна

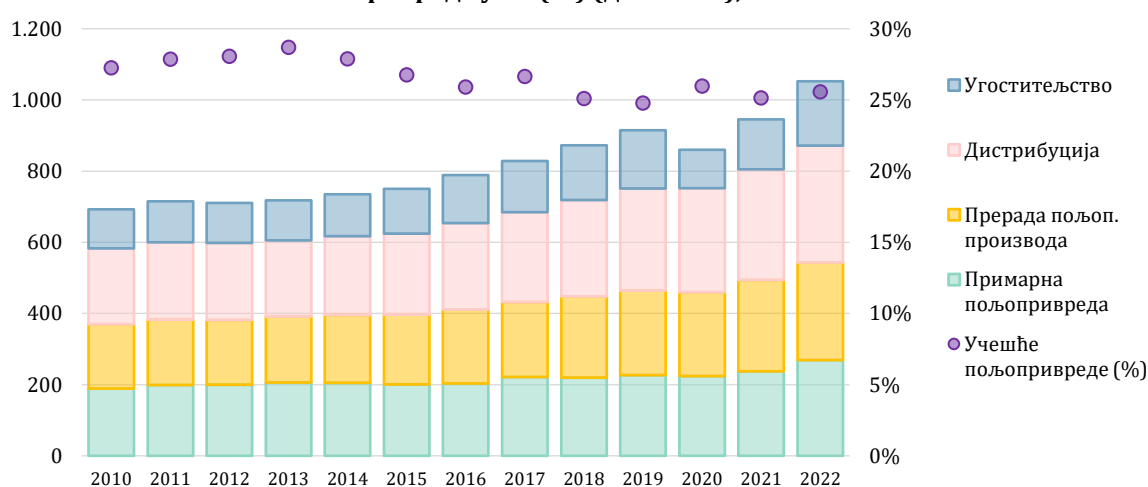
статистичка истраживања сваке три године, односно кроз Попис пољопривреде и Истраживање о структури фарми, користећи податке о КПЗ из годишњих истраживања о пољопривредној производњи.

6.1.6. Додата вредност створена у пољопривреди и прехранбеном ланцу

Да би се произвела храна за домаћинства, ангажовани су различити актери у прехранбеном ланцу, од примарних произвођача до малопродаје и ресторана. Овај график приказује у којој фази се и у којој мери одвија ово додавање вредности.

Додата вредност (примарне) пољопривреде расте током времена на преко 200 млрд. EUR годишње, али споријим темпом у поређењу са другим учесницима у прехранбеном ланцу. Пољопривреда (примарна) учествује са око 25% у укупној додатој вредности у прехранбеном ланцу.

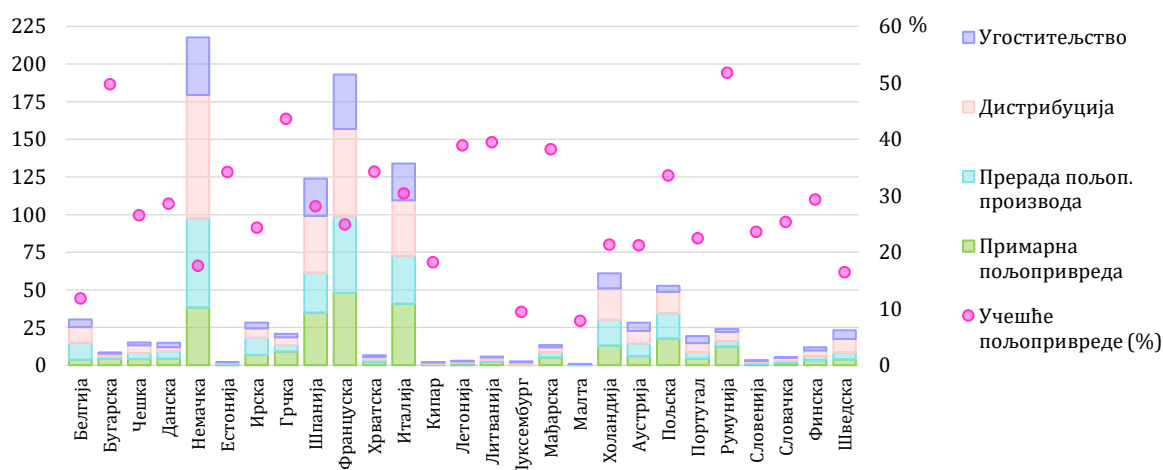
График 73: БДВ у пољопривредно-прехранбеном ланцу (мил. EUR) и учешће пољопривреде у ЕУ (%) (десна оса); 2010-2022

Извор: Eurostat

Примарна пољопривредна производња агрегира различите нивое БДВ у земљама чланицама, које варирају од свега 74,6 мил. EUR на Малти до чак 48,1 млрд. EUR у Француској. Такође, учешће БДВ примарне пољопривреде у укупној БДВ прехранбеног ланца креће се од 7,8% у Малти до 51,8% у Румунији.

График 74: БДВ у пољопривредно-прехранбеном ланцу (мил. EUR) и учешће пољопривреде (%) у земљама чланицама ЕУ (десна оса); 2022.

Извор: Eurostat

Остали елементи у прехранбеном ланцу такође показују дисперзију у погледу опсега БДВ у појединим земљама чланицама – БДВ из фазе прераде пољопривредних производа најнижи је на Малти (147 мил. EUR), док се највиши ниво остварује у Немачкој (59,4 млрд. EUR), при чему је исти ранг присутан и у случају дистрибуције (Малта 470 мил. EUR, Немачка 81,8 млрд. EUR) и угоститељства (Малта 259 мил. EUR, Немачка 38,2 млрд. EUR).

Овај индикатор приказује укупну БДВ у основним ценама, дефинисану као вредност производње умањену за вредност међуфазне потрошње, и то за све елементе прехранбеног ланца – примарну производњу, прераду пољопривредних производа, дистрибуцију и делатност угоститељства. График такође укључује учешће примарне производње у укупној додатној вредности коју генеришу различити учесници у прехранбеном ланцу (десна оса). Обрачун овог показатеља има годишњу динамику, а реализује га *Eurostat*, у оквиру извештавања о Економским рачунима у пољопривреди и Структурној пословној статистици.

6.2. Друштвене перформансе

Иако је остваривање зараде за пристојан живот од изузетне важности, значајан предуслов за укупну одрживост је и припадност друштвено просперитетној заједници. Овај део текста обједињује показатеље друштвеног учинка пољопривреде и руралних подручја. Док сложенији индикатори, као што су благостање, повезаност или квалитет живота, тек треба да буду осмишљени, у овом делу текста приказани су главни показатељи, који се односе на употребу антибиотика у сточарству, старосну и полну структуру становништва, едукацију и ризик од сиромаштва.

Коришћење антибиотика у сточарству подстиче све већу забринутост у друштву, како са хуманог аспекта, тако и са становишта добробити животиња. Показатељ „Употреба антибиотика по животињи“ приказује допринос пољопривредног сектора борби против резистенције на антибиотике.

Предуслов за одржив пољопривредни сектор је генерацијска обнова, док је родна равноправност још једно важно друштвено питање. У том смислу, показатељ „Удео управника фарми према старости“ помаже у разумевању динамике у старосној структури у сектору, док „Удео фарми којима управљају жене“ упоређује полну структуру међу управницима фарми са остатком привреде.

Пољопривредницима су потребне одговарајуће вештине како би се носили са сложеним окружењем за доношење одлука на фарми, због чега је приступ знању и образовању од изузетне важности. Показатељ „Обука управника фарми“ упоређује ниво обуке у области пољопривреде код младих и осталих пољопривредника.

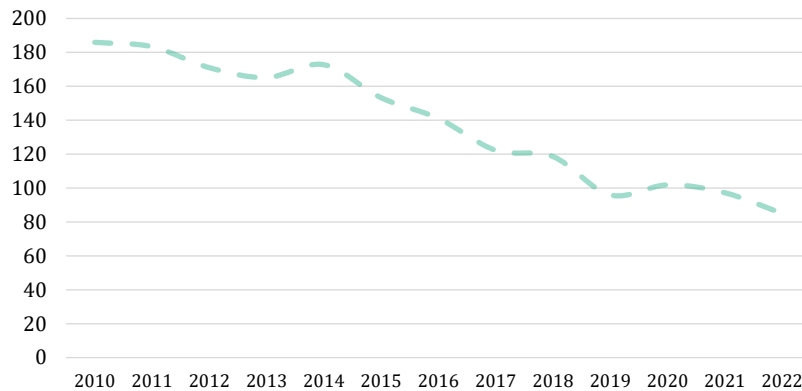
На крају, ризик од сиромаштва је важан индикатор друштвеног учинка и представљен је кроз индикатор „Стопа сиромаштва у руралним подручјима у односу на целу територију“.

6.2.1. Употреба антибиотика по животињи

Антибиотике треба пажљиво користити како би се избегла микробна резистенција и последично, онемогућило будуће лечење, како код људи, тако и код животиња.

Употреба антибиотика у сточарству (изражена у mg по животињи) у ЕУ континуирано и значајно се смањује од 2010. године, достижући минимални ниво од 85,1 mg/животињи у 2022. години. Овакав тренд свакако доприноси борби против резистенције.

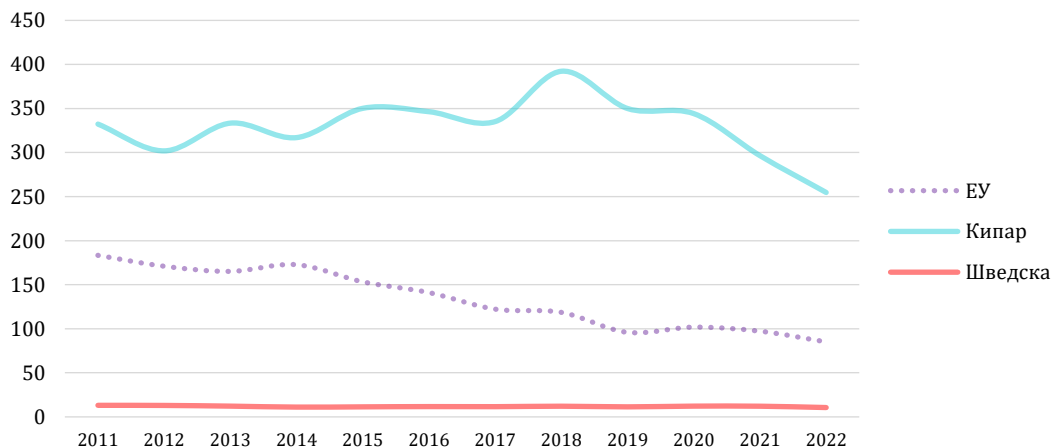
График 75: Употреба антибиотика по животињи у ЕУ (mg/животињи); 2010-2022

Извор: Европска агенција за лекове

Посматрано према земљама чланицама ЕУ, потрошња антибиотика у сточарству значајно варира – од свега 10,6 mg/PCU у Шведској до чак 254,7 mg/PCU на Кипру. Међутим, посматрано по земљама, такође постоји тенденција смањења употребе антибиотика у сточарству током претходне деценије.

График 76: Максимална и минимална употреба антибиотика по животињи у земљама чланицама ЕУ (mg/животињи); 2011-2022

Извор: Европска агенција за лекове

Овај индикатор приказује продају антимикробних ветеринарских лекова (осим таблета), пондерисану популационим корекционим фактором³² и изражава се у милиграму активне супстанце по PCU (mg/PCU).

PCU је техничка јединица мере која омогућава процену тежине стоке и животиња у највероватнијем тренутку за клање и омогућава пондерисање података о продаји по животињи, без обзира на специфичне демографске карактеристике у свакој земљи. PCU се израчунава множењем броја грла стоке (музне краве, овце, крмаче и коњи) и закланих животиња (говеда, козе, свиње, овце, живина, зечеви и ћурке) са теоријском тежином у највероватнијем тренутку за клање.

Овај показатељ се прати према годишњој динамици, а произвођач статистике је Европска агенција за лекове кроз Европски надзор потрошње ветеринарских антимикробних лекова (ESVAC)³³.

³² Population Correction Unit (PCU)

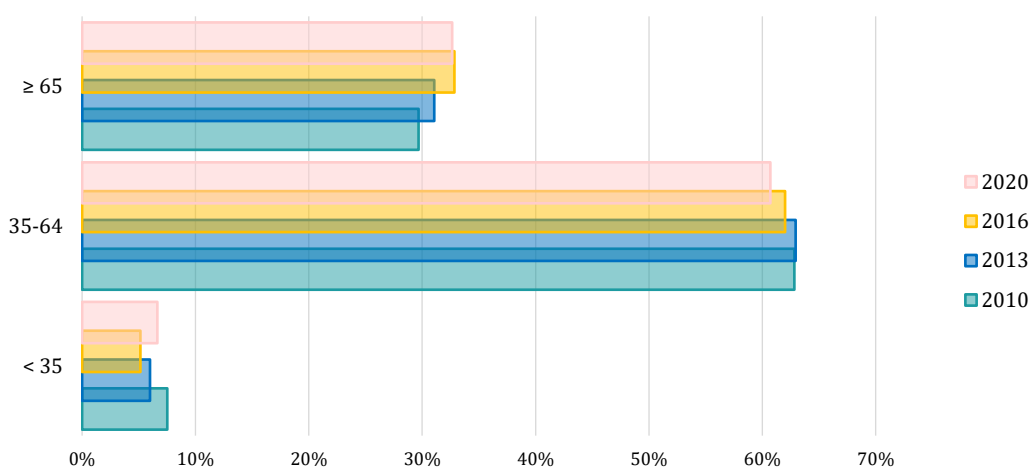
³³ European Surveillance of Veterinary Antimicrobial Consumption (ESVAC)

6.2.2. Старосна структура управника фарми

Управници фарми у ЕУ у просеку су све старији – са 56 година у 2005. години, њихова просечна старост у 2020. години повећана је на 57 година. Генерацијска обнова представља глобални проблем у пољопривреди, при чему се ситуација погоршава током времена, с обзиром на то да се повећава учешће пољопривредника старијих од 65 година у укупном броју пољопривредника.

У том смислу, учешће пољопривредника старијих од 65 година у укупном броју пољопривредника у ЕУ током периода 2010-2020 повећано је за 3 пп. Додатно, нарочито је забрињавајућа чињеница да је учешће младих управника фарми, према подацима из 2020. године, смањено у односу на 2010. годину за 0,9 пп. Према последњим доступним подацима структурног истраживања у ЕУ (2020.), око трећина (32,6%) управника фарми је старија од 65 година, док је учешће младих управника (млађих од 35 година) на нивоу од 6,6%.

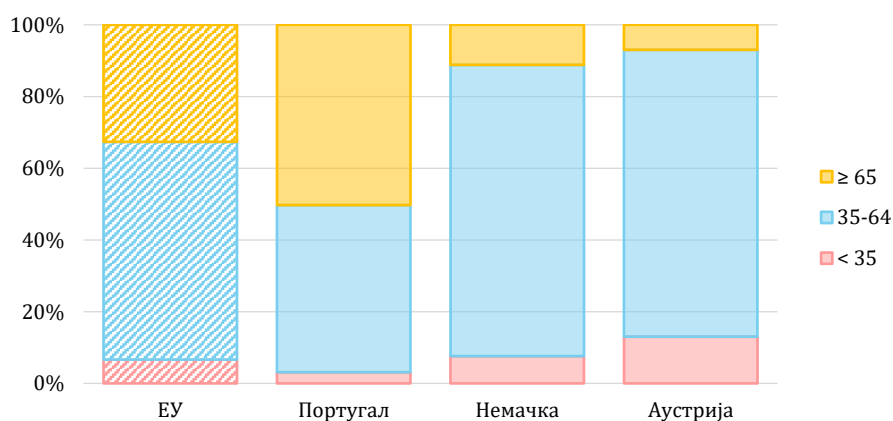
График 77: Учешће појединих старосних категорија у укупном броју управника фарми у ЕУ (%); 2010-2020

Извор: Eurostat

Уколико се старосна структура управника фарми посматра према земљама чланицама, највеће учешће младих управника уочава се у Аустрији (13%), док најмање учешће ове категорије управника у укупном броју управника постоји на Кипру (свега 2,5%). Насупрот томе, управници старији од 65 година највеће учешће бележе у Португали (чак 50,3%), док се најмање учешће бележи у Аустрији (7%). Управници старости између 35 и 64 година доминирају у Немачкој, са чак 81,2%.

График 78: Максимално учешће појединих старосних категорија у укупном броју управника фарми у земљама чланицама ЕУ (%); 2020.

Извор: Eurostat

Овај показатељ указује на дистрибуцију управника фарми према старосним категоријама. Прикупљање података обавља Eurostat кроз свеобухватна статистичка истраживања, односно кроз Попис пољопривреде и Истраживање о структури фарми.

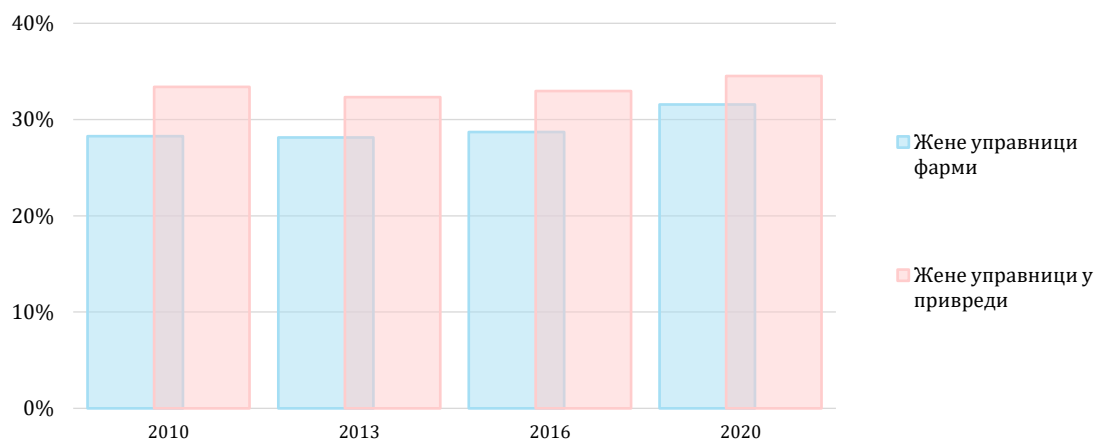
6.2.3. Учешће жена управника фарми

У привреди су жене недовољно заступљене на руководећим позицијама (мање од 35% управника су жене), при чему пољопривреда заостаје у овом показатељу, са само 31% жена управника фарми. Ситуација се, међутим, побољшава током времена, па пољопривреда постепено смањује јаз у односу на остатак привреде.

У том смислу, учешће жена управника фарми повећано је за 3,3 пп током десетогодишњег периода (2010-2020), док је истовремено учешће жена на руководећим позицијама у привреди у истом периоду увећано за свега 1,1 пп.

Овакво кретање довело је до смањења јаза између учешћа жена на руководећим позицијама у пољопривреди и на нивоу привреде, достижући у 2020. години минимално одступање од 2,9 пп.

График 79: Учешће жена управника на фармама и у привреди у укупном броју управника (%); 2010-2020

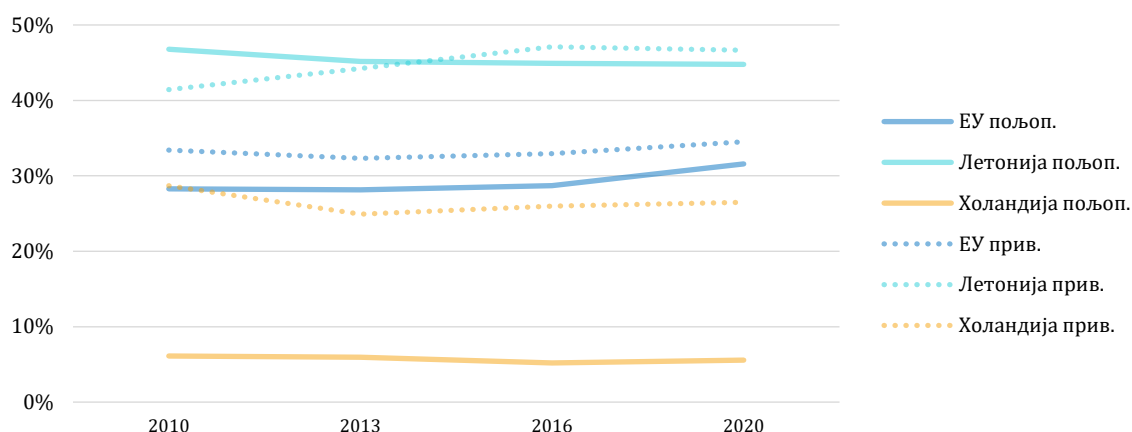

Извор: Eurostat

Жене као управници фарми у различитој мери су заступљене у појединим земљама чланицама ЕУ, при чему се највеће учешће жена управника фарми у укупном броју управника фарми бележи у Летонији (44,8%), при чему ово учешће до 2013. године превазилази ниво учешћа жена руководиоца у привреди Летоније.

Жене у најмањој мери учествују у управљању газдинством у Холандији, чинећи свега 5,6% управника, што је значајно испод учешћа жена управника на нивоу привреде.

График 80: Максимално и минимално учешће жена управника на фармама и у привреди у укупном броју управника у земљама чланицама ЕУ (%); 2010-2020

Извор: Eurostat

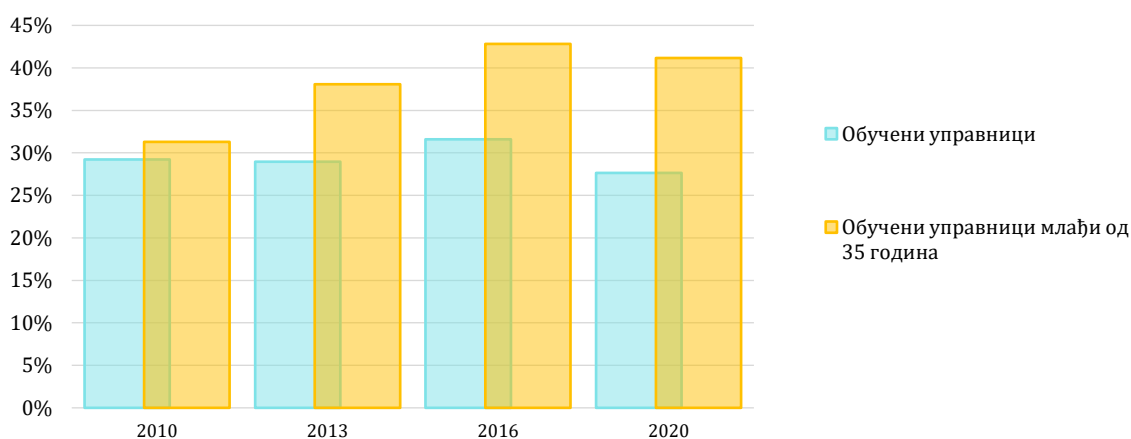
Овај показатељ приказује учешће фарми којима управљају жене у укупном броју фарми. Структурни подаци о газдинствима прикупљају се на трогодишњем нивоу кроз исраживања о структури фарми, док прикупљање података о запослености има годишњу динамику (Анкета о радној снази). Произвођач статистике за овај показатељ је Eurostat.

6.2.4. Обука управника фарми

Пољопривредници свакодневно доносе техничке и економске одлуке, реагују на тржишне, технолошке и регулаторне догађаје и суочавају се са неизвесношћу пословања. Добро образовање и обука могу помоћи у суочавању са сложеним окружењем за доношење одлука.

Према последњим доступним подацима, мање од трећине (27,6% у 2020.) пољопривредника прошло је основну или потпуну пољопривредну обуку. Ситуација је нешто боља међу пољопривредницима млађим од 35 година, где је 40% адекватно обучено, а напредак се уочава у овој групи пољопривредника од 2010. године.

График 81: Учешће управника фарми са основном или потпуном пољопривредном обуком у укупном броју управника фарми у ЕУ (%); 2010-2020

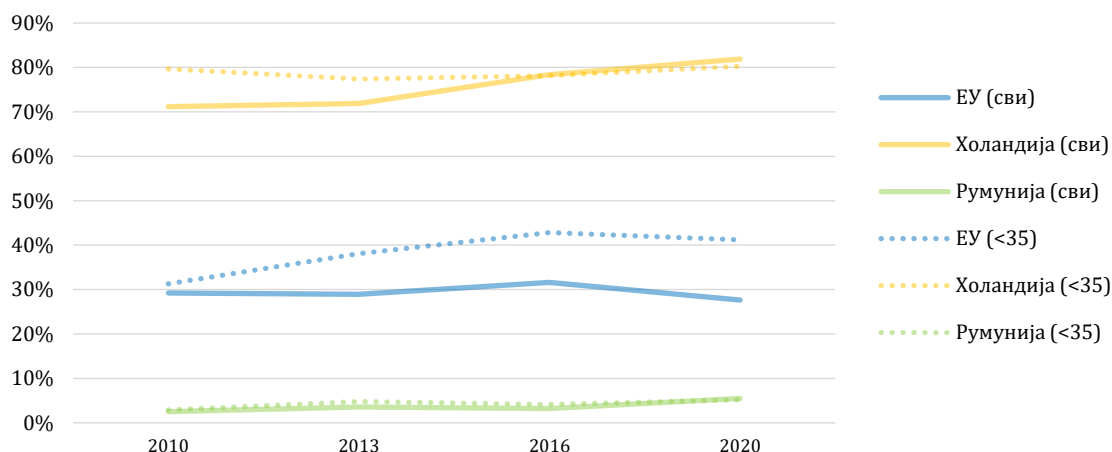

Извор: Eurostat

Посматрано према земљама чланицама у оквиру последњих доступних потпуних статистичких података (2020.), уочава се различит ниво обучености управника фарми. Најобученији управници присутни су у Холандији, где је чак 82% управника фарми прошло основну или пуну обуку, док ово учешће у категорији управника млађих од 35 година износи 80,2%. Насупрот томе, најмања заступљеност обучених управника фарми у односу

на укупан број управника регистрован је у Румунији (5,5%), при чему је тек 5,2% младих управника прошло неки вид обуке.

График 82: Минимално и максимално учешће управника фарми са основном или потпуном пољопривредном обуком у укупном броју управника фарми у земљама чланицама ЕУ (%); 2010-2020

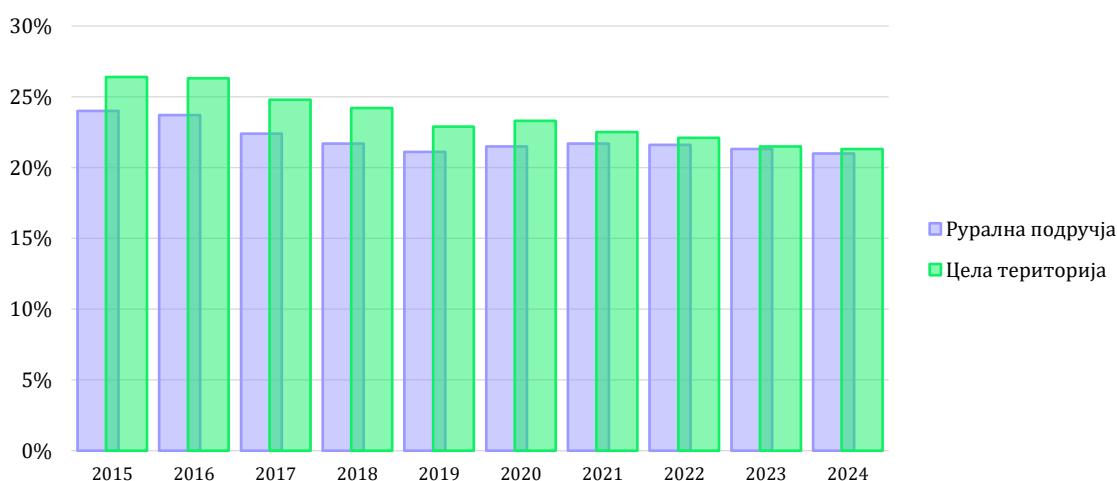
Извор: Eurostat

Овај показатељ пружа информације о нивоу пољопривредне обуке пољопривредника. Подаци се прикупљају на трогодишњем нивоу кроз структурна истраживања од стране Eurostat.

6.2.5. Стопа сиромаштва у руралним подручјима у односу на целу територију

Пре више од једне деценије, отприлике једна од четири особе које живе у руралним подручјима била је у ризику од сиромаштва, што је 5% мање у поређењу са целом територијом ЕУ. Ситуација се у међувремену побољшала, али бржим темпом у урбаним подручјима у поређењу са руралним подручјима, што је довело до конвергенције од око 21% становништва које је у ризику од сиромаштва, што је и даље забрињавајуће висок ниво.

График 83: Стопа сиромаштва у ЕУ према степену урбанизације (%); 2015-2024

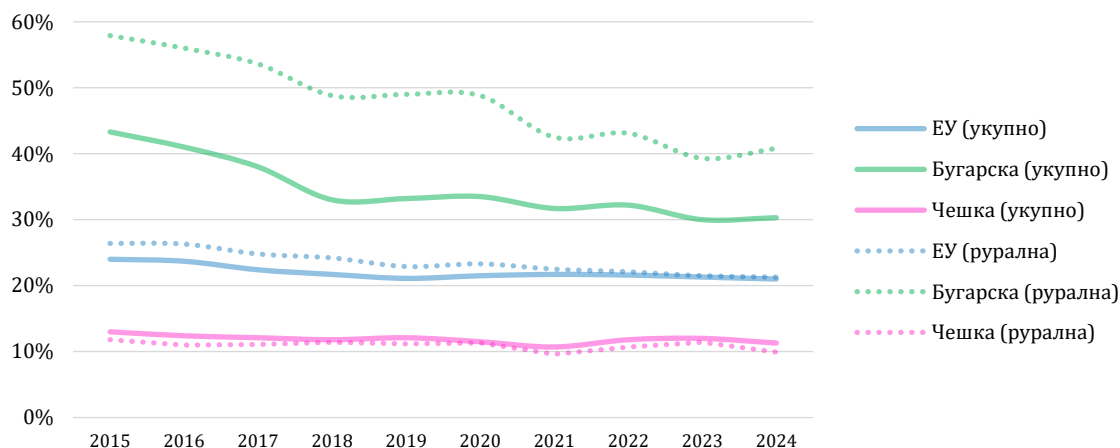

Извор: Eurostat

Уколико се овај показатељ посматра на нивоу земаља чланица према обе категорије, уочава се да стопа сиромаштва целокупног и руралног становништва бележи максимум у Бугарској, иако показује тенденцију пада (за 17 пп код руралног, односно 13 пп у укупном становништву) током претходне деценије.

Са друге стране, минималне стопе сиромаштва постоје у Чешкој, крећући се на нивоу од око 10-11% код оба показатеља.

График 84: Максимална и минимална стопа сиромаштва у земљама чланицама ЕУ према степену урбанизације (%); 2015-2024

Извор: Eurostat

Прикупљање података спроводи се од стране Eurostat (Истраживање о условима живота и благостању) на годишњем нивоу.

6.3. Перформансе животне средине и климе

Пољопривреда се не може одвијати без интеракције са окружењем, које представља извор инпута и услуга, као што су опрашивачи или чиста вода, али и канал за апсорпцију појединих пољопривредних производа. Неке од ових интеракција су нежељене, као што су загађење, прекомерна експлоатација или емисије, које могу довести до деградације животне средине или допринети стварању гасова стаклене баште и других нежељених емисија. Овај део текста обједињује девет кључних показатеља за пољопривреду.

Показатељ „Индекс птица на пољопривредним стаништима“ је индикатор који указује на статус биодиверзитета на и око пољопривредних површина. Диверзификација усева (која се односи на присуство више култура на обрадивој површини истовремено) сматра се важном за одржавање квалитета земљишта и биодиверзитета. Ниво диверзитета мери се кроз показатељ „Диверзификација усева на нивоу фарме“.

Индикатор „Интензитет у пољопривреди“ показује којим делом пољопривредне површине се управља уз интензивно коришћење инпута. Неки од хранљивих материја које се користе у пољопривреди и/или настају из пољопривреде (углавном у стајњаку и хемијским ђубривима) завршавају у околним воденим токовима, што може утицати на њихово загађење. Показатељ „Нитрати у подземним водама“ приказује овај тренд.

У пољопривреди се често користе пестициди за сузбијање болести биља. Међутим, пестициди могу имати нежељене ефекте на животну средину, укључујући организме за које пестициди нису намењени. Показатељ „Пестициди: Хармонизовани индикатор ризика 1“ показује тренд продаје пестицида, пондерисан према њиховом ризику по животну средину. Органска пољопривреда се генерално повезује са еколошки прихватљивим пољопривредним праксама. Показатељ „Учешће земљишта за органску пољопривреду“ упућује на растућу површину под овом врстом производње.

Пољопривреда, а посебно сточарство, важан је извор емисије амонијака, који загађује ваздух и стога је непожељан. Показатељ „Емисија амонијака“ приказује управо тај тренд. Борба против климатских промена кроз смањење емисије гасова са ефектом стаклене баште још једна је важна друштвена брига. Индикатор „Емисија гасова са ефектом

стаклене баште из пољопривреде“ приказује тренд пољопривреде у овим емисијама, као и њен удео у укупној емисији гасова.

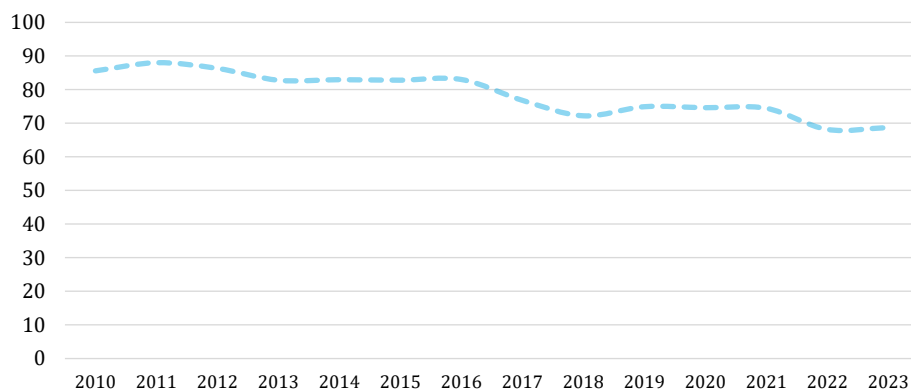
Емисија гасова са ефектом стаклене баште представља глобални проблем. Смањење европске производње ради испуњавања локалних климатских циљева може довести до увоза хране, која је мање ефикасна у погледу контроле емисије гасова са ефектом стаклене баште из иностранства и узроковати лошији климатски отисак. Показатељ „Емисија гасова са ефектом стаклене баште по произведеном евр“ приказује ефикасност пољопривреде ЕУ у смислу емисије гасова са ефектом стаклене баште.

6.3.1. Индекс птица на пољопривредним стаништима

Биодиверзитет се односи на присуство и бројност живих бића, као што су биљке или животиње. Мерење биодиверзитета није једноставно, а податке и индикаторе и даље треба унапређивати. Показатељ „Индекс птица на пољопривредним стаништима“ један је од ретких индикатора доступних на нивоу ЕУ. Пошто су птице кључни елемент прехранбеног ланца, њихово присуство је добар показатељ стања биодиверзитета. Индекс мери да ли честе врсте птица постају све бројније на пољопривредном земљишту или не.

Иако је постојала извесна нестабилност показатеља у последњих 25 година, главни тренд је био опадајући током овог периода, уз побољшање током 2022. и 2023. године. Генерално посматрано, бележи се дугорочно опадајући тренд (у односу на базну 2000. годину), при чему је минимални ниво у претходној деценији (68,2) достигнут 2022. године.

График 85: Индекс птица на пољопривредним стаништима у ЕУ (2000=100); 2010-2023

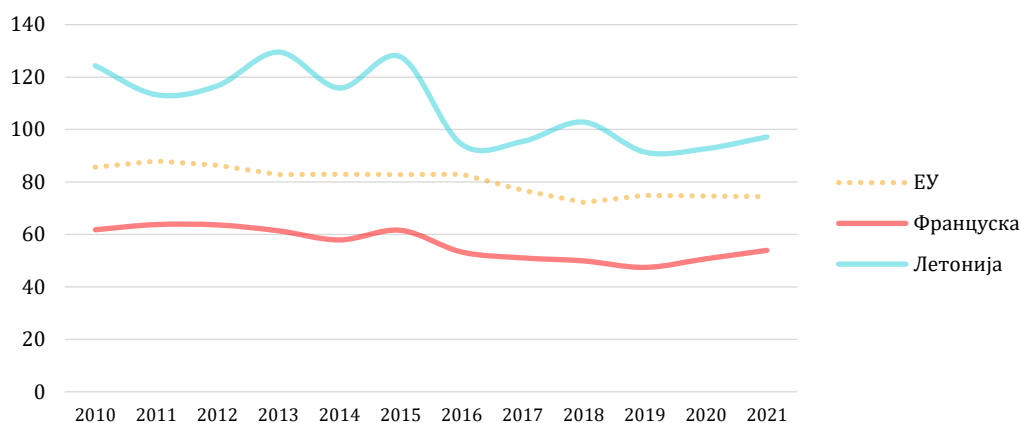

Извор: Eurostat

Уколико се посматрају просечне промене индекса у периоду 2010-2023³⁴ у земљама чланицама ЕУ, евидентно је да се у Летонији бележи највиши индекс, нарочито у периоду до 2015. године, када број птица превазилази број птица из базне године. Насупрот томе, у Француској се током целог посматраног периода бележи највеће смањење популације птица у односу на базну годину, уз благ опоравак од 2020. године.

³⁴ Различит ниво расположивости података за поједине земље чланице ЕУ.

График 86: Максимални и минимални индекс птица на пољопривредним стаништима у земљама чланицама ЕУ (2000=100); 2010-2021

Извор: Eurostat

Индекс птица на пољопривредним стаништима је сложен индекс, који мери стопу промене у релативној бројности уобичајених врста птица које зависе од пољопривредног земљишта. Овај индекс се израчунава у односу на базу 2000. годину, а тренд вредности изражава укупну промену популације током одређеног периода.

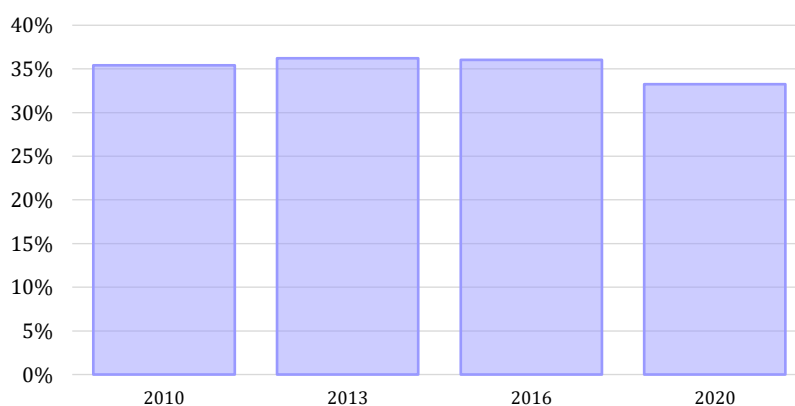
Индекс за сваку државу чланицу израчунава се на основу националне листе врста птица. Индекс се најпре израчунава за сваку врсту независно, а затим се индекси за скуп врста комбинују на геометријској скали да би се створио агрегатни индекс за више врста. Националне индексе саставља свака држава чланица користећи јединствени софтвер и методологију. Индекс се израчунава на годишњем нивоу, а произвођач података је Eurostat (Животна средина; Биодиверзитет).

6.3.2. Диверзификација усева на нивоу фарме

Процена агробiodиверзитета на фармама може се извршити мерењем нивоа диверзификације усева, пошто то побољшава квалитет земљишта.

Овај индикатор представља учешће фарми које гаје најмање три културе на својим обрадивим површинама и његова вредност се креће на нивоу од око 35% фарми. У поређењу са претходним годинама, може се приметити благо смањење броја фарми које гаје три или више усева.

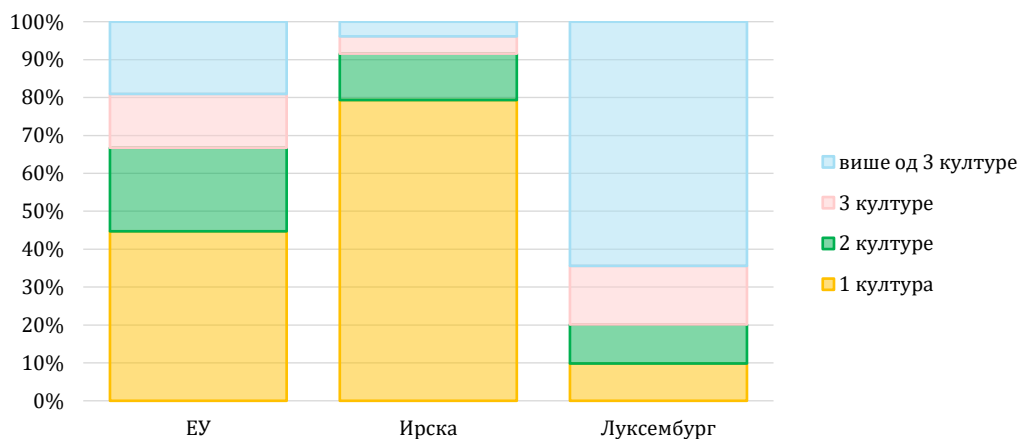
График 87: Учешће фарми које гаје три и више култура у укупном броју фарми у ЕУ (%); 2010-2020

Извор: Eurostat

Посматрано по земљама чланицама ЕУ, највеће учешће фарми³⁵ са три и више култура у укупном броју фарми постоји у Луксембургу, где чак 80% фарми у 2020. години има диверзификовану биљну производњу, са три и више култура. С друге стране, најмање учешће фарми са диверзификацијом култура присутно је у Ирској (8,4%).

График 88: Максимално и минимално учешће фарми које гаје три и више култура у укупном броју фарми у земљама чланицама ЕУ (%); 2020.

Извор: Eurostat

Овај индикатор узима у обзир фарме према броју култура (1, 2, 3 или више од 3) и према величини обрадивог земљишта (< 10 ha, 10-30 ha, 30-100 ha и > 100 ha). График приказује учешће фарми које гаје најмање три (или више) културе на обрадивим површинама у укупном броју фарми са обрадивим земљиштем.

С обзиром на то да је у питању структурни индикатор, извештавање се обавља у трогодишњој динамици, од стране Eurostat.

6.3.3. Емисија гасова са ефектом стаклене баште из пољопривреде

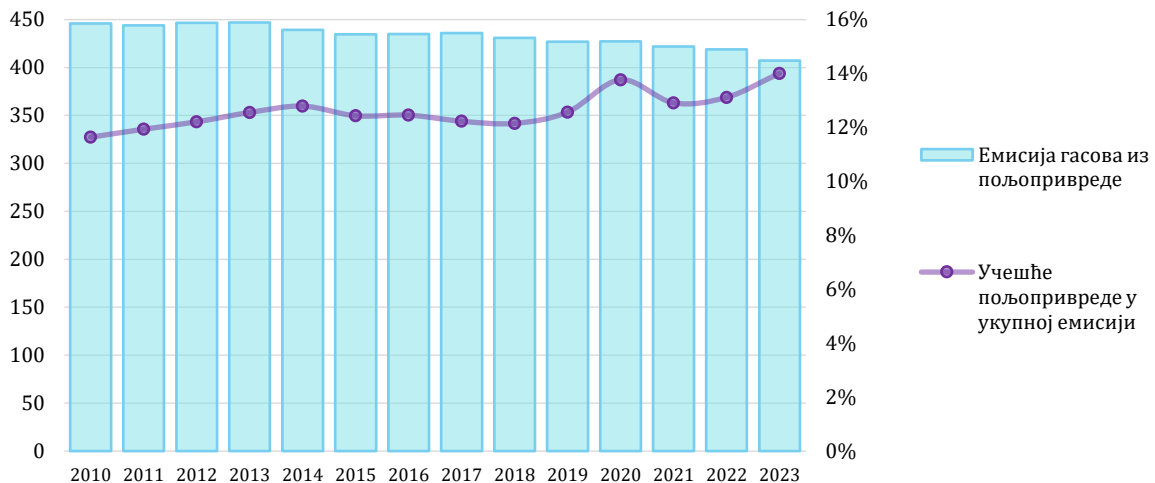
Емисија гасова са ефектом стаклене баште доприноси глобалном загревању. Циљ Зеленог договора да се емисије гасова смање за 55% до 2030. године такође утиче на пољопривредни сектор, имајући у виду да из њега потиче око 13% укупне емисије. Највећи део емисије гасова из пољопривреде потиче од ентеричне ферментације, земљишта и управљања стајњаком.

Емисија гасова се у апсолутном износу смањила за око 32% између 1990. и 2023. године, док је учешће пољопривреде у укупној емисији варирано само за неколико процентних поена током овог периода и тренутно износи 14%.

Без обзира на укупно дугорочно смањење емисије гасова са ефектом стаклене баште, учешће пољопривреде у овим емисијама има дугорочно растући тренд.

³⁵ Просек података у свеобухватним истраживањима у периоду 2010-2020. године.

График 89: Емисија гасова са ефектом стаклене баште из пољопривреде (мил. t CO₂ екв.) и учешће у укупној емисији (%) у ЕУ (десна оса); 2010-2023

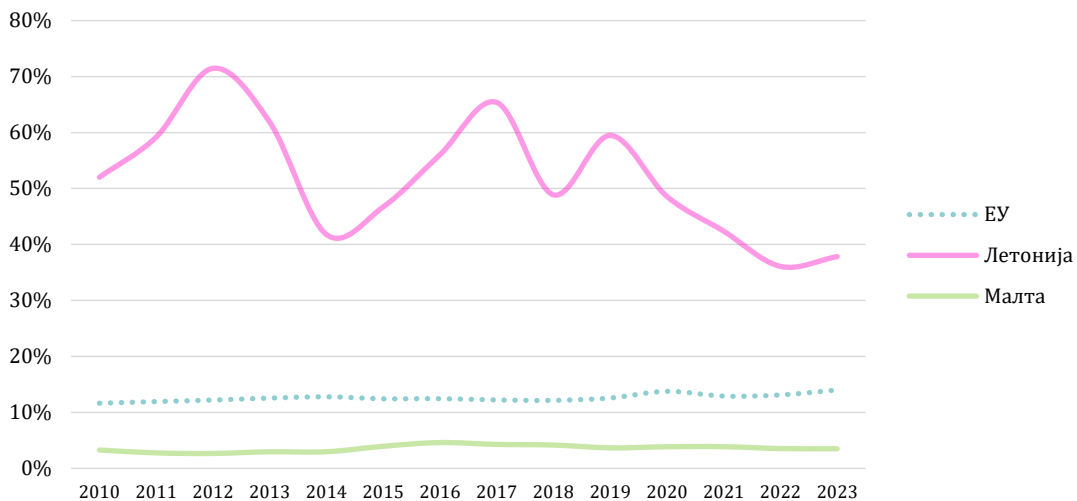

Извор: Eurostat

Посматрано према земљама чланицама, највећи ниво емисије гасова са ефектом стаклене баште из пољопривреде у 2023. години бележи се у Немачкој (96,6 мил. t екв. CO₂) и Француској (73,5 мил. t).

Међутим, највеће просечно учешће пољопривреде у периоду 2010-2023 бележи се у Летонији, при чему у претходне две године достиже минималне нивое. Насупрот томе, најниже учешће пољопривреде у укупној емисији гасова присутно је на Малти, где се током целог периода креће између 3% и 4%.

График 90: Максимално и минимално учешће пољопривреде у укупној емисији гасова са ефектом стаклене баште у земљама чланицама ЕУ (%); 2010-2023

Извор: Eurostat

Овај индикатор приказује нето емисију гасова са ефектом стаклене баште из пољопривреде, укључујући и оне са обрадивих површина и травњака. Индикатор укључује годишњу емисију метана (CH₄), азот-оксида (N₂O) и угљен-диоксида (CO₂) из пољопривреде, изражене у мил. t еквивалента CO₂ годишње.

Детаљније посматрано, укључени су следећи извори емисије гасова са ефектом стаклене баште из пољопривреде:

- ентерична ферментација преживара (CH₄) – UNFCC сектор 3.A
- управљање стајњаком (CH₄, N₂O) – UNFCC сектор 3.B

- узгој пиринча (CH₄) – UNFCC сектор 3.C
- управљање пољопривредним земљиштем (углавном CH₄, N₂O) – UNFCC сектор 3.D
- травњаци – UNFCC сектор 4.C
- обрадиво земљиште – UNFCC сектор 4.B.

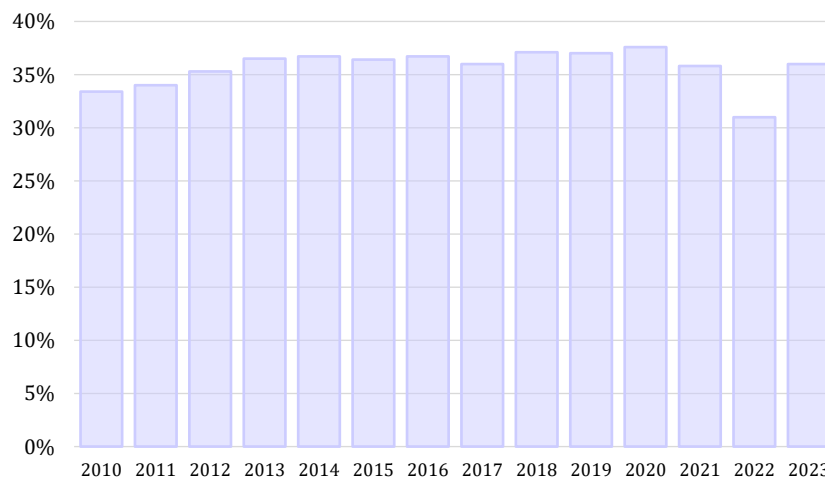
Подаци за овај показатељ се прикупљају на годишњем нивоу, а у оквиру Истраживања о пољопривреди и животној средини *Eurostat*.

6.3.4. Интензитет пољопривредне производње

Интензивна пољопривреда односи се на фарме које се у већој мери ослањају на спољне инпуте као што су ђубрива, пестициди и купљена сточна храна. Овакав начин производње може изазвати еколошке проблеме, као што су губитак биодиверзитета и смањење квалитета земљишта. Фарме су класификоване у три категорије интензитета (ниска, средња и висока) према процењеној количини инпута по хектару. Индикатор „Интензитет пољопривредне производње“ показује тренд у пољопривредном подручју којим управљају фарме са високим нивоом коришћења инпута.

Због раста цена инпута (нарочито ђубрива), као последице *Covid-19* и сукоба Русије и Украјине, пољопривредници су смањили количину купљених инпута, што је довело до нижег интензитета производње у 2021. години у поређењу са претходним годинама. Након пада интензитета коришћења инпута током 2022. године, а због раста цена инпута (нарочито ђубрива), 2023. године интензитет се враћа на ранији ниво, подстакнут добрим ценама пољопривредних производа.

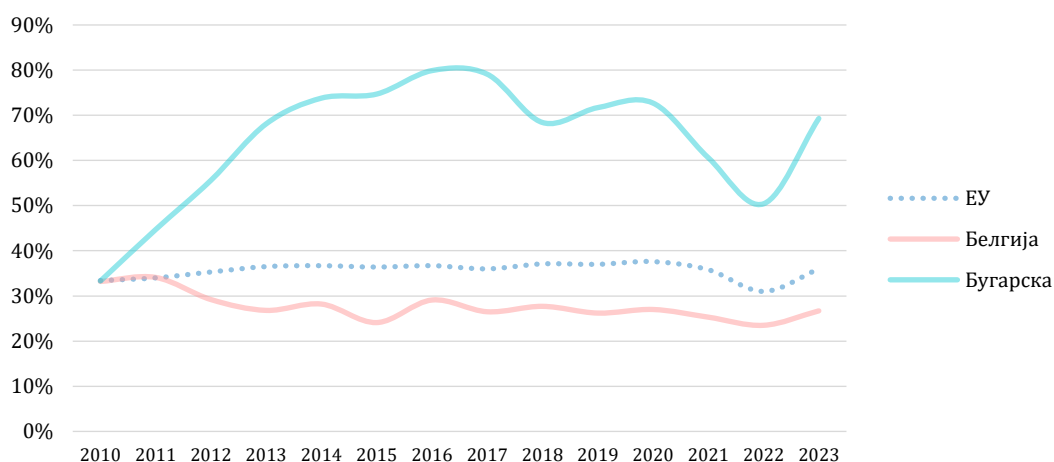
График 91: Учешће КПЗ са високим интензитетом коришћења инпута у укупном КПЗ у ЕУ (%); 2010-2023

Извор: *EU FADN*

Посматрано према земљама чланицама, највећи удео КПЗ са високим интензитетом коришћења инпута у укупном КПЗ присутан је у Бугарској (69,3% у 2023.), док се најнижи ниво бележи у Белгији (26,7%).

График 92: Максимално и минимално учешће КПЗ са високим интензитетом коришћења инпута у укупном КПЗ у земљама чланицама ЕУ (%); 2010-2023

Извор: EU FADN

Овај индикатор указује на проценат коришћене пољопривредне површине, која се обрађује са високим интензитетом коришћења инпута.

Интензитет коришћења инпута на фарми односи се на процену количине инпута које фарма користи по хектару КПЗ. Под инпутима се подразумевају ђубрива, пестициди, друга средства за заштиту биља и купљена сточна храна.

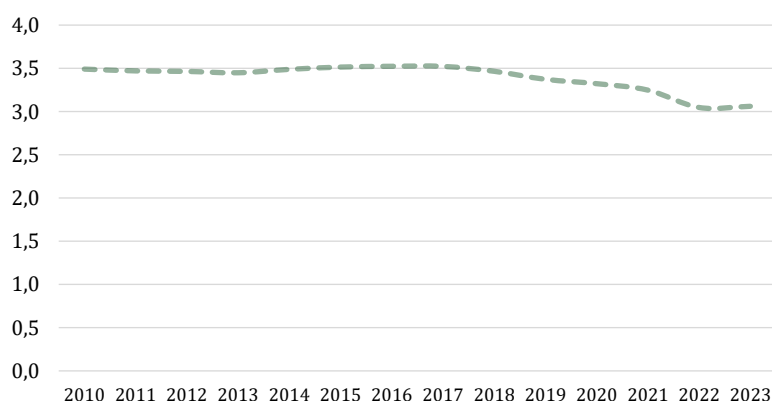
Количина коришћених инпута (по хектару) процењује се дељењем трошкова инпута (по хектару) са индексом цена инпута за одређену годину и земљу. Фарма се класификује у оквиру класе „висок интензитет“ ако је њен ниво коришћења инпута већи од 560 EUR/ha.

Код овог индикатора примењује се годишња динамика прикупљања података, а обрачун индикатора обавља DG AGRI, на основу FADN and Eurostat података.

6.3.5. Емисија амонијака

Међу главним загађивачима ваздуха, амонијак представља кључни извор забринутости у области пољопривреде. Пољопривреда, а нарочито сточарство, одговорна је за више од 90% укупне емисије ове супстанце, али према индикатору „Емисија амонијака“, емисија је смањена за 24% од 2000. до 2023. године, упркос незнатном повећању у 2023. години. Говеда су први извор емисије амонијака, а потом свиње и живина.

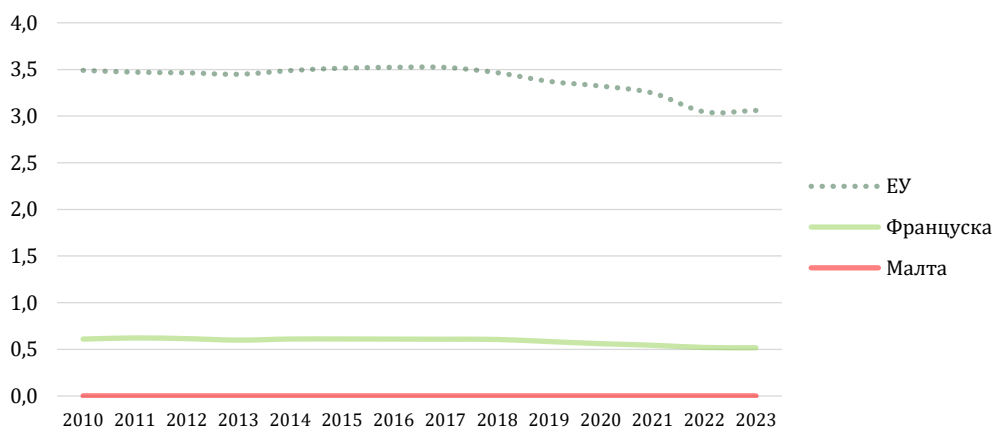
График 93: Укупна годишња емисија амонијака (NH₃) из пољопривреде у ЕУ (мил. t); 2010-2023

Извор: Eurostat

Уколико се посматра просечна емисија амонијака у земљама чланицама ЕУ у периоду 2010-2023, укупној годишњој емисији амонијака на територији Европске уније највише доприноси Француска (17% емитованог амонијака или 517 хиљ. t у 2023.) и Немачка (15% или 458 хиљ. t), док се најмање амонијака емитује на Малти (испод 0,05%, тј. свега 1,4 хиљ. t).

График 94: Максимална и минимална годишња емисија амонијака (NH₃) из пољопривреде (мил. t) у земљама чланицама ЕУ; 2010-2023

Извор: Eurostat

Овај индикатор приказује укупне годишње емисије амонијака (NH₃) из пољопривреде, изражене у мил. t, док се прикупљање података обавља на годишњем нивоу, од стране Eurostat (Истраживање о емисији гасова са ефектом стаклене баште и загађивача ваздуха).

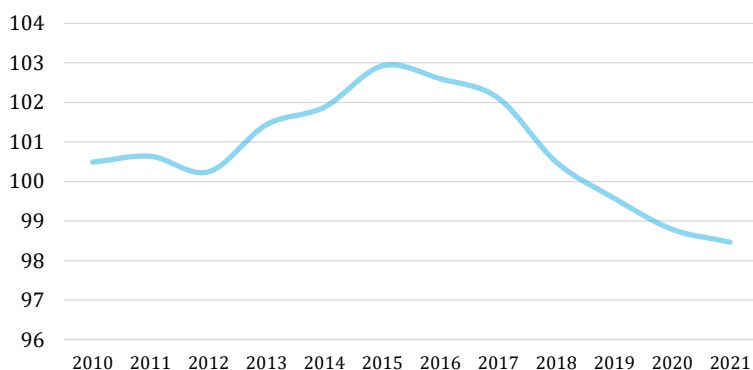
6.3.6. Нитрати у подземним водама

Хранљиве материје, којима се прихрањују биљке, никада се не апсорбују у потпуности. Уколико је вишак хранљивих материја присутан у земљишту у датом периоду изнад одређеног нивоа, онда, у зависности од различитих фактора, хранљиве материје могу пронаћи пут до водних тела – језера, река, подземних и приобалних вода.

Индикатор „Нитрати у подземним водама“ помаже у процени потенцијалног утицаја пољопривреде на квалитет европских вода, због загађења овим супстанцама.

Просечна концентрација нитрата у Европи повећала се од 2001. до 2009. године. Након новог врхунца 2015. године, ситуација се у наредном периоду константно побољшава, достижући у 2021. години вредност знатно испод почетног нивоа серије.

График 95: Индекс концентрације нитрата у подземним водама у ЕУ (ав. 2000-2002 mg NO₃/l=100); 2010-2021

Извор: ЕЕА

Овај индикатор приказује концентрацију нитрата у подземним водама, изражену у милиграмима нитрата по литру (mg NO₃/l). Индекс се израчунава узимајући у обзир просек периода 2000-2002 као базне вредности.

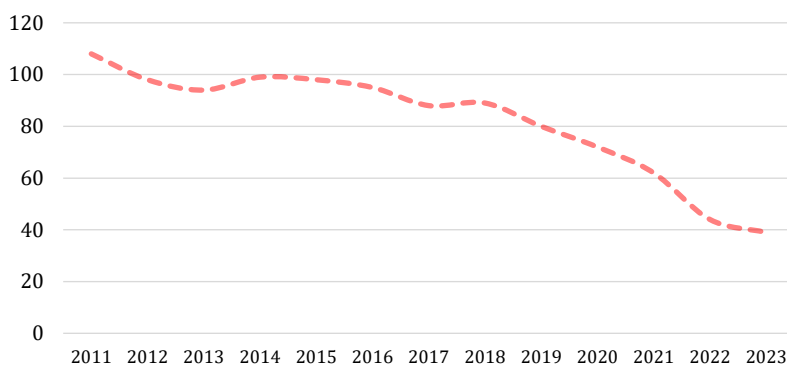
У складу са Нитратном директивом, државе чланице имају обавезу да о овом индикатору извештавају сваке четврте године, достављајући годишње податке. Прикупљање података и дисеминацију обавља Европска агенција за животну средину (ЕЕА), у оквиру Истраживања о нитратима у подземним водама.

6.3.7. Пестициди: Хармонизовани индикатор ризика 1

Пестициди доприносе контроли болести биљака, међутим могу имати неке нежељене нуспојаве. Хармонизовани индикатор ризика 1 приказује еволуцију укупног ризика који произилази из продаје пестицида у ЕУ, узимајући у обзир обим продаје и појединачне факторе ризика различитих пестицида. Опадајући тренд показује да ризик који се генерише продајом пестицида опада.

Подаци на нивоу ЕУ указују на опадајућу тенденцију употребе пестицида у ЕУ, при чему се 2023. године бележи најнижи ниво индикатора ризика у претходном периоду.

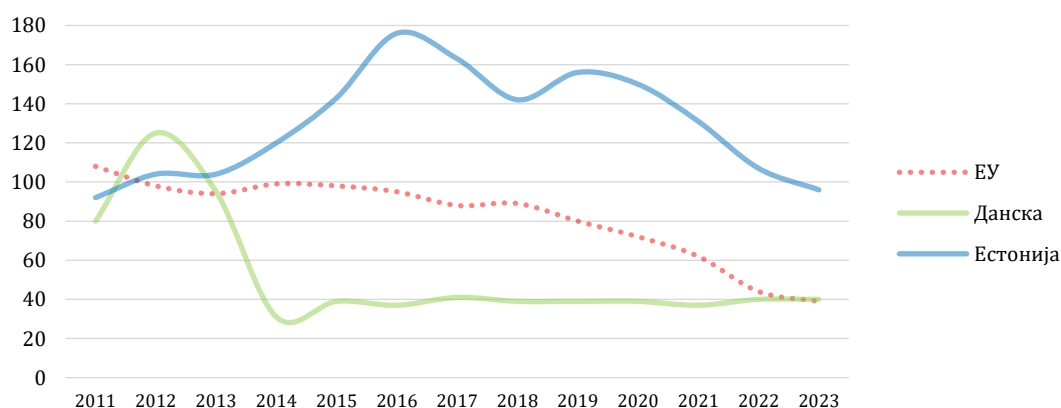
График 96: Хармонизовани индикатор ризика 1 у ЕУ (ав. 2011-2013=100); 2011-2023

Извор: Eurostat

Уколико се ниво овог показатеља посматра према замљама чланицама, учоава се његов висок ниво (96) у Естонији у 2023. години, иако то представља минимални ниво (после 2011.) у периоду 2011-2023. С друге стране, најнижи индекс у просеку периода бележи се у Данској, достижући вредност 40 током 2023. године, указујући на смањење ризика за 3/4 у односу на трогодишњи просек (2011-2013).

График 97: Максимални и минимални хармонизовани индикатор ризика 1 у земљама чланицама ЕУ (ав. 2011-2013=100); 2011-2023

Извор: Eurostat

Хармонизовани индикатор ризика 1 односи се на ризик повезан са пестицидима и заснива се на европској статистици о пласирању пестицида на тржиште.

Индекс се базира на годишњим количинама активних супстанци стављених на тржиште у облику средстава за заштиту биља (подаци о продаји које прикупља *Eurostat*), пондерисаних на основу регулаторног статуса активних супстанци према Уредби (ЕЗ) бр. 1107/2009. Добијене тежине се агрегирају у складу са Директивом Комисије (ЕУ) 2019/782, што резултира хармонизованим индикатором за целу ЕУ.

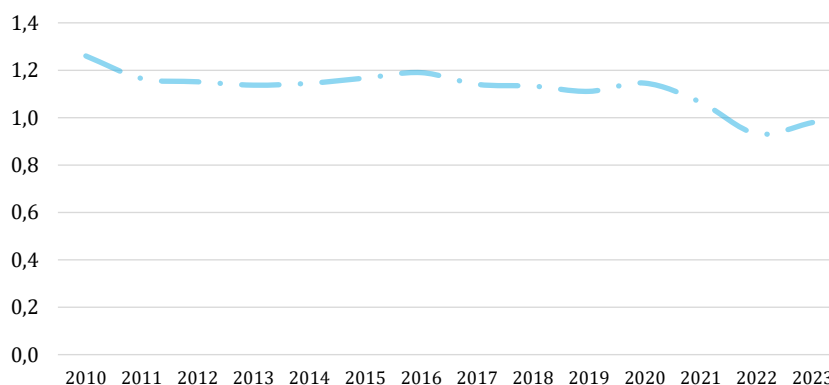
Индикатор се прати у годишњој динамици од стране *Eurostat* кроз статистичку пестицида.

6.3.8. Емисија гасова са ефектом стаклене баште по произведеном евр

Емисије гасова са ефектом стаклене баште које се приписују пољопривреди (сточарство и коришћење земљишта) у овом случају се упоређују са вредношћу пољопривредне производње, како би се пратило како се креће емисија по евр производње. Индикатор „Емисија гасова са ефектом стаклене баште по произведеном евр“ омогућава лако поређење са другим секторима.

На дужи рок, емисија по евр показује тренд смањења као резултат смањења апсолутних емисија, док је пољопривредна производња расла током времена, што указује да ово повећање производње није остварено на рачун већих емисија.

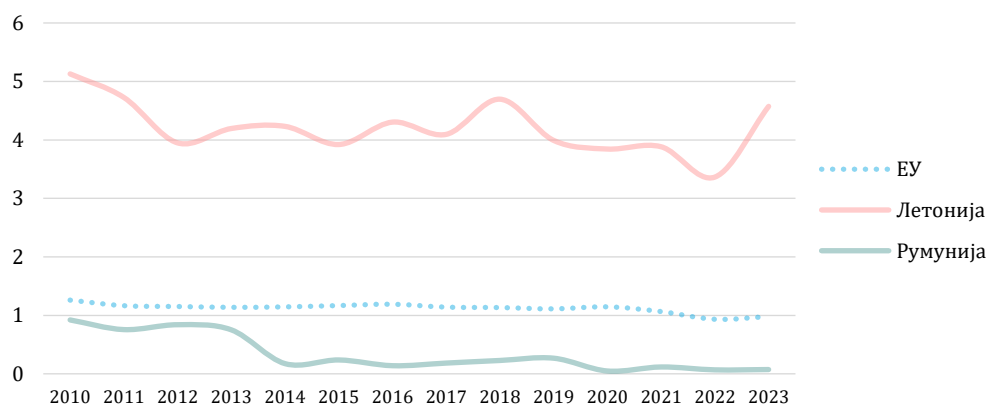
График 98: Емисија гасова са ефектом стаклене баште по произведеном евр у ЕУ (kg екв. CO₂/EUR); 2010-2023

Извор: *Eurostat*

Највећа емисија гасова са ефектом стаклене баште из пољопривреде по произведеном евр, у контексту појединачних земаља чланица ЕУ, посматрано као просек периода 2010-2023, бележи се у Летонији, где је емитовано 4,57 kg екв. CO₂ по произведеном евр у 2023. години, док се најнижа емисија бележи у Румунији, са свега 0,07 kg екв. CO₂/EUR.

График 99: Максимална и минимална емисија гасова са ефектом стаклене баште по произведеном евр у земљама чланицама ЕУ (kg екв. CO₂/EUR); 2010-2023

Извор: Eurostat

Овај индикатор представља однос између емисије из пољопривреде (метан (CH₄), азот-оксид (N₂O) и угљен-диоксид (CO₂)) и вредности пољопривредне производње, изражен у килограму еквивалента CO₂ по евр.

У бројиоцу су укључени следећи извори емисије гасова стаклене баште из пољопривреде, изражени у тонама еквивалента CO₂ годишње:

- ентерична ферментација преживара (CH₄) – UNFCC сектор 3.A
- управљање стајњаком (CH₄, N₂O) – UNFCC сектор 3.B
- узгој пиринча (CH₄) – UNFCC сектор 3.C
- управљање пољопривредним земљиштем (углавном CH₄, N₂O) – UNFCC сектор 3.D
- травњаци – UNFCC сектор 4.C
- обрадиво земљиште – UNFCC сектор 4.B.

У имениоцу је вредност пољопривредне производње (биљна производња, сточарство, пољопривредне услуге) у реалним ценама изражена у милионима EUR (ланчани индекс 2015.).

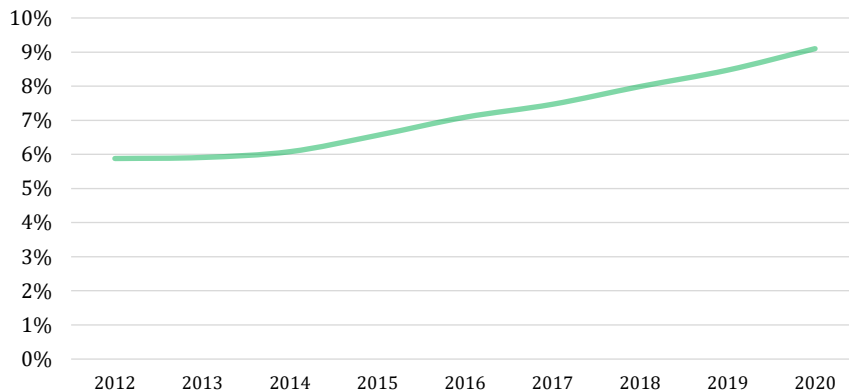
Динамика ивештавања по овом индикатору је годишња, при чему је произвођач статистике Eurostat, на основу истраживања у пољопривреди и животној средини и Економским рачунима у пољопривреди.

6.3.9. Учешће земљишта под органском производњом

Органска пољопривреда је пољопривредна метода, која има за циљ производњу хране коришћењем природних супстанци и процеса. То значи да органска пољопривреда има тенденцију да има позитивнији еколошки утицај на земљиште, него неки други пољопривредни системи, а истовремено подстиче примену високих стандарда добробити животиња.

Учешће површине под органском производњом у пољопривредним површинама континуирано расте од 2012. године, што показује индикатор „Учешће земљишта под органском производњом“. Вредност индикатора достиже максимум у 2020. години, на нивоу од 9,1%.

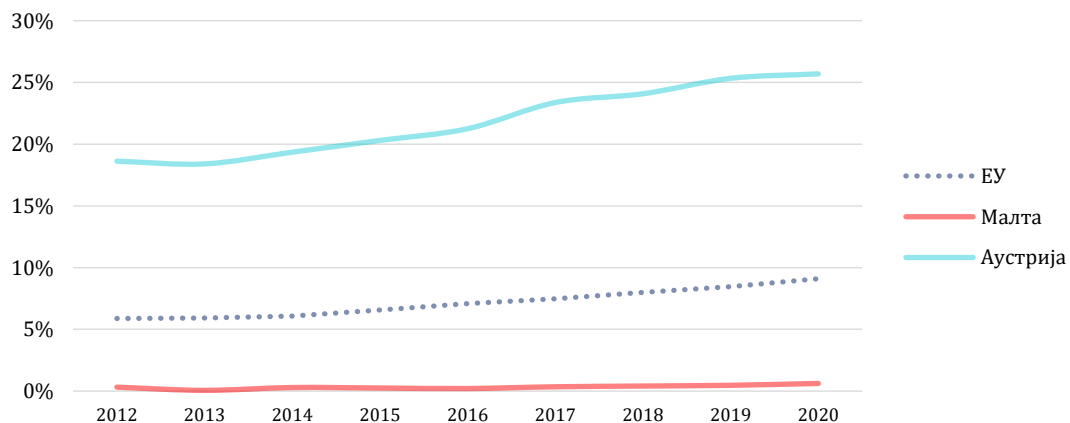
График 100: Учешће земљишта под органском производњом у пољопривредном земљишту у ЕУ (%); 2012-2020

Извор: Eurostat

Највеће учешће земљишта под органском производњом у КПЗ у 2020. години забележено је у Аустрији (25,7%), док је учешће земљишта под органском производњом у укупном КПЗ најмање на Малти (0,6%), што је тенденција за обе земље на нивоу просека периода 2012-2020.

График 101: Максимално и минимално учешће земљишта под органском производњом у пољопривредном земљишту у земљама чланицама ЕУ (%); 2012-2020

Извор: Eurostat

Површина под органском производњом дефинише се као укупна површина која је потпуно претворена и површина у конверзији на органску пољопривреду и односи се на КПЗ, искључујући окућницу. Укупна површина се односи на коришћено пољопривредно земљиште, као главну површину.

Статистика органске производње и статистика биљне производње имају годишњу динамику, а произвођач статистике је Eurostat.

7. ПРИЛОЗИ

7.1. Стање у пољопривреди

Прилог 1.1: Пољопривредна газдинства према величини КПЗ у Србији; 2023.

	Укупно (сва газдинства)			
	Површина (ha)	Структура (%)	Број газдинстава	Структура (%)
Без земљишта	0	0,0	5.279	1,0
> 0-≤ 1 ha	63.501	2,0	103.827	20,4
> 1-≤ 2 ha	133.546	4,1	90.069	17,7
>2-≤5 ha	493.945	15,2	149.152	29,3
>5-≤10 ha	629.384	19,4	89.838	17,7
>10-≤20 ha	620.254	19,1	44.753	8,8
>20-≤30 ha	341.590	10,5	14.321	2,8
>30-≤50 ha	247.008	7,6	6.567	1,3
>50-≤100 ha	205.270	6,3	3.046	0,6
>100 ha	504.876	15,6	1.473	0,3
Укупно				

Извор: РЗС, Попис пољопривреде 2023

Прилог 1.2: Индекси бруто пољопривредне производње у Србији, 2016-2025 (претходна година=100)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
ПОЉОПРИВРЕДНА ПРОИЗВОДЊА -УКУПНО-бруто¹⁾	111,6	84,5	116,1	101,5	102,9	92,5	91,7	108,5	92,4	97,7
ПОЉОПРИВРЕДНА ПРОИЗВОДЊА-УКУПНО-нето¹⁾	109,0	88,1	114,3	98,8	102,0	94,4	91,9	108,7	91,6	98,1
Биљна производња (1+2+3)¹⁾	119,5	76,5	125,5	101,9	104,6	89,9	88,7	115,5	87,9	96,6
1. Ратарство и повртарство (a+b+c+d)	124,7	71,9	130,8	101,5	104,4	89,8	83,3	127,1	85,7	100,9
a) Жита	129,1	61,6	156,7	99,1	109,5	89,8	78,5	135,4	80,3	99,3
Пшеница	118,8	78,9	129,3	86,2	113,4	119,8	90,3	110,9	84,1	126,9
Кукуруз	135,2	54,5	173,3	105,5	107,2	76,6	71,1	154,8	77,0	83,2
b) Индустијско биље	129,0	86,6	132,4	100,2	96,3	85,8	89,2	129,5	76,4	101,7
Шећерна репа	122,9	93,7	92,5	99,1	87,5	101,5	81,4	122,4	94,2	93,9
Сунцокрет	142,1	87,0	135,7	99,4	87,3	95,4	105,9	106,7	90,7	96,5
c) Поврће	109,5	90,9	77,6	106,1	95,8	107,8	95,9	95,3	119,4	105,1
Поврће без кромпира	108,4	95,1	75,2	87,0	96,6	118,3	101,9	84,5	134,1	104,2
Кромпир	111,7	82,5	82,8	143,9	94,7	92,2	85,3	114,5	101,6	106,6
d) Сточно (крмно) биље	124,2	73,2	126,8	117,4	107,2	67,5	81,0	149,0	71,5	92,7
2. Воћарство ¹⁾	102,2	94,7	109,3	102,9	106,0	89,6	109,3	80,6	98,7	78,6
3. Виноградарство	85,5	113,5	90,4	109,3	98,0	97,1	104,3	80,9	98,6	108,5

Сточарство (1+2+3+4+5)	98,3	101,5	101,3	100,9	99,7	98,6	98,7	95,1	101,4	99,4
1. Говедарство	99,3	100,3	99,4	101,2	98,9	98,7	95,9	94,2	97,0	98,3
Прираст	98,5	100,6	99,5	102,0	98,4	98,4	94,5	94,6	91,8	97,2
Кравље млеко	99,8	100,0	99,3	100,7	99,3	98,9	96,8	94,0	100,1	99,0
2. Свињарство	104,5	100,7	98,6	102,5	100,8	96,2	97,2	94,2	103,6	102,5
3. Овчарство	89,1	107,4	103,3	95,2	100,3	101,3	101,7	96,4	100,0	95,7
Прираст	88,9	109,7	101,7	98,2	101,3	101,0	102,6	95,7	100,5	95,6
Овчије млеко	87,6	82,2	127,3	62,2	84,3	107,6	84,5	124,8	82,3	99,4
4. Живинарство	95,1	102,1	106,5	103,8	99,9	101,3	98,8	101,0	106,6	103,3
Прираст	101,4	110,2	110,9	108,7	103,4	102,2	101,9	107,7	109,1	105,8
Јаја	89,9	94,9	102,1	98,8	96,1	100,3	95,4	93,0	103,5	100,0
5. Пчеларство-мед	47,0	121,7	162,9	66,5	90,0	108,8	191,3	79,7	126,3	53,2

¹⁾ Услед извршене ревизије података о производњи воћа дошло је до промене вредности индекса за серије година 2013-2016. на позицијама: Воћарство, Биљна производња, Пољопривредна производња - укупно нето и Пољопривредна производња - укупно бруто.

Извор: РЗС

Прилог 1.3: Пољопривредно земљиште у Србији, по категоријама коришћења (000 ха); 2016-2025

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Индекс 2025/24	Индекс 2025/ Ø20-24
Коришћено пољопривредно земљиште, укупно¹⁾	3.456	3.438	3.487	3.482	3.504	3.506	3.488	3.396	3.337	3.373	101,09	97,88
Оранице и баште	2.597	2.595	2.583	2.579	2.604	2.615	2.600	2.603	2.541	2.578	101,47	99,44
од којих угари и необрађено земљиште	17	15	9	9	9	8	7	8	9	8	91,53	97,54
Земљиште под сталним засадима ¹⁾	204	208	204	206	207	204	206	214	212	208	98,33	99,80
од којих воћњаци ¹⁾	180	184	183	184	185	182	184	193	192	189	98,68	101,01
виногради	22	22	20	21	20	20	20	18	18	17	95,94	88,48
Стални травњаци	634	616	676	675	671	666	662	556	561	564	100,46	90,48
од којих ливаде	343	322	351	346	340	333	330	318	320	319	99,57	97,16
пашњаци	311	295	325	329	331	333	331	238	241	245	101,65	83,10

¹⁾ Услед извршене ревизије података о производњи воћа дошло је до промене површина за серије година 2013-2016. на позицијама: Воћњаци, Стални засади и Коришћено пољопривредно земљиште.

Извор: РЗС

Прилог 1.4: Коришћено пољопривредно земљиште по категоријама (ha); 2016-2025

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Индекс 2025/24	Индекс 2025/ Ø20-24
КПЗ, укупно ¹⁾	3.455.998	3.438.130	3.486.908	3.481.567	3.504.290	3.506.075	3.488.752	3.396.315	3.336.785	3.373.034	101,09	97,87
Оранице и баште	2.597.808	2.594.980	2.582.909	2.578.898	2.604.295	2.615.194	2.600.681	2.603.443	2.540.763	2.578.181	101,47	99,43
Жита	1.763.575	1.718.034	1.712.988	1.698.993	1.740.456	1.770.188	1.724.728	1.766.058	1.678.906	1.727.004	102,86	99,48
Махунарке	9.788	10.582	7.827	7.733	7.235	6.731	7.035	5.674	5.074	4.178	82,35	65,80
Кромпир, рани и касни	40.105	38.472	28.232	34.110	29.676	26.388	24.870	23.145	22.483	23.515	104,59	92,90
Шећерна репа	50.071	54.183	48.125	42.539	37.418	39.411	34.728	41.673	46.839	34.382	73,40	85,93
Индустријско биље	408.867	449.147	490.126	489.369	491.776	482.616	525.443	498.114	511.181	509.030	99,58	101,44
Поврће, бостан и јагоде	68.183	66.488	50.294	47.832	48.097	47.746	47.986	47.657	46.354	47.208	101,84	99,24
Цвеће	472	1.057	440	469	508	662	770	712	680	604	88,82	90,64
Крмно биље	236.684	240.088	230.484	243.480	234.842	228.495	222.650	208.122	216.234	220.102	101,79	99,11
Остали усеви на ораницама и баштама	2.831	2.249	4.732	5.407	5.746	5.029	5.203	4.019	4.272	4.142	96,96	85,34
Угари	16.624	14.680	9.143	8.966	8.541	7.929	7.267	8.270	8.740	8.016	91,72	98,36
Сталне травнате површине	633.925	616.434	676.363	675.314	671.774	665.984	661.578	556.446	561.401	564.093	100,48	90,48
Ливаде	342.926	321.812	351.653	346.196	340.417	332.856	330.095	318.283	320.385	318.755	99,49	97,06
Пашњаци	311.211	294.622	324.710	329.118	331.357	333.128	331.483	238.163	241.016	245.338	101,79	83,16
Стални засади ¹⁾	204.053	207.592	203.849	206.228	207.503	204.470	206.611	213.557	211.529	208.174	98,41	99,73
Воћњаци ¹⁾	180.173	183.609	183.460	183.611	185.418	182.084	184.265	192.999	191.531	188.508	98,42	100,67
Виногради	22.150	22.150	20.333	20.501	19.840	20.113	19.973	18.349	17.719	17.437	98,41	90,82
Расадници	1.112	1.246	1.336	1.363	1.532	1.578	1.642	1.519	1.576	1.511	95,88	96,28
Остали стални засади	618	587	719	753	713	695	731	690	703	718	102,13	101,64

¹⁾ Услед извршене ревизије података о производњи воћа дошло је до промене површина за серије година 2013-2016. на позицијама: Воћњаци, Стални засади и Коришћено пољопривредно земљиште.

Извор: РЗС

Прилог 1.5: Структура пољевених површина у Србији (%); 2016-2025

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Пољевене површине	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Житарице	68,5	66,5	66,6	65,9	66,8	67,7	66,3	67,8	66,4	67,3
Кукуруз	39,4	39,0	35,1	37,3	38,2	39,0	36,6	35,4	39,0	38,0
Пшеница	23,2	21,6	25,0	22,4	22,3	22,9	24,3	26,2	21,7	23,6
Остале житарице	6,0	5,9	6,5	6,2	6,3	5,8	5,4	6,2	5,6	5,6
Шећерна репа	1,9	2,1	1,9	1,6	1,4	1,5	1,3	1,6	1,9	1,3
Уљарице	15,5	17,1	18,8	18,6	18,6	18,1	19,5	19,1	19,9	19,5
Сунцокрет	7,8	8,5	9,3	8,5	8,5	8,1	9,7	9,4	9,8	9,4
Соја	7,1	7,8	7,6	8,9	9,1	9,1	9,0	8,2	8,7	8,2
Кромпир	1,6	1,5	1,1	1,3	1,1	1,0	1,0	0,9	0,9	0,9
Свеже поврће и пасуљ	2,9	3,1	2,3	2,1	2,3	2,3	3,1	2,3	2,3	2,2
Крмно биље	9,2	9,3	9,0	9,4	9,0	8,7	8,6	8,0	8,5	8,6
Остало	0,4	0,4	0,4	1,1	0,8	0,7	0,2	0,3	0,2	0,2

Извор: РЗС

Прилог 1.6: Површине под најзначајнијим усевима у Србији (000 ha); 2016-2025

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Индекс 2025/24	Индекс 2025/ Ø20-24
Житарице	1.759	1.710	1.713	1.699	1.740	1.770	1.724	1.766	1.679	1.727	102,86	99,49
Пшеница	595	556	643	577	581	599	631	682	549	607	110,57	99,77
Кукуруз	1.010	1.002	902	962	996	1.020	952	923	987	975	98,78	99,97
Остале житарице	154	152	168	160	163	151	141	161	142	144	101,48	95,28
Шећерна репа	49	54	48	43	37	39	35	42	47	34	73,40	86,17
Уљарице	396	441	482	480	484	474	516	490	504	501	99,45	101,53
Сунцокрет	200	219	239	219	221	213	251	241	249	242	97,50	103,22
Соја	182	202	196	229	237	237	235	211	219	210	95,63	91,96
Уљана репица	13	19	46	31	25	23	29	38	35	48	136,84	161,03
Остали усеви за производњу уља	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	95,61	92,57
Дуван – суви лист	5	5	6	7	7	6	5	5	4	5	117,06	89,42
Кромпир	40	38	28	34	30	26	25	23	22	24	104,59	92,85
Свеже поврће и пасуљ	82	86	65	62	61	61	62	59	57	57	99,64	94,87
Воће	179	183	183	188	185	182	184	200	199	196	98,53	103,02
Од тога јагодичасто воће	32	36	38	38	39	36	36	41	40	38	95,98	99,58
Грожђе	21	21	21	21	20	20	20	18	18	17	98,41	90,75
Крмно биље	237	240	230	243	235	228	223	208	216	220	101,79	99,12

Извор: РЗС

Прилог 1.7: Приноси најзначајнијих усева у Србији (t/ha); 2016-2025

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Индекс 2025/24	Индекс 2025/ Ø20-24
Житарице (t/ha)												
Пшеница	4,9	4,1	4,6	4,4	4,9	5,7	5,0	5,1	5,3	6,1	114,78	116,89
Кукуруз	7,3	4,0	7,7	7,6	7,9	5,9	4,5	7,2	5,2	4,4	84,25	71,07
Шећерна репа	54,5	46,7	48,3	54,2	53,9	52,0	48,0	49,0	41,1	52,5	127,98	107,68
Уљарице												
Сунцокрет	3,1	2,5	3,1	3,3	2,9	2,9	2,6	2,9	2,5	2,5	99,69	90,19
Соја	3,2	2,3	3,3	3,1	3,2	2,3	1,7	2,8	1,6	1,6	99,62	67,82
Уљана репица	2,9	2,5	2,9	2,7	3,0	3,2	3,0	3,5	2,8	3,1	113,88	101,50
Дуван – суви лист	1,5	1,4	1,2	1,1	1,3	1,7	1,3	1,5	1,7	1,9	112,69	127,27
Кромпир	17,8	15,3	17,3	20,6	22,4	23,3	21,1	25,9	27,1	27,6	101,90	115,19
Свеже поврће и пасуљ												
Парадајз (рајчица)	15,9	15,6	15,3	14,2	14,1	17,8	19,0	14,6	23,5	22,9	97,57	128,75
Паприка (свежа)	13,4	11,4	11,2	11,7	10,7	14,4	14,1	12,0	20,1	22,1	109,63	154,60
Пасуљ ¹⁾	1,1	1,0	1,2	1,0	1,1	1,1	1,0	1,1	1,2	1,0	83,35	89,62
Воће-дрвенасто (t/ha)												
Јабукe ²⁾	16,1	15,1	17,8	19,1	18,6	19,0	17,8	13,9	14,4	12,5	86,65	74,76
Вишње ²⁾	5,8	5,2	6,8	5,1	8,5	7,9	8,2	7,4	6,9	4,1	60,18	53,28
Шљиве ²⁾	6,4	4,6	6,0	7,7	8,0	5,7	6,8	4,9	5,2	4,4	84,26	71,96
Јагодичасто воће (t/ha)												
Малине ²⁾	5,6	5,0	5,6	5,2	4,9	5,3	5,9	5,2	5,0	4,3	85,42	81,86
Јагоде	4,0	4,3	3,2	3,0	4,5	3,3	4,7	3,3	4,1	3,2	78,08	80,61
Грожђе-укупно (t/ha)	6,9	7,8	7,0	8,0	8,0	7,4	8,1	7,2	7,3	8,1	110,22	106,21
Сточна храна (t/ha)												
Детелина	4,0	3,0	4,0	5,0	5,0	3,9	3,1	4,0	3,1	2,9	94,53	76,13
Луцерка	5,7	4,0	5,0	6,0	6,0	5,1	4,1	6,0	4,4	4,0	91,43	78,40
Кукуруз за крму	21,3	16,0	20,0	20,0	21,0	15,8	15,0	20,0	16,1	14,6	90,66	82,98

Принос усева исказан је као амбарски принос нормалне влажности, по одбитку свих губитака приликом жетве (бербе), транспорта вршидбе.

Принос по јединици површине (по ha) обрачунат је на пожњевену површину.

¹⁾ Принос пасуља по ha исказан за чист усев.

²⁾ Услед извршене ревизије података о производњи воћа дошло је до промене података о приносима воћа за серије година 2013-2016. на позицијама: Јабукe, Вишње, Шљиве, Малине.

Извор: РЗС

Прилог 1.8: Производња најзначајнијих усева у Србији (000 т); 2016-2025

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Индекс 2025/24	Индекс 2025/ Ø20-24
Житарице	10.869	6.793	10.527	10.437	11.446	10.236	8.012	10.809	8.699	8.673	99,70	88,13
Пшеница	2.885	2.276	2.941	2.535	2.873	3.442	3.109	3.449	2.900	3.681	126,94	116,70
Кукуруз	7.377	4.018	6.964	7.345	7.872	6.027	4.283	6.631	5.107	4.250	83,23	71,03
Остале житарице	607	499	622	557	701	767	620	730	692	741	107,08	105,58
Шећерна репа	2.684	2513	2325	2305	2018	2048	1667	2041	1923	1806	93,94	93,14
Уљарице	1.238	1.052	1.517	1.516	1.465	1.222	1.131	1.421	1.068	1.084	101,50	85,94
Сунцокрет	621	541	734	729	637	608	644	686	623	601	96,50	93,93
Соја	576	461	646	701	752	540	399	600	347	330	95,27	62,63
Уљана репица	39	49	135	84	74	73	87	134	98	152	155,84	163,52
Остали усеви за производњу уља	2	1	2	2	2	1	1	1	1	1	81,78	57,97
Дуван – суви лист	8	7	7	8	9	10	6	7	7	9	131,92	117,26
Кромпир	714	589	488	702	665	614	523	600	609	649	106,57	107,78
Свеже поврће и пасуљ ¹⁾	1.146	1.100	836	747	726	805	1.182	713	863	933	108,13	108,80
Воће ²⁾	1.359	1.205	1.406	1.542	1.619	1.436	1.513	1.264	1.252	1.031	0,08	0,07
од тога јагодичасто воће ²⁾	169	174	189	177	185	183	202	208	193	161	83,38	82,93
Грожђе (укупно)	146	166	150	164	160	156	162	132	130	141	108,46	95,17
Крмно биље	1.679	1.224	1.498	1.824	1.882	1.425	1.175	1.486	1.213	1.206	99,45	83,99

¹⁾ Производња пасуља исказана за чист усев и међуусев заједно. Производња купуса и кеља исказана за главни и пострни усев заједно.

²⁾ Услед извршене ревизије података о производњи воћа дошло је до промене података о производњи за серије година 2013-2016. на позицијама: Воће, од тога јагодичасто воће.

Извор: РЗС

Прилог 1.9: Број грла стоке и број кошница пчела у Србији (000); 2016-2025

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Индекс 2025/24	Индекс 2025/ Ø20-24
Говеда (укупно) ¹⁾	893	899	878	898	886	860	800	725	699	699	100,00	88,04
од којих краве	438	436	434	434	429	419	384	353	320	313	97,81	82,15
од којих музне краве	426	429	423	423	417	408	374	336	309	298	96,44	80,80
Свиње (укупно)	3.021	2.911	2.782	2.903	2.983	2.868	2.667	2.141	2.349	2.404	102,34	92,40
од којих крмаче	356	350	343	350	346	331	301	250	266	284	106,77	95,05
Овце	1.665	1.704	1.712	1.642	1.685	1.695	1.721	1.717	1.759	1.684	95,74	98,17
од којих приплодне овце	1.231	1.287	1.264	1.197	1.178	1.186	1.211	1.210	1.239	1.216	98,14	100,93
Козе	200	183	196	191	202	195	192	147	119	108	90,76	63,16
Живина (укупно)	16.242	16.338	16.232	15.780	15.249	15.348	14.817	14.278	14.774	14.509	98,21	97,42
од којих коке носиле	9.138	8.973	8.988	8.525	8.207	8.292	7.902	7.490	7.606	7.342	96,53	92,94
Кошнице ²⁾	792	849	914	977	980	976	977	1.103	1.172	1.087	92,75	104,36

¹⁾ Од 2025. године подаци о броју говеда преузимају се као пресек укупног броја обележених грла подфамилије говеда (*Bovinae*) из Регистра говеда, МПШВ - Управе за ветерину: домаћа говеда (*Bos Taurus L.*) и домаћи биволи (*Bubalus Bubalis L.*).

²⁾ Број кошница пчела односи се на кошнице из којих је вађен мед.

Извор: РЗС

Прилог 1.10: Сточарска производња у Србији; 2016-2025

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Индекс 2025/24	Индекс 2025/ Ø20-24
Укупна производња (прираст/жива мера) (000 t)												
Говеда	152	153	152	155	153	150	142	134	125	122	97,60	86,65
Свиње	434	437	431	441	445	428	416	392	406	416	102,46	99,66
Живина	117	129	143	156	161	165	168	181	197	209	106,09	119,84
Овце	58	63	64	63	64	65	66	64	64	61	95,31	94,43
Бруто производња меса (маса полутки) (000 t)¹⁾												
Говеђе месо	77	71	76	71	75	77	79	79	76	71	93,42	91,97
Свињско месо	301	307	303	298	299	307	299	289	291	287	98,63	96,63
Живинско месо	88	95	106	114	115	111	116	128	141	144	102,13	117,84
Овчије месо	34	30	32	38	31	31	31	32	31	35	112,90	112,18
Млеко (мил. l)²⁾												
Кравље млеко	1.504	1.506	1.493	1.509	1.495	1.473	1.425	1.344	1.310	1.292	98,63	91,67
Овчије млеко	17	14	18	11	9	10	9	11	10	10	100,00	102,04
Козије млеко	37	33	34	31	34	34	34	21	18	16	88,89	56,74
Јаја (мил. ком.)	1.853	1.759	1.796	1.775	1.706	1.711	1.632	1.518	1.570	1.570	100,00	96,47
Мед (000 t)	5,76	7,01	11,43	7,60	6,84	7,44	14,23	11,35	14,66	7,80	53,21	71,54
Вуна (000 t)	2,85	2,83	2,84	2,80	2,81	2,86	2,89	2,01	2,50	2,32	92,80	88,75

¹⁾ Бруто домаћа производња (укључена извезена, искључена увезена жива стока), без сирових масноћа.

²⁾ Помузено млеко, укупно

Извор: РЗС

Прилог 1.11: Индекси цена пољопривредних производа у Србији (претходна година=100); 2016-2025

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Пољопривреда и рибарство	99,1	105,0	95,9	102,7	104,7	120,8	125,7	92,3	102,1	110,7
Пољопривреда	99,0	104,9	95,9	102,7	104,8	121,0	125,6	92,1	102,1	110,7
Ратарство	101,6	107,0	95,2	103,0	104,8	132,6	126,0	77,4	100,7	109,5
Воћарство и виноградарство	106,6	81,3	81,6	122,8	130,1	150,3	108,9	78,1	117,3	168,2
Сточарство	95,7	105,6	99,3	99,3	100,4	101,2	129,5	116,7	100,3	99,4
Прерада из сопствене производње	101,3	102,4	105,0	104,2	99,8	105,8	121,7	111,7
Рибарство	103,1	126,3	89,9	98,0	95,5	98,2	154,4	117,4	89,9	96,4
Жито	100,1	106,0	97,8	102,6	102,7	126,8	133,5	74,2	97,7	112,3
Пшеница	87,0	111,0	98,6	112,5	100,1	119,2	145,3	70,9	91,7	106,7
Кукуруз	102,7	104,9	96,9	100,4	109,6	139,3	128,1	69,4	100,4	118,0
Индустријско биље	103,9	109,8	88,0	101,9	110,2	146,1	111,4	77,9	107,6	104,7
Сунцокрет	84,8	109,3	82,0	104,5	115,5	155,2	111,1	62,2	113,7	118,5
Соја	98,7	118,8	85,1	99,6	114,2	165,5	109,6	70,7	106,8	91,4
Шећерна репа	122,9	104,2	87,1	107,6	103,6	114,2	98,6	130,5	89,1	98,8
Дуван (суви лист)	114,7	85,5	114,6	100,8	99,8	93,6	142,0	134,1	98,4	107,9
Поврће ¹⁾	103,4	98,2	125,4	128,0	94,2	120,5	114,5	140,2	101,0	106,9
Кромпир	100,8	100,0	131,4	121,5	81,7	100,9	167,5	122,6	86,1	99,8
Сточно крмно биље	99,8	118,2	107,9	89,1	99,5	126,9	129,1	91,9	90,9	88,7
Воће	106,6	81,3	81,6	122,8	130,1	150,3	108,9	78,1	117,3	168,2
Винско грожђе	98,3	100,4	99,4	96,3	106,0	110,9	98,8	104,6	117,3	97,8
Вино	116,9	105,2	110,3	111,8	94,2	111,2	131,4	112,3	108,2	131,3
Говеда	98,5	100,7	105,3	95,7	93,6	107,6	126,1	106,4	103,7	111,5
Телад	96,8	102,2	102,1	104,1	99,5	102,1	114,2	117,4	107,3	104,1
Свиње	92,7	115,8	89,8	100,5	104,0	94,5	129,9	117,6	108,0	92,4
Овце и козе	101,6	98,2	102,9	97,6	98,1	104,2	132,0	114,1	123,5	98,3
Стока и живина	94,3	109,3	95,7	98,0	99,9	100,4	126,9	112,0	105,1	99,6
Сточни производи	96,9	102,0	102,9	100,5	100,9	102,1	132,5	121,7	95,1	99,2
Живина	93,7	101,0	99,0	92,2	96,6	109,5	114,7	98,6	92,6	107,7
Млеко	97,0	100,5	104,4	100,1	101,0	100,7	133,5	123,4	96,9	96,7
Јаја	98,2	115,9	91,8	105,1	100,2	104,9	136,2	118,4	85,1	111,5
Мед	85,3	97,4	102,6	100,6	110,2	129,7	83,6	87,7	92,7	109,0

За израчунавање индекса цена произвођача производа пољопривреде и рибарства користе се пондери који представљају структуру вредности продатих производа правних лица из сопствене производње и вредности производа откупљених од породичних газдинстава. Пондери производа рачунају се за сваки месец посебно на основу месечних података о откупу и продаји.

¹⁾ Нису укључени кромпир и пасуљ.

... = не располаже се податком

Извор: РЗС

Прилог 1.12: Просечне произвођачке цене пољопривредних производа у Србији (RSD/kg); 2016-2025

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Индекс 2025/24	Индекс 2025/ Ø20-24
Биљни производи												
Пшеница	15,06	16,77	16,31	17,83	17,97	21,90	33,18	20,75	19,63	20,38	103,82	89,84
Кукуруз	15,14	16,19	14,57	14,39	16,31	23,44	31,07	17,49	17,89	21,29	119,01	100,24
Раж	18,41	17,41	18,20	20,16	19,62	23,05	33,48	23,29	31,19	21,13	67,75	80,88
Јечам	15,72	14,31	15,80	15,49	14,74	19,51	32,04	16,31	17,08	18,02	105,50	90,39
Пиварски јечам	16,35	16,06	16,12	17,34	16,39	19,38	35,08	20,45	19,90	18,70	93,97	84,08
Овас	18,61	17,87	19,06	15,09	16,04	22,15	35,86	25,48	25,23	23,05	91,36	92,38
Уљана репица	38,91	38,08	34,82	37,73	38,84	55,52	74,19	40,66	47,91	50,84	106,12	98,86
Сунцокрет	30,68	33,22	26,95	28,18	32,24	51,79	57,86	35,36	40,05	47,67	119,03	109,69
Соја	37,64	45,02	35,39	34,67	40,24	67,28	74,89	49,87	55,00	49,36	89,75	85,91
Шећерна репа	4,07	4,24	3,56	3,80	4,00	4,37	4,77	6,08	5,49	5,48	99,82	110,89
Дуван (суви лист, неферментисан)	246,42	205,15	214,69	214,98	256,43	249,73	330,95	455,72	414,60	435,64	105,07	127,57
Пасуљ	145,47	173,45	203,12	210,62	195,20	161,71	205,37	230,39	196,56	163,99	83,43	82,89
Кромпир (чист усев)	20,24	22,78	32,02	30,59	22,85	25,96	55,91	52,94	43,10	46,03	106,80	114,64
Паприка	49,22	54,34	62,19	76,03	75,46	55,20	68,49	104,43	101,65	97,99	96,40	120,91
Купус	17,12	21,07	21,92	23,84	18,65	33,26	30,56	31,61	44,09	35,77	81,13	113,07
Парадајз	50,99	47,75	48,93	62,65	58,58	71,51	77,41	101,28	96,54	101,77	105,42	125,54
Краставци	36,60	27,71	37,34	46,07	43,91	42,31	57,71	62,38	79,92	69,51	86,97	121,42
Шаргарепа	26,27	31,08	36,53	30,61	25,16	36,01	39,15	55,81	52,48	46,50	88,61	111,45
Лук	24,61	19,31	31,84	41,77	28,74	26,68	31,80	52,63	36,42	31,73	87,12	90,00
Јабукe	46,09	54,96	44,58	41,23	49,66	50,94	45,39	51,38	57,23	63,81	111,50	125,31
Крушке (десертне)	75,92	75,48	69,72	69,66	78,27	45,16	88,23	103,90	94,36	130,05	137,82	158,63
Брескве и нектарине	74,99	68,42	67,95	57,67	67,56	88,35	80,48	72,31	91,59	174,49	190,51	217,95
Кајсије	89,68	67,29	89,35	63,00	114,40	123,56	95,44	115,14	122,04	223,20	182,89	195,59
Вишње	108,56	96,22	127,04	114,51	78,14	118,75	84,13	84,30	97,31	266,72	274,09	288,26
Шљиве	46,51	60,97	57,54	40,43	53,54	59,77	58,16	60,41	66,18	100,58	151,98	168,72
Ораси (у љусци)	216,06	266,40	234,14	180,31	159,04	191,49	217,90	271,78	380,00	391,13	102,93	160,27
Малине	194,23	131,72	96,26	143,64	196,29	377,37	488,13	189,83	235,61	478,85	203,24	160,99
Стоно грозђе	63,06	75,18	53,66	70,67	82,63	96,07	90,94	116,16	142,80	135,43	94,84	128,10
Винско грозђе	31,34	37,50	36,96	47,34	45,08	44,98	47,51	85,69	84,63	74,92	88,53	121,67
Сточарски производи												
Телад	316,91	322,82	333,16	351,15	338,95	354,89	419,43	514,05	537,47	590,13	109,80	136,30
Јунад	219,30	217,18	236,56	220,75	201,53	226,07	297,80	317,37	330,68	387,30	117,12	141,00
Свиње (≤ 110 kg)	140,65	165,47	144,48	150,98	152,69	150,38	206,93	247,15	225,27	213,18	94,63	108,50
Свиње (≥ 110 kg)	126,03	151,89	139,66	141,07	146,96	143,86	197,14	237,48	213,80	194,71	91,07	103,65
Јагњад	259,10	250,54	249,13	241,14	217,16	237,93	319,34	368,63	466,59	447,47	95,90	139,00
Пилићи	111,98	111,76	104,71	95,57	96,53	112,88	141,74	132,00	120,03	124,71	103,90	103,38
Јаја	7,69	8,55	7,70	8,04	7,99	8,22	11,80	13,38	10,52	11,95	113,59	115,10

Кравље млеко	30,44	30,45	31,73	31,69	32,00	32,48	47,70	56,96	55,20	52,69	95,45	117,43
Мед	325,92	301,39	323,93	318,41	407,12	514,86	407,31	326,37	302,53	381,61	126,14	97,44

Извор: РЗС

Прилог 1.13: Просечне произвођачке цене пољопривредних производа у Србији (EUR/t); 2016-2025

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Индекс 2025/24	Индекс 2025/ Ø20-24
Биљни производи												
Пшеница	122,32	138,21	137,90	151,29	152,83	186,27	282,48	176,97	167,66	173,89	103,72	89,98
Кукуруз	122,97	133,43	123,19	122,10	138,72	199,37	264,52	149,17	152,79	181,65	118,89	100,41
Раж	149,53	143,48	153,88	171,06	166,87	196,05	285,04	198,63	266,39	180,29	67,68	80,99
Јечам	127,68	117,94	133,59	131,44	125,36	165,94	272,78	139,10	145,88	153,75	105,40	90,54
Пиварски јечам	132,80	132,36	136,30	147,13	139,40	164,83	298,66	174,41	169,96	159,55	93,88	84,22
Овас	151,16	147,28	161,15	128,04	136,42	188,39	305,30	217,31	215,48	196,67	91,27	92,51
Уљана репица	316,04	313,84	294,41	320,15	330,33	472,22	631,62	346,78	409,19	433,78	106,01	99,03
Сунцокрет	249,19	273,78	227,86	239,11	274,20	440,49	492,60	301,57	342,06	406,73	118,91	109,87
Соја	305,72	371,03	299,23	294,18	342,24	572,24	637,58	425,33	469,74	421,15	89,66	86,05
Шећерна репа	33,06	34,94	30,10	32,24	34,02	37,17	40,61	51,85	46,89	46,76	99,72	111,04
Дуван (суви лист. неферментисан)	2.001,49	1.690,75	1.815,22	1.824,15	2.180,94	2.124,04	2.817,58	3.886,69	3.541,01	3.716,98	104,97	127,73
Пасуљ	1.181,55	1.429,49	1.717,40	1.787,16	1.660,17	1.375,40	1.748,44	1.964,92	1.678,78	1.399,20	83,35	83,01
Кромпир (чист усев)	164,40	187,74	270,73	259,56	194,34	220,80	476,00	451,51	368,11	392,74	106,69	114,79
Паприка	399,78	447,84	525,82	645,13	641,79	469,50	583,10	890,65	868,17	836,07	96,30	121,06
Купус	139,05	173,65	185,34	202,29	158,62	282,89	260,18	269,59	376,56	305,20	81,05	113,22
Парадајз	414,16	393,53	413,71	531,60	498,22	608,22	659,04	863,79	824,53	868,33	105,31	125,71
Краставци	297,28	228,37	315,71	390,91	373,45	359,86	491,32	532,02	682,58	593,08	86,89	121,57
Шаргарепа	213,37	256,15	308,86	259,73	213,99	306,28	333,31	475,99	448,22	396,75	88,52	111,59
Лук	199,89	159,14	269,21	354,43	244,43	226,92	270,73	448,86	311,06	270,73	87,04	90,12
Јабуре	374,36	452,95	376,93	349,85	422,36	433,26	386,43	438,20	488,79	544,44	111,39	125,50
Крушке (десертне)	616,64	622,07	589,49	591,08	665,69	384,10	751,16	886,13	805,91	1.109,62	137,69	158,84
Брескве и нектарине	609,09	563,88	574,52	489,34	574,60	751,45	685,18	616,71	782,25	1.488,79	190,32	218,29
Кајсије	728,41	554,57	755,46	534,57	972,97	1.050,92	812,54	981,99	1.042,32	1.904,39	182,71	195,90
Вишње	881,76	793,00	1.074,13	971,64	664,58	1.010,01	716,25	718,97	831,10	2.275,72	273,82	288,73
Шљиве	377,77	502,48	486,51	343,06	455,36	508,37	495,15	515,22	565,23	858,17	151,83	168,98
Ораси (у љусци)	1.754,90	2.195,54	1.979,67	1.529,97	1.352,63	1.628,69	1.855,12	2.317,93	3.245,50	3.337,21	102,83	160,44
Малине	1.577,59	1.085,57	813,89	1.218,82	1.669,44	3.209,67	4.155,75	1.619,00	2.012,30	4.085,66	203,03	161,28
Стоно грозђе	512,19	619,60	453,70	599,65	702,77	817,11	774,23	990,69	1.219,63	1.155,52	94,74	128,27
Винско грозђе	254,55	309,06	312,50	401,69	383,41	382,57	404,48	730,82	722,81	639,23	88,44	121,80
Сточарски производи												
Телад	2.574,03	2.660,52	2.816,90	2.979,58	2.882,77	3.018,47	3.570,86	4.384,17	4.590,42	5.035,13	109,69	136,48
Јунад	1.781,22	1.789,89	2.000,14	1.873,11	1.714,01	1.922,81	2.535,35	2.706,75	2.824,27	3.304,53	117,00	141,18
Свиње (≤ 110kg)	1.142,40	1.363,72	1.221,59	1.281,10	1.298,63	1.279,04	1.761,72	2.107,87	1.923,99	1.818,90	94,54	108,64

Свиње (≥ 110kg)	1.023,65	1.251,80	1.180,84	1.197,01	1.249,89	1.223,58	1.678,37	2.025,39	1.826,02	1.661,31	90,98	103,79
Јагњад	2.104,49	2.064,83	2.106,42	2.046,13	1.846,94	2.023,68	2.718,74	3.143,93	3.985,05	3.817,92	95,81	139,15
Пилићи	909,53	921,07	885,33	810,93	820,99	960,08	1.206,72	1.125,79	1.025,15	1.064,05	103,79	103,53
Јаја (000 ком)	62,46	70,46	65,10	68,22	67,95	69,91	100,46	114,11	89,85	101,96	113,48	115,26
Кравље млеко (000 l)	247,24	250,95	268,28	268,90	272,16	276,25	406,10	485,79	471,45	449,56	95,36	117,58
Мед	2.647,22	2.483,91	2.738,86	2.701,78	3.462,55	4.379,07	3.467,68	2.783,51	2.583,85	3.255,99	126,01	97,62

Извор: РЗС

7.2. Спољнотрговинска размена

Прилог 2.1: Спољнотрговинска размена по тарифним главама (мил. EUR); 2025/2024

		ИЗВОЗ						УВОЗ					
		мил. EUR		Индекс	%		мил. EUR		Индекс	%			
		2024	2025	2025/24	2024	2025	2024	2025	2025/24	2024	2025		
1	Живе животиње	40,8	52,0	127,50	0,8	1,0	38,9	26,1	67,02	1,0	0,6		
2	Месо и јестиви месни и други кланични производи	30,7	44,4	144,46	0,6	0,9	255,8	213,5	83,48	6,5	4,9		
3	Рибе и љускари, мекушци и остали водени бескичмењаци	17,7	15,5	87,29	0,3	0,3	85,8	92,0	107,18	2,2	2,1		
4	Млечни производи, јаја, природни мед	113,7	130,0	114,35	2,2	2,5	184,8	165,9	89,78	4,7	3,8		
5	Остали производи животињског порекла	6,1	5,0	80,80	0,1	0,1	11,7	10,7	91,81	0,3	0,2		
6	Живе биљке и цвеће	27,4	36,0	131,40	0,5	0,7	42,3	49,0	115,87	1,1	1,1		
7	Поврће, биљке, корење, кртоле	132,3	130,4	98,60	2,6	2,5	196,9	228,5	116,05	5,0	5,2		
8	Воће и језграсто воће, агруми, диње и лубенице	746,5	810,4	108,55	14,5	15,6	353,8	504,4	142,58	9,0	11,6		
9	Кафа, чај, мате, зачини	29,2	30,7	105,36	0,6	0,6	145,8	204,4	140,20	3,7	4,7		
10	Житарице	702,5	460,2	65,52	13,7	8,9	92,5	82,2	88,83	2,3	1,9		
11	Производи млинске индустрије, слад, скроб	97,3	100,2	103,03	1,9	1,9	36,3	36,0	99,31	0,9	0,8		
12	Уљано семе и уљани плодови	166,6	203,7	122,26	3,2	3,9	184,1	211,6	114,94	4,7	4,9		
13	Лац, гуме, смоле, остали биљни сокови и екстракти	3,5	3,7	103,89	0,1	0,1	8,9	8,7	97,05	0,2	0,2		
14	Биљни материјали за плетарство, остали производи биљног порекла	1,5	0,9	61,55	0,0	0,0	2,8	4,0	139,39	0,1	0,1		
15	Животињске и биљне масти и уља	270,0	302,1	111,90	5,2	5,8	116,5	132,8	114,04	3,0	3,1		
16	Месне прерађевине	62,5	68,7	109,87	1,2	1,3	137,7	144,3	104,80	3,5	3,3		
17	Шећер и производи од шећера	74,6	51,4	68,91	1,5	1,0	88,3	94,0	106,46	2,2	2,2		
18	Какао и производи од какаа	197,2	253,9	128,77	3,8	4,9	302,7	348,8	115,22	7,7	8,0		
19	Производи од житарица, брашна и скроба	313,5	339,8	108,39	6,1	6,5	275,9	290,7	105,37	7,0	6,7		
20	Производи од поврћа, воћа и језграстог воћа	203,3	213,0	104,80	4,0	4,1	170,4	170,3	99,95	4,3	3,9		
21	Разни производи за исхрану	416,7	427,6	102,62	8,1	8,2	335,8	342,9	102,11	8,5	7,9		

22	Пића, алкохоли и сирће	490,2	505,6	103,16	9,5	9,7	223,8	215,3	96,23	5,7	4,9
23	Остаци и отпацки прехрамбене индустрије (сточна храна)	362,7	359,6	99,16	7,0	6,9	165,8	187,7	113,23	4,2	4,3
24	Дуван и производи замене дувана	608,0	625,1	102,81	11,8	12,0	367,2	460,7	125,48	9,3	10,6
	Укупно пољопривредни производи (1-24)	5.114,4	5.170,0	101,09	99,4	99,4	3.824,4	4.224,6	110,46	97,0	97,0
	Остали пољопривредни производи (тарифне главе 29-53)	30,7	28,7	93,49	0,6	0,6	116,7	128,7	110,28	3,0	3,0
	Укупно	5.145,1	5.198,7	101,04	100,0	100,0	3.941,1	4.353,3	110,46	100,0	100,0

Извор: РЗС

Прилог 2.2: Регионална структура извоза пољопривредно-прехрамбених производа (мил. EUR); 2016-2025

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Индекс 2025/24	Индекс 2025/Ø20-24
ИЗВОЗ	2.922	2.823	2.854	3.238	3.635	4.163	4.828	4.693	5.145	5.198	101,03	115,70
ЕУ	1.411	1.284	1.305	1.585	1.814	2.249	2.465	2.214	2.526	2.386	94,45	105,87
СЕФТА	865	918	915	924	877	983	1.272	1.357	1.456	1.591	109,24	133,80
Остале	647	621	634	729	944	931	1.091	1.122	1.163	1.221	105,03	116,27
УВОЗ	1.362	1.617	1.714	1.872	2.048	2.442	3.258	3.483	3.941	4.350	110,38	143,36
ЕУ	869	978	1.069	1.223	1.346	1.635	2.242	2.435	2.726	2.917	107,00	140,45
СЕФТА	156	162	167	178	189	230	261	273	309	348	112,62	137,88
Остале	338	477	478	471	513	577	755	775	906	1.085	119,78	153,87
САЛДО	1.560	1.206	1.140	1.366	1.587	1.721	1.570	1.210	1.204	848	70,42	58,14
ЕУ	542	306	236	362	468	614	223	-221	-200	-531	265,57	-300,32
СЕФТА	709	756	748	746	688	753	1.011	1.084	1.147	1.243	108,33	132,70
Остале	309	144	156	258	431	354	336	347	257	136	52,98	39,43

Извор: РЗС

Прилог 2.3: Основни показатељи спољнотрговинске размене пољопривредно-прехрамбених производа; 2016-2025

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Индекс 2025/24	Индекс 2025/Ø20-24
Извоз (мил. EUR)	2.922	2.823	2.854	3.238	3.635	4.163	4.765	4.637	5.096	5.153	101,12	115,56
Увоз (мил. EUR)	1.362	1.617	1.714	1.872	2.048	2.442	3.138	3.345	3.806	4.205	110,48	142,26
Салдо(мил. EUR)	1.560	1.206	1.140	1.366	1.587	1.721	1.627	1.292	1.290	948	73,49	63,06
Обим размене (мил. EUR)	4.284	4.440	4.568	5.110	5.683	6.605	7.903	7.982	8.902	9.358	105,12	126,20
Покривеност увоза извозом (%)	214,5	174,6	166,5	173,0	177,5	170,5	151,8	138,6	133,9	122,5	91,49	79,31
Учешће у укупној трговини Р Србије (%)	13,9	12,9	12,0	12,3	14,2	9,9	11,9	12,2	12,8	12,5	97,66	102,46
Учешће извоза у укупном извозу Р Србије (%)	21,8	18,8	17,5	18,5	21,3	15,1	17,3	16,2	16,7	15,6	93,28	89,96

Учешће увоза у укупном увозу Р Србије (%)	7,8	8,3	7,8	7,8	8,9	6,3	8,0	9,1	9,7	10,0	103,05	119,45
---	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	------	--------	--------

Извор: РЗС

7.3. Пољопривредна политика

Прилог 3.1: Реализована финансијска средства за подстицаје у пољопривреди и руралном развоју (RSD); 2025.

ВРСТА ПОДСТИЦАЈА	РЕАЛИЗОВАНА СРЕДСТВА
I ДИРЕКТНА ПЛАЋАЊА	90.212.772.986
1. Премије	16.241.395.343
1.1 Премија за млеко	16.241.395.343
2. Подстицаји за производњу	62.357.301.682
2.1 Основни подстицаји за биљну производњу	34.751.306.956
2.2 Подстицаји у сточарству	27.605.994.727
3. Регреси	11.614.075.960
3.1 Регрес за семе	11.614.075.960
II ПОДСТИЦАЈИ МЕРАМА РУРАЛНОГ РАЗВОЈА	10.224.991.308
1. Подстицаји за унапређење конкурентности	7.123.235.896
1.1 Инвестиције у физичку имовину пољопривредног газдинства	3.922.999.181
1.2 Управљање ризицима (Регрес за премију осигурања за усеве, плодове, вишегодишње засаде, расаднике и животиње)	3.200.236.715
2. Подстицаји за очување и унапређење животне средине и природних ресурса	1.554.506.697
2.1 Органска производња	1.170.504.997
2.2 Очување биљних и животињских генетичких ресурса	384.001.700
3. Подстицаји за диверсификацију дохотка и унапређење квалитета живота у руралним подручјима	400.000.000
3.1 Унапређење и развој руралне инфраструктуре	400.000.000
4. Подстицаји за унапређење система креирања и преноса знања	1.147.248.715
4.1 Развој техничко-технолошких, примењених, развојних и иновативних пројеката у пољопривреди и руралном развоју	243.869.998
4.2 Подршка пружању савета и информација пољопривредним произвођачима, удружењима, задругама и другим правним лицима у пољопривреди	903.378.717
III КРЕДИТНА ПОДРШКА	1.182.686.387
IV ПОСЕБНИ ПОДСТИЦАЈИ	177.573.912
1. Подстицаји за спровођење одгајивачких програма, ради остваривања одгајивачких циљева у сточарству (мере селекције)	177.573.912
V IPARD подстицаји	383.900.385
VI Реализација по решењима судских пресуда	37.902.563
УКУПНО	102.219.827.542

Извор: МПШВ, Управа за аграрна плаћања

Прилог 3.2: Подзаконска регулатива (примена током 2025. године)

-
- ¹ Правилник о условима, начину и обрасцу захтева за остваривање права на премију за млеко („Сл. гласник РС“, бр. 25/23)
 - ² Правилник о начину остваривања права на основне подстицаје у биљној производњи и обрасцу захтева за остваривање тих подстицаја („Сл. гласник РС“, бр. 6/24, 26/24, 87/24, 19/26 и 27/26)
 - ³ Правилник о условима и начину остваривања права на подстицаје у сточарству за квалитетна приплодна грла („Сл. гласник РС“, бр. 29/23, 32/23, 21/24, 26/24, 32/24, 97/24, 42/25 и 11/26)
 - ⁴ Правилник о условима и начину остваривања права на подстицаје у сточарству за тов јунади, тов свиња и тов јагњади и тов јаради („Сл. гласник РС“, бр. 32/23, 18/24, 24/24, 42/25 и 43/26)
 - ⁵ Правилник о условима и начину остваривања права на подстицаје у сточарству по кошници пчела („Сл. гласник РС“, бр. 34/23 и 48/24)
 - ⁶ Правилник о условима и начину остваривања права на подстицаје у сточарству за краве за узгој телад за тов („Сл. гласник РС“, бр. 27/23, 14/24 и 75/25)
 - ⁷ Правилник о условима, начину и обрасцу захтева за остваривање права на регрес за сертификовано семе („Сл. гласник РС“, бр. 44/25)
 - ⁸ Правилник о подстицајима за инвестиције у физичку имовину пољопривредног газдинства кроз подршку подизања вишегодишњих производних засада воћака и хмеља („Сл. гласник РС“, бр. 49/23 и 54/23)
 - ⁹ Правилник о подстицајима за инвестиције у физичку имовину пољопривредног газдинства кроз подршку подизања вишегодишњих производних засада винове лозе („Сл. гласник РС“, бр. 58/23 и 121/25)
 - ¹⁰ Правилник о о подстицајима за инвестиције у физичку имовину пољопривредног газдинства за набавку нових машина и опреме за унапређење примарне производње биљних култура („Сл. гласник РС“, бр. 65/23 и 83/24)
 - ¹¹ Правилник о подстицајима за инвестиције у физичку имовину пољопривредног газдинства за набавку нових машина и опреме за унапређење примарне пољопривредне производње у сточарству („Сл. гласник РС“, бр. 73/23 и 80/24)
 - ¹² Правилник о подстицајима за инвестиције у физичку имовину пољопривредног газдинства за набавку новог трактора („Сл. гласник РС“, бр. 28/25 и 78/25)
 - ¹³ Правилник о подстицајима за инвестиције у физичку имовину пољопривредног газдинства за набавку квалитетних приплодних грла за унапређење примарне сточарске пољопривредне производње („Сл. гласник РС“, бр. 68/23, 80/24, 89/24 и 110/25)
 - ¹⁴ Правилник о подстицајима за инвестиције у физичку имовину пољопривредног газдинства за изградњу и опремање објеката за унапређење примарне пољопривредне производње („Сл. гласник РС“, бр. 28/25)
 - ¹⁵ Правилник о подстицајима за инвестиције у прераду и маркетинг пољопривредних и прехранбених производа у сектору производње вина („Сл. гласник РС“, бр. 87/20 и 94/20)
 - ¹⁶ Правилник о подстицајима за инвестиције у прераду и маркетинг пољопривредних и прехранбених производа у сектору производње јаких алкохолних пића („Сл. гласник РС“, бр. 133/20 и 27/22)
 - ¹⁷ Правилник о подстицајима за управљање ризицима кроз премију осигурања усева, плодова, вишегодишњих засада, расадника и животиња („Сл. гласник РС“, бр. 54/23, 87/23 и 89/23)
 - ¹⁸ Правилник о условима и начину остваривања права на подстицаје за органску биљну производњу („Сл. гласник РС“, бр. 60/23 и 85/24)
 - ¹⁹ Правилник о условима и начину остваривања права на подстицаје за органску сточарску производњу („Сл. гласник РС“, бр. 63/23 и 83/24)
 - ²⁰ Правилник о подстицајима за очување биљних генетичких ресурса („Сл. гласник РС“, бр. 85/13 и 44/18 – др. закон)
 - ²¹ Правилник о подстицајима за очување животињских генетичких ресурса („Сл. гласник РС“, бр. 44/23 и 110/25)
 - ²² Правилник подстицајима за подршку унапређењу система креирања и преноса знања кроз подршку за развој техничко-технолошких, примењених, развојних и иновативних пројеката у пољопривреди и руралном развоју („Сл. гласник РС“, бр. 55/23, 75/24, 99/24, 90/25 и 103/25)
 - ²³ Уредба о утврђивању Годишњег програма развоја саветодавних послова у пољопривреди за 2025. годину („Службени гласник РС“, бр. 12/25)
 - ²⁴ Уредба о утврђивању Дугорочног програма мера за спровођење одгајивачког програма у Републици Србији за период 2025-2029. године (Службени гласник РС“, бр. 49/25)
 - ²⁵ Уредба о утврђивању Годишњег програма мера за спровођење одгајивачког програма за 2025. годину („Сл. гласник РС“, бр. 66/25)
 - ²⁶ Правилник о коришћењу подстицаја за промотивне активности у пољопривреди и руралном развоју („Сл. гласник РС“, бр. 72/17 и 139/22)
 - ²⁷ Правилник о подстицајима за производњу садног материјала и сертификацију и клонску селекцију воћака, винове лозе, хмеља и ружа („Сл. гласник РС“, бр. 58/17, 25/18, 3/23, 45/23 и 99/23 – др. правилник)
 - ²⁸ Правилник о ИПАРД подстицајима за инвестиције у физичку имовину пољопривредних газдинстава („Сл. гласник РС“, бр. 84/17, 112/17, 78/18, 67/19, 53/21, 10/22, 18/22 и 23/23)
Правилник о ИПАРД подстицајима за инвестиције у физичку имовину пољопривредних газдинстава у оквиру ИПАРД III програма („Сл. гласник РС“, бр. 11/24 и 102/25)
 - ²⁹ Правилник о ИПАРД подстицајима за инвестиције у физичку имовину које се тичу прераде и маркетинга пољопривредних производа и производа рибарства („Сл. гласник РС“, бр. 84/17, 23/18, 98/18, 82/19, 74/21, 10/22 и 23/23)
Правилник о ИПАРД подстицајима за инвестиције у физичку имовину које се тичу прераде и маркетинга пољопривредних производа и производа рибарства у оквиру ИПАРД III програма („Сл. гласник РС“, бр. 98/24)
 - ³⁰ Правилник о ИПАРД подстицајима за диверзификацију пољопривредних газдинстава и развој пословања („Сл. гласник РС“, бр. 76/20, 87/21, 10/22 и 25/23)
 - ³¹ Правилник о условима, начину и поступку спровођења мере техничка помоћ у оквиру ИПАРД III програма („Сл. гласник РС“, бр. 75/24)
 - ³² Правилник о условима и начину остваривања права на кредитну подршку („Сл. гласник РС“, бр. 48/17, 88/17, 84/18, 23/19, 27/20, 36/21, 102/21, 130/21, 127/22, 144/22, 21/23, 8/24, 39/25 и 14/26)